

בעזה"י

שער ההלכות

כד

זה השער לה' צדיקים יבואו בו (תהילים קיח:ב)
ଓホhab ה' שערם המצוינים בהלכה (ברכות ח' ע"א)
אחר רבי לבי שערים (סנהדרין ל"ב ע"ב)

קובץ לתורה הלכה והש侃פה

יוצא לאור בהשתתפות
ראשי הישיבה וחברי הccoliול ותלמידי הישיבה
דישיבת בית שערים - אונגווואר

ادرן חננ"ח לפ"ק

המחיר חמישה דאלעער

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of

Rabbi Menashe Klein

of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim

1578 53rd Street

Brooklyn, NY 11219

לרכיש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש וtabבנית צילום, להתקשרות:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב Toll Free (888) 498-8642
ניו יורק New York (718) 851-0806
ארץ ישראל Israel (02) 587-0613
MishnaHalachos@mail.com

תרומותכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשולח תרומותכם החשובה:

Please send your generous donations to:

Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד

Copyright © 2004

כל הזכויות שמורות
מכון משנה הלכות גדולות
שדרות 16 5306
ברוקלין, נ.י. 11204

על הטוב זכר

הרבני הנכבד המפורסם
איש האשלכות, המהולל בתשבחות
עומד לנס מוסדותינו הקדושים
ראש הקהיל דקהילתנו המפוארת
קהילה אונגוואר
מוחר"ר דוד ארזי פריעדמאן הי"ו
נרו יאיר ויזר כצאת המשם ממורה
יהי ה' אלקיו עמו ויעל
כברכת רבני וחכמי הכלול

רפום אופסט "מוריה"
Moriah Offset Corp.
115 Empire Boulevard
Brooklyn, N.Y. 11225
Tel: (718) 693-3800

תוכן העניינים

ה

הקדמת המערכת

ו

כ"ק מrown אדמו"ר שליט"א
בעניין נסח שטרוי בירורין

כא

נתק מכת"י תשוכות וחוי סוגיות של מrown בעל בית שערים
בסוגיא דמצות אין מבטלות זאת פסחים קט"ז

כג

בסוגיא דאין חוששין פסחים ט'

כו

הגחות בעל שו"ת קול אריה בספר עצי לבונה על שו"ע יו"ד

כח

מכת"י הגאון מוה"ר גרשון שטערן זצללה"ה בעל יליקוט הגרשוני
והערות הגאון מוה"ר חי"ד מהנא העלער זצל"

ל

מכת"י שו"ת הגאון מוה"ר בן ציון בלאום זצללה"ה הי"ד
בעניין אין ביעור חמץ אלא שריפה - נשים במ"ע דוחשビתו

לג

מכת"י הגאון מוה"ר דוד שלמה פרענקל זצללה"ה הי"ד

לה

מכת"י מוה"ר הגאון ר' משה יוסף האפמאן זצוקלה"ה
הערות בשווי"ת חת"ס חרוי"ה
כת"י הגאון מוה"ר יוסף אדרל זצל"

לו

הערות על שו"ת משנה הלכות ח"ד

לט

מדור רבנן ותלמידיו הוו
כ"ק מrown אדמו"ר שליט"א
שיעור במס' פסחים דף לה"ע דאין יצאנין במקרה של טבל

מה

הרבי עמרם קלין - ראש הישיבה

נא

בגדר אונס בניין

נה

הרבי צבי האגער - חרב"ג

ע

בעניין פחד וכיעתותה

הרבי אהרן אליעזר ליפא הלו זילבערמאן - ראש הכלול

עט

הערות בספר הקדוש דרכן פקורין

פח

הרבי מרדכי פינסקי

הערות עמ"ס חמיה, מדות, פרה. סיום למס' מעילה, עוקצים. ברכת התורה

הרבי משה.Acראם הלו דיינטער

בעניין הון עיי' יהוד הון עיי' קיורשין וגדר עדות וכו'

הbei' משה דרייטש

בעניין קיום שטרות

מדור הישיבה ותלמידיה

הרב אברהם אליעזר ציטראן

בעניין פטור שור ברה"ר

הרב אליהו סענளא

צ'ו

ק

קד

קח

קייא

קיב

קטו

קטז

קיה

קב

קכח

קכו

קכט

קלא

קלב

קלג

קלד

קלו

קלח

בעניין הגם אי תולדותיהם כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן ובמ"ג צוראות

הרב רפאל יהודה הכהן ראתה מאן

בעניין נקי עכורים

דוד שלמה בידרמן

בעניין הידור מצורה עד שליש

זאב צבי אדרל

בעניין הידור מצורה עד שליש

יהודה רוזענבלום

בעניין אין עונשין מן הדין

יראל ברדרי

שיטת התוסס לעניין בור המתגלאל

יראל נפתלי גאטטעסמאן

בעניין קם להו לרבן ט' נזיקין עבדי מיתה לא עברי

יוסף קלינין

abhängig סכינו ומשאו ואמיתי אמרין קרקע עולם הזיקתו

יעקב סקלארש

בעניין שם יערינו

מרדכי וויס

דין ברכת בדיקת חמץ

משה אטלאס

בעניין דברי תורה מדברי קבלה לא לפין

מושלים זושא לאקס

בעניין מפני מה שונותיהם של ישראל באחוריו הדור

עקביא קסוביין

בעניין אדם מועד לעולם

שלוט בעק

דברים שבכתב א"א רשאי לאמרים בע"פ

שלמה דבלינגר

בעניין הכלול והאלין שנפלו

שלמה יצחק הערצאג

בעניין בור ט' ובור ט'

שמעואיל הלל שנקר

קים לי' בדורבה מיני

כ"ק מרדן אדרמור"ר שליט"א

הספר על הגאון האדיר הרב פינחס הירשפרונג זצ"ל

הקדמת המערכת

ישמו הלומדים ויגלו התלמידים בהגלוות נגלוות קונטרא שער הלו"
חידושי תורה מרנן ורבנן הגאנונים הצדיקים זצ"ל, אשר בישיבה של מעלה מה,
ורוזאים אור הדפוס לראשונה מכתבי, ולהבהיר"ח מרנן ורבנן אשר אתנו הם לאורך
ימים וש"ט רכני ותלמי הכולל שליט"א ומראשי הישיבה ותלמידיה.

ראשית מרנן דרשו חז"ל במס' סנהדרין ז' תחלת דינו של אדם על דברי תורה ולכאורה
הרי אמרו במש' שבת ל' שוואלים קודם נתת ונשאת באמונה (וכבר הק' כן בתוס')
ויש לישב קושיא זו עפ"י הגמ' מגילה ג' לתלמוד תורה דרכיהם חמוד מעבודה ותורה
דיחיד קיל מעבודה ומילא כאשר אנו מדברים על ראשית מרנן היינו עם הי' תלמוד
תורה דרכיהם עסקו ומילא זה ראשית מרנן ואח"כ נתת ונשאת באמונה ואח"כ תורה
דיחיד.

בעזיה"ת זכינו בשנים האחדנות ע"י כ"ק מרנן אדרמור"ד שליט"א נתיסד ישיבה
לצעירים צערוי הצאן מגיל י"ג עד ט"ז בחורים מצוינים בתורה ויר"ש, וכלל שכבר
זה יותר משלשים שנה שאברכים יושבים והוגים בתורה ועבדות כל היום ושאר
שיעור תורה בנמצאים בכית המדרש בכל יום אשר ב"ה בלה"ר שער תורה לא
געלו פה בכיהם"ר.

וביתר פירוט בישיבה לצעירים העומד בنسיאות וכראשות כ"ק מרנן אדרמור"ד שליט"א
אשר מפקח על כל ענייני הישיבה בכלל ובפרט וצאות מגידי שיעור והנהלת הישיבה
המיוחדת הרובנים הגאנונים המכוננים המפורטים הרוב אלישע סעולא שליט"א והרב
אברהם אליעזר ציטראן שליט"א [השנה ה"ה אורח הכבור אין כבוד אלא תורה] והרב
יעקב שלמה מיזילש שליט"א והרב ישראלי אלעד סקלארש שליט"א והרב אברהם
יהודה קסוביין שליט"א רמי"ם דיסיביה"ק והרב עמרם קלין ר"מ הישיבה אשר פועל
ה' יביתו להריך כל' לתוכה ה' ומדות טבות ויראת שמים בכל עת ועונה
אשר ניכר על התלמידים מיטב יגעים כאשר מעט מזער תורה בקובץ דילן חלק
מדרשי תורהם, ולהגות באמרי שפר בכל פינות ומחנות.

ובלעה"ר נתרכו ספסלי כי מדרשא הרבה עשרות תלמידים ההוגיםפה בישיבה
הקדושה ובפרט כבוד התורה דיחיד ייחיד בדורות ה'ה שיעור השבועי מכ"ק אדרמור"ד
שליט"א במוסר ויראת שמים ופלפול על סוגיא הנמלדים בישיבה ואין טוב אלא תורה
יעזר הש"ית שיזכה להרכות רב פעלים לתורה ולרוות רב נתת ממנו תלמידיו.

ולאדק מזמן קצר בשנה שעכברה נבחנו הרבה מתלמידי ישיבה מס' גיטין בע"פ

וכעת מס' בבא קמא ונכחנו אצל כמה רבנים אשר שבחו מאוד מארך הידיעה בבהירות ועמקות של בחורי חמד תלמידי הישיבה ועוד יש להרבות בדברים אמם עת לקצר כאן.

ובצאתי מן הקדש אברך את ה' אשר יעצנו להיות מושבי בית מדרש זו וללכט בדורכי הש"ית ואשא כפי אל ה' בברכה שלימה לארכיות ימיו ושנינו של כ"ק שיזכה לעבד את הש"ית בבריות גופא ונהורא מעלה עוד רבota בשנים ולהרבות תורה בישראל עד הסלולה לנו עד משה מסיני ונזכה להיות מעובדי הש"ית ולרוץ לקראת משיח צדקינו ומילכנו בראשנו בעגלא בזמן קרייב.

גליון הנוכחי היא גליון הכך' מחוברת שער הלוות, ודבר בעתו מה טוב, משנכנס אדר מרבען בשמחה, ופירוש'י במס' תענית כת. ימי נסימיו לישראל פורים ופסח, ושמחה היא תורה כדבר האמור פקדוי ה' ישרים ממשיחי לב [ערכין י"א ע"א], והזמן גרמא להרבות בלימוד התורה, דהדר קבלוה ביום אחשוויש דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר [שבת פ"ח ע"א], והרוצה שיתקינו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדר במרום ה', ליהודים הייתה אורחה ושםחה ושנון ויקר, אורחה זו תורה וכח"א כי נר מצוה ותורה אור [מגילה ט"ז ע"ב], ופירוש'י אורחה זו תורה שגור עליהן המן שלא יעסקו בתורה. ויה"ר שאשיך שמענו כן עוד נזהה ונזכה להגדיל תורה ולהأدירה כי הם חיינו ואורך ימינו וביהם נהגה יומם ולילה ולהרחיב גבוליה הקדושה אכיה"ר.

חודש אדר תשנ"ח לפ"ק
פה ברוקלין י"א

המערכת

כ"ק מrown אדמו"ר שליט"א

בענין נוסח שטרוי בירורין.

א' לסדר ועשו לי מקדש החשנו"ח בן"י יצוא"

בחדש שמרבין בו בשמה
שמו של מלך ימחה
ויתקדש ש"ש
ע"י מע"כ ידרי הרכנים הגאנונים
ווע"ח ירא"מ וככ' ... שליט"א

שהוא לטובת הריניים, וכפי לשון המובה במכתו ואני מצטט זו"ל שאם נכתב הנוסח דלהלן יהיה יותר קל לנו לעשות ולפסוק כפי העולה על רוחינו ואין אנו אחרים כ"כ כפי שמכוואר בהנוסח הנ"ל. גם טענו שני חברים מהבד"ץ שהם בעצם הציעו לשנות נוסח השפ"ב שתעשיות אחוז מאנשי הבאים להבד"ץ סומכים על הבד"ץ ולא קוראים בכלל הנוסח של השט"ב רק חותמים בלי ראות מה שחותמים.

זה נוסחו של השט"ב:
- שטרוי בירורין -

חתימת ידינו דלמטה תעיד עליינו כמה עדים שאח"מ קיבלנו עליינו את דיני בר"ץ לדיני ממונות בעיר ... ה"ה הרוב ... והרב ... והרב ... וככ' שליט"א. לבא

אחדשכ"ת הטוב כל אחד לפי מהללו, קבלתי מכתבים מיום ג' משפטים בנדון דוד"ע עם בעל דין וטענו בשטרוי בירורין שחתמו בעלי הדינים ולא אמרו להם לקראם וגם לא אמרו להם מה כתוב בהם, ועתה מערער הצד שעלה הפסק לרעתו שהוא לא ידע מה נכתב בשטרוי בירורין ולכן איןו רוצה לקבל את הפסק שהבד"ץ קணן בטעות, כיון שיש שינויים בשט"ב ממה שה"י מקודם, ומהחיליה כשהבד"ץ נתיסד נהגו בנוסח המקובל והי הכל טוב, ואם אחד מבבעלי הדינים עשה ערעור על הפסק, שאלו הב"ד כמה Robbins בקיאים כדי לברור באופן יסודי ההלכה המבווארת בתכלית הביאור, ועכשו ע"פ בקשה שני חברי הבד"ץ שנינו הבד"ץ הנוסח המקובל בכל בית דין בתפוצות ישראל על נוסח חדש

* כורכנו בקובציים הקודמים, מעתרים אנו את ראש החוברת בחשוכה הלכה למעשה - המערכת

טענות, השיב הצעיר כי היה שמדובר לא ראה ולא קרא את השטר בירורין, וטוען שם הוא אומרם לו מה שכותוב בנוסח זהה מעולם לא hei חותם על נוסח כזה, ואדרבה מתרעם ושותאל למה לא אמרתם לי לҚרות הנוסח הזה, עוד טען שגם הטוען שלו ג"כ לא קרא הנוסח ואומר שלא חשב שיש ב"ד כזה שיכולים לכתוב נוסח כזה וטען ששמע מהגראי'ש אלישיב שליט"א שאמר ששטר בירורין כאלו אינם נוכנים כלל ובטל מבוטל, כמה שכותב שלא יוכל לילך לב"ד אחר ובזה"ז צריך כל ד"ת אם יש אליה טענות שיוכלו לילך לב"ד אחר לבור, עוד הביא טענה בשם רב אחד היה כי בערכאות אפשר לעשות אפילו בלע"ז לילך למקום יותר גבוה כן צריך גם לב"ד ישראל.

זולטען הרבה זהה אומר אני שדברים ביטלים הם ולא מפי הגוים אנו חיים, ואדרבה משפטים בלבד ידועם, והרי בדין נששות קי"ל דאין מעنين את הדין ואין מלינין את הנדון ואם חייבו אותו ב"ד מיתה ממתין אותו בו ביום ואין שם ערעור או אפילו בזה, (ומה שמתקנין לו שליח שם מאצאו לו זכות הינו אותו ב"ד עצמו) ואם ברוח מב"ד ממתין או כל המוציאו ואין ב"ד אחר דין אותו שנית זו"פ וכיוון דקי"ל מה"ת אחד דין ממונות ואחד דין נששות עלי דיז"ח וכחרא נינהו עיין שליה יבמות ועיין קידושין ס"ה ע"כ דיליף דבר דבר מממון וז"ק], ואדרבה אין ב"ד בזקון אחר ב"ד עצם הדין ואנן שליחותיהם קעבריןן כմבוואר רפ"ק דסנהדרין וגיטין

ולדון בפניהם בדו"ד שיש ביניינו והננו מאושרים בזה כי קיבלנו עליו את פסק הדין שיצא מבד"ץ זהה בין דין ובין בPsiחה הקрова לדין הכל כפי החלטת הדיינים הנ"ל.

ועתה הוסיף בנוסח החדש כהוספה על הנ"ל וזו:

לא שום זכות ערעור, לא לפני ב"ד אחר בדין ישראל, ולא לפני ערכאות המדינה, אלא עליינו לקים את פסק הדין כפי אשר יצא לפני ב"ד הנ"ל לא שום טו"מ, ואין הדיינים צריכים להופיע לבירור בכתב משפט הנ"ל. ואין הבהיר צריך לנמק את פסק הדין. ומהולין אנו מראש על כל תביעת ממון שיכולה להיות לנו על דין הבד"ץ.

כן אנו מקבלין על עצמנו שם לא יופיע אחד משני הצדדים (אחר קבלת קניין) לישיבת ב"ד במועד הקבע (בלי טענת אונס כמובן עכ"פ הי' להם להרגיש זה) הרשות ביד הבד"ץ לדון שלא בפנינו. הרשות ביד הבד"ץ להוציא פסקי דין ביניים כפי ראות עיניהם ולהוסיף לשנות ולפרש את פסקי הדין שנותן.

כל זה נעשה בקניון גמור אגב סודר וכו' ולדאיה באנו עה"ח يوم וכו'.

וכעת בא בע"ד אחד וטוען שלא פסק הבד"ץ כהוגן על כמה דברים לפי דעתו, ושהחמתם לו הקافي מנוסח השט"ב שהחמתם עצמו ע"ז ولكن אין לו שם

דין וגם הטוען של הבע"ד שלא ראה ולא קרא את השט"ב שחתם עליהם וגם הבע"ד צדק לא אמרו לו לקרות את השט"ב קודם שחתמו וגם לא אמרו מה כתיב בשטרוי בירורין ואלו הי' יודע או הבע"ד היו מודיעים לו על מה הוא חותם מעולם לא הי' חותם על שט"ב כלל.

לכאורה אין טענתו טעונה דא"כ כל החותם על שטרוי בירורין לאחר שלא ראה לו הפסק יטוען לא ידעת מה כתיב בשטרוי בירורין ויפטור, ברם כד דיאקינן בדבר נראה שהטוען לא ידעת מה כתיב בשט"ב ואולי ידעת לא היתר החותם על שטרוי בירורין כאשר טענתו טעונה ונראה דהוזין עמו, והטעעם דאנן אומרין דעתו של אדם כשבא לפני הבע"ד חרדי לד"ת שידונו לו דין תורה, ראל"ב hei הולך לשולשה רועי בקר והי מקבל על עצמו שלשה רועי בקר, ועיין טוח"מ סי' כ"ה ובשו"ע שם ועיין ש"ז סי' ג' סק"י וכן hei ציריך לדzon, אלא רכיוון דקייל"ל דאיין בזה"ז בע"ד דחכים לדzon בדין תורה (עיין ירושלמי סנהדרין פ"ק ה"א) והביאוhero סמ"ק עשין קי"ז ואפי' להמכואר בש"ע ח"מ סי' י"ב מצווה בפשרה (עיין סנהדרין דף ר') ולכן מתחילה לכתילה בפשרה וממצוה בע"ד לומר להם שמצוה בפשרה ואם אמרו לו כן יתחילה בפשרה. ואם לא אמרו להם קודם מפשרה לכואורה אם לא ירצו אי יוכלוין לכוף עליהם כי באמת שגמ בזה נחלקו אי מצוה לפשר לכל או לא, גם לא בכל מקום אמרו מצוה לפשר, ועיין ב"ח שם. והגם דאן קייל"ל מצווה בפשרה וכמ"ש המחבר, ומ"מ

פ"ח ע"ב וטווש"ע ח"מ סי' א. עוד טען אחד שאם צד אחד לאחר הפסק טוען שע"פ ההלכה מבואר בש"ע היפוך מה שפסקו הם, או שטוען שאין שום צד בש"ע לפסק זהה לא שמכואר להיפוך אלא איןנו מבואר בכלל הלכה זו, או הבע"ד צריכין לחת להם כתוב מהיין דנתנו. ובניהם אליו כדת מה לעשות.

והנה מעכ"ת העמיד השאלה על שלשה עמודים, א) אם הטענה שטוענים שהיות והצדדים לא ראו ולא קראו את השטרוי בירורין אז כל הד"תبطلה. ב) אם צריכים להתחילה הר"ת חדש. ג) אם צריכים לכתוב להם מהיין דנתנו.

וראשונה נכתב למעכ"ת כי זה לערך לפני שנה הביאו לפני שטרוי בירורין מב"ד אחד, כעין אלו ששלוח לי מעכ"ת, ושאלו אותו להסביר עליהם אם יש לסמוק ולעשות כן, ואת חטא אני מזכיר שלא השבתי או מפני תרי טעמי חרاء שאני מادر מוטרד בכל מיני טרדות ואין לי זמן על הכל, והשנית והוא העיקר שהשאלה הייתה מפי בע"ד שמילא אינו לפי רוחינו ולא רציתי להסביר שהשטרוי בירורין צריכין תיקון, ואז ימצא אני מכשיר את הבע"ד ואני לא רציתי ליתן הקשר עליהם כלל וכלל לא ולא להתחשב עמם, ומיהו עצמי שמעכ"ת יירדי מאז וירא"מ ובשם חבי הבע"ד ראים ושלמים שלח לי, מהחיב אותי להסביר למעכ"ת מה שעלה במצידתי בס"ד.

ואבא על ראשון, בדבר מה שטוען הבעל

עליו דאפי' ברין גמור הicy ריש מחלוקת אין מוציאין מהמוחזק ואפי' אחר הרוב דעתו יכול המוחזק לומר קים לי והכא רוב דעתו ס"ל דאין כפין וסימן ובפרט בזה"ז ח"ו ליתן רשות לב"ר לילך אחר הסברות כדי לכוף להוציא מאמן לפנים משווה"ר ע"ש וא"כ כ"ש בזה"ז שהוא ק"ז ב"ב של ק"ז שכbarsו שני בעלי דין ולא ידרשו כלל על מה החותמים והדרינימ לא הוריעו כמו שבעצם מערדים שתשעים אהו טומכים עליהם בלי לשאול מה כתיב בשט"ב וראי יכולם לטען לא ירעתני מה כתיב בה, שהרי הב"ר לא הסבירו להם וגם לא אמרו להם דאו על מה החותמים והם ס"ל שוה הפרצעערן לחותם על שטר לפני ב"ד על קבלת הר"ת.

הן אמת רבכל מקום טענת לא ירעתני על מה החותמי לכארה טענה קלושה הוא ראי' כל אחד יטען לא ירעתני על מה החותמי, וברין מי שטוען בכל שטעה מה שחתרם על הפשרה וטוען פשרה בטעות יש בזה עיקולין ופושורין עיין טוש"ע שם סי' כ"ה טע' ה' ברין שטעה וחיב שבועה למי שאינו חייב ועשה זה הפשרה עם בעל דינו כדי שלא ישבע ואח"כ ירע שאינו בן שבועה ע"פ שקו מירוד על הפשרה אינה כלום רקניין בטעות הוא וחוזר וכותב הרמ"א וכן כל כיוצא בזה ועיין סמ"ע בשם מהררי"ק שורש קי"א שהי מגיע חלקו כמעט בכללים שהי פשרה בטעות וכי'ם ובשור'ת שב יעקב א"ע סי' כ"ט בנדון שרצה רב לכוף הבע"ר משום לפנים משה"ר ע"פ דברי הב"ח וחלק

כתב הסמ"ע שאין זה דין ממילא אלא צrisk הרין להסביר לבערי דין שבפשרה נוח להם ולדבר על לבם אויל יסבירו על הפשרה וכן מפרש לשון המחבר שכתוב מצוה לומר לבורי דין בתחילה, הרין אתם רוצחים או הפשרה ואם לא הסכימו לפשרה ולא רצוי צ"ע אי יכולין לכופו על פשרה אלאafi' במקום שנחצרו על הפשרה ע"פ' כשם שמצויר שלא להטות הרין כך מזוהר שלא יטה בפשרה לאחר יותר מהבירו, ועכ"פ מבואר ומהמצויר הוא להסביר לעשות בלי להגיד להם כלל שמצויר לפשרה ודרינימ שלא אמרו כלל לבורי דין ולא שאלם אם רוצחים בפשרה ומרעת עצם עושים פשרה בע"כ וגוטליים מזה ונונתנים לוזה הם נקרים דיני' דחצצתא (ב"ב קל"ג ע"ב) כלומר חז"י לך וחצצ"י לך (והרמז אתה וציבא תחלקר) ועליהם אמרו בהרי ריני' דחצצתא ליל'.

ועכ"פ מבואר רעל הב"ר החזוב כשבאו שני בע"ר לפניהם להסביר לבורי דין שבפשרה נוח להם אויל יסבירו ואם לא דברו ולא הסכימו כלום ואפי' לא ירעו מה שנכתב בשטרי בירורין חסר ההסכמה שלהם וא"א להכריח אותם כיון ומסתמא באו על ר"ת, ובש"ע סי' י"ב סי' ב"ב ברמ"א ואין ב"ר יכולין לכוף לכensus לפנים משורת הרין ע"פ שנראה להם שהוא מן הרואי' וייש חולקים, ובשור'ת שב יעקב א"ע סי' כ"ט בנדון שרצה רב לכוף הבע"ר משום לפנים משה"ר ע"פ דברי הב"ח וחלק

מידם והתוס' שם ד"ה צריכה בשם רביינו הבה"ג ר'אפיו פירט לו כך וכך אית ל'ץ צריך קניין ובוגודת אזוב הובא בש"ך ח"מ סי' י"ב סק"א הביא סתריה להמודרכ"י דבסי' תתקי"ג הביא בשם בה"ג ורב צמה גאון שאפי' התוכע מוחל צריך קניין ופי' רביינו יואל הטעם מפני שאינו יודע במה יפשו ומשמע רואן קודם הפשרה צריך קניין אבל לאחר הפשרה שכבר יודע במה הפתשרו וכמה למחול אינו צריך קניין ובסמור כתוב ההיפוך בשם רביינו בה"ג, וע"ש מה שניי.

ולכן מ"ג עם עיקר כהני פוסקים וכפי שאנן קייל' דההנין לפשרה הוא קודם החmittת שטרוי בירורין ולאחר שחתם על שטרוי בירורין אם קבל קניין לא ידע על מה מקבל ואף שאח"כ מסבירין שייעשו פשרה הרוי הקניין זהה שעשה קודם שידע מהפשרה לא מועיל על המחלוקת על למפרט כי בשעת הקבלת קניין לא ידע כלום מהפשרה, וממילא לא קיבל קניין על הפשרה כלל ואפלו אם יאמרו אח"כ שרוצים לפרש ומסכימים זהה צריך קבלת קניין חדש דבשעת קבלת קניין לא ידע מפשרה כלל. ואי נימא דקייל' רביינו הבה"ג ודעימה כ"ש דלא מהני מה שקבלו חתמן על השטר וקבעו קניין.

וגROLה מזו מצאתי ראייתי לרביינו הרשב"א בתשי' ח"א סי' תרכ"ט שנשאל ביהודי עם הארץ שבא לגורש את אשתו ואמרו לו בית דין שיפרע לה כתובתה ואמר שלא הebin כשקרה החוץ הכתובה

מטעין אותו נחלקו בזה אי מקרי טעות מ"מ היכא דהה"ד לא הודיעו כלל על מה שהוא חותם לכארה לכ"ע הו קניין בטעות וחוזר.

aicרא דבנידון רידין נלענ"ר לכ"ע אם לא קרא השט"ב וגם לא אמרו לו לקורתן רק נתנו לו לחתום וחחות בלי לדעת מה כתיב שם וגם לאחר שחתם הניחו היב"ד השט"ב בהתקיק שלהם ומעולם לא ראו היב"ד את השט"ב, טענתו טענה מעילא הוא, חדא ריכול לומר כיוון דעת השთא גם היב"ד שלכם הי' לו שטרוי בירורין כמנהג כל בתי דין רישראל וכשבא לב"ד בא על מנהג הקודם ולא עלתה על דעתו ששניהם הסדר וכיוון שהשינוי בא מצדכם על היב"ד מוטל החוב להגיד להיב"ד רידין כל המשנה וכו' שזה נוגע להם לוותר ולמחול ממונם או שיקחו היב"ד בע"כ ע"י הפשרה שלהם וזה צריך הודעתה ביב"ד. והשנית דנראה פשוט שהבא לב"ד או שב"ד מזמינים אחר לדין הרוי סתמא בא לר"ת, שהרי אין כותבין בהזמנה שמזמינים לב"ד לד"ת אלא שעל היב"ד יש מצוה להתחילה בפשרה לדעת הרבה פוסקים ומצוה זו על היב"ד להסביר להם החשובות של פשרה ונחיצות כדי שיקבלו ויסכימו על זה בכלם ושימחו זו לזה מה שיקחו הדיינים מזה לזה מה שמניא לא שייך לזה. והרי עיקר הפשרה מה שאמרו בגמ' (סנהדרין ר' ע"א) הילכתה פשרה צריכה קניין ופסקו רשי' והרואה' והתוור ח"מ סי' י"ב רדא'ע' שנותרצו בעלי הדינים בפשרה בכ"ד יכולין לחזור בהן כ"ז שלא קנו

מפורסם והעמידו עדים ודברו לו על הכתובת אפ"ה הע"ה שטען שלא הבין מה שכחיב בכתובת ומה שקרה החן לא הבין ולא הסביר לו נחלקו אם להאמין לו או לא אבל היכא דלא קראו ולא אמרו לו כלום מהכתובת הי' מסכים לו גם הרשב"א ואם באמת לא הי' יודע מה כתיב בשטר אינו מעיד לעניין עדות והארצתי מזה בתש". ומעתה ק"ז בן בנו של ק"ז טוען שלא ידע מה כתיב בשט"ב ולא קרא בהם וגם היב"ד מודים לזה שהרי המנהג מיד שהכע"ד חותמן על השט"ב גונן הראש ב"ד ורק לפי תומו היב"ד שאלווה לחותם וחתום על השטר ולא אמרו לו מה כתיב ביה ועל מה חותם וחשב שזה פראצעדארא על קבלת היב"ד טענתו ודאי טענה שהי' הקניין והחותמה בטעות שלא כדין וכלהה. ונראה דכאן אפ"י היב"י מורה לרבני מאיר הלי זיל, שהרי כאן לא הי' לי' לדעת כלל וגם כי היב"ד מעידין שלא קראו בהشت"ב.

ולכן אם לא דברו היב"ד מפישה ונתנו לו שטר לחותם ולא קראו השטר ולא ידע מה דכתיב ביה יכול לעמודון שלא חתום רק על קבלת הד"ת שלהם כיוון שלא אמרו לו לקרוא השטר בירורין ואף שהסביר אדם לשמור על חתימתו ולברר על מה הוא חותם ייל' דסמרק על היב"ד ושארית ישראל לא יעשו עולה וכ"ש ב"ד ובמושב ב"ד לא אמרו לו לחותם על דבר אחר ולכן אפשר דאפ"י כה"ג אם הי' טוען לא חותמי על פשרה أولי

וחמתנה ולא הבין התנאים ואמר כי שאלו את פי הרב רבינו מאיר ז"ל. והшиб דשומען לו והוא אומר דאין שומען לו דחוקה שהיעזרו עויים בעל פה ועל פיו חתמו בו ואם אין אתה אומר כן לא הנחת חיקוב לעמי הארץ ולא על הנשים דכלין יטענו כן ואין אלו אלא דברי תמה אבל מה עשה שכבר הורה זקן יושב בישיבה חכם עם איש שכבה עכלי". והביאו היב"י א"ע סי' ס"ז כתוב בתשובה הרשב"א וכור' על שם הארץ שכאל גרש וכור' ותמה עליו אמאי הסכים לו להר"ם זיל ולענין הלכה נראה כרשב"א ע"ש וכן פסק הרמ"א א"ע סי' ס"ז סי' ג אלא ששכל את ידיו אמש' המחבר במקומות שאין גילין לחותם בכתובת אלא הראות להעיר לא יחתום מי שאינו יודע לקורת, הגה ולכך עם הארץ שבא לגרש ואמר אח"כ שלא הבין מה שהי' כתוב בתנאים או בכתובת אינו נאמן דוראי העדים לא חתמו מה שלא העירו בפני תחלה בע"פ תש' הרשב"א סי' תרכ"ט, וכוכנותו דאהכ"ע אם הי' חותמן בili להגידו הי' יכול לטעון אלא כיוון שאין חותמן רק עדים שיודעים לקורת ודאי אמרו לו מה כתיב שם ונראה דבר לתרץ בזה קושית היב"י על הרשב"א ודוו"ק היטיב. ועיין GITIN י"ט ע"ב ר' אלעוז מרא דארץ ישראל קרי קמיה וכור' ובש"ע חמ"ס מ"ה ס"ב. וקצת יש לעיין בש"ע חמ"ס סי' קמ"ז בב"ד שחתמו על קיומם לא הוה לי' לדעת מה דכתיב בשטר ודוו"ק היטיב.

הנה דאפילו על כתובה שהוא דבר

שטעו הפשר בטל ולא במה שלא טעו אך אם יטען שככל הפשר תליוי זה בזה הכל בטל ועיין פת"ש ח"מ סי' י"ב סק"ג ולכן נראה דכה"ג גנדון לדין לכ"ע כיון שלא היה להם לחשב על זה כמו שטעם הטוען שלא עלתה על דעתו שיש ב"ד כזה שיכולין לכתוב נוסח כזה, וגם לא אמרו להם שיקראו על מה שחתמו הו"ל טעות ודאי. [ובאמת כמדומה לי דבכיוון הדיינים העלימו עין מלומר להם לקרוא את השט"ב כיון שיש שם חדשות מה שאפשר לא יתרצז לחותם על הכל אם יאמרו שעיל כל זה בירום להחותם].

ב) ועל דבר שאלתכם אם בכ"ג שבטל השט"ב כל הדר"ת בטל, וצריך להתחיל הכל מחדש, נלפנען"ד שאם יש בדר"ת חלקים שפסקו כדין תורה המבוואר בש"ע דברים אלו וראי שאינו בטל דעת ד"ת לא צריך לקבל קניתן כל והרי הכל שריר וקיים, אבל על דברים שעשו פשרה והב"ד לא קיבלו קניתן על הפשרה וגם לא אמרו להם מדין פשרה ושאר התנאים שכתחבו בשט"ב כיון שבטל הקניתן שקבעו בטל לגמרי אפילו לעניין פשרה כיון שלא הודיעו להם שייתמכו על השט"ב לפשר יכול לטען שהקניתן hei בטעות או לא hei קניתן כלל בשביב פשרה ומה שעשו קניתן hei קניתן בטעות וחשבו שחותמיין ומכלין קניתן על קבלת הב"ד עכ"פ פשוט דעת מה שפסקו כדין תורה דין רין אבל הפשרות ממילא בטל כיון שלא קיבלו עליהם קניתן כלל.

ג) ועל דבר שאלתכם אם צריכים לכתוב

היא נאמן, אמונם אף"י נסכים דכה"ג מהני החתימה אף"י בלי ראי כיון דבזה"ז כמעט אין פוסקים ד"ת ממש כמ"ש המהרשל בתשובה סי' ד' והביאו הש"ץ ח"מ סי' י"ב סקי"א וז"ל אבל מי שבא לפני כשרים הרואים לדין רק שאינם יודעים דין תורה על מכוננו, פשיטא דלא באו לפניהם אלא כפי אשר ימצאו לאומד דעת כאשר ההרגל הוא לעת עתה שבטלה בעו"ה דין תורה מלחמת דיינים מוקולקלים, א"כ כיון שכבר הנציג ברוכ בתי דין ישראל שמקשים לפשר ורק רוב נסחים השט"ב אם לדין או לפשר קרוב לדין וכל שחתם על שטרין בירורין נכל גם פשרה אפי"ו נסכים לזה מה שלפענער אין ברור מ"מ כיון דaicca מצوها לפשר וכבר איתא כן בש"ע ורוב הנידונים הבאים לב"ד כן חותמין בזה"ז שכמעט יליכא לדון דין תורה וכמ"ש לעיל בסמור ונמצא קלקלתן זהו תקנתן שזה החתימה שחתם בסתמא תועלם גם לפשרה.

ومיהו פשוט דודוקא על הפשרה קרוב לדין הוא שחתם אבל מה שהמציאו בדברים חדשים ותנאים חדשניים בענייני ד"ת ולא אמרו לו ולא הסבירו לו שחתם על כל זה כה"ג לכ"ע אין החתימה כלום ולא זאת אלא שהשט"ב בטלין לגמרי אפי"ו על החלק שחתם כיון שניהם מעורבים זה בזה וכיוון שבטל מקצתו בטל כלו ואף שכתבו דבר מקומות שטוען טעות על קניתן הפשרה שב"ד פשרו גם בדבר שלא חתום עללה שקי"ל דרך אותו חלק שפשו בטל אבל לא כל הקניתן עיין מהרי"ט סי' קמ"ח דבמה

לעולם טוב לנכון מהין דעתני כדי
שיכל לילך לב"ד אחר ולבור דרока
דים מראונים אשר היו בתי דין
గורלי דעה ולא מצה בהו טעות אין
ב"ד דין אחר ב"ד חבירו אבל בזה"ז
שנתמעטו הדרות והמוחות והחכמה
מאין המציא אדרבה טוב הוא לשאול
גדול הימנו אולי משגה הוא ולא יاقل
הלה גול וחדי והkulor תלוי בזואר
הריינן, גם בש"ת אבקת הרוכל סי' י"ז
והמבי"ט סימן ח"י כתבו דאך בili כפי
ובכל שאלת צrisk בזמן זהה ליתן
הטענות והפסק והשם"ע ס"ק כ"ג כתוב
דעריך לצתת ידי שםים ולחת הטעם
וכ"כ גם בש"מ רביעאה ח"ג סי' ק"א.

והנוב"י ח"מ סי' א' כתוב דאם לא באו
שנים לפני הזמנה כלל מקרי בא
ע"י כפיה וא"כ בכל מקום שולחין
הזמנה מקרי כפיה ובשותית מורה"ח א"ז
סי' י"ג נשאל לענין הדיינים אם לא
נאמר בזה"ז אין לו לדין אלא מה
שעניינו רואות א"כ מי ידין וממי יאמר
אדון ד"ת, ולכתוב מאיזה טעם דנו לא
ירדתי מה יועלadam הנידון לילך לפני
חכמים גדולים ויאמר להם כך דעתני אם
טענה בדבר משנה יכתבו לו כן ויחזרו
הדין ואם לא טעה בדבר משנה ביוון
דקלבוחו עלייוו דיון דין ומה שעשה
עשוי ואני משלם מביתו וכמי ומסיק
דמ"מ נכון הוא לכל ירא שםים לנכון
מאיזה טעם דין, אבל מ"מ אם לא טעה
בדבר משנה אין הדין חוזר וגם אני
משלים מביתו אם לא נשא ונתן ביד ולא
קם דין אפומיה עכ"ל. ובשותית
מהרש"ם ח"ד סי' י"ב כתוב דאם התובע

לهم מהין דעתנו הנה דבר זה בחלוקת
שנוי ובגמ' סנהדרין ל"א ע"ב שנים
שנתעמדו בדין א' אומר נדון כאן ואחד
אומר נלך למקום הווער כופין אותו ודין
בעירו ואם הוצרך דבר לשאול כותבין
ושולחין ואם אמר כתבו ונתנו לי מאיזה
טעם דעתנו כותבן ונתנן לו ע"כ,
וכתו הtos' ד"ה ואם דוקא היכא
דנתעמדו לדין וכפה אותו לדין כאן אבל
בעלמא לא, עוד תי' דהיכא דעתעמו
צרכי לאודועי ע"פ שאין שואל מאיזה
טעם נתחייב אבל בעלמא אי שאל אין
אי לא לא, והטור סימן י"ד כתוב שאמ
רוואה הדין שבע"ד חושדו שנוטה הדין
קנגו צrisk להודיעו מאיזה טעם דנו
הביאו המחבר, ובגמ' שם וכ"ש אם
אומר כתבו לי מאיזה טעם דעתנו מיהו
יש אמרים דוקא אם דנו אותו על ידי
כפיה וכן עיקר ועין פת"ש ס"ק ח-ט.
ונראה עיקר הטעם כה"ג נתנן לו
шибול לילך לב"ד גדול מהם ולהראות
לهم הפסק דין ואם יראו בו טעות
ירדיעו וחוזר הדין או לא יתחייב לשולם
ועיין י"ד רמה מה שכותב בזה.

ومיהו השל"ה בפ' משמיטים כתוב קבלה
מאכיו כיصدق הדין להודיעו מאיזה
טעם דנו בכל עין אפילו אם אין רואה
שבע"ד חושדו כדי להפסיק דעתו, ובזה
מכואר הגמ' סנהדרין דק ז' והוא דזיל
מבי' דינא שקליה גלימה ליזמר זמר
וליזול באורחא וכמי והטעם שכ"ג שמה
עשה כתורה ואם לאו נפשו עוגמה
עליו ועין עוד של"ה בהל' תשובה
ער"ה מה שהאריך שם. והאחרונים כתבו
דבזה"ז דברתי דין אין לא מכוני ביותר

לב"ד אחר לב"ד, אלא דמש"כ רהשטי בידורין كانوا בטל וمبוטל לא יערתי אם שמעו ברויק כי לפענ"ר כוונתו שאין לעשות שטרוי בידורין كانوا אין לכוף לחותם על שטרוי בידורין كانوا, אבל אם מעצם קבלו עליהם כליה כפיה כלל אלא ברצונם הטוב, לא ירענא למה לא מהני קבלה כזו אלא ראין להכדרה ומ"פתי לחותם על רבד כזה אם אינו מחויב לחותם נכלפענ"ז.

ואפשר דס"ל כיוון שכעת הנהיג בכתבי דיןין בא"י שכולם כותבין טעם הטענות ומהיכן דנווה נמצאו רהמכל נמי אין קבלתו כנגד כל בת הדרין שקיבלו כן שיש מעדין אח"כ וצ"ע. ועיין רmb"ן עה"ת ואל המשפטים שפי' לפניהם ולא לפני כותמים ולא לפני מי שאיינו שופט ע"פ התורה והוא הדroit זהה אסור לבא לפניו כשם שאסור לבא לפני כותמים ואע"פ וכור' אסור לשומו דין ולצעוק לו שכוף בע"ר לדון לפניו, וההדריות עצמו אסור לדון להם, אלא שיש הפרש ביניהם שאם רצvo שתי הטענ"ר לבא לפני הדריות שבישראל וברקלווה עלייהו דיןין דין אבל מ"מ כשותן קרוי ע"פ התורה ולא כפי מה שעולה על רוחו שלא ע"פ התורה ופשוטו. וגורלה מזו כתבו המהדרשים סי' ק"א ומהדר"ט ח"מ סי' צ"ח וכך שהדין חוזר אם טעו הב"ר כך השרה הזרות אם עברו הריננים חוק השרה הנהוגת בין אנשים ועיין ש"ע ח"מ סי' ד"ה דעתית פשרה هي נמענה מכידה ועיין מהדר"ט הניל ורו"ק.

התרצה לילך למקום הנתבע רק על תנאי שתיתן לו הטעם בכתב מאיזה טעם דנווה, ואחר שיצא הפסק דין לא רצה הדין לומר לו הטעם והשיב שהדין עט השואל ריפה פסק רמחובי הדין לתוך לו הטעם (בכתב) רכין דRK ארעתה רהכ נמיצה החובע לדון אצל הדין הלו רמי לכפיה רצין לומר לו מאיזה טעם דנווה.

והנה בעדרך השלחן ס"ח כתב דהיכא רהכ"ד כותבין להבע"ר מאיזה טעם דנווה צרכיהם ג"כ לכתוב שנותנים דשות לעיין בהפסק דין שננתנו ואל"כ אין לדין להזדקק לשום דין שנעשה עליו פסק מב"ר אחד מטעם שהוא גודם שנה ומחולקת גם רבינו דינה בת ר' דין לא דיןני, כמו"ש בעדרך השלחן סי' י"ב. ומיהו כתבו האחדונים רבזה"ז אדרבה מצوها לדרייך כיוון רע"פ רוב הריניין אין רני ר"ת ומזכה להציג עסק משכו כי אין לנו ב"ר הגROL אשר עליו סמכו כל בית ישראל כרבAMI ורבASI וכמ"ש להריא בשורת מהר"ח אי"ז הניל ועיין גם בח' המאייר ויד רמה דעיקר כתיבת מהיכן רנותני הוא בשביל שליך להראות לחכם הגROL אם פסקו כהוגן וכ"ש היכן שכך אוו' לדון לפניהם והוא עומר שכך שפסקו נגר הש"ע מפורש והו"ל טעו ברבר משנה, ובאמת לנראה הם הם דברים ששמעו בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א שאמר כי שטרוי בידורין كانوا שחותמן שמקבלין שלא יכולין לילך לב"ד אחר השטרוי בידורין אינו נכון וכטול וمبוטל רבזה"ז צריך להיות כל ר"ת אם יש עליה טענות שיוכל לילך

שהביא לעיל בסמוך בערך השלחן הנ"ל
ונמצא בדבריו סותרין ועל איזה מהם
נסמכו.

ונתתי לעיין יותר בדברי הרוב"ז ומצאתי
בזה שתי תשוכות בראב"ז ח"ג סי' ז
תתקלט (תק"ד) וסי' תתקמד (תק"ט),
וט"ס מה שכח בכתבה רכמה"ג ררכ"ז ניד,
והנה בתשובה סי' תק"ד כתוב וז"ל
מעשה ברואבן שחללה והכביר עליו
החולוי וכור' תשובה נפלאתיע"ז הפלא
ופלא וכור' אבל בנדון אשר שאלת לאא
אחדר וכור' כי לפרעון עומר. ואני לא
אחשוב שום פותח ספר ישעה בזה ואם
כך"י טועה בדבר משנה וחוזר ואם אי
אפשר לחזור הרין אם נשא ונתן ביד
חייב לשלם מדין מזיק ממונו של חבריו
והיתומים לא קבלו עליהם שהרי
קטנים הם ואם לא נשא ונתן ביד חייב
בדיני שמים וה' יריב ריבם וגור'. אח"כ
חקרתי וכור' ודאי אם הי' טעה בשיקול
הדרעת ואפיק ממונא דיתמי באומdonan
וכור' וכ"ש ביתומים קטנים דין נפראי
מהם שום שטר חוב עד שיגדרלו וא"כ
היה הוא טועה בשיקול הדעת ומשלם
מכיתו ע"כ. והנה מרכח מתחילה ואני
לא אחשוב שום פותח ספר וכור' וא"כ
הויל טועה בדבר משנה והיתומים לא
קבלו עליהם וכו' משמע ראם
התומים היו קבלו עליהם אפי' דהויל
טועה בדבר משנה לא הי' חוזר ואם
אי"א לחוזר אם נשא ונתן ביד וכור'
ובתש' תק"ט כתוב שאלה על מה סמכו
במצרים להיות להם נגד אחד או דין
אחדר וכור' תשובה וכור' והויל שاع"פ
שדין ייחידי אין חשוב ב"ז ואין ההודאה

ומעתה פש לנו היכא קיבלו הבע"ז
בקבלה קניין על הני דבריהם אי מהני
קבלתם גם על היכא דעתו בדבר משנה
והכהנה"ג ח"מ סי' כ"ה סק"ב כתוב ז"ל
ואם הטעות בדבר הפשות כוגן דבר
המופרש במשנה וכו' נ"ב יש להסתפק
אי מהני כשיאמר בין לדין לטעות
להיכא שטעה בדבר משנה מהריב"ל ז"ל
ח"ג סי' ל"ב. והרוב"ז ז"ל בחילק א' סי'
נ"ד כתוב שלא מהני ומהר"ב ז"ל כתוב
בתש" כ"י סי' פ"ב דכיון דהוא ספק אין
להוציא מזמן מיד הדריניטים מספק ע"כ
בכתנה"ג ע"ש. ומדובר מהר"ח א"ז
שהבאתי לעיל בסמוך שכח בכתנה ז"ל
טעה בדבר משנה יכתבו לו כן ויחזר
הרין ואם לא טעה בדבר משנה כיוון
קבלתו עלייו דין דין ומה שעשו
עשוי ממשמע ראם טעה בדבר משנה הגם
קבלתו עלייו יכתבו לו כן ויחזר
הרין וא"כ מה דמספק לה מהריב"ל
פשיטה ליה מהר"ח א"ז ז"ל. ובכ"ע
השלחן ח"מ סי' ב"ה אות ד' היכא דברי
הכהנה"ג הנ"ל שנותפק בשם מהריב"ל
והרוב"ז כתוב שלא מהני הקבלה,
ומהרادر"ב כתוב דהוא ספק, ומדובר
הרא"ש שכח אבל אם קיבלו בפירוש
בין לדין בין לטעות דין אי טעה
בשיקול הדעת פטור. משמע דלטעה
בדבר משנה לא מהני, וכן הסכים הרוב
כתנה"ג בחת' ח"א סי' קע"א וקע"ב מיהוד
אם קיבלו בפי' אפילו לטעות בדבר
משנה ודאי מהני ע"ש הווא דבריהם
בדברי גאונים כלל כ"ג ס"ק ס"ט. וסימן
שם עוד ועיין תש' הרוב"ז ח"ג סי'
תק"ד דמשמע דקבלת מהני, ולכאורה
דברי הרוב"ז אלו סתראי נינהו ממה

היה טועה בדבר משנה וחזר והנראה דברמת אין זה משנה מפורשת שטעה בה אלא שאינו חושב שכלי מי שפותח ספר יטעה בזוה ואם טואה הר"ל טועה בדבר משנה אבל אין זה טועה בדבר משנה אלא עם הארץות שמה שכח ואני לא אחשוב שום פותח ספר יטעה בזוה אלא שזה טעה גם בזוה והגס כי לא הרי טעות בשיקול הדעת אבל הרי טעות בהלכה וטעות כה"ג לא מקרי בדבר משנה למגורי כי בדבר הלכה ולא הרי גם טעות בשיקול הדעת שהרי הטעות הוא בימוד וכמו שקרי ליה פותח ספר וכ"ג אם הי' קבלה הי' נפטרין אבל היכא דהוא מפושך לכולם מודה שלא יפטור לנפען"ד נמצא לדברי הרוב"ז שאין מועל אפי' קבל קניין להדייה לפטור וכדעת הרואה"ש לנפען"ד.

סיומה דミלתא לנפען"ד אין לשנות שטרו בירורין מה שנגעו אבותינו ובנות אבותינו וגם כשבאים הבuali' דיןיהם לפני ב"ד על הב"ד מצוה א) להסביר להם מה זה שטרו בירורין אם לא יודען ועל מה הם חותמיין, ושהשטרו בירורין מחייבין אותן ובמה מחייבין אותן. ב) להתחילה בפשרה ולהסביר להן מה זה פשרה קרוב לדין ושהשרה הוא קרוב לדין, ואם לא יוכל לפרש קרוב לדין או עכ"פ ידברו הב"ד עם הצדדין קודם שישיכימו ויפסקו בדין פשרה ויקבלו קניין על כל זה. ג) שבאם אפשר ליתן להם מהין ודנווهو אם אפשר אפי' לא יבקש וכך דעת השל"ה הקדוש וסיטתי, ועכ"פ במקומות שכופין אותו וכך דעת הנובי' ורעדמיה, ופשט שם יתברר שטעה

לפני הדראה עד שייהיו שם שלשה וכו' אבל אם קיבלו עליהן בעלי דין או שבררו אותו הציבור ההודאה hei הודאה וכו' תדע שהרי מומחה שטעה בשיקול הדעת אם אפשר להחזיר הדין מחזירין ואם לאו משלם מביתו ואם קיבלו עליהם פטוק מלשלם וכו' כלל דミלתא דקבלתה מילטה ובה היא וכו' והנה מרכבתה תדע שהרי מומחה שטעה בשיקול הדעת אם הפשר להחזיר הדין מחזירין ואם קיבלו פטור ולא אמר רכחות שטעה בדבר משנה אם קיבלו פטור משמע דטעה בדבר משנה לעולם ליכא פטור. וכען דיק שדייק לעיל הערך השלחן מרבני הרואה"ש דמדדייק בשיקול הדעת משמע דلطעה לדבר משנה לא מהני וצ"ע.

ולאחר העיון קצת לנפען"ד בתרי אנפי או יאמר דבחשובה תק"ט שכח תדע שהרי מומחה שטעה בשיקול הדעת לא רצה להבהיר ראי' מモמחה שטעה בדבר משנה דכון דሞמחה הוא לא שכח שיטעה בדבר משנה ולכן תלה טעה בשכיח כיוון דמיירி במומחה אלא רקצת צ"ע שהרי מצינו מעשה בפורה של בית מנחם שניטלה האם שללה והאכילה ר' טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים ביכינה והתיירוה ואמר הלכה חמורת טרפון (סנהדרין ל"ג בכורת כ"ח ע"ב) ופרק לילא ליה טעה בדבר משנה אתה ומהני חדא ועוד קאמר ע"ש כל הסוגיא.

ולכן לנפען"ד באופן אחר בדיקת לשון הרוב"ז בס"י תק"ד ואני לא אחשוב שטעם פותח ספר יטעה בזוה ואם כך

שער הלוות

רשע וגס רוח, והאי דכל המדמה כתוב הבהיר ביבמות (ק"ט ע"א) רעה אחר רעה תבא לחוקע עצמו לדבר הלכה ומפני רהינו דatoi דינא קמיה וגמר הלכה ומדמי מילתה למלתא ואית ליה רבה ולא אתי משאל ליה אלא סומך ונשען על מה שהוא יודע וכותב הרמב"ם והטרור דרכו לאו דוקא אלא כל שగודל ממנו בחכמה ע"ש, והנה לפניו דין שיודיעו ות"ח וכבר בא לירוי ד"ת כו ומדמהו ולא שואל לגודל ממנו הרוי זה קראו שוטה רשע וגס רוח וע"ש וכ"ש שאין לסמן ולחתום הצעיר כדי שלא יצטרך לחזור ולהחפש אחר האמת ולא לשאול לגודל הימנו שהוא ח"ז בכל הנני שחייב שם ע"ש. וממיאלא אין זו טענה להקל על עצמו ולפסק כהעולה על רוחם רוזה אינו פסק כלל ל"ש דין ול"ש פשרה בתורייו צrisk להיות מתון ומסיד עד שהוא ברור לו כשםש.

ולכן בדין נמי ודאי כשבאו שני בע"ד בתמיותם לב"ד יראים וחזרדים לדבר ה', ודאי שסמכו עצמן שייהו מבואר בש"ע וע"ד שסבירא ב痴"מ סי' ז' ב"ז של ג' צrisk שייהו בכל אחד מהם ז' דברים חכמה ענוה יראה שנתן ממון אהבת האמת אהבת הבריות להם בעלי שם טוב ועין סמ"ע שם, ובpsi' ח' סי' א' כל המעביר דין דינו הגון ואינו חכם בחכמה התורה וראוי להיות דין ע"פ שהוא قولו מחמדים וכבי הרוי זה עצמו עד שהוא ברור לו כשםש הרוי זה שוטה רשע וגס רוח וכל מי שבא לידי דין ומדמו לדין אחר שבא לירוי כבר ופסקו ויש עמו חכם בעיר שככל להימליך בו ואינו נמלך בו הרוי זה שוטה

בדבר משנה שרiao שייהי הדין חורז ולא יהזקו בגזול שלקו מזה ונמננו זהה מה שאינו שייך לו ע"פ התורה וע"פ חוקי הפרשה, ועל השיקול הדעת מהני הקבלה שקבלו קניין על הפרשה.

עוד רגע אדריך על עצם הטעם שראיתי למכ"ת שכתוב בשם שני חכמי מהבד"ץ שהעדיפו להנוסח החדש זוז'ל שאט נכתב הנוסח דלהלן (החדש) יהי יותר קל לנו לפסק כפי העולה על רוחינו ואין אנו אחרים כ"כ כפי שסבירא בהנוסח הנ"ל. (החדש).

וכאן הנני העני להעיר קצת כי לפענ"ר על זה אנו דנין ונוקודה זו שחששו עלה חכז'ל שחו"ל לפסק כהעולה על רוחכם, ופשט שדיינין שבאים לפניהם בעלי דיןים לד"ת רוצחים שהדיינים ישאו כל האחריות ויישו כל מה שבידם לברור ההלכה ע"פ התורה ובנשמה אבות הוו מתוונים בדיין ובוטוש"ע ח"מ סי' י' צריך הדיין להיות מתון בדיין שלא יפסקו עד שיחמצנו וישא ויתן בו ויהיה ברור לו כשםש כי ברוב משה"מ ירד לעומקו, ובגמ' סנהדרין ל"ה ע"א אשרו חמוץ אשדי דין שמחמיץ את דיןנו ופרש"י שמשהה את דיןנו כדי להוציאו לאמתו, והוסיף הטור ויהי ברור לו כשםש ועין ב"י והgas לבו בהוראה וקופץ ופסק הדיין קודם שיחקרכנו היטב בינו לבין עצמו עד שהוא ברור לו כשםש הרוי זה שוטה רשע וגס רוח וכל מי שבא לידי דין ומדמו לדין אחר שבא לירוי כבר ופסקו ויש עמו חכם בעיר שככל להימליך בו ואינו נמלך בו הרוי זה שוטה

ע"ב) רב הונא כי הוה אתי רינה לкомיה מיכניף ומיתוי עשרה רבנן מבין רב אמר כי היכי דליתיה שיבא מכשורתא רב אשוי כי הוה אתי טריפטה לкомיה מכניף ומיתוי להו לכולחו טבחוי ומטה מחסיא אמר כי היכי דליתין שיבא מכשורתא ופרש"י שיגענו נסורת קטנה מן הקורה כלומר שאם נתעה ישתלש הענש בין כולנו ויקלו מעלי ע"ש. והביא תרי עבדות דיני ממונות ודיני איסור והיתר ואנן מה נוענה אכתריהו.

ואשריכם שזכותם להיות דיני ישראל החדרים לרבר' הי' אשר עליהם אמר (סנהדרין ז' ע"א) רב שモאל בר נחמני אמר ר' יונתן כל דין דין אמר לאmittor משרה שכינה בישראל שנאמר (תהלים פ"ב) אלקיים נצב בעדת אל בקרוב אלהים ישבוט, ולא נכנסתם ח' זו להמנתו בין אותם שאמר עליהם רבש"ג אמר ר' יונתן וכל דין שאינו דין דין אמר לאmittor גורם לשכינה שתסתתק משיראל שנאמר (תהלים י"ב) משוד עניים מאנקת אבוניים עתה אקום יאמר ה' וגנו, ואמר ר' שモאל בר נחמני אמר יונתן כל דין שנוטל מזה ונוטן זהה שלא כדין הקב"ה נוטל ממו נפשו שנאמר (משל כי"ב) אל תגוזל דל כי דל הוא ואל תרכא עני בהשער כי ה' יירב ריבם וקבע את קובעיהם نفس, ואמר ר' שモאל בר נחמני אמר לעולם יראה דין עצמו כאילו הרבה מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו לו מתחתיו שנאמר (שה"ש ג') הנה מטהו שלשלמה וגורי מפחד בלילות מפחדה של גיהנם וע"ש בארכיות עד דאמור רב כי הוה אתי לב'

ע"ה וצריכים להם דיניהם שלא ילכו לפני עריאות של גוים ממנים וכוי וכיוון שקבלות עליהם בני העיר אין אחר יכול לפוסלן וכוי (ס"ב) ויראה הרין אליו הרבה מונחת לו על צוארו וכайлוי גיהנם פתחו לו מתחתיו וידיע את מי הוא דין ולפנוי מי הוא דין וממי הוא עדית לפורע ממנו אם נוטה מקו הרין וכל דין שאיןו דין דין אמר גורם לשכינה שתסתתק משיראל וכל דין שנוטל ממון מזה ונחותו זהה שלא כדין הקב"ה נוטל ממנו נשות וכר' ע"ש.

שער הלוות

ובזה הנני ידיכם אשורי הדור שהגדולים
נשמעים לקטנים ויה"ר שתזכו להשרות
שכינה על בני ישראל ותזכו להיות
מרוועי נאמנים ולראות בלחמת ציון
וירושלים ובכיאת משיח צדקינו דארח
ודן אסכמה הנדרסת עבד נרעץ לאדוני
כלב ונפש,

מנשה הקטן

דיןא אמר וכי ברעות נפשיה לקטלא
נפיק וצבי ביתיה לית הוא עביד וריין
לכתייה עיל ולואי שתהא ביהה כייציה
ועיין טוש"ע ח"מ הל' דיןין מס' א'
ואילך.

מדור דובב שפטי ישנים

נעתק מכתבי תשוכות וחיבי סוגיות
של מרן בעל בית שערם.

בעזה"י בסוגיא דמצות אין מבטלות זא"ז פסחים קט"ו

בטל אבל במשא שנושאCSIיעור בכב"א איןו בטל ולפ"ז קשי¹ לי אין מוכחה מהלל דס"ל מצות אין מבטלות זא"ז דילמא מבטלות אלא דהכא בולע כל הג' זיתים בכב"א ועיין במג"א סי' תע"ה סק"ד וסק"ח וכיוון דaicאCSIיעור מכ"א בפ"א הווי כתומאת משא דלא בטיל ולמ"ש תוס' בביברות שם דטומאת משא גופא לרבען א"ש אבל תוס' שם לא החליטו כן ומואר קרמוינס נראה שהוא מה"ת קשי ניל.

ונראה דהמודרכי הקשה הא אין בית הבלתייה מחזיק יותר מב' זיתים דהיין בכיבזה ומה שתמי' דמרוסק חזיק טפי הוא קשה דהא אפי' בבשר דרכיך אמרין בכירחות כ"ד דאינו מחזיק יותר מאשר זיתים וא"כ נהי דמרוסק חזיק טפי אבל לא ג' זיתים ועוד דביומא פ' דרישין אוכל הנאכל בכב"א הוא כביצת תרגולת דהיין ב' זיתים והלא דרך אכילה במروسק ומחזיק טפי.

לכן ניל. עפ"י מה דאמרין בנזיר לאג' היתר לאיסור בכב"א איסור לאיסור אפי'

תוס' ד"ה אלא א"ר"א הקשו למאי שהוכיחו לרבען סברני ובכל עניין מצוין בין ע"י כריכה בין כ"א לבדו ופליגי אהיל דמציריך לכרוך א"כ מנ"ל דסביר היל דין מבטלות דילמא שאיני הכא דגלי קרא ועוד הא לרבען נמי אין מבטלות דהא אם כרוכן נמי יצא.

ולפענ"ד נראה דביבורות כ"ג מס' דאפשר פרה שנעהרב ברוב אף מקלה טהור מלטמא ב מגע אבל מטמא במשא והק' בתוס' שם מ"ש דלענין משא לא מהני ביטול ברוב משום סוף סוף הרוי משא צוית נבליה ולענין איסור מהני ביטול ברוב ותמי' דלענין אכילה כל משחו ומשהו שנוכנס בבית הבלתייה קמא קמא בטל ברוב היתר ודמי למגע כשנווגע וחזר ונגע דעתהו ע"ש. ביאור דבריהם עפ"מ דאמרו בחולין קכ"ד דעוז שיש עליו צוית בשר נבלה מטמא ובשני חצאי זיתים אינו מטמא לכ"ע דהעור מבטLEN מש"ה אם יש CSIיעור חשוב ולא בטל אבל פחות CSIיעור במק"א שלא חשוב בטל ה"ג במגע ואכילה דאינו נוגע ובולע בפ"א רק ח"ש

ומוכח דגילה קרא דעתך אין מבטלות זא"ז דילמא מצות מבטלות זא"ז אלא שאוכל גי' שיעורין בב"א ואי' דהו שלכד"א דילמא גלי' קרא שיווצה כאן שלכד"א לכן נהאה דמלשון הבריתא קא ריק נקט שהי' כורען בב"א ואוכלן ולא נקט שהי' כורען ואוכלן בב"א אלא וודאי דהאכילה לא הי' בב"א אלא הכריכה וכותמי' ראשון שכחתי ושפדי מוכח דין מבטלות.

ולפ"ז מיושב קושית תוס' דל"ל להלל שאני הכא דגלי' קרא דמקרא לא מוכח דיל' שאוכל כל הג' זיתים בפ"א דל"ש ביטול וגלי' קרא דיווצה שלכד"א ע"כ דמסברא אייל דין מבטלות וכ"ז להלל אבל לרבען נהוי דיווצה בכיריכת מ"מ אינו מוכח דס"ל אין מבטלות אלא ואוכל ג' זיתים בב"א דל"ש ביטול וס"ל דיווצה מ"ע שלכד"א או דהא גלי' קרא דיווצה שלכד"א וא"ש.

ובאופן אחר נ"ל לישיב קושי השני דתוס' זבחים ע"ח ד"ה אלא הקשו אמר דקאמר כאן לא ליכרוך איש וכור' ואמאי הא טעם בעיקר מה"ת ומ"ש מעושה עיטה מחיתים ואורוז אדם יש בו טעם דגן דיב"ח מצה ותירצ' דהaca שאוכל כזית מצה בצמצום דכי מבטל לי' מרור ליכא טעם כזית מצה אבל אם ואוכל הרבה שרי ע"ש ולפ"ז הקשו ברף ע"ט ד"ה אמרו איך מוכח מהל דס"ל אין מבטלות דילמא הי' לוקח הרבה מכאר' אע"ש ולפנ"ר לק"מ כיוון דלהלל עיקר מצוחן בך ובזה אמרה תורה על מצות ומורורים יאלחו והיינו שיעור אכילה

בזח"ז וכתבותוס' חצי זית חרוץ וחצי זית מפת ביהר ואפי' בזח"ז ובכלב שיחיו בתוך כא"פ והגהות מורה וו"ב שם כתוב דהך ואפי' הוא דיבור אחר אבל אחרני נשיקות עפרות זהב לו דברי תוס' פשוטי' דאיסור והיתר צריך לאכול דוקא איסור והיתר בב"א ולא יאלן מן האיסור פחות מהיתר אבל אינו צריך לאכול כוית בפ"א אלא אף' בזח"ז בא"פ רק בכל שהוא שיאלן יאלן איסור והיתר בב"א ולא יפחות מן האיסור וזה ברור. ולפ"ז ה"ג הל היה כורען ביהר אבל לא אכל כל הג' זיתים ביהר רק בא"פ אלא בכל מעט שאכל בפ"א ה"ג כורען פסח מצה ומרור מכל הג' מינימ בב"א ולק"מ דין דאין בית הכלעה מחזיק. ומעתה לק"מ קושיתינו הנ"ל דהא ע"כ לא אכל כשייעור משלהן בפ"א ושוב הו כונגוע ובטל אי לאו משום דעתך אין מבטלות זא"ז.

אמנם אכן קשייא למ"ש תוס' שם בכריותה דהא דין בית הכלעה מחזיק יותר מב' זיתים הינו דוקא כדרכ' אכילה אבל שלא בדרך אכילה מחזיק טפי ע"ש ולפי מה שצידר מל"מ פ"ה מיטוה"ת ה"ח בד"ה יש לחזור דברם"ע יוצא שלכד"א ע"ש א"כ איך מוכח דין מבטלות דילמא אכל גי' שיעורין בב"א ומהויה אינו בטל כנ"ל ואי דין בית הכלעה מחזיק הא שלכד"א מחזיק ובמ"ע יי"ח גם שלכד"א וצ"ל דבאמת מוכח מכאן מצד השני של מל"מ דגס במ"ע אינו יוצא שלכד"א.

אבל מ"מ לא הונח בזה דעתך איך

זהה לא מבטלי וכור' ותמה מהרשות' מא החרחים לומר להלן שלא גלי קרא אלא דלכתחילה יש לכורך אימא דארע לעיכובא קאמר קרא. ולפענ"ד לק"מ דבשלמה אי בדיעבד יי"ח פסח מצה ומורו כשואכל כ"א בפ"ע א"כ כ"א מצוה בפ"ע א"כ שאמרה תורה דלכתחילה יאכל בכרכיה שפיר מוכחה דעתךות אין מבטלות זה"ז אבל אי נימא דארפי' בדיעבד איננו יוצא בלי כרכיה א"כ מצוה אחת היא שיأكل פסח מצה ומורו בב"א א"כ ל"ש בזה מצות אין מבטלות זה"ז דהרי אין ג' מצות חלוקות רק מצוה אחת ואפיקו אי מצה בזה"ז ואורייתא מבערך תאכלו מצות היינו היכי דיליכא פסח אבל היכא דאיכא פסח גם מצה אינה מצוה בפ"ע רק בהדי פסח ומזכה אחת היא ע"כ בדיעבד יוצא ללא כרכיה ושפיר הרוי מצות ושיך כי' מצות מבטלות זה"ז וא"ש.

בצדית וע"כ דין מבטלות וכ"ז להלן אבל לרבען כיוון דדרשיiacלוהו אפי' זה בפ"ע ובזה באמת סגי בשיעור אכילה דהינו כזית ושפיר כתיבiacלוהו אלא דס"ל דיווצה נמי בכריכה שפיר ייל דהינו שנוטל הרבה מכוא"א כקושית תוס' וained מוכחה דס"ל אין מבטלות רואש.

אם נטפל פענ"ד קושית תוס' לק"מ דהרי הקשה המרדכי הא אין בית הכליעה מחזיק יותר מב' זיתים ותירץ דמרוסק מחזיק טפי אבל רק ג' זיתים אבל מה הי' קושית תוס' שנוטל הרבה מכוא"א וזה דא"כ אין בית הכליעה מחזיק אפיקו במרוסק וא"ש.

ובתוס' הג"ל תי' מסכבר דלכתחילה יש לו לכורך ובדיעבד נפק כי לא רק א"כ בעלמא אין מבטלות די' מבטלות א"כ איצטריך קרא הכא להתריר כרכיה ולומר

בעזה"י סוגיא דין חוששין פסחים ט'

בי' שלא חזינה דשקל אבל חזינה דשקל וכור' ע"ש ועיי' צל"ח שתמה חזינה דשקל הפי' חזינה שהביאתו לכאן וכמו שפירש"י וא"כ מה נ"מ מהיבין הביאו ואריך שיק בזה אין לדבר סוף במכתית לבית וחצר לחצץ ומעיר לעיר ע"ש.

ולפענ"ד לק"מ דין הכוונה שהביאתו לכאן והניחתו בפה אלא שראיןו אותו בפה כאן ובאמת גם בזה אין חוששין דאמר'י אכלתי ולא הניחתו כאן כל-

בגמ' טעמא שלא חזינה דשקל וכור' ותמה מהרשות' מא מי לא פריך אגופא דמתני' ליל טעמא דין לדבר סוף ת"ל נימא אכלתיו ותירץ דודאי ה"ט דין לדבר סוף ל"ש אלא במכתית בית והאי דמכתית לבית וכ"ש מחזר לחצץ ומעיר לעיר וודאי דין חוששין ואפיקו חזינו בכית אי' דשקל ומה"ט דין א"כ אין לדבר סוף אלא דמקום למקום דאיכא למימר דיש לדבר סוף שיבדק בפ"א עם ב"ב וכור' ובاهאי דיקא בי' דין חוששין קתני

שער הלוות

ニימא אכלת'י כמו במדורות הכותים וא"כ מדיניא א"צ בדיקה ואי משום איכא לבורוי הא כיון דאין לדבר סוף נניל שוב ל"ש איכא לבורוי.

ומהירוש"א ה'ק' לפמ"ש רמב"ם בפי המשנה סוף אהלוות דמדורות הכותים הוא רק מדרבנן א"כ מאי פריך מהתס דהוי ספק דרבנן לאן דמיירי بلا בטלו והו ספק דאוריתא. ולפענ"ד לפמ"ש רשב"א בחולין י"ד דאפילו אי ספיקא דאורית' מה"ת לחומרה היינו דוקא בספק בתולדה אבל בספק שהאיסור בא ע"י מקרה ספיקא לקולא ע"ש ועיי' ש"ש ש"א בפ"ד ולפ"ז נ"ל גם להיפך הא דאמרית' סדר' לקולא היינו דוקא בספק בתולדה אבל בספק שהיתר בא ע"י מקרה שנתחדש לא אמרית' סדר' לקולא ולפ"ז אך אמר אכלת'י שהיתר בא ע"י מקרה ומעשה לא אמרית' סדר' לקולא ועיי' משום דהוי ספק הרגיל וקרוב לדודאי כמו'ש תוס' א"כ ה"ג אפי' בראוריתא semua מה"ת ספיקא לקולא וא"ש.

ובזה יובן בסוגיא דקאמר דatoi ספק ומוציא מידי ספק ולא אמר דהוי ס"ס אלא משום דהוי ספק הבא ע"י מקרה לא מקרי ס"ס רק מטעם ATI ספק ומוציא מידי ספק ATI עלה וא"ש נמי מה דמייתי מטבל דatoi ספק ומוציא מידי ודאי והא חתום הטעם משום דרוב החברים מעשרין מיד וכור' כמו'ש רשי' ואינו ספק רק רוב ולפמ"ש א"ש דרצה להביא אף שהרוב תלי' במרקחה שנתחדש הרוי רוב וה"ג ספק אכלת'י אף שתלי'

ונשר הבית בחזקת בדוק ועיין ע"ב בעכבר נכנס וככר בפיה ובעכבר יוצא וככר בפיה ומשום דאין לדבר סוף שא"כ כשהיא חולדה בפסח וחמץ בפיה מבתי נגיד' שהוא מבית לבית או מחצר נגיד' ועיר אחרת של נגיד' אף שלא תניחו פה יהיו תמיד צריך לבדוק זהה א"א דהא זה שכיח רוחזנא שחולדה מביא בפיה מקום אחר ועובדת דרכן כאן א"ו אפילו לא חזינה מ"מ ירעוי בודאי שיש ויש שלוקחים מבתי נגיד' ועובדיה בחמצ' שבפיהם דרכן בתיהם ישראל ועיין מקרא'ח סי' תל"ג וסוי' חמ"ג. אבל קמייתא קשייא מה שהקשה צל"ח דאי נימא דבחזינה דשקל יש חילוק בין היכי ריש לדבר סוף להיכי דאין לדבר סוף בחזינה דשקל א"כ איך אפשר תנא דאין חושין מקום למקום אף ריש לדבר סוף משום דמabit לבי' וכוי אין לדבר סוף ע"כ.

ולפענ"ד נראה בכוונות מהירוש"א דלכורה קשה לה'ל טעם דאין לדבר סוף ת"ל דאייכא ס"ס שמא לא שקלה ולא גורה ואת"ל גורה אימור אכלת'י אך לק"מ דהא קייל גם ב"ס היכי דאייכא לבורוי מברידנן והי' ראיו שיבדק בכל הזויות בפ"א עם ב"ב אבל כבר כתוב צ"צ בביצה טריפה שנולדת בי"ט שנעהרכה לש' דשיל"מ כיון דלענן טריפה ע"כ חסמור על הביטול סמכינן נמי לעניין מוקצתה אף ריש לו מהתרין וא"כ כיון דאין לדבר סוף ועיי' חסמור על אימור אכלת'י שוב א"צ לבור כלל ועיי' דყיא הא חזינה דשקל והכיאתו לבאן חיישי' כיון דלייכא ס"ס ואמאי

שער הלוות

כה

טומאה קלה גם הטהרות שעשו אחר שטבל בשני תליות דמשו"ה מחמרין בטומאה קלה יותר מטומאה חמורה אמרום ובטמא טומאה חמורה אמרום לאוקמא אחזקה דעתיקרא שעדרין הוא כמוathy שהרי אפי' בשאובין טבל לבסוף ע"כ יצא מטומאה דאוריתא ומפסיק לא מהתאי לי' לטומאה אבל בהי' טמא טומאה אם בשאובין טבל לבסוף אכתה טומאה קלה אית' כי וא"כ מעולם לא הי' ומן שיצא מחזקתו لكن טהרות תליות ע"ש וא"כ ה"ג כיוון דרוב חברים מעשרין הэн ורובה עדיף מחזקה אלא כיוון שהיתה תלוי במקורה שנתחדש נימה שלא מושם דאמרין שלא בתחום המקרה לכון כיוון דגבוי דאוריתא דהו ספק וספק אמרוי' שנתחדש המקרה שוכ מהני גם לגבי דרבנן אף שהוא וודאי אבל גבי חמץ דהו רק וודאי דרבנן כיוון שכיטל שפיר ייל' דין ספק אכלי' מוציא מידיו וודאי דרבנן כיוון שהוא ספק דתלא' במקורה שנתחדש חישין שמא לא נתחדש המקורה וא"ש.

במקרה שנתחדש הו ספק שמא לא הי' בכית זה חמץ כלל דאכלי' קודם שהניחתו בכית וכמוש"ל.

ומשלילה"ק מה מהני דרוכ' חברים מעשרין מיד כיוון דמייעוט אין מעשרין נימא סמוך מייעוט לאחזקת טבל ייל' לפמ"ש רשב"א חולין צ"ב וטו"ז ה' יור"כ דהיכי דליך וודאי מייעוט ל"ש קבוע ע"ש ה"ג ייל' היכי דליך מייעוט וודאי לא אמרין סמל"ח והכא ליכא מייעוט וודאי שאינם מעשרין ל"ש סמל"ח. ואולי כיוון שהרוב והמייעוט אינם בעולם אלא שרוכ' פעמים הוא כן ומיעוט פעמים אינם כן לא מקרי רוב ומיעוט גמור כמ"ש במק"א לפреш דברי תוס' כתובות ט' דרוב ברצון אייר רוב גמור לפי שאינן בעולם ולהכי ל"ש סמל"ח וגם שפיר קרי לי' ספק וספק אף דרוב חברים מעשרין מיד לפי שהרוב אינו בעולם.

הרמב"ס פ"ט מטומאות מה פסק בהי' א שמתילין לתוכו נפלים המאהיל עליו טמא דין תורה עפ"י שחולדה ובורדס מצוין שם אין ספק מוציא מידיו וודאי אבל אם הפליה שם אשה נפל וא"י אם הפליה דבר המטה או לא הפליה הואריל וחולדה ובורדס מצוין שם הרוי ספיקו תהו ובהי' כתוב דבר יודע וכו' דהא رسפיקו תהו הוא משום לכל סדראי לקולא ע"ש ותמה הראב"ד חדא

תוס' ד"ה כדי ה"ק הא הו וודאי טבל מרבנן לענין אכילת קבע ואפ"ה קתאי ספק ומרוציא מידיו וודאי דרבנן וה"ג גבי חמץ ליתוי ספק אכלי' ומרוציא מידיו וודאי בדיקה דרבנן דמה"ת בביטול בעלמא סגי. ולפענ"ד לפמ"ש הר"ש פ"ב דמקוואות אהא דתניא בתוספתא רטמא טומאה חמורה שטבל בכ' מקוואות אי' שאוב ואי' כשר הטהרות שעושה אחר שטבל בראשונה תלויות אבל הטהרות שעושה אחר שטבל גם בשני טהרות אבל בהי' טמא רק

שער הלוות

אכלתי תליה במעשה ולא מהני רוב. אך יש טעם אחר רט"ס מהני משום רספק הראשון מה"ת לקולא רק מדרבנן לחומרא ואמ"כ בספק השני הווי סר"ר ל科尔א ולפ"ז שפיר הווי ס"ס ומעתה אלא דכאן לא מהני ט"ס רק משום רט"ס רטראור מה"ת לקולא והא ראמרין סראוי לחומרא היינו מדרבנן וא"ש.

הא אמרין בכל רוכטה סראוי לחומרא ועור הא הווי ס"ס ואפילו בראויריתא למ"ש רשב"א בתשובה רטעמא רט"ס מותר בראויריתא הווא מטעם רוב דיש ככורות כי רובו רתלייא במעשה לא אולין בתרי א"כ Mai מהני כאן ס"ס הא ספק השני שמא חולרה ובבדלס

הגהות בעל שו"ת קול אריה
בספר עצי לבונה על שו"ע יו"ד (סדיילקאב תקצ"ה).

ס"י פ"ז ס"ז ד"ה ובאמת בתוספות דחולין דף ק"ב בר"ה שאין בו זית מפורש ג"כ סברא זו שכחוב ועוד דא"כ אמאי לא חיל איסור אבר מן החיה על הטריפה כיוון דליקא מטריפה אלא ח"ש וכור' כמו בפרש ח"ש וכור' ע"ש ונפלאי על הפליטי שלא הביא דברי התוס' דחולין דיש מהן יותר ראה ראה דכתוב להדייא דאף בשאר איסורין הדין כן ושם בשבויות לא מיורי ורק משובעה בלבד ואולי יש לחלק קצת משובעה אם כן יש ראה יותר מהתוס' דחולין הניל' ועכ"פ היה לו להביא אותם ג"כ וכור' יעוויש.

והנה דבריו תמהין .. תוס' הקשה לר"ל לשיטתו .. וס"ל ח"ש מותר למגמי וא"כ אמאי אין חל איסור אמה"ח על טרפה .. והוא כשבישל היוצא ..

אברהם יהודה הכהן

ס"י ול"ח ס"ד ד"ה שם ונעלם ממנו דברי התוס' בחולין.

ועיין לעיל סימן פ"ז על הגליון כ"ז תמורה כי תוס' כתב שם אליבא דר"ל

* הספר היה שירך גם להגה"ק בעל הייטב לב זוק"ל ועתה נמצא ברשות הרוח"ח חיים צבי שאחן נ"י - תשוחח לבנו הכהן דוב יהיאל יהושע נ"י שהמציא לנו את הספר כדי להעתיק את הגליונות.

**מכתבי הגאון מוהר גרשון שטערן זצלאה
בעל ילקוט הגרשוני**

ניתן לי שם קלכ"ם ויעי בתוס' שם ובמס' עירובין דף ס"ב. הביאו ראי' מאכ"ן גבי נטלו ליטטימ את כסותו דליש קלכ"ם בנכרי. ונ"ל דר' יוחנן לשיטתו שפир פרש"י דנהנה בס' יריעות שלמה יו"ר סי' ד' כח בטעמא דמליחא דרב"ן ל"ש קלכ"ם משום דלא פסיקהAMILIATHI למשתתה דיש בידו להתגיר ויפטר כמ"ש הרמב"ס פ"י מה' מלכים ה"ד ומ庫רו בסנהדרין דר' ע"א ע"ש והוא כמו חיברי כויתות רקאמר במכות ריש דר' י"ד שלא פסיקהAMILIATHI לכורת הואיל ובידו לעשות חשובה لكن אינו פטור ממלקות ודפק"ח ש".

אמנם לכארה יש לחלק דודוקא בהשוואה להוא דבר שכירדו אמרין לא פסיקהAMILIATHI לכורת ע"ג הדשתה מיהו לא עבד תשובה מ"מ בידו הוא אבל בגין כין דעתך שלשה דמשפט כתיב כי מי יימר דמודקקי לי תלתא וכדקהמר בקידושין דף ס"ב ע"א שפיר חשיב פסיקהAMILIATHI למיתה. ואמנם התינחה לר"י דס"ל דין בשלשה ושנים שרנו אין דיניהם דין וכדמיה תוס' רפ"ק דסנהדרין מירושמי בשם ר"י וור"ל דשנים שרנו אין דיניהם דין אבל

בעה"י ב'אויפאלא ה' וישלח חרמ"ג לפ"ק

אורך ימים וشنנות חיים ויזכה לעבור ע"ג המזבח בהר הקודש בירושלים כבוד האי כהנא רבא הרוב החrif וכקי שכל צח ומצוצח בעל פיפורות כ"ת מהרו חיים יוסף דוב כהנא העלעד עם מחברתו מהברת הקודשAMI זקנתי מנכ"ה מ' ולאטע תי"

היות טעםתי גם אני ממנהתו מעט צרי אשר שלח בית מוי"ח הגאנב"ד דפה שליט"א ורפドוני בתפוחים הטובים אקדמה פניו בתודה יהיו כן ה' עמו לנוכב שיבתו בגיל ורנן ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים.

ובחדרי שותא אמרתי אהדר פני ז肯 ואכברנו באיזה מילין דאוריותה והר"י כי אזכה לחשובתו הרמה ענדנו עטרה לראשי ונא לאסוף ברכה לחוך ביתוי כמאמר חז"ל אילא סבא בכיתה ברכה בביתא נא בקצתה:

עי' רשי' ע"ז דף ע"א שפי בהא דר' יוחנן ב"נ נהרג על פחות משופ' ואימ' *

* חתנו של מרן בעל שורית בית שעריט וצלהה*. מכתב תשובה אל חותנו זקנו הגאון מוהר חיים יוסף דוב כהנא העלעד מקרנסא, ובסתורו רשום העזה על מכתבו בכתב"י מהגאון חיר"ה כהנא הנ"ל. נמצא בגנדי כ"ק אדרמור"ר שליט"א.

חד ונילף אידך מני' והיינו דקאמר היירושלמי כיון דקא קימ"ל קנסא מקנסא לא ילפין חיל'י דרי' מן הרא המתמא והמדמע והמנסך וקשה למה תני כל הני וא"ר יוחנן משום קנס פ"י משורה אדר' ר' דקנסא הוא וקנסא מקנסא לא ילפין.

ויעין מכות דף ד' ע"ב בגמ' סבר ברע"ק דאמר ע"ז קנסא ובתוס' ד"ה סבר הקשו מה פריך בכתובות ל"ב הא קימ"ל דאין לוקין ומשלמן. הא התם לענין קנס אידי וקנס באמת נוכל ללימוד דלוכה ומשלם יעיש'. ולענ"ד תימה הא אע"ג דקנסא הוא לא נוכל למליף ממש"ר דהא קימ"ל קנסא מקנסא לא ילפין.

ואסיים בכל חותמי ברכות יהי' האלקיו עמו ויעל יראה נחת ביוציאו חלצו על שלשים ועל רבעים לאורהבי בימיו ובימינו תושע היהודיה ירושלים.

הכ"ר נכדו גרשון הק' שטערן

הערות הגהיד"ה צ"ל: נראהים הדברים بما שהסביר עיי' ס' הגאון בעל ריעוטו שלמה במה שמחליק בענין הא דמכות דף י"ד ובענין הא דנכרי קלב"מ כי כך הוא באמת מפורש בקדושים דגר לא הוה בידי מי יימר דمزודקקי לי' תלהא יעיש'!
אך במה שרוצה לתרץ קושית התוי' דלשモאל דק"יל כוותי' הוה שפיר בידי דלא צריך שלשה וכו' נעלם ממנה Tos' שם בקדושים וכן כתבו בהחולץ דף מו'. דלענין גור כ"ע מודיע דעתך שלשה כי מדרמין לגוזלות וחבלות וממילא אין מקום לדבריו ודוק'.

לשםואל דס"ל שנים שענו דיניהן דין וחדר נמי דן כמש"כ תוס' שם אלא דנקט שנים לרבותה דאפה'ה נקרו ב"יד חזוף שפיר מיקרי בידו להתגיר וممילא לא"א קלב"מ בנכרי.

והנה כבר כתבו התוס' סנהדרין ג' בשם בה"ג דהלהכה כשםואל וא"כ שפיר קאמר הש"ס בב"ק דל"ש קלב"מ בנכרי אבל אליבא דרי' דס"ל שנים שענו אין דיניהן דין שפיר פרש"י קלב"מ אף בנכרי משומ דליה בידו להתגיר כנ"ל.

עיי' מעבר לדף מה שכחתי – [הערות הגהיד"ה כהנא]

ויעי' ב"י יו"ד סי' ד' שהקשה בש"ס חולין דף מ"א ע"א דሞקי למתחני דמתמא ומדמא וכו' בישראל מומר בנכרי דודאי אסור ולפי שיטת התוס' א"ש דקושית הגם' הזה לרוב דס"ל מנסך ממש ועכ"ח דיליף קנסא מקנא וקאמר בgam' גיטין דף נ"ג דעתך מנסך דהו"א דאמר'י קלב"מ ואי מيري מתני' בנכרי הדק"ל למה שני מנסך וא"ל דהו"א דאמרין קלב"מ ז"א דהא בנכרי לא קלב"מ כנ"ל.

ויעין בירושלמי גיטין פרק הנזקין הל' ה' חיל'י דרי' מן הרא המתמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב וא"ר יוחנן משום קנס ועיין בפ"מ שנדחק בפירוש ירושלמי זה ולע' לפרש עפ"י פשוטו דהנה בש"ס דילין פריך ולמ"ד דיליף קנסא מקנסא כל הני למ"ל פי' מה תני המתמא והמדמע והמנסך ליתני

**מכת"י שותה הגאון מוה"ר בן ציון בלום זצלא"ה הי"ד
אב"ד סארוואה***

**בענין אין ביעור חמץ אלא שריפה
נשים במ"ע דחשייתו**

כמובן שם בגמר ואילימא דר"י ליה האי כללא דחולין מקדשים לא ילפינן אם כן לא קשה מידי ארשי"י דז"ל רשי" שמע מיניה סבירא להי כר"י דאמר لكمן בפרק כ"ש אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר וכוי א"כ יש לפреш דהאי ויליף לה מנותר אר' יודא קאי ולא ארע"ק דרע"ק באמת לאו מנותר ילייף לה. ואמנם בעיקר הקושיא כבר קדרמו הפנ"י لكمן רף כ"ח אלא שהוא הקשה לפ"יד הרא"ש שם דה"ט דרבנן דפליגי אר"י ולא ילפי מנותר אף לדבדחים דאסם תלו בשריפה ליכא פירכא משום דחולין מקדשים לא ילפי א"כ מ"ט דר"י דיליף מנותר ע"ש.

אבל הנלען"ד למה דאמרין חולין צ"ח ע"ב אטו אנן לקולא גמרין לחומרא גמרין עיי"ש וכיר"ב אני אומר גם כאן ולהיפוך רודאי لكمן דמי"ה דבעי למיליף חומרא וחמנא דעתם עיקר אסור ולא בחולין רקיל אבל הכא אם חמץ ומותר בשריפה הרוי אפרן מותר ואמ' הם בקבורה אפרן אסור מבואר בשלתי תמורה ומיבור בטור סימן תמי"ה דאם חמץ דוקא בשריפה אפרן מותר אבל

בימי הספרה ברכה ערוכה ושמורה לידידי הרבני גדור ב תורה וביראת הא טהורה מעוטר בתפארה מדבר בשפה ברורה מORG חוץ בעל פיפות ענף עץ אבות כמו משה יודא מענדעלאוויטש נ"י יהיו שמוא לעולם בק"ק קאוואטשהוזא יצ"ו

סלח נא אנסי מבקש כי לא השיבותי לו דבר עד עצם היום הזה וכחיהם אמרתי כי אכח מועד ואשימה עני ערד"ת הנאמרים בהשכל וברעת ואת החדש מפני היישן אורציא ותבט עני בשורה קארטוע דשורפיא הבאה לאחרונה ובה העיר בצדך ברש"י פסחים ה' ריש ע"ב ד"ה ש"מ שכחוב דרע"ק נמי כר' יודא ס"ל דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר וק"ל הא רע"ק ס"ל פסחים מה ע"א דחולין מקדשים לא גמרין ואיך כתוב רשי" אליכא דרע"ק דיליף מנותר א"ד. הנה באמת היה יכול להקשות קושיא זו גם לר"י דס"ל אין באמת חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר הוא כלל הוא דחולין מקדשים לא ילפינן דהרי גם רבנן דפליגי אר' עקיבא لكمן מ"ה הכי סבירא فهو

* בנו ומ"מ הגאון בעל שותה בית שערים. מתוך ספר שותה העומד לצאת לאור בעזיה.

אי הוא ילפין משאר דוכתי דחמן בשרפיה או דס"ל השבתו בכל דבר שפיר ייל דנשים איתתנייהו בעשה רתשבתו ולפי"ז אי ילפין מנותר גמרין נמי קולא למיפטרא נשים מתשבתו ובכהאי גונא שפיר ילפין חולין מקדשים וכמש"ל.

ויש לומר בזה פרפרת נאה לישב מ"ש רשי" ש"מ כר"י ס"ל אכן ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר וכרי ובצל"ח ואוח' מה ראו כן תמהו דהאי ויליף לה מנותר הו שפת יתר דתית כי תמי תמי אבל לפי האמור ייל דהנה כבר הקשו אחרונים דמנ"ל לרע"ק רתשבתו הו מעיר"ט דמצינו להבעה שהוא אב מלאכה דילמא אידי ביום טוב אלא העשה רתשבתו רוחה לא העשה דיום טוב ותירצטו דיר"ט עשה ולת ועיין ח"י טימן תמי"ו ואמנם עדין קשה דילמא תשכיתו לנשים קאמר רחמנא דליתנייה בעשה דיר"ט כמ"ש Tosf. קידושין ל"ד ד"ה מעקה אף דז"א דהרי נשים ליתנייה בעשה רתשביתו משום דהו מצות עשה שהזמן גרם ועיין פנ" יהושע קידושין שם שכח על דברי תוספות בענין שריפת קדשים על ידי נשים כיר"ב עי"ש והיינו אי ילפין דחמן בשרפיה מנותר וכמשל ולפי"ז מזרדק לשון רשי" הרק היטב דרך כיוון דיליף לה מנותר דומה מוכח הנשים ליתנייה בעשה רתשביתו הו דמוכח רתשביתו הו מעיר"ט אבל אי לאו דמנותר ליף אכן אפשר הנשים שפיר מוזהרות אתשכיתו אינו מוכח רתשביתו מעיר"ט דשוב ייל רתשביתו

לחכמים דמفرد וזורה לרוח הו מן הנכבדים דאפרו אסור ע"ש וא"כ כי גמרין דחמן בשרפיה מנותר קולא הוא גמרין דכי היכי דעתך בשרפיה ואפרו מותר ה"ג חמץ דהוא חולין דקל נמי בשרפיה ואפרו מותר וכח"ג שפיר יפין חולין מקדשים וא"ש.

אלא דיש לשודות בה נרגא דוראי לרבען בשלחי תמורה אדם רצה לשודף את הנכבדין אינו רשאי מטעם בחולין דעתע"כ דאוריתא כמו בקדשים שפיר קאמר חולין מקדשים לא ילפין דidle מא משום חומרא דקודש אחMRIי באפין שהנשראפין אפרן מותר והנכבדין אפרן אסור א"כ קולא הוא גמרין מותר וככח"ג שפיר ילי"י חולין מותר בפניהם אפרן אף רע"ק סובר במקומה עומדת דהרי" ס"ל התם אדם רצה להחמיר ולשנות לשודף את הנכבדים רשאי והיינו משום דס"ל דאף הנכבדים אפרן מותר וכמ"ש פנ"י ואוח' ברך כ"ח וא"כ חומרא הוא גמרין מותר והדק"ל הא חולין מקדשים לא ילפין.

ואמנם ניל דהנה גдолוי אחרוניים נתחבטו אם נשים מוזהרות בעשה רתשביתו משום דהו מצות עשה שהזמן גרם ושג"א סימן פ"א ושאר אחרונים וניל דזה תילא دائלי ילפין אין בעור חמץ אלא שריפה מנותר אם כן אין שורפין חמץ בלילה כמו נותר כמו שכבת ד"מ סימן תלי"ד שפיר הו רוי תשכיתו מצות עשה שהזמן גרם ונשים פטורות אבל

שער הלוות

ר' ע"ב לישב קושית חוס' על רשי' דתשביתו משמע כל דבר בין ביטול ובין הבערה דתשביתו משמע בכל דבר שאתה יכול להשביתו ע"ש וא"כ אין זה לימוד גמור דעתם אלא גמרנן מקדשים רק גילוי מילחאה בעלמא דתשביתו דכתיב בחמץ הוא שריפה כיוון דדמי לנותר שהוא בבב תותירו ולזה העירוני גם חתנו הה"ג נ"י ועליו יש להוציא נופך מדברי המ"מ רפ"ב ממא"ס ות"ר רמב"ן יבמות כ"ב דכשהאיסור כבר ידוע מלאו הבא מכלל עשה או כי"ב אז עונשין מן הדין לקלות עליו מק"ו ע"ש ומלא"מ שם ורmb"ם בסה"מ שורש י"ד והע"ג דכחותה כיוון דכתיב בחמץ תשביתותו שפיר למדין מקדשים לקיים מ"ע דתשביתו ע"י שריפה דוקא שאין זה לימוד חדש וא"ש.

הוא ביר"ט רק דלשנים קאמר רחמנא דلغבי DIDHO דל"ש עשה דיר"ט שפיר ייל' דעשה דוחה ל"ת כי קושי' לאמתה וא"ש ע"ד חידוד.

אבל באמת א"צ לכל הפלפולים דלענ"ד ייל' הקושיא בפסיות דל"ש כאן הר כלל דחולין מקדשים לא ילפינן ולא מיבעי' לדעת מהרש"א קידושין נ"ז דכשנעשה נותר פקע שם קדשים מיניה וודאי שפיר ילפינן מנותר [ומ"ש פנ"י שם על המהרש"א ישבתי לנכוון במקומות אחר ואכ"מ] אלא דגם בלבד א"ש דנהי דאיסור נותר ל"ש אלא בהקדש מ"מ הווא שם איסור בפ"ע ואדרבה הווא מחליש חומר דהקדש ומציין למילך מיניה שפיר וכמה דברים ילפינן מנותר ועיין ובחים צ"ח בסוגיא דMRIKA ושטיפה ועוד למ"ש מג"ש ופנ"י פסחים

מכתבי הגאון מוה"ר דוד שלמה פרענקל זצ"ל ה'היד
דומ"ץ ב' אויפאלו'

הgal בשכיב שופר וע"ש בגמרא ור"ן שם
כיוון דברו"טaicא בעשיית מלאכה עשה
ולות' ועשה חכמים דבריהם כשל תורה
וראינו נדחה מפני מצוה וא"כ למה
אשמעין מילתא אגב אורחותה בלשון אין
משקין לאשמעין דאסור ליתן מזונות
לפניהם דגפ"ם לדינא.

ולכואורה י"ל דמותר להאכיל לבהמתו כדי שהוא שרי לו לאכול דזה נמי הוה מחייבי אוכל نفس עי' באורח סי' תקי"ד דמותר לכבד הבית שאין לו מקום לאכול ע"ש ועיין בפמ"ג דהיכא דאין לו סוכה הוה עשית הסוכה כמו מחייבי אוכל نفس ומותר לעשות סוכה וא"כ דורך אין משקין אבל ליתן מזונות אילא גוננא דשרי היכא דהוי מחייבי אוכל نفس וא"ש.

אבל זה אינו דכין שאינו יכול ליתן
לבתיהם מחמת איסור מוקצה מותר לו
לאכול קודם שיתן לבתיהם ומילאת
דמסתבר הוא וא"כ הדרא קושיא
לדורותי לישמעין דאפילו ליתן מזונות
לבתיהם אסור ולא תאמר דמשום
מכשורי נפש הותר ליתן להם מזונות.

ונראה לי דיש לתרצ' דאיסור מוקצה קיל
משאר איסורה דרבנן כיוון שלא הוה רק

סיום מסכת ביצה

אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הביתיות אלה הן בתיות הלנות בעיר מדבריות הלנות באפר ופרק בגمراו למה לי' למי'ר משקין ושוחטין ומשני מילתא אגב אורחיה קמ"ל דלשקי איש בהמתו והדר לשחוות משום סרכא דמשכא וכותב הפנוי" דלשוי הרמב"ם שכ' בפירוש המשניות בר"פ אין צדין דכלל דבר שהוא מוקצה אסור ליתן לפניו מזונות א"כ האין משקין את המדבריות דוקא קאמר ומאי דאמר מילתא אגב אורחיה קמ"ל אסיפה לחוד קאי ולא ארישא ובכיוון נראה דהא דמקשה דל"ל למתני משקין ושוחטין דלשון משקין לחוד קשי' לי וועיז' משני מילתא אגב אורחיה קמ"ל וקשייא לי כיוון דיש איסור בנתינת מזונות לפני בהמה מוקצתה לישמענן דין נוהנים מזונות דהוה רכחות טפי מאין משקין דעת"ג דאסור לאדם לאכול עד שיתן להמתו והוה איסור תורה עין במג"א סי'מן קס"ז סקי"ב (וא"כ למה לי' לאשמענן מילתא אגב אורחיה ה"ל לאשמענן מה דנפ"מ לדינא) ומציינו שאסרו חכמים כה"ג דההינו שבוט במקומותמצוות עיי' בר"ה דף ל"ב אין עלין באילן ואין מפקחין את

בכל דבר אמיתי לא יבערנו ביו"ט באופן שאין בו איסור מלאכה וככ"ח טעמא ראין מבערין ביו"ט הוא כמו שכ' רשיי ביצה דף כ"ז ראין מבערין קדרים טמאים ביו"ט אפי' עיי' אכילת כלבים משומש דוחמגנא אחשב' להבערתו ע"ש הא תינח אם מבער שיעור שלם דמקיים מצות עשה אבל אם מבער חצי שיעור דלית بي' מצוה איסורה ג"כ ליכא א"כ לב"ה דחמצ בכוית א"כ מקיים במבער חמץ מצות עשה ורוחמגנא אחשב' הבערתו בהשחתן בכל דבר ואיסור ביו"ט אבל לב"ש דחמצ בכוית א"כ כזית הוה ח"ש ולא שייך בי' אחשב' ומותר לבער ביו"ט באופן דלית בי' איסור מלאכה וא"כ הוה מוקלא ב"ש ומחרמרא ב"ה גבי יו"ט ויש נפקותא בדבר וא"ש והא ס"ס הווי מוקצה והואך מותר לטלטל לבער אלא עכ"ח דל"ש איסוק מוקצה במקומות מצוה והג"נ מותר ליתן להמתו מזונות כדי שלא יעבר על איסור ואיסור לאדם לאכול קודם שיתן להמתו.

ובזה א"ש קושית מהרש"א דף מ' ד"הomi איתת לי' לרבי מוקצה שהקשה דאמאי לא מוקי הגمرا כר"ג ועי"ש בפני' וכיוון דמשמע מהכא דאיסור מוקצה קיל משאר איסורי ודרבנן כמו שכתחתי מלשון אין משקין ושוחטין לכוא לאוקמי' כר"ג דהא ר' נחמן סובר דאיסור מוקצה חמיר טפי משאר איסורי דרבנן עיי' במהרש"א דף ג' ע"ב בד"ה אלא לר' יוסף ולר' יצחק דהוה כעין דאוריתא בשם חוספות ישנים עיין שם ודור"ק וא"ש.

כעוברדא דחול עיין ברמב"ם הלוות שבת פרק כ"יד הלכה י"ב ראין איסור מוקצה משום גזירה דלא יבא לידי איסור דאוריתא אלא משום עוברדא דחול ע"ש אמרת שהראב"ד חולק וסובר דהוה גדר לאיסור הוצאה ועי' בתוס' שבת ל"ט בר"ה מפני ששמע ראניסטר מוקצה הוה כדי שלא יבא לאיסור דאוריתא אבלinan השתה אליבא דרמב"ם קיימין והרמב"ם ס"ל דליה רק כעוברדא דחול ע"ש ועי' בתוס' שבת ס"פ כל הכלים בר"ה ומדרביהם למדנו דמדידה דמצוה שרי משומ דל"פ רק כעוברדא דחול והיכא ולא הוה רק משומ עוברדא דחול שרי והג"נ מוקצה אינו אסור אליבא דרמב"ם רק משומ עוברדא דחול ע"כ במקום מצוה שרי לכן שרי ליתן מזונות לבהמתו משומ איסור דאסור לאדם לאכול קודם שיתן להמתו וזה נשמע מריש מכילתין רהנה האחוריים הקשו עיין בצל"ח דמה נפ"מ במא שפליגי ב"ש וב"ה ששאור בכית וחמצ בכוית הא לעניין אכילה לכ"ע בכוית ולענין ב"י או לעניין איסור הא ח"ש ג"כ אסור מה"ת ואי לעניין מלוקות הא אין לוקין על בל יראה דהוה לאו הניתק לעשה או לאו שאין בו מעשה ועוד דאין נפ"מ זה לעניין ליו"ט הא חוספות שם בד"ה שואר בכוית כתוב שלא שייך ליכא מידי אלא מיתתי כאן חלה ملي' גבי יו"ט דבר הלחומרה וב"ש לקולא.

ואמרתי לתרץ דיש נפ"מ טובא לעניין יו"ט דלא כארה קשה אמאי אמרין המוצא חמץ ביו"ט יכפה עליו כל' עד הלילה ואז יבערנו הא לחכמים השחתה

**מכת"י מוה"ר הגאון ר' משה יוסף האפמאן זצוקללה"ה
בעהמה"ס מי באර מים חיים ושה"ס**

הגהות על שורית חת"ס או"ח

רי"ד קידושין מ"ב ע"ב ד"ה שאני התם דאין שליח לדבר עבירה נזול יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה يولיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוככה בעבוריו הניה תפילין בעבוריו ולאו מילתא היא שהמצוה שחביבו המקום לעשות בגופו הארץ יפטר הוא ע"י שלוחו והוא לא יעשה כלום בודאי בגירושין ובקדושים מהני כי הוא המגרש ולא השליח שהוא שכתחבת גט אלא פלוני פטרית פלונית וכן נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו והוא אשתו וכן בתורמה הוא נותן התמורה מפיורתי וכן בפסח הוא אוכלו ועל שמנו ישחת ויזורך הדם אכל בסוכה הכי נמי יכול לומר לשולחו עשה לי סוכה והוא יושב בה אבל אם ישב בה חברו לא קיים הוא כלום וכן לולב וציצית וכל המצוות עכ"ל ועיין מזה בקצתו"ח רס"י קפ"ב].

ד) שם באדר"ה איברא. ויש בכך מקום עיון בתוס' סוכה (מ"ח) [מ"ד ע"ב] שתיריצו מברכת שופר ביום כ' של ד"ה

א) חאו"ח סוט"י ח'. נ"ב עיין ב"ח יו"ד תשובה ק"ת.

ב) סימן ט"ו באדר"התו הקשה ומ"ש פר"ח דברך לולב הגזול [דף ל"ח ע"ב] אמרין שומע כעונה אשתו מא אמר מר מה בכך הא עכ"פ ציריך שישמע מבר חיוואה. נ"ב כן מצאתי במרדכי ר"פ ג' שאכלו [א"ה כונתו לכאורה הוא מה דאיתא שם בסימן קס"ח זול"ל כתוב המימוני [פ"א הי"א] השומע ברכה מחלתה ועד סופה ומתכוון לצאת בה יצא י"ח עכ"פ שלא ענה Amen. והעונה Amen הרי הוא מברך והוא שיהיה המברך חייב באותו ברכה ואם המברך חייב מדברי סופרים והעונה חייב מן התורה לא יצא י"ח עד שיענה Amen או ישמע מפי מי שמחוייב מן התורה כמותן].

ג) שם אבל מצוה שעל גופו כגון להניהם תפילין ולייח לולב אי אפשר לשולחו שינוי על ידו של עצמו. נ"ב עיין בתוס'

* דומ"ץ בפפא ובסוף ימי ירושלים עיה"ק תובב"א

** אשר כתוב הגז"ל על השווי חת"ס שלו המונח באוצרו הטוב של יזרינו הדגול המו"ם וכמו מוהר"ר חיים צבי שאנן ני"ו בזאת השימוש וזרחה. מרדתינו שליחה בזה שנרג בנו טוב עין ומסרה לנו לדפוס, וכל הגהות שבסוגרים נכתבו ע"י בנו הבהיר החשוב דוב יחיאל יהושע ני"ו. טוב עין הוא יבורן.

משמעות תמורהDKתני תרומה בבדיקה נשרפין וכל הנשרפין לא יקרו ומתוך בתוס' א' שציריך שריפה מדרבן דמי לדורש א' נמי מדרוריתא משום דאיكري קרש. ולפ"ז צ"ע מש"כ רבינו אלבא רשיי' דרומנא אהשבייה במקום שריפה, הא לרשיי' הוא משום תקללה ומהני ג"כ ... איבוד שאיןו מלאכה.

(ו) סימן כס"ג בסוף אות ג' אם הוא קוט ועשה של מצוה כוגון לחלק צדקה וכדומה יעשה הרשות משום זריזין מקרימין למצות ואין מעבידין על המצוות ומ"מ אין שום נער נעשה בר מצוה עד אדר ב' מטעם שכחוב מג"א סימן נה'ה סק"י עיי"ש. נ"ב עיין חי אדם כלל ס"ו שכחוב אס נולד במעוברת באדר ראשון ובשנתו י"ג נמי מעוברת נעשה ב"מ באדר ראשון דלא כמג"א וכ"כ א"ר בשם תשרי ר"י מינץ ועיין בפמ"ג סימן נה' בא"א אות י' דמביא נמי תשרי מהר"י מינץ, וכחוב אין לנו אלא דבר הרוב.

יע"ש ולא תירצו מעל נטילת הלב ומזכה ומרוד וצ"ל התם לא קשיא להו אלא מברכה דנוסחה בلم"ד לשם קול שופר דומייא לדלקות הל אל מברכה בעל כוגון על נטילת לבב ועל אכילת מצח ומרוד לא קשיא להו. נ"ב כוונתו לענ"ד ממש"כ הדרכיו משה באו"ח סימן ח' ומובא בטוויז שם סק"ז דמשום הכי לא מברכין להתעתף בציית בטלית קטן דהוי משמע דמקיימין המוצה כתיקונה רק על מצות ציצית בעל לשעבר שمبرכין להשיית שנחן לנו מזכות ציצית ע"פ שעכשו אין מקיימין כתיקונו עי"ש וה"נ ייל' דمبرכין בעל לשעבר.*

(ה) סימן קנ"א ד"ה והנה, אך אתייא משריפת קדשים ושוב אמרין ביעור דאכילת בהמה עיי"ש. נ"ב עיין ברש"י שבת כ"ה ע"א מצוה לשורוף את התמורה שנטמאת דדמייא לקדש ועוד משום תקללה. ותוס' שם כתבו דלפי טעם זה שתקללה לאו דוקא שריפה. והקשו

* הנה כוון לדברי חוותנו הגראע"א בಗליון הש"ס שמה בסוכה מ"ד ע"ב בתדר'ה כאן, שהחותס' נו"ג ועל מנהג אין מברכין דיליכא למירר וצוננו דמנגה בעלמא שהנהיגו העם ואפילו בכל לא תסור ליתא וייש מרדקין מתוקן כך דלא מברכין אהיל דר'ח שאינו אלא מנהג בעלמא כי ר'ת אומר דין ראה מערבה להלול דערבה אינה אלא טלטל וכוינו דלאו חקנתה היא אלא מנהג לא חשבילא למקבע לה ברוכה אבל קראת ההלול לא גרע מקורא בתרורו ודרכו תורה אשכחן דمبرכין אשני "ט של גילות ואינו אלא מנהג בעלמא כדאיתא פ"ק דביצה [ד' ע"ב]. ומיהו אין מזה וראייה דהא טמא דין מברכין עירבה למ"ד מנהג נבאים משום שלא אפשר לומר וצונו. וב' י"ט של גילות אין בהם וצונו אלא קידוש להזכורת הימים בתפללה ובכמה"ז וכו'. וכחוב הגראע"א שם וקשה לי דמ"מ יקשה מברכת על אכילת מצח ועל אכילת מדור ביל' ב' דפסח ואולי יש חלק בגין נסוח ברוכה בלשון לעשות כן ובין נוסח בלשון על. אח"ז מצחתי שהקשה בין הור'ן עיין בטוויז אורח סימן ח' סק"ז עכ'ל, דהטרוי' מיתוי דבר הדר'ם הנזכר. הרי חוותנו הגראע"א היל' ג"כ ביסוד זה להלך בין ברכה במל"ד מברכה בעל. וע"ע בזוע אכלה מועדים סימן מ"ב אות י"ב מש"כ בזוז בס"ד. - הערת הראש הכלול.

**כת"י הגאון מוה"ד יוסף אדרל זצ"ל
הערות על שו"ת משנה הלכות ח"ד.**

קודם למעשה שאינו כאן כוונת משמע - ואעפ"י שכ"ג שליט"א האריך בלשונו להסביר חידושו זה מ"מ לא זכית להבין דבריו והלא אין הש"ץ צריך להוציא בשפטיו לכונתו להוציא את כל השומע דבריו ואם היינו אומרים דכל השומע קולו ע"י מכונת השמיעה כי כו"ע שומעין דבריו ומילא וצא קול אדם בקריאתו שהרי הוא התכוון להוציא את כל השומע.

בסי"י קמ"ה הסתפק אט כל אחיו יוסף ציוו ג"כ להעלות את עצמותם ולהלא שפתוי רשי" בדור מללו בראש פ' בשלח על מקרא שכתוב והעליהם את עצמותי מהזאת אתכם וז"ל לאחיו השבע כן למידנו מהזאת שאף עצמות כל השבטים העלו עמהן שנאמר אתכם עכ"ל.

בסי"י קכ"ב פלפל בתבונה רבבה בדין שימוש מעות מעשר כספים ודכירנא כד הוויא רב צעיר בא איש אחד לפני בשאלת זו והודתי לו ג"כ להתריא עפ"י סברת הטו"ז בי"ד סי' רמ"ט אבל עכשו אני חושב שעוד יותר טוב שבתחלת עשיי להפריש כסף מעשר יאמר בשפטיו שכונתו להפריש מעשר מהרווחים באופן שיווכל בכל פעם גם

יום ה' בתמוז שנתש"לפ"ק פה ירושלים עיה"ק

לכבוד ידי"ג וידיד נפש כל חי עמוד התורה והוראה ויראת ה' טהורה שונה ומכדור הלכות בכל יום יורד לעומק ומעלה פנינים יקרים ופורח כל ספק על יסורי האמת כקש"ת הרוב הגאון האדרי מנשה קלין נר"ו

אף שלא זכיתי עדין לחשובתו הרומה על מכתביו האחרונים מסביב ליום מתן תורה העבר מ"מ אהבה רוח הקבר לשלה ליבשר שלשלתו עשה שליחות ושלוח לי את רביעית כולל פרי מגדים של חכמת תורתו ויקבל נא מנוח נדבתי על שהعلاה וכורוני לטובה גם בפעם הזאת ואעידה לי עדים נאמנים שדרשתי וחקרתי בספריו שעלה וגם יعلا הלהה על שלוון מלכים מאן מלכי ובן ושישו בו כי ובריו ממשחי לב ומארחת עינים ואצגה פה לדוגמא איזה הערות שעלו על מחשבותי אותה הנה ואחת הנה.

בסי"י פ"ה רצה לחדרש דאף אם היינו באים להחלטה שיוצאיין בקריאת מגילה ע"י מכונת משמע קול מ"מ חסר התנאי

* אב"ד טורדא יצ"ו ובסוף ימי בירושלם עיה"ק. מתוך חלפי מכתבים עם כ"ק אדרמור"ר שליט"א.
תשובה על מכתב זה נדפסה בשו"ת משנה ח"ה סי' ע"ב.

שער הלוות

ברכת בנימן על שנואה היא וכאשר נולד ראובן עדין לא חזרה ביעקב שנואה ונחתה דעתה כי ע"י לידת הבן הכל יבא על מקומו בשלום אך כאשר ראתה שה' הוסיף לה ליתן בן שני חשבה כי בודאי יודע הר' כי שנואה אנסי ע"כ ברכה גם בגין שני אבל בamat לא הייתה ח"ו שנואה עדות הכתוב הדר הוא ויאח גם את רחל מלאה עדות הר' נאמנה כי גם לא היה אהובה.

והנני בברכות מרובות ויזכה עד מאה ועשרים להפין תורה בבריות גופא ונהורא מעליא כחפצו וכאות נפש ידידי,

יוסף אדר

להוציא ממעות הללו לשלם נדרים ונרכות.

ולפניהם שנים רבותCMDOMNI ראייתי באיזה ספר שווית ונשכח ממני כתה מי הי' מהבר הספר שיש לאדם רשות לקנות מכף מעשרו ספרים למדוד אבל אז צריך להרשות לכל אדם למדוד מספרים הללו.

בסי' קצ"ח האריך להקשות ולפרק עניין שנואה בקשר עם לאה אמן ו והנה היכ"ס על התורה פירש המקרא שכותב כי שנואה אנסי באופן נאה ושכליל מאד ויעיש ומתוך דבריו אנו לומדים שכשיות הראכ"ד שבאמת לא הייתה שנואה רק היה חשבה שהקב"ה נתן לה

מדור רבנן ותלמידיו

כ"ק מrown אדמוני'ר שליט"א

**ישראל שגוז חמצו של חבריו
אי אומר לו הרוי שלך לפניך באמצעות הפסח**

פטור דהכל מצוין לבعرو, היינו כיוון דמצויה לבعرو, מש"ה הא"ג דמפסיד בזה לגוזן שיצטרך ליתן דמים מ"מ מצויה רמי לא בערו אבל אכתי איינו מוכחה מזו דלא מציז אמר הרוי שלך לפניך וכוי ועד דלא גרע חמץ בתוך הפסח מתרומה ונטמתה למצותו נמי בשרפפה ותנתן בהדייא תרומה ונטמתה אומר לו הרוי שלך לפניך.

ולפענ"ר מה דפשיטה היה דממה שאמרו דהכל מצוין לבعرو אבל אכתי איינו מוכחה מזו דלא מציז אמר הרוי שלך לפניך וגם ראייתו מתרומה טמאה איינו ראי' דנהנה קייל' באיסעה' שמצוותן בשרפפה החיבור על הבעלים והבעליים מקיימים מצויה בשרפיפתן עיין שליה תמורה (דף ל"ג ע"ב) ואלו הן הנשרפין חמץ בפסח ישרפ' ותרומה טמאה והערלה וכלי אי הכרם וכוי' והנה קייל' וכל הנשרפין מצויה על הבעלים לשרפ' ולא על כל העולם ואדרבה אם בא אחר וחטף מהם המצואה חייב לשלם עשרה זוהובים עיין (סוף פ' החובל) בשור העומד להריגה ובא אחר והורגו צרי' לשלם לבעלים עשרה זוהובים למצואה של בעלים הוא עיין מג"א (א"ח סי' תרמ"ט סק"כ)

כתב המחבר (א"ח סי' תמ"ג ס"ב) כיישראל שהי' בידו חמצו של ישראל אחר בפקודון ימכבנו עד שעה חמישית ואם לא באו בעלי' ימכבנו לנכרי ואם לא מכרו חייב לבعرو בזמן איסודו שם (סק"ח) כתב במ"י שגוזל חמצו של חבריו אם כי תובעו תוך הפסח איינו יכול לומר לו הרוי שלך לפניך לפי שהכל מצוין עליו לבعرو באותו פעם וכאל שרוף ועומד דמי נמצא שאינו מחזיר לו כלום, ומה"ט נקטו בשיס' ופסקים חמץ שעבר לעיז הפסח אומר לו הרוי שלך לפניך משא"כ תוך הפסח, וכדייאתא בב"ק (דף צ"ח ע"ב) גול חמץ ובתוכה המועד בא אחר ושרפו פטור דהכל מצוין עליו לבعرو עכ"ל. ודורי'ז ב��צוה"ח (ח"מ סי' שס"ג ס"ק א') הקשה עליו מ"נ אי חשבת ליה היוק ניכר בתוך הפסח דחשוב כשרוף אי'כ כבר קנה בשינוי וגדמוכח בהניזקן (גייטן נ"ג ע"ב) דלמ"ר היוק שאינו ניכר שמייה היוק הויליה שינוי וקנהו בשינוי, וכוי' ואי נימא דלאו היוק ניכר הוא אי'כ תוך הפסח נמי אמרاي לא מציז למימר הרוי שלך לפניך, והוא דאמרו (ב"ק צ"ח ע"ב) גול חמץ ובא אחר ושרפו במועד

הפסח שהוא חיוב לבعرو על כל העולם וגם אין האיסור שלו. וכבר חשבתי דבזמן בפסח שביד הגולן אין על הבעלים יותר חיוב מהדרים שהרי הטעם שהתוורה עשה ברשותו לעברו עליו לפיו שהוא חמץ שלו קודם ומין איסורו וכיון להשכיתו ולבعرو קודם ומין איסורו וכיון שלא בעירו ובא זמן האיסור הגם שהוציאו הכתוב מרשותו ואינו שלו מ"מ עשוו כאלו הוא ברשותו לעברו עליו שהייללה השכית אל חמץ שלו ביד הגולן לא עשו הכתוב כאלו הוא ברשותו וליכא עליו חיוב לשrepo יותר מאשר העולם כולו והארכתי בזה והבאתי ראיות מנו"י ועוד.

וחילוק זה חקרכנוו ומצאנוהו בח' רבינו מרדן הח"ס גיטין דף נ"ג שהביא שם קושית הגאון בעל בגדי כהונה וצ"ל דבר"ק ע"א ע"ב מוקי לר"מ קר"ע יעקב דאמר אם החזרו שומר מוחזר ואומר הרי שלך לפניך, וא"כ איך אפשר לומר דס"ל לר"מ הייזק שאינו ניכר שמי הייזק ותני' דכיוון דיש מצוה על הבעלים לקיים המצוה ובא אחר ועשה מצות הריגה בשור או שריפה בערלה וכיצד בא חייב עשרה והובים ולא דמי לחמצן דaicא בל יראה וכל רגע אסור להשוותו ע"ש, וע"ש בארכיות קצת ובספרינו משנ"ה (ח"ט סי' ר"פ) הארכתי קצת לידי"ג הגאון משטאקווא זכל"ה ולפ"ז עכ"פ אוזדא לה קושית הקצה"ח מהח"י.

ולפמ"ש לא קsha נמי מדברי הרמ"א א"ע (ס"י קכ"ד ס"א) בגין שנכח בטל מושם איש"ג שציריך שריפה הדגת בטל מושם

שכתוב דעתלה מקרי לכם וכח ברן הח"ס בח' דהינו מושם דעתו בשרפיה ואם בא אחר ושרפה צריך לשלם לבעלם, ולא דמי לחמצן דעתה על כל אדם לבعرو רכム מצוין לעברו והטעם נראה קצת לפמ"ש (פסחים ר' ע"ב) שני דברים אינם ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו לעברו עליו נמצא באמת רכム לאו ברשותו של אדם הוא ול"ש בעלים ולא שנא גולן דכיוון שאין ברשותו של אדם גם ברשות גולן אינו והוא דעשהן הכתוב ברשותו לעברו עליו מ"מ החיק לבער על כל אדם ולכך לא קsha מיידי קושית דורי' הקוצה"ח דכתוך הפסח נמי אמריא לא מץ' לומר לו הרי שלך לפניך דהרי התורה הפקי' חמץ בפסח מרשות ישראל ואפי'לו מחזיר לו החמצן אינו שלו ולא דמי לשאר איש"ג שהם שלם אלא שאין עליהם דין ממן וזה ברור מאד בס"ה.

ולפ"ז שפיר מוכן מה שאמרו בגמ' שם צ"ח גול חמץ ובא אחר ושרפו פטור דהכל מצוין לעברו דאע"ג דמסיד לגולן ולאחריו עכ"פ יכול לומר לו הרי שלך לפניך מרדן שאר איש"ג שהם שלו הכהן החמצן לאחר הפסח אבל חמץ בתוך הפסח לא יכול לומר לו הרי שלך לפניך שהרי אינו שלו ואני ברשות כל שה תורה הפקי' אותו מכל רשות ישראל. ואין זה שיוכת אם הוא הייזק ניכר ואי קי"ל שמי הייזק או לא לגביו חמץ בפסח ממש, ופשטוט דיש חילוק בין תרומה טמאה שמצוותה בשרפיה על הבעלים והוא איש"ג שלו, לחמצן בתוך

הרמ"א וכור' כתוב לחלק דכיוון דנשאך לבעל זכות זה להוציא ממנה ולקיים בו המצוין גרע כיוון דכח אחר מעכב ע"ש ולבסוף ייל' דפושק ג"כ קרבען דל'א כל העומד לשורף כשרוף דמי דין תביעה לאחר ע"ז ובאמת לר"ש דסובר כל העומד לשורף כשרוף דמי יקשה ביחס משורר היוצא ליסקל ומכוון במשנה דיכול לומר לו הש"ל נימא כל העומד ליסקל כסקל דמי ובפרט דבר המוטל על ב"ד לקים בו וכביעת הרע מקרוב וע"כ דמתני דלא קר"ש ע"ש.

ולפנען ד לא קשה מידי לפמ"ש בסמוך ונראה להוסיף ביאור בדבר חדש דלכארה תקעה קושית התוס' פסחים י"ג ע"ב שהקשו כד"ה כל העומד וא"ת זורק דמן שלא לשם נמי נימא כל העומד לזרק כזוק דמי ואמאי אמר ר' אליעזר בר"ש דאיינו קדוש ולידרי קשה עוד מגם' כריתות כ"ד ע"ב ר' יוסי אומר אפילו הדם בכוס ופרק לר' יוסי أماין יזרק וכור' סבר קר"ש דאמר כל העומד לזרק וכור' אמר דאמר ר' ש במידי דעתם לזרק אבל האינו עמד לזרק, ופרש"י דהא לא חטא וסתוף להוווע קודם זורקה ואיגלאי מילתא למפרע איינו עמד לזרק ע"כ. ויל' שהרי כוס שנשפך נמי לפ"ז איינו עמד לזרק שכיוון שסופו לישוף ולאחר שנשפך איגלאי מילתא למפרע איינו עמד לזרק, עוד אמרו בשוחות קרבנו סמוך לשקע"ה לא אמרין עמד לזרק כשאין עוד זמן לזרוק עיין. בתוס' זבחים וכספרינו משנ"ה ח"ז סי' ל"ב, ודוח'ק היטיב בתוס' פסחים הנ"ל דמחלקים בין לגבי'

רכל העומד לשורף כשרוף דמי וא"כ היכ"ג אפשר לומר כיון דתווך הפסח מצוין לבعرو אין זה השבה דכתיב והשיב את הגזילה וזה הויה ליה כשרוף ורחחה לעצמו דלא קייל' כהרמ"א שם וקצ"ע דחיה שם ועיין ביאור הגרא"א שם וקצ"ע מגמ' גיטין דף כ' כתבעול אל איסה"ג ודוח'ק כי קצרתי ולפמ"ש גם הרמ"א מודה לעניין שאומר לו הרוי שלך לפניך, איכרא דבכלל לא הבנתי דלפי הס"ד שלפי מה שכח הרמ"א דכתב על גט על דבר שציריך שריפה הגט בטל משום דעתך לשורף והי' אתי ליה שפיר דא"כ לאחר הפסח נמי נימא הכי ועכ"פ לר"י דבעי שריפה דזוקא.

ומה מודיק בזה לשון הח"י שכחוב וז"ל אם הי' תוכנו תוך הפסח איינו יכול לומר לו הש"ל לפי שהכל מצוין עליו לבعرو באותו פעם וכאלו שרוף ועומד דמי נמצא שאינו מחזיר לו כלום ולשון שהוא שאינו מחזיר לו כלום צ"ע שהיל"ל וכאלו שרוף ועומד דמי. ולהנ"לathi שפיר שכיוון דהחויב על הכל לבعرو א"כ ליכא אפילו מצות שריפה לפי שאין לו בחומר שום שייכות יותר מאשר כל האדם נמצא דאיינו מחזיר לו כלום ולא דמי לאיסורי הנהה שמצויה עליו לשרפטו א"כ מחזיר לו שלו אלא שאסרו בהנהה אבל אכתי שלו הוא ולא כן חמץ בפסח וולפנען ד ברו.

וראית באמ"ב (ה"פ סי' י"ב) שהביא דברי הרמ"א בגט הנכתב על איסה"ע ומ"כ הקוצה"ח עליו שכבר השיגו על

בכ"מ וכ"ו בא הלוחה לפרטו במדבר הרשות ביד המלווה אם רצה מקבל ואם רצה אומר לו אני נפרע אלא בישוב דרך שנתתי לך בישוב והרי הן ברשותו עד שיפרענו בישוב ע"כ ועיין טוש"ע ח"מ ט"י ע"ד ס"א המלווה נתן לתובעו בכ"מ אף' הלוחה בישוב יכול לתובעו במדבר ולכופו שיפרענו שם וכ"ו אבל אם רוצה הלוחה לפרטו במדבר אם ירצה המלווה לא יקבל ממנו עד שיגיעו לישוב וכ"ו הרי דמי שלוחה מעות מתחבירו ויצאו במדבר ובאו לידי סכנה ואומר להמלוה אני מחזיר לך מעותיך אינו חייב לקבל ואף שאמר לו שהולך לשירות שאין זה השבה ונשארו המעות באחריות הלוחה ואם התנה עמו שיוכל לחזור לו בכל מוקט הכל לפי תנאו. ובש"ע ח"מ ט"י ק"כ ס"א המעות באחריות הלוחה עד שיפרענו ליד המלווה או ליד שלוחו, ואם זורק לפניו ונאבדו חייב אף' אמר זורק לי חובבי זורקו ונאבדו חייב וכ"ו ע"ש ועיין גיטין ע"ח ע"ב וכפרש"י שם זורק ושרמו.

ולפ"ז נראה פשוט שם רואבן חייב לשמעון מעות ומהזיר לפניו במקום שלך אחד יכול לקבלו ולא עוד שלך אחד מצוה עליו לשופו ולא לקבלו וגם הוא בכלל שאסור לו לקבלו דכה"ג לא הווה חוזה כלל ולא אמרין בכח"ג הרי שלך לפניו שהרי לא נתן לו כלום שלם כאן נעשין בעלים על הממון הזה ומגיע להם החובב לשופו כמו להמלוה ואין זה בכלל האומר הרי שלך לפניו, ולפ"ז י"ל דזה נמי טעם הח"י דקאמר אם ה"י תובעו בתוך הפסח אינו יכול

גופי זוכה ובין לגבי דברים המתקדשים עם הזבח, והמבואר מיהו בדבר שלבסוף לא קם איסוריה לא אמרין עומד לשופו ולפ"ז נידון דין דהאי גולנא אינו רוצה לשופו ואחרים לא יכולם לשופו כיוון שהוא ברשותו ורוצה להחזירו או לאכלו ולאחר הפסח אומר לו השיל הרי איגלאי מילתא למפרע שלא הי עומד לשופע מועלם, וכן נמי באיסח"ג שכתו עליו גט כיון שהוא נתן לאשתו גט זה ורוצה שתתגרש בו הרי איגלאי מילתא למפרע דהאי איסח"ג לא הי עומד לשופע גם עצשו שהאהה מחזיקה בגט זה ורוצה בו להראות שנתגרשה אינו עומד לשופע מקרי ושפיר הגט כשר.

ולפמ"שathi שפיר נמי קושית האמ"ב מה שהקשה מסורת הניסקל שלא אמרין העומד ליטקל כסקל דמי רכابتם הגם שיש מצוה לסקלו עלhab"ד או על הבעלים אבל ליכא מצוה על הגולן לסקלו אלא אדרבה עליו אייכא להחיזר לבעלים ושפיר אומר לו הרי שלך לפניך שאצלו הרי אין ליטקל הוא אלא עומד להחיזר לבעלים והבעלים יסקלו הון ננפענ"ד פשוט.

שנית עלה על דעתו הרהורי דברים לפמ"ד תנן (ב"ק דף קי"ח ע"א) הגוזל את חבריו או שהולה הימנו או שהפקיד לו בישוב לא יחויר לו במדבר ופרש"י אם אין זה תובעו אין זה יכול לכופו לקבל חובבו או פקדונו במדבר דלאו מקום שימור הו, ועיין רמב"ם פ"ג מהל' מ"ל הח' המלווה נתנה ליתבע

שער הלוות

מג

קידושין י"ז ע"ב ג"ר ועכ"ס שירשו את אביהם ומשמע דאף ע"ז אלו ה"ד רואורייתא אף רהוי אישת"נ ה"י יורש, ועיין גם בקנט"א להגורש"ז סי' תל"ה שהקשה קושית האכ"מ על הח"י והאריך שם ועיין ח"ס סי' ק"פ.

לומר לו הרי שלך לפני לפניו לפי שהכל מצוין עליו בעברו באותו פעם וכאלו שרוף ועומדר דמי נמצא שאינו מחזר לו כלום כיון שכולם מצוין עליו בעברו. שוב העירו לי דרכען זה כתוב באמ"ב והנהני מادر ובסמוּך ארבער עוד באמ"ב הנ"ל.

ובענייןתי כתבתי לפמ"ש התוס' גיטין י"ג ע"א ד"ה והוא לא משך בתוי ב' ועוד אומר ר'ית דבגרא לא אמרין מצוה לקיים דברי המת דכל דעתינו בירושה מצוה לקיים דבריו הוואיל ולא פסק כחו מאותו מןן דמכחו יורשין אבל גור דלייתיה בירושה ופסק כחו ממונו אין מצוה לקיים דבריו ע"ש. וחידש לנו ר'ית רהמורייש שהוא המת אפי' לאחר מיתה אכתיה לא פסק כחו ממונו דמכחו יורשין בניו אבל גור כיון שאין לו בניהם ומה שמת נעשו נכסיו הפקר ופסק כחו ממונו ואינו מורייש ומה"ט ליכא מצוה לקיים דבריו והבן. ולפי היסוד החדרש שאדם ממןנו עד שעשה שירשין אותו וכל שעדיין לא ירשו היורשים לאיזה סיבה אכתיה ממןנו בכח אצל המורייש והוא אכתיה נקרה ממןנו ולא ממון היורשים.

ולפ"ז ע"פ לאחר חצotta שמת אדם מישראל ולא מכר חמוץ נמצא דהבנייה הם יורשים אבל כיון דאמרין לא ניחא לאינש לירית איסורה א"כ לא עברו הנכסים לרשות הבנים משום דחמצן לא ניחא להוא לירית ועי' נשאר החמצן בכח אביהם המת דכל זמן שלא ירשו הבנים לא פסק כח האב ממונו וכיון דאין היורשים רוצחים לירש איסורה עד לאחר

ועוד בו שלשה דנלפענ"ר לפ"מ שמצוינו מחלוקת הראשונים ז"ל אי יש זכיה באיסורי הנאה וכ"ש חמץ בפסח א"א לזכות בו ועיין תשוי הרשב"א סי' קע"ח דאף דיליכ באפסח דין זכיה בחמצן שהרי אסור בהנאה, ועיין נוב"י ק' סי' י"ט ובאבי מילואים סי' כ"ח סקנו"ו ונחלקו האחראונים בהזה וגם הרשב"א עצמו כתוב דוקא בסתם ישראל דמסתמא לא ניחא لكنנות איסורי הנאה אבל כל שורוצה לזכות בחמצן באפסח ע"פ שהוא אסור בהנאה זכה בו ליאסר בהנאה וא"א לו בע"ז שאע"פ שאסורה בהנאה וא"א לו ליעבור בו כעל חמוץ וכענין שאמרו זכויות בה מ"מ כל שדרעתו לזכות בה ע"ז דישראל מקרי עד שיבטלה גוי עד שלא הגיביה ישראל לזכות בה ועיין (א"ח סי' תקפ"ז ס"ג וסי' תרמ"ט ס"ג) ועיין ב"י יור"ד סי' רצ"ד בבה"ב בשם הראשונים דאין זכי' באסה"ג ובר"ג נדרים מ"ז א' ובשורית ריב"ש סי' ח'.

זה מזמן כתבתי לישב קושית האב"מ סי' צ"ב שהקשה לנוב"י א"ח סי' כי שהעלה דבר חדש דאיסור הנאה לא מיחשב ממן להוריש את בנו וחמצן לפני זמנו אסור מה"ת קר"י וכורוב פוקדים והקשה האבן"מ מגמ' מפורשת

לא קא יהיב מידיו ומשמע דבפסח באמת יורשין החמצן למ"ד יורשין הו ולפמ"שอาท' שפיר דמגוז הגור לא תקשה דכיוון דבגער שמת מיד פקע בחו ממונו ואפילו למ"ד כהנים יורשין הו אבל לא מכחו הוא דירושין כבניהם ושפיר אמר אי אמרת יורשין הו היינו האי דירתי מורית וכו'. ומישוב נמי מה שהקשה שם עוד מב"ק ק"ה ע"א אמר רבא גול ג' אגדות בג' פרוטות והחולו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחריתותנא תונא גול חמצן ו עבר עליו הפסח אומר לו הרוי שלך לפניך טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה ע"ג דהשתא לאו ממונא הוא כיין דמעיקרא ממונא בעי שלומי הרוי שכטב על גול דלאו ממונא הווא ולפמ"ש גם זהอาท' שפיר והבן כי קצרתי בזה כאן.

ובמה שכתבתי נלפענ"ד לישב נמי דקרוק אחר שדייך לי גודל אחר ברשי" ז"ל שפי' על המאמר הרוי שלך לפניך, ז"ל ובcludר שישלם לו אותו עצמו וקרינא בה והשיב את הגולה אשר גול שהרי לא נשתחנה ואי שמייה היוק מכדי מגוז גоляה מדרשכיה וקס ליה ברשותיה וכי משלם ליה ולא כמה שגוזל, וקשה דמה משלם ליה וקס ליה ברשותיה מה לי אם מדרשכיה וקס ליה ברשותיה או לא זיין כאן המקום לבאר קניini שינוי.

ולפמ"שอาท' שפיר מאדר דכיוון דחמצן בפסח לא ניחא ליה למקני הגם שהוא גוזן מ"מ לא ניחא באיסורי הנאה וגם

הפסח שוראים לירש א"כ לא אסור הנכטים עליהם מדין חמץ שעבר עליו הפסח ולאחר הפסח שרואין הבנים לירת הרי עכשו הוא יותר ויכולין לירש, ואלא תקשה דעתך"פ כיון שלא נכנס לרשותם א"כ נשאר ברשות האב ונעשה חמץ שעבר עליו הפסח ונאסר בהנהה דמ"ג החמצן אסור וזה שיבוש דמאי תאמיר דא"כ הויל חמץ שעבר הפסח מכחו של אב זה אינו שהרי האב כיוון שמת עשה חופשי מן המצות ולא אסור אצלו בהנהה והויל כחמצו של גוי ולאחר הפסח מיד חזרו בניו וירשו מה שאבא מוריש לבניו.

ובמה שכתבנו יש לישב קושיא גדורלה שהקשוו להנוב"י ז"ל דס"ל דכיוון דאייסורה לא ניחא להו לירת א"כ נעשה החמצן הפרק מיד שמת אביהם וא"כ הרוי כל הפסח הווי החמצן הפרק וכיוון דהכנים לא ניחא לירת איסורה כל אדם יכולם לזכות בו ואפי' נימא דישראל אינו זוכה בחמצו של אחר בכחוך הפסח ואפי' בחמצן של הפרק מ"מ הרוי עכו"ם יכולים ליטלו אבל לפמ"שอาท' שפיר דלא פסק כח האב עד לאחר הפסח ולא עשה הפרק מעולם אלא שלא ירוש מכח איסורה ונשארו בחזקת האב.

עוד הקשה הנוב"י שם מהא דבעי רבא (ב"ק ק"י ע"ב) הכהנים בגול הגור יורשים הווי או מקבלי מתנות הווי למא נפ"מ כגון שגוזל חמץ ו עבר עליו הפסח اي אמרת יורשין הו היינו האי דירתי מורות ואוי אמרת מקבלי מתנות הווי מתנה קאמרה רחמנא דניתיב להו והא

ונראה לומר דשאלת זו תלייה בחקירה הנילדי Dai נאמר דהא דקונה אותה הגולן מפקיעו ממוצות השבה א"כ שפיר הקשה הקשה"ח והרי הכא קנה אותה הגולן בתוך הפסח ושלו היאAMILIA נפקע ממנו החיוב להשיבו ואם נאמר דהשינוי הוא מה שאינו כעין שגוז וזה מפקיע השבה ויכול לומר לו הרי שלך לפניך.

אלא דלפנען בעצם הדברים אין עולה יפהаниц בדין בגזול נסכא ועובד זואי ובין בדין בגזול פרה ונתעבורה וילדה או פרה מעוברת וילדה התם נעשה בגוף הגול אלא שאנן מסופקין באיזה אופן מקרי שינוי לעניין קניין ועיין בדומה לדומה לעניין חורי מעורכי המלחמה לבנה ביתו שנפל והחויר כמו שהיה דלא מקרי בנה בית ואינו חוות דין זה חדש וכן המחויר גרישתו וכיצד אע"פ אינו דומה לדין שלפנינו בחמץ בפסח או לאחר הפסח שלא נעשה שם שינוי בהחמצן אלא שיש דין חמץ שנשתנו ופעלו בהחמצן של חמץ שהתוורה בגזול בין הוא אצל ובין שהוא אצל הבעלים שגוז מהם הי' הדין חל על החמצן כאן אצל הגולן כמו אצל הבעלים ולא נעשה שיכול לומר לו אחר הפסח, ועוד שהרי לא עשה שם מעשה בהאי חמץ לאסרו ולא דמי להזיק שאנו ניכר, שהתרם עכ"פ מטמאו בידייו ובפועל משא"כ כאן

יצא מרשות הבעלים לממי לאחר הפסח הריל כבר איש"ג ומסתמא ג"כ לא ניחא לאקנוי כיוון דרוצה להחזירו ומה הרי שלך לפניך שיק גם מה שיק שמשלם ליה דבר הנזק שלא קנאה מעולם لكن פ"י רשי"ז"ל דמדרשכיה קם ליה ברשותה להתחייב עליו וק"ל.

וראיתני עוד שהאריך בדברי קזו"ח במ"ש בס"י ס"ק ד' אהא דאמר רב פפא האי מאן דגוז נסכא מחרביה ועבד זוזי לא קני מ"ט הדר עbid ליה נסכא זוזי ועבדינחו ניסכי קני Mai אמרת הדר עbid فهو זוזי פנים חדשות באו לכאן ע"ש. וחקר שם בגזול נסכא ועובד זוזי והדר עבד فهو נסכא אי היו שניי הא שעבד נסכא מזוזי או כיוון דמעירקיא נסכא והשתא נמי נסכא היו ליה כעין שגוז, ע"ג דבאמת היו זוזי, והביא ראיי דהויל שינוי החזרה מותס' ב"ק צ"ה ע"ב ד"ה בשבח ולא מקרי שינוי שאינו חוות אלא כגון שגוז פרה מעוברת וילדה דמעירקיא גופה מליא והשתא גופה סריקה ונתן שם במתני' (דף צ"ג ע"ב) גזול פרה ונתעבורה וילדה משלם כשתה הגזילה ופי' התוס' ובעה"מ דהו שינוי לגוף הפרה ע"ש. והחכם הנילדי האריך לפלפל מתי קונה שינוי בגזילה והביא מחלוקת מרן הח"ס (ח"מ סי' קל"ב עם בעל עוגן יו"ט א"ח סי' כ"ט) ואין הז"ג לקבוע עצמי בזה אלא קצ"ע שלא היבא מדברי רשי"ז שלפנוי שדן עליו שם בסמוך דמדרשכיה וksam ליה ברשותה שוב ראיתני שהביא דברי רשי"ז שם וגם מה ששוב מצא מהגר"ש רוזובסקי זצ"ל ופשוט.

הפריו ואפיו בבעליהם שעשו אינו
ברשותו ולא אמרו ברשותו אלא לעבור
עליו בכ"י וכ"י ולאחר הפסח כיוון
שעובר זמן אישור לכל גם לגוזן עבר זמן
אישור והדרה لكمיה תא כלו מעולם לא
גאסרה.

איכרא דמה לנו ולדרמיונות שהרי גمرا מפורשת הו (ב"ק ק"ה ע"א) אמר רבא גול שלש אגדות כשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת, ותנא תונה גול חמץ ועבר עליו הפסת אומר לו הרי שלך לפניך טעם ראייה בעיניה הא ליתיה בעיניה ע"ג דהשתא לאו ממונא הוא כיון דמעיקרא ממונא בעי שלומי, וכן כתבו התוס' שם ד"ה אמר רבא גול שלש אגדות בגין פרוטות והוזלו ועמדו על שתים חייב להחזיר לו אחרת פי' ישנה בעין וכור' והוא הדין באחת שגולה והוזלה שמחזיר לו אגדורה או דמיה אלא ררכותנא נקט דאפיילו בשלשה דקים מzhou ההשבה בתרתי א"ה חייב להחזיר לו אחת ע"ג דמהאי ותנा תונה דמייתי לא משמע מינה אלא היכא גול אחת והוזלה רהאי דמייא לגול חמץ ועבר עליו הפסח ההיא רבותא דג' קאמר רבא מסכרא וכור' ע"ש. הנה מפורש מדברי התוס' דnidron דירין של גול חמץ ועבר הפסח דומה להא בגול פרוטה והוזלה והוא פשט וא"כ לכארה כל הפלפול בדברוי רوى הקצוה"ח והאחרונים איינו נוגע לדירין הגם שהפלפול הוא חשוב כשלעצמו וכן כל'.

והלילם העגנו ידיין הרב היגאנן רוז'ל

שאיסור חמץ איסור עולם הוא ועין ריש
ב'ק במשנה ארבעה אבות נזקין לא הרוי
שור וכו' ולא זה וזה שרדך לילך
ולזהיק כהרי הבוד שאין דרכו לילך
ולזהיק.

אבל לפענ"ר הרי הדריך מכואר (ב"מ כ"ז ע"א) רת"ד אשר תאבך פרט לאבידה שאין בה שו"פ ר' יהודה אומר ומצתה פרט לאבידה שאין בה שו"פ מיי' בנייתו רב אמר פרוטה שהחוללה איכא בינויו וכור' אלא פרוטה שהחוללה וחוזה והוקה איכא בינויו מ"ד אשר תאבך איכא ומאן דאמר ומצתה בעינן דאית בה שיעור מציה משעת אבירה ועוד שעת מציה ע"ש, וכראוי להעיר שלפני כמה שנים הקשה לי בני הרה"ג ר' עמרם בהיותו עליך בן חמיש עשרה או שש עשרה שנה שהרי כאן הוא רבא ורבא ס"ל ייאוש שלא מדעת הו ייאוש וכיוון שהחוללה אלו הוה ידע הי' מייאש כדין פחות משו"פ (ומצאי' שכן הקשה כק"ז בתורת הクリ' והארכתי בזה במקומות אחר) עכ"פ נידון דין נמי הרי הולך ונפוץ בתוך הפטח החוללה שהרי התורה הפקירה ואין שוה כלום ואדרבה חיב לשורפה ולאחר הפטח שוב התורה מה"ת ורק משום קנס נאסרה בהנאה ומילא מיושבת בזה קושית הקזואה"ח לדמן"פ اي חשבת ליה הייך ניכר תוך הפטח דהוי כשרוף כבד קנאה בשינויו והיאך אחר הפטח חזרה ואומר הרי שלן לפניך . דברמת בפסח לא קנאה לאহוא ולא אחר שהרי חמץ בפטח המורה

שערי הלכות

מז

לעולם והגמ' דיש חילוק לאיסורו מ"מhari מכח החיזק שהזיך בפסח בא לו האיסור לעולם וא"כ לא הוי שינוי החוזר וראיתי שבעצמם פלפל שם להסביר הדברים ופלא שלא הרגיש ז"ל מדברי התוס' דהכא לא הוי שינוי ולא הוי ניכר החיזק דהרי הוא לא הזיקו אלא אפקעתא דמלכא הוא שאסורה תורה חמץ בכל מקום ושל כל ישראל אלא דהו"ל כפרורה שהחוללה בתוך הפסח ואני שורה כלום ולאחר הפסח חזורה והוקורה עכ"פ לגביו זה שאין הכל מצוין עליו לעברו.

גאב"ד דק"ק דיערעה שליט"א מגודלי חכמי הכלול שלנו שכענין מה שכתบทי מצא באמרי בינה (אויערבאך) ה"פ סי' י"ב והצתי בדבריו כת רגע וראיתי שם שיצא לתרץ קושית הקוצה"ח دائ הוי הייזק ניכר אמר אחה"פ יכול לומר הרי שלך לפניך ותני דהויכ' כשינוי החוזר דעתון שלא שמייה הייזק רק תוך הפסח הוואיל והכל מצוין לעברו לא עדיף משינוי החוזר, ולפען"ד אכתיב צ"ע שהרי לאחר הפסח נמי אינו חזרה שהרי נשאר באיסורו דחמצ' שעבר עליו הפסח אסור

הרחה"ג ר' עמרם קלין שליט"א
ראש הישיבה

בגדר אונס בניזקין

וישן אצלו וטימה היישן עין זה שפטור שלא מחייבין לי' שיתן זהה השני אין הטעם משום שלא היה לה ידיעה אלא משום שהוא המועד אבל זה שנבר מהו בזה האבן או שנבר כליו מאוי שנוי עביד ואי אפשר לדמיין כן מרמינות אם בא אדם והגיה בחיקו מרגלית או כליז זכיה ועמד ונפלה פטור עליה עכ"ל הר' ג"כ מדברי הר' יהונתן משמע כשי הירושלמי פטור דהראושן הוא מחמת השני הוא המועד.

והנה לקמן דף כ"ז ע"ב בתוס' ד"ה ושماאל בא"ר ווא"ג דיליל מרביבן (דף כ"י): אונס כרצון באדם המזוק מפצע תחת פצע אונס נמור לא רבינו רחמנא דהא בירושלמי פטור אותו ישן ראשון אם הזיק לשני הבא הבא אצלו לישן וכרי' ולכאורה' משמע מתחם הטעם אינו מטעם השני גרם לכל ההזק והוא הוא הפושע כשי התוס' לעיל וכשי הר' יהונתן רק מטעם דהוה אונס גמור להראשון ולא מטעם השני הוא גורם וצ"ב למה נקט כאן התוס' טעם אחר. ובפרט דלפי הטעם של הירושלמי אין שום ראי' דברonus גמור הוא פטור, ועיין

ב"ק דף ד' ע"א מבואר א' מאבות נזקין הוא אדם ובגמ' אדם דרכו להזק בישן ומקש הגם' ישן דרכו להזק ומשני כיוון דכיף ופשוט אורחתי הוא. ובתוס' ד"ה כיוון דכיף ופשוט וכו' הביא בירושלמי יש רישן לא מחייב אלא כשהשכיב עצמו אצל הכלים אבל אם ישן והביאו כלים אצלו ושבורן פטור דהמג'רו לו וכן אם ישן והלך חבירו לישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב ע"כ.

והביאור דאם הביאו כלים אחר שכבר ישן פטור כתבו בלשונם הנזכר דהמג'רו לו וכן מה שכותב דהאחרון חייב וכן בירושלמי ספ"ב כתוב זה שבאו לישן אצלו הוא המועד.

וכן מצינו בשטמ"ק דף כ"ו ע"ב בשם הר' יהונתן וזיל ד"ה ולא הזכיר בה מעולם כגן שהנicha לו אדם אחד בחיקו בעוד שהיא ישן ובשים על רגליו נפלה האבן מהקו ושבורה את הכלים או סימא עין חבירו לענין נזקין דהא ובינן שוגג ממש ואונס כרצון ולא דמי ליה ישן ולא היה אדם סביבו ובא אדם

ולפי זה יש לומר דהთום' בדף ג' שכחכו דהם גרמו לו ומשו"ה הר' אונס גמור משא"כ בלי הטעם שם גרמו הוא לי כאבידה וקיל'.

והנה הטער בס"י תכ"א היביא שאלת זהה לשונו שאלת לא"א הרא"ש ז"ל שנים שהתחבקו יחד והאחד הפיל חברו לארץ ונפל עליו וסימא עינו של תחתון [בפהפלתו] מה דינו. תשובה נראה דפטור מה' דברים ע"ג דקייל' אדם מועד לעולם היכא דהוי אונס פטור כדאיתא בירושלמי היה ישן ובא חברו ושבב אצלו הראשון פטור בגין שניות נמי ותנאי גבי כי שרצטו בר"ה והזיקו זה בזה שלא בכונונה פטוריין ובנדון זה שהתחבקו זה עם זה מרעת שניהם והזיקו זה את זה שלא בכונונה כי הדבר ידוע בכך מתאבקין יחד עיקר כוונתם שיפיל אחד לחברו ואיל' אפשר לאדם לצמצם ולכזון שיפילחו בנחת שלא יזוק כי בכל כוחם הם מתאבקים וכל אחד מהם מכיר להפיל חברו ומחלתו זה לזה ואדרעתה דהכי התחבקו יחד ע"כ.

והנה בבית יוסף היביא ההלכה ז"ל (ב"ה) ויש לגמג על תשובה זו כי מתחילה נתן טעם לפטור מפני שהוא אונס ומה שהביבא ראי' מהירושלמי ומה היא דבר' שרצטו אינה ראי' דשאני הכא שנחכווין להפלו ועשה הוא להיות ניזוק על ידי הפללה ואח"כ נתן טעם מפני שמחלו זה לזה וטענת מחלוקת ג"כ אינה טענה שהאומר לחברו סמא את עיני קטע את ידי ע"מ ליפטר חייב, ושם יש לחלק בין כשאחד מוחל

בשם דורך מ"ש בישוב כ"ז.

אמנם עוד יותר קשה לי הוא דברי התוס' דילן דהרי בישן ולא הי' לפני שום כל' הרה אונס גמור וכמ"ש התוס' כ"ז א"כ למה hei' צריך בכלל הירושלמי טעם אחר של דהם גרמו לו והר' יהונתן שהשני הוא הפושע הרי אף' בלי זה נמי הראשון הוא אונס גמור ולמה יתחייב.

ובישוב כל זה נראה לענ"ד דהנה מצינו מחלוקת הפסקים מה נקרא אונס גמור דפטור הב"ח בס"י תכ"א אותן ר' היביא ובתוס' ס"פ האומני כתבו הא אדם מועד לעולם אינו אלא באונס זכין גניבה ואכירה אבל באונס גמור פטור אדם המזיק ומשום הכל קאמר בירושלמי אדם ישן אדם ובא חברו וישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והשני חייב דהראשון אונס גמור הוא.

אמנם בבית יוסף היביא בד"ה ומ"ש וכו' וכתווב במישרים נתיב ל"א חלק ב' נראה מכאן כי באונס גמור פטור אף' בגין וכל אונס שהוא כעין גניבה פטור וכל שהוא כעין אכירה חייב שהוא קרוב לשיעיה וכן כתבו התוס' עכ"ל.

הרי מצינו מחלוקת לדעת המישרים והב"י דוקא בגניבה הוא מיקרי אונס והסבירו נותרת דכל שהוא תלוי בדעת שני שגורם להזיק כגון גניבה מיקרי אונס גמור משא"כ אכירה דהוא אונס שתלוין רק בו חייב משא"כ הב"ח בשם התוס' כתבו גניבה ואכירה כא' הם.

ולכל ההסביר בשיטות אלו הוא נזכר לעיל רכל ותליה בעורן בן אדם שהוא בהזק זהה הפירוש וכל א' מהם מכירן להפǐל חבירו ומחלו זה לזה ואדרעתא דהכי התאבקו יחד, ומAMILIA ה'ל ארנס גמור ואפי' מלחמת תקנה וכגן א' לשני ואי אפשר לשמר א' על השני כשמחהחתן מלחמת השני מיקרי אונס גמור ולהכי פטור.

אבל הרמב"ם פ"ח מהלכות חובל ה"ד כתובadam הרשות אשר אנטו להביא לו ממון של אחר ונשא ונתן ביד חייב ולכארו אין לך אונס גדול מזה וביד המלך תמה על הרמב"ם דהרי אונס גמור פוטרים אותו ועיין במהר"ץ חיות מ"ש בזה כמה אופנים, ולהנ"ל יש לומר דעת כל כסוי הב"ח דאונס כגון גנבה ואבירה לא מיקרי אונס רק אונס ממש ודוק' ויש להאריך עוד בכ' השיטה יותר ואין הזמן גרם.

לחבירו לכשניהם מוחלים זה לזה עכ"ל.

ובדרך משה ס"י שע"ח אות ה' ז"ל ובמדריכי ס"פ היישן דסוכה, יש למדוד לאוthon הבחורים הרוכבים ל夸ראת חתן וכלה ונלחמים זה עם זה וקורע איש בגדיו חבירו או קלקלו פטורין הויאל ונהגו כן מלחמת שמחת חתן וכלה עכ"ל וכ"כ בחידושי אגדה פרק ללב וערבה בחורים השוחקין זה עם זה והכו זה את זה אם אין מכווןין פטורין. וכ"כ יעוו"ש. ולכארו טברא אחת הוא זהה כסבירת הרא"ש דלעיל דמוחלין א' לשני דאדעתא דהכי התאבקו והכ"ג בזה דאדעתא דהכי יוצאים לשמחת חתן וכלה וכייב adam זיק' א' לה שני בודאי יmachol א' לשני, ועיין שו"ת משנה הלכות ח"ג.

הריה"ג ר' צבי האגער שליט"א
חדרב"ג כ"ק אדרמור"ר שליט"א

בעין פחד וביעתותא

בעצמה ואנינה כאשר מקרים שהישו
שמא ראתה טפת דם כחרול או שמא
אורגשה ולאו ארעטה וכדורמה כי אם יצא
מננה דם יצא בשפע ולשעתו וכברגשה
רבה כי זה עניין חלחולDKRA ותחחלחל
המלכה ואם לשעתה לא הרגישהתו לא
חייבי לה להצורך בדיקה או פרישה
כל (ולפי"ד מדוקיק ותחחלחל המלכה
מאוד), וכי' שימושה הוא דאליך ק'
טובא דאי' נתוסף לו וסת חדש בכל
הנשים וכ לשם דבשות הימים איכא יום
שלשים השווה בכל הנשים וצריך לפרש
עונה הסמוכה ליום שלשים הה' נימא
מקורה הפחד הויה מקורה השווה בכל
הנשים וצריכה לפרש מבעלה כמו
שקבעה וסת למקורה מקורי הגוף ולא
היא להפוקים לשתווך מזוה ולא ראיינו
ולא שמענו מעולם וכו', דברים אלו
הובאו בקצתה בפתח סי' קפ"ה ס'ק ט'ז.

והנה הגהה"ק מהורנטהיילע בשווית עמק
שאלה סי' ב"ב יצא לחלק על החת"ס
וכי' דמגמ' סוטה ד"כ לא משמע בדבריו
ראי' התם אינה מספקת לשחות וכו' והם
אמרים הזיאו שלא תפרוס נדה והוא
מפתח הפחד פתאום וכל רגע שנותסף
צער זה רק כמו פחד שכבר ידעה
מהדרagna שבאה עליה ועיקר הגורם
ליולת הדם היה הרגעה הראשונה ואם
איתא כסברת החת"ס דודוקא לשעתו יצא

בשוית חת"ס חיו"ד סי' קס"ג ב' דasha
שנתפחרה איז'ץ בדיקה דבגמ' נדה ע"א.
אי' מ"ט דב"ש אי נימא משום דכי'
ותחלחל המלכה ואמר רב מלמד
שפירסה נדה הכא נמי אגב בעיתותה
דמלאכא דמותא חזיא והאן תנן שחררה
מסלקת את הרמים הא לא קשיא פחדא
צמית בעיתותא מרפיא וכו' והנה כפי'
משמעותה הגמ' דזה רק להו"א ורק
אליבא דב"ש, אמןס כי החת"ס בתשרי
שם רתוטס' בטוטה כי' דגמ' ב"ה מודרים
ולא פליגי אלא אי בעיתותא דמ"ה
בשעת מיתה גורם זילת הרם אבל פחד
דעלמא כ"ע מודרים. ובשוית חת"ס שם
סי' קפ"ג הוטיף דבאמת הלכה כרב
דבicutותא מרפיא ולא בשם'אול ע"ש
וכוונתו להא דגמ' מגילה ט"ז. אמר רב
שפירסה נדה ור' ירמיה אמר שהזרכה
לנקביה, ולפנינו הגי' רב ירמיה ולא
שמואל אמןס בעין יעקב הגי' בשם'אול
(ואי הלכה כרב באיסורי אפילו היכא
דפליג עס אחרים עי' בכללי התלמוד
שבנה"ג אות לד'). ובאמת לא רק מותוס'
סוטה מוכח הци אלא גם מותוס' בסוגין
בנדה נראה כן שכ' בלאו מתניתין דהכא
ה'ם למפרק אדרוב אלא אגב וכו', אלא
שם הוא מפורש יותר.

ולדברי החת"ס הפחד פתאום מרפי'
ומתחחלחל לשעה ברגע הפחד ומרגשת

ולכאור אין אօסָר רק בשעת וסתה דאלא' לדבריו כל אשה הנמצאת במחבא תהא אօסָרה לשמש שם יבָא דם.

עכ"פ נראה דס"ל להמארוי דקשה לחלק בין פחד לבלה, ולפי החת"ס בהלה מביא דם פתאום ברגע שנתקבלהה וכשפער ואשה שנמצאת במחבא אם לא נתבהלה ברגע הראשוןתו לא חישין שתראה דם דשאַר הזמן הוּי רק חרדה ורגאה ולא חישין שמא תחבלה דמהיכי תיתן לחוש וכמו שלא חישין בכל אשה, וاع"פ שהיא במצב מ"מ דאגה מצינו בהלה לא מצינו ומוכחה לאכ"ר דלא כחת"ס.

והנה ב מג"א סי' ג' ס"ק ט"ז כתוב אמרין בגמ' כיוון דבעית לאأتي להרהורי והפוקים השמייטו דלא בקיי בהי ביעתות לאأتي להרהורי דחכל לפי מה שהוא אדם (ב"י) וצ"ע דבריו"ד סי' קפ"ד פסקין חרדה מסלקת את הדרמים ולא אמרין דלא בקיי בהי ביעתות ואדוחק לחלק בין פחד לביעתות. ובכברלי יוסף למן החיד"א הביא להק' בשם הרב בתיה כהונה דהחילוק בין פחדא לביעתותא מבואר בಗמ' נדה ע"א. וכן הביא קו"ז מספר בית הלל ביז"ד שם בהגיה לבן המחבר זו ונהנה שמעתי מפה קドוש מ"ר הרב המופלג מורה"ר אברם סג"ל ז"ל מקאליש בעל המחבר מג"א שדברי הב"י בא"ח ודברי הב"י כאן סותרין אהדרדי וכו' והנה אפשר שלא הק' קושיא זו אלא כדי לחדר התלמידים שהרי

הדם בשפע ואם לא הרגישה בשעתו שוב לא חישין א"כ למה אמרו הוציאו הא אין לנו לחוש שמא תראה אם עד עתה לא פירסה עי"ש והוסיף לומר זהה תלוי בחלוקת דרש"י כתוב דמרפי' הדרמים ופותחות את המקור ולפי"ז נוכל להסביר את שיטת החת"ס עי"ש אבל המארוי פ"י דמרפי' קשיי המקור והמקור מתרפה והדם יוצא וא"כ ייל' דלא תהא מוגשת ביציאת הדם דנחלשו קשיי מקורה עי"ש.

והנה מה שהביא מהמארוי אף"ל מהמארוי לשיטתו בnderה ט. ושם משמע שלא ס"ל כסברת החת"ס שפסק שם כשיטת הטור דחרדה מסלקת את הדרמים רק לעניין דיעבד שעבר הוסת ולא בדקה אולם לכתבה חוששת ליום וסתה ובטעם הדבר מפני שלפעמים ממהרת את הדם ע"פ שרוכ הפעים מסלקתו מצד שאכזריה מתפרקין בסכתה ומסלקת את הדרמים אבל ביעתותה ר"ל בהלה פתאים מרפה וכדר' ותחחלחל וכדר' ואין כל הדעות שלטיטים להכריע בין פחד להבהלה. ונראה שרצו לנו לומר ודודאי צרכיהם לחוש ליום הוסת כיוון שאשה אינה יודעת אם היא נמצאת במצב או בנסיבות אחרות או אולי אדרבה במצבה בפחד יגרום יציאת הדם, ומה שכתב שאין הדבר מוחלט כי"כ נראה להרייא שאין הדבר ברור כי"כ ושמא יבָא דם ואפי' כשהנמצאת זמן רב במחבא מ"מ שמא זה נקרא פחד ואח"כ יבָא דם. ואולי ס"ל דהgem' בסוף מילתין אלו ר"ב"ש וגם רק בהו"א ולא כשיתות טוס' שהרי כי"כ שאין הדבר מוחלט כי"כ.

הינו בעיטה ותי' דלשות בעיתותא איכא כמו פחד ואיכא בעיתותא דאיינה כמו פחד בעיתותא פעמים גדולה פעמים קטנה ויכונה לחרדה ולפחד ומשא"כ פחד דהינו חרדה לעולם רבה היא, וע"כ כי המג"א וודוחק לחלק בין פחדה לכבודה פ"י דבחורדה פסק המכבר להקל וכאן השמיט ההיירוד וודוחק לחלק ביניהם, אבל וראי בעיתותא דטף נדה אפשר ולהבחן ולדרעת וכמו שבייר החת"ס.

וראית בספר דברי צבי (מקש"ת מורה צבי הירוש אב"ד אבאניך ווילנא תר"נ) שכחוב לת' על קרי המג"א דלפמ"ש הש"ך שם בס"ק כי"א שלא בריד לנחרודה מסלתה הדמים שפיר השמיותו הפסיקים דאסור לכתלה. אך המג"א כוונתו להק' על השו"ע שם דגם לכתלה אינה חשושת וכמ"ש הט"ז שם ס"ק י"א ודברי הש"ך הם כפי פסק הרמ"א דלכתלה צריכה בדיקה. ומה שכי' שם וצ"ע על המג"א דנקט בפשיות דהיכא דבעית מותר הא שם אי' כן רק לחד תי' בגין אבל אי' שם אב"א נשוי או או מסיע או מעטרה ולמטה ומשמע דפליגי עי"ש כבר כתוב כן הב"י בס"י ג' בטעם השני למה לא הביאו הפסיקים דודילמא לא הוילא משום חד מאין טעמי ובתי' הראישון כתוב מושום שלא בקיין ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולפ"פ עי"ש.

והנה בנו"ב יוד' מנינא סי' צ"ג (הובא בפתח סי' קפ"ז סי' ק' ל"ט) באשה שקפצת מן המטה בבהלה אחר תמשיש

מצינו חילוק מפורש בין בុיחותא לבין מהבא לקמן בדף ע"א ע"ש. וככונתם להק' בכבודה המביאה גם בזו אין אנו מכירין אבל בחורדה המסלחת أولי ידענן וכי החיד"א לת' דכוונת המג"א דכי היכי דלא בקיין בכבודה ה"ז לא בקיין אנו בפחדה. ולכאר' מדברי הבית היל והבתיה כהונת משמע קצת כהחת"ס דaicח חילוק גדול בין פחדה לבודהה שאפשר להכיר, ומתי' החיד"א בכונת המג"א שדוריך חלק ממשע קצת כמ"ש העמק שאלת (וכהמארוי) דause'פ' שזה מביא וזה מוליך מ"מ קשה לחלק ביניהם.

ואולי ייל בכונת המג"א שלא דמי בכבודה דריש פ"ב שלאأتي לההורי לבבודה דסוף מכילתין של פחד בתאות, שבריש פ"ב בבשולת כוין דבבודה לא את לנוטכי אנו פחד פתחותם אלא פחד המתmeshך וכן לכאר' אצל שמואל בכבודה דليلת ודאגרא ובבודה דרביה ובבודה דשכינה גם אנו כאו ששמעו או רואה דבר פתאות ודומה יותר לדאגה של מהבא ולא בכבודה שמייא דם בשפע, עלי' בשו"ת מהרי"א אסא"ד ח"א סי' קצ"ב בסוף התשובה (וכע"ז בפסחים ד"ג) בכבודה דגמלים, דليلת, דודוד, ודדור גם אנו פחד פתחותם אלא פחד הנmeshך לאוורך זמן), וכזה ממש כתוב הרכבי יוסף בשם הבהיר כתה' קרי היד אהרן על הטור מגמי מגילה ד"ג. וראיתי אני דניאל בלבד את המראה וכורי אבל חרדה גדולה נפלת עליהם והק' בגין דאיינו לא חז' מ"ט אבעיתו ומוכח דחרודה

אחר הטבילה בכיעותה רמייא (ובפתחי תשובה סי' קפ"ז ס"ק מ"ד בהביאו דברים אלו העיר דלפמש"כ הוא זיל בעצמו בס"ג הדפקר אין בטבע להביא דם רק באותו רגע ממש ע"ש אין זה מוסיף היתר). ועכ"ל בפירוש הרכבים שאשה שנטבה לאופן שבאי דם מרגשת כאב תחתית הותת ולא הרגשת פתיחת פי המקור אלא שמרגשת עצמה שהרמים מגיעים בעין וסת הגוף ויתר מזה ואם לא הרגשת ממש זמן אינה צריכה לחושך דין הדם יוצא אלא בהרגשה גROLה ממושכת כזו, ואם היה הדם יוצא מיד היה יוצא בשפע, ומודיק בלשונו שלא כתוב שהפחד פתאום מביא דם מיד אלא שרפפי מתחולל לשעה ברגע הפחד ומרגשת עצמה ואח"כ הוטף שלא עוד אלא שהבהלה אינה כשאר מקורים שחישין שמא ראתה טפת דם כחרדל או שמא ארגשה ולאו ארעתה וכודומה כי אם יצא ממנה דם יצא בשפע ולעתו ובחרגשה רבה. נמצא או שהדם יוצא מיד בשפע גדול וחרגה רבה או שיש לה הרגשת רבה למשך זמן מרთת עד שי יצא הדם ולכך לא נזכר דבר זה בש"ע כי יצא דם מיד ואם לאו מרגיש עצמה למשך זמן עד שהדם מתחיל לצאת וכע"ז מבואר במהר"יו המוזכר בר"מ וב"ח בס"י קפ"ה שהיתה צריכה לחושך כיוון שהרגישה כאבים, וכן بواسט הפהוק דחושת לו כשידעת כבר רותת זה מביא עצלה דם, ורינה כמו אשה הרואה דם רק בסוף המקורים האלו שכ"ה בק"ר רם"מ צריכה בדיקה בתחילתן. (וכפה"ג מהמיר התחת"ס בוסט הגוף מאור כי בס"י קפ"ט

וראה שפע דם שאין לדמות זו לביקת רבי אמר לאבדן זיל בעיטה ונפל ממנה חורת דם בגמ' נירה ס"ו. כי איך נוסיף מדרתינו איזה דבר שאינו ממש מהאי ערכרא דגמ' והבהלה אינה ביעותה לביעותה וגם שפע דם אינו כמו חרוה (וכען סברא זו כי החת"ס בס"י קס"ג וע"ע בח"י הורד"ל בוטה כ: נראה דפליג וכן נראה ברור מרכרי ה"ח טוסי' קפ"ז). ומש"כ שהבהלה אינה ביעותא כי רש"י כי הבהירות פתאום שארם רואה או שומע ונבהל מרפיה ועכ"ל בכונת הנז"ב והבהלה באופן כזה שקמה ממטה פתאום אינו רומה לביעותה, ועוד הרי כתוב בר"מ סי' קפ"ז דין אנו בקיין בדין ההוא, ובבעל הנפש כי שאין אנו בקיין בחורה זאת - אמנם בכ"י ובקצת נוסחות כ' בחורה זאת.

אלא רבתה ובשו"ת חות"ס סי' קפ"ג כי באשה אי שרתה דם מ"ת על עד הקינוי ר"פ, וב"פ בכורק על החלוק והיה כל פעם בليل טבילה אלא שתבליה במים קרמים והאהה פחדה מאר מקירות הימים עד שבכל פעם אחזתה רתת וכاب המעיט שקורין קרים"ן, ובסוף התשובה כי כמה צדרים להקל וצד אי להקל (והוא העיקר) שהיתה רותת ע"י ביעותא דמים קרמים והרגישה כאב בכטנה עי"ז וזה גורם לפריסת נירה כדאי' בנירה ע"א. וכור' והיכא דחזין דרפי ע"י ביעותא כי הכא בוראי יש תלות בהכי עי"ש. ומשמע להדריא דהמים מרפים עד שיכולה לתלות בכורק

שער הלוות

נה

וסמכין על זה שתרגיש בכיאת הדם היטב.

ועוד כי בעמק שאלתך ר מביתותה שידך חשש טיפת דם מחרוד ורצה להוכיח כן מקור תוס' בסוטה ראבי כמאן רב"ה לא ס"ל רビיתותא מרפיא, והק' לדלא ב"ה ראי"כ מספיקא כל הנשים המתוות נצטרך לטבול כליהם משום ספק שמא ראתה טפת דם מחרוד אלא וראי רב"ה לא ס"ל כלל רビיתותא מרפיא ולפי"ז מוכח מקור תוס' רס"ל החשש משום טיפת דם ולפי פירושו כתוב דבאמת אל רビיתותא מביא דם בוראי ולכנ שפיר היק' תוס' ראבי דלא כב"ה. ולא זכית להיבין קושיתו, ופירושו, ולפי פירושו הוליל בגמ' ראי"כ גם לבייה יטבלו כל המתה משום ספק ועור עריפה הרוי לה' עיל החת"ס ראם יוצא שפע דם נחוי אנן בכל המתות אם יצא דם הרובה או לא אלא ע"כ גם החת"ס מורה דמתה יוצא טפת דם ולא יותר כיון רכבר מתה וא"א להמקור להוציאו יותר לב"ש וב"ה פלגי וס"ל רגס זה לא יצא (אלא לאחד מיתה - כן משמע קצת בתוס' טוטה) ויעוין בשורת מהרי"א אסא"ר ח"א סי' קצ"ב שכחן שלא הבין כוונת התוס' בתירוץ עי"ש מש"כ לתרץ.

והראיתי לאדרמי"ח שליט"א את רバー העמק שאלתך ורצה להוכיח שלא לדבריו מירושלמי סוטה שם שאינה מספקת לשתוות במשנה פירושו שכבר גمرا לשתוות. וא"כ נאמר דהפקד בא בשעה שגמרה לשתוות והם אומרים הוציאו

ס"ט נחלקו הבי"י והרמ"א אם חוששים לוסת הגוף לחוד אחר שקבעה לוסת המורכב לגוף וימים וכלחם ושמלה כי לומר שמשמעותן מאר שצרכיך לחושש לוסת הגוף לחור כי אולי שנינה וסתה עי"ש, ודבריו החת"ס בשורת סי' קנ"ה המובאים בפ"ח סי' קפ"ה ס"ק ט"ז נראה שגם הוא חושש לכך כי אין ממש מע מהfork ודבריו שהי' לה וסת ומ"מ הצריכה לחושש לוסת הגוף בלבד ולא ממש מע מרבריו שאשה זו לא היה לה וסת וחששה רק ליום שלושים מدين עונה ביןונית יעוי"ש היטב בלשונו).

ולפי"ז מתו' קרו העמק שאלת מגמ' סוטה רחישנן שמא נתבהלה ויש לה כאכ גדול העולול להביא דם כל רגע אט עריין לא פרסה נדה ערד עתה (ובכלל לקו' ייל רמאן יימר רהרט יוצא תיכף ומיר תוך שיעור וסת ואולי גם החת"ס מורה דליך כמה רגעים עד שייצא מבין השנינים), ואע"פ דלחדר לישנא בgem' ד"ג: הלל מחמיר שמא כותלי בית הרחם העמידותו רק לטהרות ולא לבלה מ"מ כבר כי בתוויות פ"ב מ"ד דשמעאי מורה לרפי שעיה בעלמא חיישנן וכ"כ בהגחות הג"מ מאיר ברלין בד"ג. גם הא דלבלה חיישנן עי' עוד בשורת בית שערם יוז"ד סי' רל"ט ורמ"א).

וגם אין ראה כי' מהמאירי בנדה דכין דגם בנתבהלה דיש אופן שתרגיש צער גדול למשך זמן עד שייצא הדם א"כ א"א להבחן היטב בין פחד ורעדה לבלהה, אבל זה רק בשעת וסתה וכמ"ש אבל שלא בשעת וסתה לא חיישנן

מכיא שפע דם ניחא דהיתה צריכה להוכיח ז' ימים או לכה"פ עד שתפסוק מלואות וכבר כ' הב"י בס"ק קצ"ו שרוב הנשים נשכחים ימי ראייתן ה' או ז' ימים אבל אם נאמר שראיתך רק טיפת דם לא הייתה מתגנה בכך.

אולם באמת מזוכר וסת זו שראה ע"י פחד, ומובה בראשונים אם כי לא להריא וגם לא נמננו כוסת הגוף אלא כוסת הקפיצות, כי כן כתב הרמב"ם בפייה"מ פ"א דנדה ראתה מאונס אם תחרד או תפחד או תפרקן מקומות גבוה או שתאכל דבר מגיר הנדרות ובחזק זה כולו אונס (ומדבריו אלו ראייה למש"כ הב"י בס"י קפ"ט י"ט דהרמב"ם ס"ל דאכילת שום הווי כוסת הקפיצות ודלא כהטור דוסת זה לא אליבא דהילכתא עי"ש), וכן כתב המאירי להריא בלשונו בפיו, ובין בין ברצון אונס כוגן פי' בין באונס בין ברצון אונס כוגן כל שkaptscha מקום למקום וכור' וכן כל קווצא בזה וכבדתנן בסוף גבי זב. רישם בנזיר ס"ה: פירושי במשנה בשבועה דרכים בודקים את הזוב במראה שראה שדר או ד"א ונפחד מהחמו ובן הביא שם בתו"ט פ"ט מ"ד ד"ה אונס מהרמב"ם בפייה"מ זבים כוגן שיוכה על גבי או יפחד. וע"ע בח"י הרמב"ן בפרק התינוקת בהא דרונית עירך עלתה בך הא דרא"ר יוחנן לכני והבעלי לו ע"ג הנهر מושם שאין וסת זה אסור יומו לפי שלא היה וסתה אלא בהכנסה לעיר שהו החרודית מרגישות בה ושם אף היא הייתה מתבישת מהן מפני

באמצע השתייה כשרואים כבר שפניה התחילו להיריק ע"כ וכי מזה בתשובה וזה קצת דוחק לומר דהփחד בסוף השתייה יותר מהתחלת השתייה וכפי מש"כ בפי דברי החת"ס א"ש גם להירושלמי כיון דבטנה צבה וכאבי הוסת התחלו מיד, והוציאה באמצעות השתייה כדי שלא חטמא.

�ודו י"ל להירושלמי לא כי כלל להחת"ס כיון דבאster רבח פ"ח ג' ותחילה המלצה מאד רבנן דתמן אמרין שפה נרה ורבנן דהכא אמרין הפליה עורה, א"כ י"ל דהירושלמי לשיטתייה דפחד אינו מביא דם בשפע וע"כ דמביא קצת דם מירושלמי בסוטה שגם מפרש שמא חפרוס נרה - אבל אינו מביא שפע דם, וכן אי' במד"ר פ' נשא ט' כ"א מה ת"ל למרים שהיו עושים בה מיני פורעניות מסוימים וכור' תהא זבה תהא מחתעתשת, וא"כ לק"מ מהירושלמי דלכן יכולת לשחות אע"פ שנחפירה כיון דיכולה לראות טפת דם ואולי גם לא תיכף ומיד, והא דלא פירשו רבנן דהכא דפירסה נרה כיון דאליבא דעתך ראתה טפת דם י"ל בפשות ולא נפק"מ מידי דרבנן יהודע פ' בוגם מגילה דפירסה נרה או שהוזכרה לנכבה דבדרך הטבע אשא מתגנה או ביותר וכאן אעפ"כ קרה לה נס, אלא שקשה לי על דבריו דבמגילת אסתור כתיב ויהי ביום השלישי ותלבש אסתור מלכות ולא היה זה באותו יום, אבל לבארו י"ל בכוונתו ולהוסיף עוד דבאster רבח פרשה א' ג' משנוכנשה אסתור לא היה בועל נדות ואם ביעתותא

שער הלוות

נד

בhalbּהּ הוּא כָּרוֹאַה מְחַמֶּת אֹנוֹס וְאֹנוֹה
חוֹשֵׁת אֶלָּא עַד שְׁתַרְאָה מְחַמֶּת זֶה פְּאַיִלְעַד
וּזְהַרְמַבְעַן אֲכַל לְהַרְמַבְעַם וְשְׁאַיִלְעַד
אֹינוֹה קַוְבָּעַת וּסְתַת הַקְּפִיצָה לְחֻודַּעַן עַיִן
בְּסִיִּים קַפְּטַעַף יַיִלְעַד.

עוד נסתפקתי במשנה מכות כ"ב: ובגמ' כ"ג. נתקלקל בין בריעי בין במיט פטור ופסק כן הרמב"ם בפי"ז מהל' סנהדרין ה"ה כת"ק דמתניתין וכחכמים דבריהם, מה הדין ובין האיש בין האשה פטורים, מה הדין כשפירסה נדה מחתמת המלכות אם פוטרין אותה דבר זה יכול לגורם ביאת הדם וכגדתניא בתוספתא פ"ק הכתה בעלה וראתה וכו', ואם יש חילוק בין שעת וסתה לשלא בשעת וסתה עי' כתובות ב: כיון דaicנא נשי דקה משניא וסתה יהו בשעת וסתה דמי.

שמדברות בה ומתחילה וה"ל כוסת של קפיאות ושל אכילת שום שכל זמן שאינה אוכלת אינה חשש. ובINU המחלוקת להרוויה על הראב"ד בבעל הנפש בשער הוסתו חילק בין הדברים דעת"פ שהמאכל והמשתה נקרא אונס לעניין זב והוא מפני שגרם לו חולין אבל לעניין ראיית נדה שההדים יפים לאשה לא מצינו שנקרא מאכל ומשתה אונס, ומ"מ נראה שבודאי מודה שרידה שעטה כל רואה מחתמת אונס כمبرואר בתוספתא פ"ק ובמשנה אחרונה פ"א מ"ז. וגם מאן דס"ל דוסת אכילות הוּא כוסת הגוף בע"כ ס"ל דאין ללמדוד הכל מזוב לכאן וכמ"ש בפרדס רמנוניים בפתחה לסי קפ"ט ובסי קפ"ז בט"ז ס"ק ט"ז ביאור דתלחות' דהא דילפין מזוב צריך עוד תנאי שהיה עי' מעשה ואז נחشب לאונס גמור. וא"כ וסת זו של

הרה"ג ר' אהרן אליעזר ליפא הלו זילבערמאן שליט"א ראש הכלול

היות שבספר דרך פקודיך צריכים למודו כמו שלומדים הראשונים לדיק כל תיבת ואות ולאחר העין נתבררו ונתלבנו בדבריו הקדושים, אמרתי להציג כאן איזה מקום מוקדם שבתקופה ראשונה נראת לאורה מוקשה ומחוסר הבנה וכאשר עמדו עליו גזולי האחרונים אולם לאחר העין נראת שכניהם דבריו, שהוא יכירו וידעו כל הבאים בשעריו שצרכיהם להעמי בדרכו קדשו.

מצוה א' בחלק המעשה באות ט'

נשא אשה ושזה עמה עשר שנים ולא ילדה מהוויב לישא אחרת כשאין לו בנימ (ועכשיו שיש חדר"ג שלא לישא ב') נשים מהוויב לגרשה ולישא אחרת) וכן הרין כופין ע"ז היב"ר אפילו בשוטטים ונ"ל והוא הרין כשלידה לו רק אחד היינו בן או בת ולא הנחסר מנשים אחרות כופין לגרש ג"כ נ"ל בשזה עמה עשר שנים אחר הלירה".

א ובמנחת סולת במצוה זו אות ח' היביא רבבי רבינו הור"פ הלו, וציין להנימוקי יוסף ביבמות דף ס"ד ע"א שכח להיפוך ע"י"ש עכ"ל.

וכדי לבוא אל המכון עתיק דברי הנמק"י על המשנה שם נשא אשה ושזה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי לבטל, אלא או יגרשנה או ישא אחרת עמה. ומשמע מן הירושלמי שלא ילדה לו דוקא זה האם היו לו בנימתו מונה לו משעה שמתו. רשות שפירשו לכל שיש לה ולד אחד כי אין כופין אותו לגרשה ומהני ולא ילדה קתני. אלא שיש מפרשין אחרים דהאי ולא ילדה ארישא דמתני' דמצות פור"ד או"ג קאי א' כל שלא ילדה וזונ' אין רשאי לבטל. ואם מת האחד שלידה אין מונין לה משעה שמת אלא משעה שפסקה מלדת והרשב"א ז"ל כתוב שרשות נ"ל עיקר. ולכ"ע מיתה אם לא ילדה אלא (כולם) זרים או נקיבות ע"פ שוויי היא המצוה אין כופין אותו להוציא. ואלה שקיבלו חרם ורבינו גרשום שאל לישא אשה אחרת על אשתו השთא נמי אינו יכול דעת המחבר עד כאן עכ"ל הנמק"י.

ולפ"ז מפרש יוצא מהנמק"י שהביא השיטה לכל שיש לה ולד אחד אין כופין אותו לגרשה, בסיסם בשם הרשב"א שפירשו זה הוא עיקר, והאך כתוב רבינו הור"פ לפשיטות גמור שאך בוגון דא כופין אותו.

וביתר שאת יש להקשות אף אם נניח שרביבנו הור"פ פוטק כפירושו בתראו דהאי ולא ילדה ארישא קאי ומוצא לכל שלא ילדה זון כופין אותו לגרשה, מ"מ מה זה שכח ונ"ל דהה"ד כשלידה לו רק אחד כו' כופין לגרש, שזהו ממש מעדרפיו אנו חייםohl ואלה דבר וה衲פת בחגיגות ולמה מעלים עניין הקדושים מכל זה וכתחבו סתום ונ"ל וכפי הנראה שזה חידושו שחידשו מדעתו דעת תורה ולהלא דבר הווא. ועמדתי בויה הרבה ליריד לעומק כוונתו של רבינו ז"ע.

ואין לומר דרבינו ממשינו דarf למסקנת הנמק"י והרשב"א שאין כופין אותו, וע"ז בא רבינו להשמיינו דאה"ז דין כופין אותו בשוטים אבל מ"מ כופין אותו בדברים עיין בדבריו לעיל באות ד'. דהא ברור מלולו של רבינו דכופין לגרש ג"כ כנ"ל והינו אפילו בשוטים וכמ"כ בריש דבריו וא"כ הדק"ל.

ב) ובחילה עלה בדעתו לאחר העיון לומר חדש דבר לשיפור שא קמא דכל שיש לה ולד אחד אין כופין אותו לגרשה הינו דוקא שיש לה ממנה כגון יעקב שנשא לאה והיל ממנה ולד אחד איז אף שכבר שהה עמה עשר שנים אין כופין אותו לגרש מכין שהיל ממנה עכ"פ ולד אחד ולכן אמרנן דבמשח הימים אם ישחה תחתיו יהיה לו עוד ממנה. וגם מאן ימוד לן ומהחרת היה לו עוד ולד אחד על כן אין כופין אותו לגרשה משא"כ באם הייל ולד מasha אחרה והינו מרחל וגירהו או שמתה ונשא את לאה וששה עמה עשר שנים ולא ילדה כלל, איז כופין אותו לגרשה או שישא אחרה.

ובטעמא דሚתא הייל דשם בגמרא דף ס"ד ע"א נעל המשנה [דנשאasha וששה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה טמא לא וכלה להבנות ממנה. ושם בע"ב פריך הש"ס והאי טמא לא זכה להבנות הימנה ודלא איה דלא זcia [ופרישי ולא תטל כתובה] ומשי נאי כיון דלא מפקדא אפור' לא מעינשא נלא איכפת לה לא ענס לה קובי"ה על עונותה]. ונמצא דעת עונתו לא זכה להבנות, רעכ"ז אם היהת זכותה גדולה כל כך שהיו עודפים על זכותו היה וכלה להבנות גם ממנה, וזה כוונת הש"ס טמא לא זכה להיבנות הימנה, שהוא לא זכה להיבנות, וגם אין לה כ"כ זכותים שכיריע שיפקדו בשוש"ק, ועל כן ציריך ליקח אהרת שדרילמא טסייעו וכורחותה שפתק, וכל זה שייך באם לא הייל כלל ולד משא"כ באם הייל ולד ממנה עכ"ח בוזודאי שהיא זוכה והראיה שהיתה לה ולד, והעיכוב הווא רק מצדך, דהא איתתא דלא מפקדא אפור' לא מיונשא, ועל כן אין כופין אותו לגרשה כי מה בעז אם יקח אהרת הלא גם היא זוכה ודוקא בזה היטיב.

אך אף אי אמרנן שהדין דין אמרת הראף שבromo"א באה"ע סי' קני"ד סי' חילק אם הוליד כר' והינו אפילו הוליד מאשה אחרה מ"מ הלא כבר כח בשות' אבן"ז באה"ע סי' א' אותן ד' דברשב"א הלשון הוויל ולידה זו אין מוציאין אותה ממנה, מברא דהויל מואשתה אהרת לא מהני, ורמ"א לא ראה חדושים רשב"א יבמות. וגם מריב"ש [סי' ט"ו] עצמו מוכח מڌילק בין היא אם בת בנים לוקינה, ועכ"ח משומ ודההיתר תלוי בילדתו לו היא כר' עכ"ל האבן"ז, ובאמת בריב"ש מבואר להדריא בן ז"ל דכל שיש לו ממנה ולד של קיימא אין כופין להוציא כי אין דעת קצת מפרשים כי - והרי לנו מכל אלה דהדין דין אמרת מ"מ בדברי רבינו הדר"פ אי אפשר להעיסס כן, שהרי ברור מלולו ונ"ל דהה"ז כשלידה לו ורק אחד כר' כופין לגרש וקיי עלייה ושוב אי אפשר לומר דהא' שיש לו היא מאשה אחרה וכמ"כ והדק"ל.

ג) ושוב האיר השית' את עיני וראיתי דייל דרבינו הדר"פ פירוש דבר הנמק"י באופן אחר דברimoto דף ס"ב סע"א איתתר היל בנים ומתחו רב הונא אמר קיים פ"ר משומ דבר אס"י אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשומות שבגנו ר' יוחנן אמר לא קיים פ"ר לשבת יצירה בעין והוא ליכא. ושם [בע"ב] מסיק הש"ס תיזותא דרב הונא תיזותא. וקיי"ל כרבי יוחנן וכמו שפסק הרמב"ם בפט"ו מה' אישות ה"ה ובטווש"ע אה"ע סימן א' ס"ו.

ושם לעיל פליגי רבוי יוחנן ור"ל בהויל בנים בהיותו עו"כ ונתגיר דר"י ס"ל קיים פ"ר ור"ל אמר דלא

קיים. וכותב בעורך לנור שם בר"ה ונתגייר דבאה"ע סימן א' יש בזה פלוגתא בין הפסוקים לדעת הר"ם והטוש"ע דוקא בנתגיירו גם בנור אמרין דקאים פoir הא לאו הכל לא אבל מהויל"ל כתוב וכן הוכחה הב"ש מדברי החותם שם גם בלא נתגיירו קיים פoir. ויש להקשוח באמת הר"ם מנ"ל כן, הא הש"ס לא חילק בכך. נ"ל דהה"מ הוכחה כן מדامر רב הונא בהיל' בנים ומתחו קיים פoir כירן דהואציא נשמות מגוף ואפ"יו רב ייתן לנו פילג אלא לדשלבת צירה ג"כ בענין אבל לעולם הר מבואר דיש טעם למצות פoir לכלהות נשמות שבגוף, ולפ"מ שהוכחה החותם בעז דף ה' ע"א הא דבר אסיב בנסיבות ישראל אל אייר עי"ש, והשתא האיך אפשר דקאים פoir לבניו שהם א"י הא לא כלו מגוף נשמות ישראל רעין בנדה רפ"ב דהנושא קתנה מעכבר את המשיח כיון שלא כלו נשמות שבגוף, הרי גם דגש לדידן קפידין עז' אל עכ"ח הוכחה הר"ם גם רב ייתן לא קאמר אלא לבניו נתגיירו ג"כ, דנתנו להם כליל מכל דגש לדיעמא ישראל עכ"ל העREL"ג. והרי לנו מזה דאך דלא קי"ל כוב הונא מ"מ טעמו חזיא לאייצטורי לטעמא דעתות פoir לכלות נשמות שבגוף.

וכן במהר"ל סימן רכ"ג זולפי קצת דעתו היא בס"י קצין הובא ביתה יוסף באה"ע סימן א' בשם ומצאי כחוב על בן חרש ושוטה לא ידענא אמריא לא קיים מצות פoir כו' ואי משום דבר אסיב דאמר עד שיכלו נשמות בגוף האי נמי נשמה יש לו ובר מצות היא כו' עי"ש, ונראה בעליל מכל זה דטעמא חזיא לאייצטורי וכנזקר.

ומעתה נתנה ראש דיש לחלק בין היכא שלידה זו"ג או אף יותר מזה ומתחו ונשאר רק ולד אחד חי, דאו אף שלא קיים מצות פoir מ"מ הר' הוציא הנשמות שבגוף ולכן אין כופין אותו לגרשה זמנה גם דשמא יהיה לו עוד ממשך הימיטם, לבין היכא שלא ילדה לו רק אחד דאו איכא תרתי לריעותא, חדא דהרי לא קיים מצות פoir, וגם לא הוציא הנשמות שבגוף, ולכן אין כופין אותו לגרשה.

וכן נדייק בדברי הנמק"י והרש"ב"א יראה שקדום הביאו היירושלמי דה"ה אם הייל' בנים ומתחו דמונה משעה שמתו, ואח"כ כתבו ומדתקני במתני ולא ילדה משמעו ודוקא כל שלא ילדה הא ילדה יש לה ולד חי ואפ"לו אחד אין כופין אותו להוציא כו' עכ"ל הרשב"א, וכעיז' היא לשונו של הנמק"י וכנ"ל בראש דברינו. ופרש לה רביינו הדר"פ דרביהם דמייר שר"ל כמה בנים ורק אחד נשאר חי בכגן דא אין כופין אותו לגרשה, דאי לא תימא הци מה זה שקאמר ולד חי, הא כבר נתבאר לעיל' במתו ג"כ ציריך לגרשה ורק מונה משעה שמתו, אלא בעכ"ח דהינו דرك אחד נשאר חי והשאר מתו [זקאי גם על הרישא אחד נשאר חי והשאר מתו] בכה"ג חזיא לאייצטורי טעםא דרכ' אסיב דסוף כל סוף הר' הוציא נשמות שבגוף ואמטו להכי אין כופין אותו לגרשה משא"כ היכא שלא ילדה מעולם רק אחד, בן או בת בכה"ג מודים החשי לשונות הנ"ל דכויפין אותו לגרשה, ומזה מייר הדר"פ מכובאר בדבריו נכלען"ד לישב דברי קדרשו.

ד) אולם ייל' בפשטות עד דבריב"ש שם חילק בין אם היא זקינה או לא, דמה שאין כופין בילדתו לו א' היא רקי אם היא רואיה להולד משא"כ בזקינה שאין לה תקנה ע"פ שלידה לו כיוון שאין לו בנים כשייעור הציריך לקיום המצויה כופין להוציא וכן פסק בכ"ש בסימן קנד ס"ק כ"ד ובאנ"ז הנ"ל. ואמור מעתה דהה"פ מייר בזקינה על כן החליט דברה"ג לכ"ע כופין ולק"מ קושית המנתה סולת דהנמק"י כתוב להיפוך, דהנמק"י מייר בראיה להולד וכמ"כ הריב"ש הנ"ל עי"ש.

אך קושיתינו הנ"ל במק"ע דמה זה שכותב נ"ל דמהו משמע דמפני אלו חיים היל' כבר מבואר בדבריב"ש

ובב"ש הנ"ל כן להודיע. וגם צ"ב דהלא אמרא צריך לפרש דבריו והויל לפרש דמייר בזקינה, ומدلען חילק שם בכל גווני מיר אך בראייה להויל עוד והדוק".ל.

אולם ליתובי מילתא לגודל הלחץ זו הדוק י"ל דסמק עצמו על המעיין שמילא יבין דמייר בזקינה וויל שקיוצר בלשונו, אך קושיינו הנ"ל במק"ע דמה זה שקדם ונ"ל.

(ה) וכדי שלא נחשוב לרביינו שנעלם ממנה כל הנ"ל האיר השית' את עני שייל לפि דרכינו הנ"ל שמייר בזקינה ורבותוא גורלה ממשמעו בזה, הדנה לעיל באותה כי כתוב ובינו ז"ל החוווב הוא ודקא לשא אשה בת בניים ולא יאמר האדם אני עשה את שלי ואשה אשה והש"י יעשה את שלו רק מהויב להשתדל לשא אשה הרואה להויל בטבע ולא יסמן על הנס ונ"לadam נשא אילוניה שאינה ראייה להויל בטבע ונעשה לה נס שילדה אפשרר לא קיים המצורה כר עיי"ש ובאותה י"א, הר' כללא מייל לנ' וקיים המצורה באופן נסי לא קיים המצורה, וכן הביא באגרא דפרקא סימן רס"ג, ומkor הדבר במנחות דף ס"ט ע"א חטים שירדו בעביס מהו למנחות כי וכון ברמבן עה"ת בפרשנת נשא במדבר ה, ב, ז"ל והנה אין בכל משפטיה החורה דבר תליין בסנס זולתי הענן הזה שהוא פלא ונס קובע שעשה בירושאל וכו' עיי"ש, וכוכנותו לבריקת מי המרים. וע"ע בר"ח הגינה דף י"ד ע"א בתולה שעיבורה באמבטיא אין מתמא טומאת לידי מושום דמעשה נסים היא כר עיי"ש - והאחרונים הארכו עוד בזה מבואר בזורע אבות מועדים סוסי"ט.

וחותלוות שמואל במצוה א' פ"א אות ז' כתוב ע"ז ונ"ל גם הדור"פ לא אמר זינו אלא באילוניות כו' שי אפשר שתחרפה אבל אם אפשר שתתחרפה ותחל גם בדרך הטבע הגם שבשעה שנאה יש לה חסרון שי אפשר שתחל מחמתו ע"פ דברי הרופאים מ"מ אם ילדה אח"כ ודאי קיים המצורה לכוי' ע רמאן י"מר שהייה בדרך נס דילמא נתפרקתה ומכך'ש מו שתה עט אשטו עשר שנים ולא ילדה הגם שע"פ הדין כופין אותו להוציא כו' הר' שחוזל החליטו ע"ז הזוג שי אפשר להם ללדת וזה מן זו עפ"כ אם לא הוציא וילדתו לו אח"כ ה'ז קיים המצורה לכור"ע דתלינן נתפרקת אח"כ מכובאר בסימן קנד ס"ט לענין אחר עיי"ש עכ"ל.

ואמור מעתה דזה רציה וריבינו להשמענו דאה"נ להרכיב"ש והב"ש דבקינה אף כשלידה לו אי כופין אותו לגורשה מ"מ אם לא הוציא עדין ילדה לו ס"ד שקיים המצורה, על כן קמ"ל לכופין אותו להוציא והואנו שכogen דא בזקינה שכבר חורל ממנה ארוחה נשים ואי אפשר שתחל בדרך הטבע איז אף אם יהיה לו ממנה עור הנחסר לקיום המצורה לא מעלה ולא מורד וריבינו לשיטתו בראופן נסי לא נהיחס המצורה לעושיה, וכן כופין אותו לגורשה שלא יבוא להמתין לאומרו שהיא לו עוד דאף אם יהיה לו ממנו הנחסר צריך להשלים עוד דבאופן נסי כאח' הנשׁב ודוך'ק.

(ו) ולא אמנע מלעתיק כאן מה שעלה בראיעוני להקשوت בהיווי בזה דלמה כפין אותו לגורשה כישיש לו בן אי או בת אי להי"מ אחרים הנ"ל וכן להדר"פ הנ"ל, הלא קי"ל בני בנים הרי הן כבניס מכובאר ברף ס"ב רע'ב כי חניא ההיא להשלים, והשא למה כפין להה הלא י"ל דעת' הבני בנים שייהיה לו, עי"ז קיים המצורה, והיינו דאף אם נקטין שלא יהיה לו עוד בניס מאשה זו מ"מ הלא יכול לקיים המצורה ע"י הבני בנים ולמה כפין להה.

וביתר שאת יש להקשות דשם באבנין' אותה ח' הקשה לפ"מ דקי"ל דאין אדם מהויב ליתן אפילו

בשביל מצوها עוברת הון רב כمبرואר בא"ח סוסי חרנוו, ולגרש את אשתו הוא יותר מהן רב כר' וא"כ איפוא למה כפין ליה לגרש את אשתו בשבל מ"ע דפוך. וכחוב לחוץ באות ט' דיש להליך בין שאר מ"ע כגון לולב וכדומה שאם לא יקח לולב בחג הסוכות זה מ"מ לא בטלה ממנה מצוח לולב בכללות, דיהיה לו בשנה אחרת אבל בניהם אם ימות בלא בניהם כסיעור והינו בן וכח בטלה ממנה המצואה בכללה וידוע של נפש ישראל צריכה לקים כל המצואה, ואם לא קימה צריכה להתגלגלו ח"ז כר' על כן את כל הנורו יתן ואך לגרש אשתו כדי לקימה עכ"ד.

אבל להניל ואפשר לקיים המצואה ע"י בני בניהם א"כ למה כפין ליה לגרשה nimא אפשר להתקיים ע"י בני שהיה לו בת כר' ועכ"פ ימתין עד אז.

וניחא לי עפ"ד העורך לנור בדף ס"א סע"ב על הגמרא שם דאם יש לו בניהם נושאasha דלאו בת בניהם זול ק"ק כינן זפסק הלכתא לסתן דיש לו בניהם ומתחו לא קיים פ"ר, א"כ איך אמרין דיש לו זוג נושאasha דלאו בת בניהם ניחוש למיתה שמא ימות א' מהן דהא למיתה לזמן מרובה לכרכ"ע חיישין כمبرואר בתוס' לעיל דף כי"ז ע"ב כר', וא"כ עכ"פ ישאasha בת בניהם עד שהיה לו ב' זכרם וב' נקבות דאו לא חיישין למיתה דלמיתה דחרי לא חיישין כمبرואר בתוס' לעיל שם כר'. ותירץ בתירוץ היב' ולא מצאו דחיישין למיתה אלא והיכא שיש החש שלא יכול לקים המצואה והבטל המצואה אבל היכא שכבר קיים רק שיש חש שמא יבטל הקיום ולא יכול שוב לקים זהה לא חיישין דברו השתא איזלין והרי עתה כבר קיים המצואה עכ"ל. ואמרו מעחה דלפ"ז לך"מ דספר אין לסמך ע"ז ע"י שהיהו לו בני בניהם אין בראות או בראות לברא כمبرואר שם בש"ס, דהא בלא"ה יש להקשוח nimא דשמא ימות ורק דלא חיישין בכח"ג שכבר קיים המצואה וכמש"כ הערל"ג אולם בכח"ג שלא קיים המצואה דלעת עתча אין לו רק א' אין לסמך ע"ז דהא ייל' דשמא ימות גם זה לא יהיה לו, אף כי nimא דהבן הזה או הבת הזאת יהא לחם ולד כרובא דעתמא מ"מ חשש דשמא ימות חיישין ועל כן כופין אותו לגרשה ולק"מ בס"ד.

וובזה נהירא לנו מש"כ הנמק"י שם ולכו"ע אם לא ילדה אלא כולם זכרים או נקבות אין כופין להוציאו וככל [בפתח דברינו]. ובשות' אבנ"ז הניל אותן ב' תמה זהה דאיינו מוכן דמה נפק"מ בין נקיבה אחת או הרבה נקבות וכל מה שצרכן לשא אחרית הוא כדי שתלד זכר עי"ש.

ובאהמור יובן דמכיוון שיש לו בניהם או בנות שוב לא חיישין לשם ימות, דלמיתה דחרי לא חיישין ומעתה שפיר יש לסמך להבן יהיה לו בת או להבת בת, ובזה ישלים המצואה ולבן בכוגן לא אין כופין אותן וק"ל.

ושמחתי בראותי שם באבנ"ז בסוף הסימן ממש שצירף לשאלתו שם [שהייל רק ג' זכרים] אפשר יlid הבן נקיבה ויתקיים המצואה עי"ש.

ח) ובאופן אחר ייל דהך רבני בניהם הרי הם כבניים אין הפירוש שקיים המצואה כרת, רק דשוב אין עליו חובה לקים המצואה עוד וור"ק.

ודוגמא זהה היא בהז דהיל' בניהם בהיותו ער' ונתגיאר [הניל באות ג'] רב' יוחנן אמר קיים פ"ז דהא הוו ליה ור' אמר לא קיים פ"ז גור שנתגיאר קצת שנויל דמי. ובתורה"ה ר'יא זול ע"ג דעתינו כמה

דברים אמרין גור שנתגייר רקטן שנולד דמי מ"מ מסתברא ליה לר"י הכא כיוון דבנכריותותו תוו קיים דורעו מיחסו אחריו באורתה שעה מפרט נמי נשנתגייר עכ"ל. ושם בגمرا באהיא קאמר ר"י משומם דמעיקרא נמי בני פ"ז ונינהו כתבו התוס' בד"ה בני פ"ז ואית' דבשנהדרין [נ"ט ע"ב] משמעו דב"ג לא מפקוד אפ"ז ויל' דהכא לאו בני חיוב אפ"ז קאמר אלא שבניהם נקאים על שם כדארמין בסמוך עכ"ל. והרונה בכל זה דאך שבצעס לא קיים המצוה מ"מ אין עליו חיוב עוד לקיום המצוה מכיוון שכבר היה עליו כן לא רבעצה התורה עליו חיוב לקיימה עוזר הפעם, וזה ר"י דהא הויה, ואמתו להכי אף דגר שנתגייר רקטן שנולד דמי מ"מ אי אפשר לומר שה תורה הטילה עליו חיוב לפירות ולרכות עוזר, ובכורות דף מ"ז ע"א ישנה ג"כ סוגיא דא ובשינוי לשון קצת, ר"י אמר קיים לא תחו בראה לשבת יצירה, והוא עבר ליה שבת עי"ש, ומובן להנ"ל של הא הORAה עליו חיוב לפירות ולרכות עוזר ודוחק.

ובזה מישוב קושית הטרו"א בר"ה דף כ"ח ע"א דהא אמרין הותם אבל מצה בעת שטותו ונתרפא דחיב לאכול, הרי דמצואה שקיים בעת שטותו לא יצא ומ"ש הכא דאמירין דקיים פ"ז עי"ש ובמנ"ח מצואה א' ומוצאה ש"ז מש"כ בהזה.

ובהאמור אין הכוונה שבאמת קיים המצוה כdot וקידין ורק מכיוון שטוף כל סוף הוא ליה והרי עיבר שבת אמרין שה תורה לא רבעצה עליו חיוב לקיימה עוזר וק"ל.

וכן מהא שחקר בח"מ בסימן א' סק"ח באשה שנעטבה באמבט אל קיים האב פ"ז עי"ש ובב"ש סק"י, דהלא כמו זר נחשבו וכי ס"ד שזה רצון התורה, והא אף לא נתכוון להוליד כלל והדברים עזינין. ובהאמור מובן. וכן במאור שפסק הרמ"א שם בסעיף ר' שקיים המצוה וכבר הריעשו ע"ז ולהלא הרוי מהב"ע ועיין בבב"ש סק"א שמאביה מהס"ח סימן תק' שפסק שלא קיים המצוה ורצה לחلك בין ממור ידוע לשאינו ידוע וקשה כנ"ל. וע"ז במנ"ח במצואה א' מה שהאריך בהזה ומשם באלה.

אשר הכוונה בכל זה דהא"ג שלא קיים המצוה כדת רק מכיוון שטוף כל סוף יש לו ובאיוזה אופן שהוא, שוב לא רבעצה ההורה עליו החוב לפירות ולרכות עוזר, וכמו במ"י שיש לו בן ובת כדין וזכרת של תורה שקיים המצוה, האך שנולד לו עוזה"פ בן ובת לא אמרין שקיים המצוה עוזר הפעם [האך דבזה קיים לעבר אל תנח ידך] וכיון שכבר קיים המצוה שוב אין עליו חיוב עוזר, וכמו באכל כזית מצה בليل פסח וכדומה, האך שיכאל עוזה"פ לא קיים המצוה שנית והגין מכיוון שתכלית המצוה דפ"ז נתקיים דהא עבר ליה שבת, האך שלא היה באופן ובזמן החוב מ"מ שוב פקע מיניה החוב ודוחק.

ט) וכן במצאות מילה דפסק הרמ"א בש"ז ע"ו י"ד סימן רס"ב ס"א דמלו תוק' ח' וכיוום יצא עי"ש בטו"ש ובשר"ב ובנו"כ. ובשותית שאג"א סימן י"ב האריך בהזה וכתב שם בתוך הדברים דכל הכא שמולחו קודם ומנו לא קיים כלל מצאות מילה וה"ל Cainilo נכרת הגיד דין לך מה לימול ולא שייך אצלו מצאות מילה כלל ה"ג כיוון דחתק את הערלה קודם ומנו ואין לו ערלה בזמנו לא שייך אצלו מילה כלל ואפילו אם יטיף ד"ב ביום הח' בהזה לא עשה כלום כיון דכבר נהנתכה ערלותו קודם ומן מצותו כי והעליה שם כן דאך מאן דס"ל דאי"ץ הטעפת ד"ב לאו מושם דיצא בעידכד רק כדי אפשר לרמולו עוזר וכונל' ומשם באלה, ובפתח' ש שם סק"ד ציין לסייע נ"ג ונ"ד ולא ציין לסייע החל' וכונראה שט"ס היא. וככ"ב בשותחת צפנת פענча סימן ע' דלמה מילה דוחה שבת הלא אפשר לקיים שנייהם ע"ז נカリ או קודם ומנו [זהיא קושית הש"ר שם], וול' זה אינו כלום, דווא לא עשה מצוה כלל, רק בגין שנטבל

מצווה ב' בחלק הדיבור אותן י"ב

מסתפקנא מי שאינו מהול והגדיל ואינו רוצה למול א"ע וירידנו תקיפה עליו אם נאמר דמכין אותו עד שתצא נפשו או עד שמתרצה למולו או נאמר דאפשר דשאני הכא

הרכר כמו נחתך הערלה, וזה לא חשוב אפשר לקיים שניים וכמו חליצה במקום יבום כר' עי"ש, וזה כדבר השאג"א הנ"ל שכח ג"כ לישיב קושית הלז, ואף כי מכיוון שכבר עבר לה שבת פקע מצותו ממנו ושוב בטלה ממנו החוב וק"ל.

ואחרי שכירנו כ"ז חיפשתי למצאי את שאהבה נשוי במנחת סולת במצוות א' אותה ח' [דף ג' ע"ד מדרה"ס] שכח בתוך דבריו ז"ל ובעיקר דבריו נ"ל דבאמת הגור שנתגיאר אין לו שום מצוה מבינם שהוילד מקיים ורק כוונת הש"ט [צמארדין דקאים פ"ז] שלא ציריך יותר לקיים פ"ז דבריו יש לו בנים דלא חייב יותר עיין שאג"א סימן נ"ב לעניין מל בתוך ח' כה"ג עכ"ל הנוגע לענייננו, ושמחתי מאד ע"ז כמוציא שלל רב שהנחני הש"ת בדרך אמרת שלכלתני בעקבותיו להביא ראייה זו מהשאג"א, ובאיזה אמרים כיוון לכל זה וע"ע ליקמן בסוף המאמר.

ו愉快ה נתנה ראש ונשובה להנ"ל דגם הר' דבנין הר' הם כבנים י"ל דאין הפירוש שקיים המצווה כהה וכדין של תורה דהא בעצם אינם שלו רק של בניו, רק סוף כל סוף מכיוון דברו מהמות ווללא בנו לא היה בת בנו וכרי' על כן שוב פקע מנייה החוב ולא רבצה התורה עליו חוב המצווה עוד וק"ל.

ואם כנים אנחנו בזה הרווחנו לישיב דברי הרמ"א מה ש蹶 בטעיף ו' הר' דביה הבן ממזר כר' קיים המצווה למש"כ המחבר שם בההלה לבני בנים הר' הם כבנים [באיזה אופן], ולא לעיל בטעיף כי' דבריו קיים המצווה, שם הייל להביא דבר זה, אך בגין כוה קיים המצווה, או אחר טעיף ז' וכמו שהביאו בב"י על הטור שם עי"ש.

ובאהמור יובן דלקין דיקא הסמיך הרמ"א לה שם להוורות נון רה' דבנין והבן ממזר הר' הנם בסוג אחד דפקע מנייהו המצווה ושוב אינו חייב עוד לקיימה וק"ל.

"א) ואם חומה היא נבנה עליה טורת כסף ליישב קושיתנו הנ"ל ובשלמא אם הר' דבנין הר' הם כבנים היהת בגדר קיים המצווה כבניו ממש, אזי שפיר היה מקומות להקשות דלמה כפין ליה לנראה הלא אפשר לו לקיים המצווה ע"י בנו או בתו כשידולו להם אבל למה שכירנו דאין הפירוש לבני בנים הר' הם כבנים דקאים המצווה כהה רה' שיפקע מנייה החוב על כן שפיר אין לסfork ע"ז, דהה אף כ שיש לו בני בנים דאמירין דהרי הם כבנוי הר' זה רה' שיפקע את עצמו או אבל לסfork ע"ז בתרילה ומעירא, שבעצם אין המצווה מתקימת כהה לא סמיכנן ע"ז ואמתו להכי ס"ל להני רבוותה דכוFIN אשרו לקיים המצווה כבנוי למנייהו וכמו שציוה הבודרא ית"ש וא"ש בס"ד.

וכן יש להביא ראייה מנולד מהול, שאף שאין לו דין ערלה מ"מ אי אפשר לקיים בו מצות מילה זהה כהנ"ל. וכן יש להלlot הפלוגה בע"ז דף כ"ז ע"א דasha ai לאו בת מילה היא או כמאן דמהילא דמי ועין ב"ק פ"ח ע"א ובחודה"ה הש"ס בע"ז שם ד"ה דasha דרך דרך ואין הוא"ג כתעת להאריך עוד בזה:

משאר מ"ע דכמו דאפשר להכותו אותו כן הוא באפשרי לקושרו וכփותו ולמול אתבשר ערלתו.² ודעתינו גוטה דאין למלו בעל כרחו דכיוון שהגדיל החוב מוטל עליו ומה שאחרים מוהلين אותו הוא מטעם שליחות ואי אפשר להיעשות לו שליח בעל כרחו ע"כ הדין הוא כמו בכל מ"ע דמכין אותו עד שירותה או עד בכיר' כנ"ל:

ב בספר כי' חמודה עה"ת פרשה לך טמן ר' מביא ספיקת רבינו וכחוב תלותו בפלוגת הפסקים עי"ש, ובסימן זה אמנים כן בעיקר החקירה של הגאון דרך פקודך זל' נראה דבמחלקת היא שנייה בין רבתותינו הראשונים זל' עי"ש, ולבסוף היוצא לנו מזה שכטבנו שספקו דהדור"פ תלייא בפלוגת רש"י ותוס' ור'ם זל' דרש"י ותוס' מלין אותו בעכ"ח אמנים להר"מ זל' אין מלין אותו בעכ"ח וזה מה שריצינו לבאר בס"ד.

ג הנה מדברי המנ"ח במצבה ר' במצות האילת הפסח אותה ג' עמש"כ רבינו החינוך וכלל גדול בכה"ת כלל האומר שיבטל מ"ע שכופין אותו ב"ד אם יש כח בידם עד שקיימנו העיר המנ"ח באורה ג' זול' ולכארהה למלה המתין הרהמ"ח עם הכלל עד כאן ולא חתבו במ"ע הקורומות. ואפ"ל דשם איןנו חידוש דאיתלו בכיפה נשעה המזורה בשלמותו כגון פר"ר דמ"מ היל' בניס או נימול בשער ערלתו ונתקרש החודש או נשחת הפסח אבל כאן אם יאכל ע"י כפה' איננו נהנה והרי שלא כד"א או שלא בכונה קמ"ל דכופין אותו שיקים עכ"ד, ומהז נראה דעת להמן"ח דכופין אותו, דמיידי בגדרו שלא מל א"ע מדקאמר שנימול בשער ערלתו ועי"ש בחינוך, ודוק'.

ודע דקרוב לדברי רבינו מספק גם האור שמח בפ"א מה' מילה סוף ה"ב וז"ל מסתפקנא טובא דקי"ל דהארומדים לו עשה סוכה לולב ואני עושה מכין אותו עד שת"ג אם ב"ע שיש בה ברת מכין אותו עד שת"ג מי אמרין בעשה פסח ואני עושה כיוון שיש בה ברת ונפרעין ביד שמים בעודו בחייםתו אין ב"ד מוחזרן לכופו וכמו שאמרנו ביצה ב"ז [חולין ק"ע ב'] לכל מ"ע שמתן שכחה בצדז אין קופין עליה כמו בכייבר אבוי מפני שעונשו הוא שאין לו שכחה ולענן יאריכון ימיך כן הכא זי בעונשו דהוא בכרת ואם נאמר דבפסח אין קופין מסתפקא לנו במילה לפ"ד רבינו דהכרת הוא מתחייב אחר שימות א"כ אין ענסבו בחיוו לבן ב"ד מהחזרין עליו לכופו ולהלקתו שלול עצמו. וכור' ורבינו הר"מ לא זכר במשמעות דכופין אותו למלוע עד שת"ג או אולי ממש זה אין קופין מפני סברת ר'ת דאיינו מומר לערלהות כיוון שמנוע מלחמת צער המילה בתוט' זבחים דף כ"ב אויל ממש זה אין קופין אותו ואין מכין עד שת"ג אבל לאב פשיטה ודמכין אותו עד שת"ג למלוע את בנו דלא שיק כל הני טעמי שביארנו. מלבד דעל הב"ד רמי למלו כמפורט בגמרא ובבדרי רבינו אי לא מהלי' אבורה ודוק' עכ"ז.

הנה מה דמספקא להאהר שמח פשיטה ליה להחמדת ישראל בקונטרס נר מצוה בחלק העשינו לרעת הרמב"ן מצוה י"ז' אורה א' [דר' ט"ו ע"ד] זול' גלענד' בה עפמ"ש לעיל בשם רשי זל' בטעם א דミלתא דאין ב"ד קופין על מ"ע שמתן שכחה בצדזה כיוון דהתורה פירשה בזה עונשה אם לא תקיים המצואה שוכ אין לנו לעונשו עונש אחר ומעתה גלענד' להעיר דה' העשה שיש בה ברת ג' כ' ל"ש מכין אותו עד שת"ג כיוון דהתורה פירשה להודיע דהעונש הוא עונש קרת ליכא לעונשו עונש אחר לדבר מהז. ומעתה איש דברי החינוך זיל' על תמיוא הניל' דכמילה לא והוצץ להביא אין זה דמכין אותו עד שת"ג דאי במצות מילה של האב הכפרה הוא מצד חיקוב הב"ד. ואי במלת עצמו בזה כיוון דaicא קרת שוכ אין קופין עלי. וכן גם בשחיתת הפסח הרי עשה שיש בה ברת לא הביא החינוך דין דמכין אותו עד שת"ג רק באכילת הפסח דבזה ליכא קרת שפיר כתוב החינוך דמכין אותו עד שת"ג עי"ש

אות ל"א

מסתפקנו אם מברכין על מילת גור קטן דוחה ספק¹ וחושש ברכה לבטלה, דכיון

עדו, וע"ש בסוף דבריו [דף י"ח ע"ג] בר"ה וארות.

ובהיותו בזה צופה הייתי במסדר חילוקים ושיטות סימן ת"ס שהביא דברי החמד"י הנזכר והשיג דלדעתו הדבר תמה, ובאים פירשה תורה בצדקה שכר י"ל דיקול לומר לנו פירשה תורה השכר שאעשה ואכל, אני איננו רוצה השכר ולא אעשה המצווה ואין לכופו אבל אם מפורש בתורה העונש, וכי יכול לומר לנו עיטה ואכל העונש, וכי יש רשות לאדם לאבד עצמו לדעת בתימה ע"ל. ובאמת החמד"י בעצמו העיר מזה שם בסוף דבריו בחצאי גוסגר וז"ל ולומר ודוקא בכבוד או"א הדועש הוא אדם לאו ימי יקצורין כמ"ש רשי"ע הת, וא"כ העונש מגיע רק כדייה שפר אין הב"ד כופין לקיים ממש"כ בכורת דוגג גם לודעו חיבין הב"ד לכופו שלא יגרום הכרת זרעו לא נהירא לי להלק ואני לנו לומר בה סברות מעצמינו וגם בעצמו אסור אדם להשכלה וכמ"ש לקזר ימיו והבן עכ"ד. הרי שבפירוש מזכיר סברא זו ועכ"ז לא שמייעליה כלומר לא ס"ל האי חילוקא לחיל והביאור בזה פשוט דכמו במ"ע שמתן שכבה בצדקה דדי בזה יגרחו לכופו דבעצמו ירו לקיים המצווה כדי לקבל שכבה כמו כן המכדי בעונשו דהוא בכורת דזה יגרחו לכופו דבעצמו ירו לקיים המצווה והוא חמד"י קיצ' קצת בדבר לוחח בינו. וע"ש במסדר חורי"ש סימן תקליב שיש ב' טעמי בזה ואcum"ל.

הנה לכאורה צ"ב ראייה ספק היא זה, והלא הלכה מרוחחת היא בש"ע יוד סימן רס"ח יציר מגיירין הגור והגיורת וכור' קא חושב המחבר שם כל הסדר, ובסעיף ה' המל את הגרים מביך בא"י אמר"ה אקב"ז למלול את הגרים. ואח"כ מברך בא"י אמר"ה אקב"ז למלול את הגרים ולהטיף מהם ד"ב שלاملלא ד"ב לא נתקיימו ש"ו א"ש נאמר אם לא בריתו יומם ולילה חוותות ש"א לא שמתי. ובסעיף ז' עו"כ קטן אם יש לו אב יכול לנגיד אותו. ואם אין לו אב ובא להתגיר או אמו מביאתו להתגיר ב"ד מגיירין אותו שוכות הווא לו וחcin לאדם שלא בפנוי בין שגיריו בין שגיריו והוא יכול למחות משיגידל ואין דינו כיישראל מומר אלא כעוץ. ומוסitem המחבר שמכרבין על המילה ולא חילק בין קטן קטן, ונראה בעילין מזה דגם על מילת קטן מברכין, וא"כ איפוא מה מסופק רבינו שלא לביך על מילת קטן. הן אמרת שרביבנו מעיר העירה השובה, וקורושיא גודלה האיך מברכין על מילה כזה שכל עצמו היא דבר המוטל בספק ויתברר לאחר זמן רב, היה לו להקשות בן בדור קושיא, שבאל"ה מיסיק ג"כ שמכרבין גם על מילת גור קטן, וכסתימת לשון השו"ע וכונכבר, אבל למה קאמר בן בדור ספיקא כאילו הדבר טמיר ונעלם ומכוosa מעין כל רואה, אחריו שמילשון השו"ע ממש שמכרבין עליה.

והנלען"ד בס"ד דמה שהוכרה לרביבנו להסתפק בזה, מקום יש בראש לומר כן,景德 נדייך בהסדר שהסדרleinין המחבר רואים דבר חידוש, עי"ש בס"א דגרא שנכנס לקהיל ישראל חייב מילה תחילה וכור. ובס"ב כשבא להתגיר או מרים לו מה ראית כ"ר. ובס"ג כל ענייני הגור כ"ר. ובס"ד הוואיל וטבלית גור צrisk ב"ד של ג' אין מטבלין אותו בשבח ולא בירוט ולא בלילה ואמ טבל הריז גור. ובס"ה הברכה על המילה [הנה]. ובס"ו כוותית שנתגירה והיא מעוברת בנה א"צ טבילה. ובס"ז עיר"כ קטן כ"ר נ"ל. ולכוארה צ"ב רב דלהה לא המשמעו המחבר סעיף ז' לעל כשמייר מאופן הגירות, באם קטן כ"ר, ולמה נתר עד הכא, אשר כבר גמר כל הסדר של הגירות, משמעינו הדין של גור קטן. אשר מזה יראה דמה שמייר מגרן ריק מגיר גודל [זעכ"פ מיידי ספיקא לא נפקא שיש מקום רב לומר כן], וכיוון שכן שפיר לא קאי הר ברכה שעיל מילת הגור על גור קטן, ולהכי עלה ונסתפק רבינו אם

כשיגריל יכול למחות והוה עצוים. ואפשר לומר כיון דחכמים תיקנו ריכולין ג"כ קطن לגיר ולמולו יוכלי ג"כ לבורך על מילתו א"ג רהוה ספק רלמא יחוור בו כשיגריל כמו רמברcin כל ברכות החג בספק יו"ט שני וצ"ע:

מצווה ח' בחלק הדיבור אותן ר'

נ"ל אשה שיש לה בן שמלאו לו ח' ימים ולא נימול (ואין להבן אב) מותר לשחות עליה הקרבן פסח כיון שהמצווה אינה מוטלת עליה להכניסו בברית רק על הב"ר אבל אם אשה קנתה עברים ולא נימולו או שפחות ולא טבלו הרי אלו מעכבים אותה מלעתות הפסח עד שימולו ויטבלו, רהמצוה מוטל עליה נ"ל.²

רמברcin על מילת גור קtan ודו"ק.

וראה זה יש להביא מדברי הדגול מרובבה עמש"כ המחבר בס"ג כל ענייני הגור בין להודיעו המצוות לקבלם בין המילה בין הטבילה ציריך שיהיו בגין הקשרים לדון ובוים. מיהו דוקא לכתחילת אבל כדייבוד אם לאTEL או טבל אלא בפני כי [או קרובים] וביליה אףלו לאTEL לשם גירות אלא איש שטבל ל夸רו ואשה שטבלה לנחתה הי"ג ומהור בישראל חוץ מקבלת המצוות שמעכבת אם אינה ביום ושבשלשה. ולהר"ף ולהרמב"ם אףלו כדייבוד שטבל או מל בפני שנים או בלילה מעכבר ואסורה בירושאלית אבל אם נשא ישאלית וחולדר ממנה בן לא פטلين לייה. ועמיש"כ המחבר אבל כדייבוד כי כתוב הדגם"ר והיינו דוקא בגר גדול שאצלו קבלת המצוות עיקר והAMILAH והטבילה אין אלו גמר הדבר סגי בלא שלשה ואפלו בלילה גור קtan שלא שייך בו קבלת מצות והטבילה היא עיקר שמטבליין אותו על דעת ב"ד לכ"ע ציריך להיות ביום בפני שלשה עיי"ש והו"ז בפתח"ש שם סק"ג וביד אברם. והרי שlk לפניך וגומם הדגם"ר חילק בין קtan גדול, דס"ל דהמחבר מירך רק מגור קtan, וסתמיים מינה לשיטת רבינו דמש"כ המחבר רמברcin על מילת קtan מיידי ג"כ מגור גדול ולא מגור קtan ודו"ק:

ה ורבינו ז"ע שונה דבריו למן במצווה ר' בחלק הדיבור באמצע אותן א' בהג"ה עיי"ש.

והיא פלא דשם בביבמות דף ע"ב רבא אמר כגון שהוא אביו ואמו חבורשין בבית האסורים ופירש"י בד"ה חבורשין בשעת עשרה ומצוות מילה מוטלת עליהם ולא על אחרים והם אין יוכלי לעשות את פשון וחתת שלוחן עליהם ואשמעין קרא שאם יצאו אכילה מילת בנו מעכבותו עכ"ל רשי". ובחידושי מהרש"א שם כתוב וזול' ריש לתמהוה דהא אשה אינה חייבת למול את בנה וכחטיב [בראשית כד], אחריו [זרשין] ולא אותה כי [קדושים כ"ט ע"א] ר"ל דהכא כון דחייבת לעשות פסח מצוה נמי עליה למול בנה דמילת וכדים מעכבות נמי בה דה"ג מילת עכ"ל. - ובכל"ח פרשת לך סימן ה' בד"ה אמן הכריח דהרבנן ג"כ ס"ל כהמארש"א, וזה שלא לדברי רבינו כאן.

וזופה היתי באות שלום סימן רס"א סק"ה וראיתי שהביא שכבר הקשו כן עיי"ש בירוש"א ג'. והביא בשם זקיינו בעל שם שלמה כאשר שאלווה ע"ד אבי זקנו ז"ע בדור"פ בזה ע"ד רשי" בלשונו שכח שם יצאו בשעת אכילה מילת בנו מעכבותו, ואם בדברי המהרש"א הול' מילת בנים מעכבותם היינו

שער הלוות

לאביו ולאמו, והרי נראה בעכ"ח מסיום לשון רש"י דrok לאביו מעכבותו מילת בנו ודרח"ח ועיי"ש עוד מה שהאריך בזה מדנפשה.

ובגוף קושית מהרש"א עי"ש בחורשי מהריעב^ץ. - והרווק הנ"ל בדרכו רש"י, גם בשירתי מנהה [לבעל המגד שמיט על הפמ"ג] במצויה י"ז עמר בוה ועיי"ש מש"כ לתוךן דברי רש"י בטוטו^ז.

ב) אולם לקושטה דמליטה נלענ"ד רבינו ס"ל כהמן^ח במצויה י"ז אותה אי' ד"ה והנה דעת, דכ"ה שיטת הרמב"ם דמליח בניס הזרכים אין מעכבים אותה כיון דאין מוטל עליה אבל מילת עברים וטבלית שפהחות כיון דמליח עברים מוטל עליה ג"כ מעכבות אותה וכותב דاضר הר"מ מורה להזה מדרלא כתוב עבדasha אינה מעכבת ובפרט כיון דבגמרא דירין ממשמע ע"כ מעכבות. והעיר מדברי מהרש"א הנ"ל וכתוב דרמש"י ממשמע כן אבל דעת הר"מ נוארה להזה כל'ו. ומה שקבע הש"ס בגון שהו אביו ואמו חבושים אין קושיא דאפשר שיגרת לשנאה אבל באמת עיקר העיכוב רק מי' שמצווה עליו וכ"כ לעיל במצויה כי' בריש אות ג'.

ועפ"מ ששמעתי מכ"ק דר"ז אדרמור הגה"ק (שליט"א) [זוי"ע] דהדר"פ פוסק תמייד כהרמב"ם لكن שמרמש"י לא משמע כן כנ"ל מהרמש"א מ"מ פוסק כהרמב"ם. ויש להעיר עוד דנוודו דרש"י הוא פרשן ולא הכריע תמייד ע"פ הלוות שא"כ הרמב"ם لكن שפיר בדין פסק רבינו כהר"מ זוז"פ.

ומה שקבע רבינו נ"ל רמשמע זההין כנ"ל מעדתו דעת הרמב"ם ל�"מ דמעצם בריה הר"מ אינו הכרעה עיין ב"רמ"פ"ה מה ק"פ היה והוא זובסופ"ט] הקטן אין מילת עברין כו' מעכבותו של הפסח שנאמר וכל עבד איש להוציא את הקטן ובכפ"מ שם יש לתמהה ותניתא במקילתא וכל עבד איש, אשה וקטן מניין תיל מקנת כסף מ"מ. ונראה שרביבנו הוה גריש וכל עבד איש ולא של אשה וקטן עכ"ל הכס"מ, ובמנ"ח הן במצויה כי' הנ"ל כתוב אכן הכרע דה"ל להר"מ לפרש ונוארה דסוכר דורך עבד קטן אינו מעכב אבל עבד אשה מעכב, ובפרט כיון דבגמרא דירין ממשמע כן על כן מעכבות, והביא שכן כתוב השאג"א בסימן נ"ג דהר"מ סוכר דף דין און מוטל עליה מ"מ מעכב עי"ש בארכות.

ולפ"ז מכיוון דיש פנים לכך ולכאן דהקס"מ ס"ל דהה"מ סוכר דעתך אשר אינה מעכבותה והמן"ח ס"ל דמעכבותה על כן כתוב נ"ל להכריעך שכן אינה מעכבותה ועובד מעכב ולק"מ בס"ד וו"ק^ק.

ג) ומ"כ המן"ח דאפשר שיגרא לשנאה כנ"ל הוא קצת דוחק. אולם מצינו כן גם בחולין דף י"א ע"ב רב מר' אמר אתיא מכלא אביו ואמו אמר רחמנא קטלה ולייחס דלמא לאו אביו הוא כו' והראיה היא רק מאביו ולא מאמו ולמה הביא גם אמו כאשר כבר עמדו בזה המפרשים, עכ"ח דשיגרא דlionana הוא והג'.

ד) ובחיותי בזה עלה בידינו מרגניתא טבא בס"ד לתרץ קושית התוט' בקיורשין דף כ"ט ע"א ד"ה אוthon ולא אותה ואית למי' קרא תיפ"ל דמ"ע שהז"ג הוא ונשים פטורות עי"ש.

ובתוס' ע"ז דף כ"ז סע"א ב"הacha כתבו אפלוגחת רב ורב' יוחנן אי אשה כשירה למול, ולרב דאמר אינה כשרה למול צריך לפרש בפ"קDKiorshin רמציר אוthon ולא אותה למדרש שאינה חייבת למול

בנה היינו לבקש מהלו עכ"ל, ועפ"ז כתוב בשיריד מנהה הנ"ל ז"ל ומשמע דר"י דכשירה למול מעט קרא דאפיילו היא מוהלת יכולת לבבד לאחר שימול בנה כיוון שהמצואה אין מוטלת עליה משא"כ האב כשהוא מוהל אין יכול לבבד לאחר וכמ"ש הש"ץ חורם סימן שפ"ב סק"ד, וא"כ ייל לר"י אמרין שפיר דבליכא אב חייבת אשה עכ"פ לבקש איש אחר למול בנה עכ"ל.

ואמור מעתה דזה שאה"כ רימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים אותו ולא אותו, מכין ואברהם היה שם למולו لكن לא רצחה החיווב עליו משא"כ אילו לא היה אברהם שם היה החיווב עליו, ומתווך קושית התוס' דאיילן ממ"ע שהו"ג היה פטורה בכל אופן אף במקום דליקא אב משא"כ מאותו ולא אותו נתחייב היכא דליקא אב. ונמצא דבר חדש מזה Daooth ולא אותה הרי רביה במקום דליקא אב ודרכך.

(ה) והרוווחנו בזה לבאר המדרש אותו ולא שרה. ועיין בספר הקנה והארכנו בזה במצבה ב'. ולהנ"ל מוכן דעתך שורה שהיא אברהם אבינו שם לא הייתה החיווב עליה משא"כ נשיא אחרות במקום דבעלהין ליתא שם, מוטל החיווב עליהן וק"ל:

הרבי מרדכי פינסקי

בעהמ"ס עמק מרדכי

חבר הכלול

מה ש衲חרש בשוחתינו עשרה ימים במחנה קין דישיבת בית שעירים
שמה למדנו מסכת תמיד ומידות ובש"ק בבוקר חזרנו על מסכת פרה
גם בשבת הראשונה עשינו סיום עמי"ס מעילה ובשבת השניה עמ"ס עוקצים
ונכחוב בהן מידי וגם אמרנו שיעור ממה ש衲חרש לנו שם:

אבל הנראה בזה הוא רמתני קאמרה
ברישא קרע את הלב והוציא את דמו
ואילו אח"כ איתא בא לו לגרה וכור
חתכה וננתנה למי שזכה בה והקנה והלב
והריהה תלויות בה הרי הרבה רך קרע
את הלב להוציא את דמו רמתני דחולין
ק"ט ע"א הלב קורענו ומוציא את דמו
דהוא משום הרם שבו והג' אירוי דלא
רא את דמו רק אח"כ הוציאה לב
עצמה עם הגרא:

שם: ונתנים מחזי כבש ולמטה במערבו.
במקדש דוד טוס"י ר' כתוב דבר נפלא
רמא דהיו מניחין איברי תמיד מחזי
כבש ולמטה כתוב המפרש כדי שתהא
אח"כ הולכה חשובה והרא"ש כתוב כדי
שלא יטעו ויקטירום קודם שיילכו
בלשכה הגוזית לקרוות את שמעו. וכתוב
הוא לפ"מ שהעליה שם רמשו"ה לא
הניחום למעלה מהcabש כיוון רמא
שמעלהו לדאו של מזבח חשוב כבר
תחילת הקרבותו כדרש מע"ב במנחות נ"ז
ע"א והcabש מחזיו ולמעלה החשוב ראשו
של מזבח כמש"כ התוס' יומא מ"ה ע"ב
ר"ה סיידרו, והם הרוי רצוי לקרות ק"ש

מסכת תמיד

ל. במפresher מקומות מקומות עברדי פירוש
ואיכא בגיןיו דלם"ר כדי שתהא הרות
מנשbetתו לא היו מציתין האליתא
שם. לכארהה תירוצה רגמי מקומות
מקומות עברדי לא משמע דפלייגי אלא
תירוצה הוא בעברדי מקומות גם לרוח
וגם לאליתא וכ"ה בפירוש הרא"ש
מקומות עברדי להוציא אליתה בין
הגוזין וגם בחזיות. ולקלחה לייכא נפ"מ
ולכן הרמב"ס ביד החזקה כתוב סתמא
בפ"ב רתמיידין ומוספין ה"ז וריאות היה
בין הגוזים.

לא. קרע את הלב והוציא את דמו.
לכארהה הרוי הלב עדין בגוף ואי אפשר
להוציאה קודם שקרעו ונמצא כלו גלו
לפניו ומתרוך זה כתוב כאן הרא"ש שאין
כאן מקומה של פיסקא זו ואני אלא
אחר אותה משנה דקרווע.

אבל הרמב"ס בפ"ז ממעה"ק ה"ה כתוב
וקורע את הלב ומוציא את דמו ואח"כ
בhall' ח' בא לו לגרה וכור חותכה וננתנה
לאחר והקנה והלב והריהה תלויין בה.

אלא שלום שعروשה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים וא"כ הת"ח העושים מחלוקת על ענייני הדת ע"פ תורה זה נקרא שלום וו"ש ת"ח מרביכם שלום בעולם אבל מפאת שליעולם זה נראה שהם עושים מחלוקת הוצרך ע"ז פסוק שנאמר וכל בניך לימורי ה' דגש זה שלום והוא דזה שבניהם הם לימורי ה' שלומדים בכית ספר נפרד מבנות [זו] היה אחד מיטורי המחלוקת ורב שלום בניך הוא מפני השלים שבניך הם בוניך עושם היינו המחלוקת ומפני זה הוצרך לפסוק:

מסכת מרות

לה: ר' בא"י אומר מעלה היהת גביה אם והדוכן נתון עליה ובנה שלש מעלות. עיין ברשות והנה מתני' אמרה נמצאת עזרת הכהנים גביה מעוזרת ישראל שתי אמות וממחזה והיינו שהמעלה היהת גביה אם ועליה נתון הדוכן שעוביו אם וחצי ובתוך הדוכן היו ג' מעילות והם היו בתוך הדוכן מעל המעלה שעליה עמד הדוכן וכשעליו לעזרת הכהנים קודם עליה אם וא"כ אם וחצי של ג' מעילות חצי חצי שהיו עשויים בתוך הדוכן:

לו. מי' ובית הורדת המים. יש לדركך דהא מקומ זה הוא המקום המסתבה שלש דלעיל והוא המטيبة היהת גם בצד דרום וייל דהמטيبة היהת גם בצד דרום אלא בצד דרום היה בו גם בית הורדת המים דשם היה המים יורדים מגאות המקדש וג' אמות יכלה לשמש זהה וגם נקרא מחלוקת ואילו ע"פ תורה אין זה

קדום הקרבה כמש"כ המפרש והרא"ש, ומorrowה [ומהאי טעמא נמי אין לינה מועלת בראשו של מזבח כל שרואו עמה להקריבו כיון שכבר התחילה ההקרבה עי"ש] הניחו מהציו ולמטה:

לב: תלמידי חכמים מרביכם שלום בעולם שנאמר וכו' מה שדרשתי בעיר אחת שתה"ח ועוד בעה"ב יראים ושלמים עשו מחלוקת נגד בעה"ב אחרים עד שב"ה העמידו הדת על תילה.

והוא שלכאורה יש להבין מה צרייך להביא ע"ז ראייה מפסוק דהא הוא דבר שראים וידועים אותו דהא כשייש מחלוקת בין אנשים או בין איש לאשתו הרי הת"ח משכנין שלום בינויים ומה צרייך ע"ז ראייה מפסוק. אבל ייל דהנה עין במד"ר [פרק ע,יב] כשהאליפtro רדף אחר יעקב במצוות אביו וכשהשיגו אל מה עשה לציוויל של אבא, הרי שאליפו סבר שהרגיגת יעקב הוא מצות כיבור אב אבל ע"פ תורה זה רציחה וכן הראשונים הביאו מעשה פיטLOSEF אחד שמעולם לא שיקר ויהי היום ואחד רץ אחר חבירו להרגו והנרדף בא לבית אותו פילוסוף ויתחכaba שם וא"כ בא הרוצח ושאל הבעה"ב האם האיש פלוני נמצא ומתחכaba שם בכיתך והפילוסוף שמעולם לא שיקר כמו כן גם הפעם ענה בחיק ובהוראה נכנס לביתו וימצא בה ויהרגהו והנה זה בא ממדת האמת של אותו פילוסוף אבל ע"פ תורה אין זה נקרא אמת כלל אלא רציחה ה"ז הוא עניין השלום שלפעמים ע"פ העולם הוא נקרא מחלוקת ואילו ע"פ תורה אין זה

שער הלוות

למסיבה:

סוף סוף בעין איש בשעת קידוש וכור' ויל דמה שהיה יכול לתקן מתקין וכור'. והנה הר"מ בפ"ו מפרה אדרומה היה כתוב הכל כשרים למלאות המיט חוץ מהרש שוטה וקטן והכל כשרין לקדש חוץ מחש"ז ע"כ ורדין הקידוש הוא בפ"ה דפרה פ"ד ורדין מילוי כתוב הכס"מ שם דנראה דיליף לה מקידוש, הרי דעת הר"מ רגס למילוי בעין גדול אמן הזאה איתא במתני' שם פ"יב מ"י רקטן שיש בו דעתו כשר להזות וכמש"כ הר"מ פ"י ה"ז ומארח דר"מ למילוי ולקידוש בעין גדול א"כ כלל לא מהני למידי הא דחיציות היו בירושלים.

ויל כאן דבר חדש שההר"מ שם בפ"ב ה"ז כתוב וכייד' ימצא איש שלא נתמא במת מעולם חיציות היו בירושלים וכור' הר"מ דהה"מ כתוב לשון איש אשר לפ"ז ציריך לומד דהה"מ מפרש רהני תינוקת שהיו מגדים בחיציות היו מגדים אותם עד שייהיו בני י"ג שנה דאי לאו הכי אין להני תינוקות שום טעם לפ"מ שפסק הר"מ ושור"ר בחוז"א שכותב כמו כן והעד מחד דהה"מ המשיט הא דהיינו בני ח' שנה וכן איכא גירסא שם בתוספתא בני שמונה עשרה שנה ואפשר למגרס שלש עשרה והוא בדברינו אמן קצת יש להעיר שההר"מ בה"ז וה"ח כתוב הלשון תינוק. אלא דההוז"א כתוב שם דהא דהיו מגדים אותם בני ח' היינו עכ"פ למילוי ודבר זה אי אפשר לאומרו דעת הר"מ כיון דעת הר"מ רגס למילוי בעי גדול כמש"כ.

אלא דקשה לי רהא הר"מ כתוב דליךוש

שם: מן הכבש ולמובה ששים ושתיים ראייתי שהקשו מרבי הר"מ בפ"ב מבית הבהיר ה"ג דכתוב דהמזכה אוכל בארץ שלשים אמה וכן כתוב וציר כאן הר"מ לעיל פ"ג ה"ג וא"כ שלושים אמה הכבש וס"ב המזבח והדבר תמה דהא בזוכחים ס"ב ע"ב מוכח דל"ב אמות הינו הכבש למטה וגם אם לא מטה ל' יהיה בשיפועו יותר מב' אמות ועייש' בשיטה מקובצת בסוף המסכת אבל הוא כמו דאמרין שם בגמ' רהא רוחב המזבח ל"ב ורוחב הכבש ט"ז והרמב"ם כתוב בפ"ב מבית הבהיר סוף ה"ג שהכבש היה עד כנגד המערכה, הרי בהכרה שהכבש היה הולך על אמה יסוד ואמה טובב כמש"כ כאן הגר"א וכמו שפירש כאן בתוס' הרא"ש ושוב נראה הר"מ עכ"פ בבית הבהיר ג"כ כוונתו כן, דמה שכותב והיה אוכל בארץ שלשים אמה מצד המזבח הכוונה מצד המזבח הינו מה שיוצא מהמזכה וזה שתיכף בהמשך כתוב הר"מ ופורת ממנה אמה על היסוד ואמה על הסובב. וזאת למודיעי כי בציורים להר"מ נפלת טעות רמנוח בצורת המזבח ציור ט' דבציר היסוד הצד דרום ומזרחה מהלכת כמעט על פנוי יכולה והוא אינה הולכת אלא אמה לכל צד:

פרה

פ"ג מ"ב חיצות היו בירושלים והתו' בסוכה כ"א ע"א כתבו וקצת תימה מה מועל מילוי זה שהיו מלאין בתינוקות

שער הלוות

uge

המי חטא בascal.

והנה בהא דתנן דאם נתן את של חטא על אחוריו פסול לכוארה אם מינה חבירו לשומו מאחריו כשנושאו הרי הוא כשר דיליכא היסח הדעת ואיכא משמרת:

פ"ח מ"ט אלו הן המכדים המלוחים והפושרים. וכ"כ הר"מ בפ"ז מפרה הי"ב והקשה הכס"מ איך כתוב הר"מ שם בפ"ז דהים הגדול ממש קורה ואינו כמעין לפיכך אין מלאין ממנה לקידוש מאיריא דאיינו כמעין תיפוק ליה דאפיילו הויה כמעין נמי היה פסול ממש שמיימי מלוחים ותרץ ויש מקומות בתוך הים שמיימי שם מתוקים ועל הימים הללו בא הטעם שאינם כמי מעין. עוד חירץ שמים מלוחים אינם פסולים למי חטא אלא כאשר תקנה למלייחותן אבל למי הים יש תקנה כמש"כ שם וכיוון שכוללים מי הים להימתק אינם נפסלים ממש שם מלוחים.

אבל אשר ייל בזה דהא דמי הים אינם נפסלים ע"י מליחותם הוא ממש שכ"ה מי הים שהוא מלוח בטבעו זהו מי הים ולכון אין מי הים המלוחים פסולים ממש המלח שבו והוא דתנן דמים המלוחים והפושרים פסולין הוא ממש דכין שאינם מים שביהם הרי אין בטבעם מלח, لكن המים מוקלקל בזה שיש בו מלח (דהא אינם מים שביהם) והוא מתני' קאמר הימים המכדים פסולים אלו הן המכדים הרי דאיירין במים מוקלקים דכידיעבר לא פסל כיון דקשירה מים שלו לאסל הוא גם לצורך המי חטא פסולים:

בעין גדול כמתני' פ"ה מ"ד א"כ מתקניין קלל של חטא ווורקו לתוך הקלל ומכה את הוכר כאן במתני' ג' הא בעין איש וגם ר' יוסי אמר שם אל תנתנו מקום לצדוקים אבל ממש איש לא אירוי:

פ"ד מ"כ שרפה חזץ מגחה. ובר"מ שם פ"ד ה"א וכותב הראכ"ד כי הוא סבור גתה ומערכותה שני מקומות הן וכור' ובכט"מ אני יודע מהיכן הבין הראכ"ד בדברי ובינו כן. ונראה דהוא משומש שהר"מ כתוב חזץ ממערכה שנשחתה עליה ומשמע דוקא מקום השחיטה זהה אין אלא כל המקום שחוץ למקום השחיטה דהינו המוקם שהיא תשרכי עליה שמסביב וזש"כ בראכ"ד אלא שמרחיבין לה מקום לשרפיה כדי להרכות לה עצים ומ"מ כוונת הר"מ הוא כמש"כ הכס"מ:

פ"ז מ"ה ואם מלא של חטא תחילה ואח"כ מלא את שלו פסול. וכן העתיקו הר"מ בפ"ז מפרה ה"ז וכותב כדי שלא יתעסק במלאה אחר המילוי ואע"פ שהר"מ כתוב וקיים וטענן לאחריו ואח"כ מלא את של חטא מ"מ צ"ל דהינו לכתילה דדריוקא דמתניתין דייקין דאמאי תנא ואם מלא של חטא תחילה ואח"כ מלא את שלו פסל הו"ל לאשמעין טפי דאם מלא של חטא תחילה ואח"כ קשר את שלו לאסל פסול והמורח בזה כמש"כ באלהו וכבה דכידיעבר לא פסל כיון דקשירה מים שלו לאסל הוא גם לצורך המי חטא דע"ז דקשותות שניהם הוא יכול לשאת

רכר שאינו מקבל טומאה:
לטום מס' מעילה

יז. אמר רבי חנין אמר רב. והנה הר"מ בפ"ד מבאות הטומאות ה"ז כתוב דם הרוץ כבשרו ומצטרף לכעדרשה כל זמן שהוא מהובר בשבר. מותק זה הרי חזינן דלהר"מ היה הגירסא אמר רב ועודרה בו אלא דתירוצא גגמי' כאן בכולו כאן במקצתו והמשך הגמ' דאיתתי סייעתא מהא דם שנשף על הרצפה אינו מבואר וגם אינו מרומו בדברי הר"מ כאחד מפירושי התוס'. ועיין ר"ש פ"ג דהאלות מג' ומ"ח ומ"מ לר"מ עדרין אינו מבואר.

ואשר י"ל דהה"מ מפרש דהנה בשור הרוץ שייערו בכעדרשה ואילו דמו לעצמו ברכעית וסדרמו יצטרף לשברו שייהיה שייערו בכעדרשה ע"ז קאמר בגמ' רוזהו רוקא בעור הדם בכשר רוזה הוא מצטרף לדין הבשר רוזה בכעדרשה וע"ז פריך מקרה רהטמאן דדרשין רמצטרף אפילו שrazן ודם משני שמות ומשני ראה"ע אלא דכאן בכולו היינו דאם בין הרוץ והדם שבו יש כשייערו וכמו כן שני שרצים שיש בהם דם דהיאנו שכל שrazן דמו מחובר בו שבין שניהם יש כשייערו עדשה אזי הוא טמא כי יש כאן שעור טומאה של כעדרשה שהו נלמד מהטמאים שאפילו לצורך שני שרצים טמא והיינו רוקא שכל אחד דמו בתוכו אזי גם הדם מצטרף וזה פירוש כאן בכולו כאן במקצתו היינו שיש כאן שייעור כעדרשה בין הבשר והדם אלא

פי"א מ"ט מצות אזוב ז"ל הר"מ בפ"א דפירה ה"ז מצות אזוב שלשה קלחין ובכל קלח וקלח גבעול אחד למצאו שלשה גבעולין ושיריו שנים או אם לקח שנים בתחליה וגדרן כשר ע"כ. והקשו טוכה על הלכה זאת המים החיטים הקשה דמה שכותב הר"מ למצאו שלשה גבעולין הוא יתרו לשון רודול למכותב אלא אם ישתיירו או אם לקח. ואני מוכן מה קשה דהה"מ כתוב לשון המשנה שם ר' יוסי אומר מצות אזוב שלשה קלחין ובhem שלשה גבעולין ואך שאין הלכה קר' יוסי (לענין בדריעבר דשנים כשר) מ"מ כתוב מלשונו ליתר ביאור.

בצפנת פענה כתוב דהה"מ כתוב כאן ב' פעמים ושיריו חד אקלחים וחדר אגבולין וב' גדרים הם ואני מוכן דהה"מ מפורש כתוב חד אגבולין וחדר איזוב. בחסדי דור הקשה שהה"מ כתוב כאן או אם לקח שנים בתחליה וגדרן כשר וערין לא השמיעינו רבעין איגוד. אבל הר"מ שם בה"א כתוב כיצד מטהרין טמא מת למי נורה לוקח אדם טהור שלשה קלחין של אזוב ואוגדו אגדודה אחת, הרי דכתוב דבאי איגוד:

פי"ב מ"ג אם יש באזוב לא ישנה. הנה לשנאה דישנה יש לפניו לשון ציווי ולשון רשות אבל לשנאה שלא ישנה לכוארה ממשמעו רק לשון ציווי אשר זה ממשמעו לכוארה שלא כפירוש הר"מ אלא כשיטת הרא"ד בפ"י דפירה ה"ח והר"ש והרא"ש והגר"א שלא ישנה הינו שלא יהה שנית כיוון שני החטא שנטהו באזוב נפסלו להזאה הוαιל והזאה על

הפרי ואין הפרי נמער בין אצבעותיו לכן דינה כייד. אבל הר"מ שם ה"א כתוב וכן הגראענים וכיו"ב מדברים שהאוכל צרייך להן ע"כ הרי דמשום שהאוכל צרייך להם הוא דהוה יד וילא משום שנווח לאחוזו בו כשייש בו הגראען.

ולכאורה צ"ב ד"א"כ מה ההבדל בין יד שהאוכל צרייך לו לבין שומר שהרי גם לו האוכל צרייך ונראה שבאל הגראען שכחוב הר"מ מדברים שהאוכל צרייך להן משא"כ שומר הוא שומר האוכל מהזיק שבא מן החוץ. אלא דלפי ביאור זה א"כ מהו ביאור המשנה גלעינה של רוטב ע"פ יוצא מצטרף דהא שומרת היא ה פרי שלא תתקלקל מבפנים א"כ אין דינה כשומר אלא כדי.

אבל הגאון באלי רבה גרס ומצטרפות ולקמן לא גרס לפיכך אלא חותל של יבשה. ונראה דהוא באמת משום דהגרעין הוא שומר שלא תתקלקל ה פרי ומשו"ה גריס ומצטרפות וביאור המשנה לפי הגאון הוא דבתחילה כללה המשנה כל הגרעינים כמו"כ הר"מ בפיה"מ שהם הגרעינים של כל הפירות כגון תמרים זיתים ואגסים ווולטם וגرس ומצטרפות ובזה נכללו גרעיני כל הפירות וכן ניל' ומשו"ה אמרה מתני"י כל הגרעינים. ואח"כ אמר גלעינה של רוטב ר"ל פרי שיש לו הרבה מץ דהינו יוצר מפרי רגיל וכיון שבשל מאדר הרי לפרי זה יש לו דין נוסף דעת"פשבשאף פירות אם הגרעין רפואי ע"פ שעדרין הוא וכן פרי שוב אינו שומר לפרי ואין לו רק

שאין כל הדם מחובר בכשר דעת"ז אמר דאיינו מצטרף וזה הנקרה מקצתו כיון דרך מקצתו הוא מחובר בו וע"ז Kammer ומנא תימרא מרתניא נשפק על הרצפה והיה מקומה קטפרס אייל על מקצתו טהור או אייל על כלו טמא ובאן הוא כמו שפירשו התוס' דלא מא שיש חילוק בין אייל על כלו לאייל על מקצתו וכך אין יש להוטיף על דברי התוס' דעת"ג דהמקצת מחובר לשאר הדם מ"מ כיון שלא האיל אלא על מקצתו לנ טהור דעתן הקטפרס מחברו כמו שפירש שם הר"מ באחלות וכמש"כ בפ"ד דטמא מת הי"א לענין דנספק על האסקופא במורד דטהדור שהרי לא נח הדם על האסקופא והוא הרין שיש לחלק בנגיעה דאם נגע בשער שפחות מהשיעור לא אכפת לנו ריש כאן גם רם שהשער נגע בו אלא כיון שאינו מחובר בו בכשר הרי הוא טהור כיון שלא נגע אלא במקצתו.

ובזה א"ש הגם' ומה שסתם הר"מ דדם השער כבשרו ומצטרף לכעדרה כל זמן שהוא מוחבר בכשר בשר :

לסימן מס' עוקצים

פ"ב מ"ב כל הגרעינים מיטמאות ומיטמאות ולא מצטרפות. ותמה בפירוש הרא"ש بما依 הוה יד לנ כחוב ונ"ל כגייסת הרמב"ם דgres ומצטרפות ומשום דהוה שומר אمنם בפיה"מ שלנו וגם בפיה"מ מטומאת אוכlein הי"ג הר"מ גריס ולא מצטרפות וביאור אמאי הוה יד והוא משום דעת"י הגרעין נוח לאחוזו

אין להם שם עוקץ וא"כ צ"ל דמצטרף משום דהוה שומר אלא דהקשה להאי פירושא דא"כ מי לפיך רצה לומר דאם תליה בלביל הא מהאי טעםם דגלווענה של רוטב מצטרף ה"ה חותם של יבשה כיוון דהוה שומר ומה זה חידוש דאמירין לפיך דהא היא היא لكن מפרש דגרטינן חותל של יבשה והוא הקרום הרק הרובק על הגראען וכשהפרוי יבש הקרום הוא השומר לפרי אבל של רוטב אין הקروم שומר אלא הגראען וכן אמר לפיך דבשניהם הוא הטעם משום שומר וכן פיריש הר"מ והרא"ש.

אבל הגאון נראה דמפresher דחותל של יבשה דמצטרף הוא משום דהוא נאכל עם הפרוי כמש"כ הר"מ שם הי"ד אבל של רוטב אינו מצטרף ומפרש דשל יבשה דמצטרף הוא מפני שהוא דבוק באוכל ונאכל עמו הרי הוא כאוכל אשר לפ"ז מכוארامي לא גרטינן לפיך כיוון דאין זה עניין ללביל לגלווענה של רוטב כיון דהתם דמצטרפת הוא משום דין שומר אבל הכא הא דמצטרפת אינו משום שהוא שומר אלא משום שהוא עצמו פרי כיון שנאכל עמו וכן גרטינן לפיך.

מיهو דעת העורך צ"ל דמתני אשמעין שהתחום הוא חלק מהעוקץ וא"כ יש לו דין שומר לפורי [ואינו שומר לעוקץ דא"כ והוא שומר לשומר] וא"כ לכארה א"ש הא דגרטינן לפיך כיוון חדת טעםם הוא לשניהם משום דין שומר. ויש להעיר דלפירוש העורך י"ל דמשוריה לא

דין יד משום הטעם הנ"ל מ"מ גלווענה של רוטב אע"פ יוצאה מצטרפת ר"ל אע"פ שהיא רפואיה מ"מ כיוון שהוא רטוובה כמיין הרי עי"ז יש עדין קשור לגרעין עם הפרוי ועדין שומרו.

ויש שפירשו דאיירי בתמורה רטוובה כהיא דטופ"ג דטבו". והאמת הרי שם בטבו"י אמר בפירוש דתמורים רטוובות וכ"כ הר"מ שפ פי"ז הטע"מ כל רטוובות, ואילו כאן כתוב הר"מ כל הגראען מחתומות ומטמאות חז"ן מגראעני הרוטב אבל של תמורה יבשה אין מצטרף ממשע שבתחלת ההלכה איירי בכל הגראען ולאו דוקא בתמורה משום שרואי למוצצם וע"כ הוא מפרש כמו שכתבנו.

של יבשה דהינו שהיא רפואי אינה מצטרפת כיון שהיא יבשה שוכן אינה קשורה לטיבת הפרוי ואני מועילה לו דבר. אלא דצ"ע אמר היה יד לפמש"כ דאין הטיכל משום שנוח לאחוז הפרוי כשהגראען בתוכו והרי הרא"ש כתוב כאן אבל של יבשה אינה מצטרפת שאם ינטל הגראען לא יתקלקל הפרוי אחר שהוא התיבש. וייל דבלא הגראען הפרוי צמעך ואע"פ שהוא יבש מ"מ כשאוחזין בו יכול להתחמע בכך הווה צריך הפרוי והוה יד.

חותל של יבשה מצטרף ויש לו כמה פירושים הר"ב מביא פירוש וגרס החותם של יבשה והוא חותם שיש בענבים וחמרים ובראש החותם עוקץ והוא מהעורך [אות חותם] משא"כ שאר פירוט

שישתקע בשינה וא"כ הפסיק לשינה אינו אלא אнос וחשבוב כמו דעתך עי"יש ובקהלת יעקב ברכות סימן כ"ד כתוב לתרץ שיטת ר' ישעה והברכה דוחערב נא היא ברכת הנהנין עי"ש.

אבל האמת יורה דרכו בברכת התורה היא עיקרה הברכהدلעוסק בדברי תורה דהא נוסחה הוא כאשר ברכות המצוות דפחה באשר קדרשו במצוותיו. והא אמרין נמי והערב נא הוא מושם גמ' ברכות י"א ע"ב דר' יוחנן מסיים בה הערב נא והא מינה נמי שמעין דמתחלת עקרה של ברכה זו הייתה אשר קדרשו במצוותיו וצונו לעסוק בדברי תורה אלא רבתה דר' יוחנן מסיים בה והערב נא מילא גם וזה חלק מברכת התורה, ובפרט לדעת הר"מ בפ"ז דתפילה ה"י דהיא ברכה בפוי עצמה.

והברכה דאשר בחר בנו אינה ביסודה ברכות התורה אלא ברכה על התורה דהינו ממש מה שאומרים בברכה זו אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לו את תורתו דמודים שהשיית בחר בנו ונתן לנו את תורתו אלא דמליל איכא בזה גם ברכת התורה והינו דאמר רב המנונא שם זו היא מעולה שבברכה הילך למירינהו לכולחו כיון דכולל הוראה דאשר בחר בנו מכל העמים וגם נתן לו את תורתו אבל אינה בעיקרת ברכת התורה אלא ברכה על התורה. ובעיקר חילוק ב' ברכות אלו ראיות שכבר כתוב בזה שם היב"ת.

כתב גם תمارים בפרק קמא מ"ז בהדי עקי תאנים דמצטרפים כיוון דתמורה שיש בה גם חותם שעל העוקץ הרי גם החותם מצטרף והיו נמי טעם שלא שהוכרו ענכים שם במתני'. גלעינה שמקצתה יוצאה הכא איירי דיצהה מקצתה ממש לא כלעיל דבריאו שם שהගערין היא רפואה لكن הכא אמר שכנגד האוכל וכו':

ברכת התורה

במה שעמדו האחרונים וביארו מהו מהות ב' ברכות התורה ולמי צרכינן ב' ברכות. הלבוש בסימן מ"ז ס"ו כתוב ברככה דוחערב נא היא ברכה אחרונה על הלימוד של אתמול דהא חייב להגות בתורה עד שישתקע בשינה וא"כ אין לו עת אחר לברכה עד הבוקר כשיעור משנתו והברכה השניה היא נשכחת ברכה ראשונה על מה שלימוד היום ואין השינה הפסיק לברכת התורה והביא שם בהג'ה שתלמידו שאל למדנו ובינו וכו' מה שמברכין ב' ברכות ברכות התורה בשחרית הוא כי האת היא עולה לברכה אחרונה של לימוד יום הקודם וכו' ע"כ וכ"ל וכי ראוי להפסיק למתחלת בין המעשה לברכה וכש"כ הפסיק כזה שהוא שנית קבע על מטהו וגם בלילה שהוא יותר קבע משל יום וכו' תשוכה מה שתמלה וכו' ראוי להפסיק למתחלת וכו' תמייני מאיד עלייך וכי זה נקרא הפסיק למתחלת לפ"מ שכתחתי והאמת כן הוא הדין שחייב אדם להגות בה אפילו במתתו עד

ברכת התורה כיוון דברת התורה אין
הברכה על קיום המצווה של ת"ח רק
הוא דין בפ"ע דתורה בעי ברכה ונשים
פטורות רק מהמצווה של ת"ח אבל אין
מופקעות מעצם החפツא של ת"ת דיל'
דלא מיבעי הברכה דאשר בחרנו אלא
אפילו ברכה קמיהה דעתנו לעסוק
בדרכיו תורה נמי ייל דauseג DNSIM
פטורות מלעסוק בתורה מ"מ כיוון
דזהברכה היא על החפツא של תורה הרי
זאת היא צורת הברכה שקבעו לנו חז"ל
דרוה כמו ברכת המצויות והא כן צ"ל
כיבור דברי הגר"ת גם בל"א ורבינו:

והנה הבה"מ כתוב שם בברכות אבל בס"ת אנו תופסין כדבר המונא שהוא מעולה שכברכוות. אבל לפמש"כ הא דMBERCIIN בס"ת אשר בחר בנו איינו משום דין ברכת התורה אלא בעיקרו הוא ברכה על התורה שבחור בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו וזה ראוי לברך בס"ת דהא כשבועלה לתורה אינה עולה ללימוד תורה ולכך ראוי אז לברך שה' נתן לנו את תורהנו.

ובאין זה סותר למש"כ הרי"ז בסוף ה' ברכות בשם הגרא"ח דהא דנשים מברכות

~~difficult to find a parking space~~

1918-1920

אצילום כתבי הרה"ג ר' יוסף אדרל זצ"ל - עיין לעיל דף ל"ז

הרב משה אברהאם הלוי דירעקטאר
חבר הכלול

**בעניין הן הן ערי ייחוד הן הן ערי ביאה
וגדר עדות**

רמ"ט ולא הביא הרוא"ש מה דעתא בגיטין פ"א שהן הן ערי ייחוד והן הן ערי ביאה כמש"כ הרוא"ש בפסקיו כתובות ע"ד בכל הנך רתקני אם בעל קנה מירידי דראיכא ערי ייחוד ומשנעלפענ"ר ברעטה רבינו הרוא"ש דהנה הגאון הפסקי הלכות יד רוד פ"א מה' אישות אוות ר' כתוב דל"ג להכريع דסגי בערי ייחוד לשם קידושין והם ערי ייחוד הם עורות גם על הביאה וזה לא נחלקו שום ארט דאף שב"ש סכרי בגיטין פ"א ולא אמרינן הן הן ערי ייחוד הן ערי ביאה התם שניין שאינן מתיחדר לשם קידוש בפירוש אבל המתיחדר בפירוש לשם אישות אף כי"ש מורי אמרינן הן הן ערי ייחוד הן הן ערי ביאה וכ"כ בפ"ג מה' אישות אוות ע"ח והביא שם ראייה לזה בפ"ג מה"ד הייח עי"יש.

א"כ מבואר זה דאמ נכנס לשם אישות ביחור אמרינן רבעל א"כ ייל דברי הרוא"ש שם בתשרי כי רכ"ש הכא שנכנסו למקום סתר לשם ייחוד דחושכ היחור כביאה ווורי היא כאשתו ע"כ. א"כ לגבי ייחוד הנ"ל דאמ נכנסה למקום שהוא לשם ייחוד אמרינן רבעל א"כ שפיר כתוב הרוא"ש דחושכ היחור כביאה ווורי היא אשתו אבל בגמ' דגיטין הנ"ל הוא מירידי דהוא לא נכנס לשם אישות

הנה הרוא"ש בתשרי כלל ל"ה סימן ה' וו"ל אשר שאלת בקטן שקידש אשה וכשהגדיל שלח לה סבלנות וגם נתיחס עמה אם היא צדrica גט. צדrica גט ולא בשבייל קידושין שקידושי קטן לאו כלום הו. וגם לא בשבייל סבלנות אלא בשבייל היחור רתנן בפרק המדריך יידוש טעות וכן קטן שקידוש פחות משוו"פ וכן קטן שקידש וכרי' אם בעל קנה דארט יודע שאין קידושי קטן כלום ובבעל לשם קידושין והיחור שאחר קידושין היא כמו ביאה כדרתי בפרק נעלה ש衲פתחה הילך האב עם שלוחי הבעל או שהיתה לה חזר ברוך ונכנסה עמו ללון ע"פ שכותבתה בבית בעלה אביה יורשה מסורה אב לשלאחי הבעל או שהיתה לו חזר ברוך ונכנסה עמו לנישואין ע"פ שכותבתה בבית אביה ומתחה הבעל יורשה ופריך וכרי' ומשיini תנא סתמא קתני סתם חזר דירה ולlein חזר ונישואין אלמא חזין כשהלכו ברוך ונכנסו לחזר ייחוד חשוב היחור כביאה הרי הוא כאשתו כי"ש הכא שנכנסו למקום סתר לשם ייחוד חשוב היחור כביאה ווורי היא כאשתו וצדrica גט עכ"ל.

הנה הגאון ושב הכהן בספריו תורה יקוטיאל בסופו סימן א' הקשה עליו

ובתוורת יקוטיאל שם וכן בכתיבת מאיר סימן מ"ג ועיין בית אפרים אה"ע ח"א סי' מ"א דף ק"ט ע"ב מדרה"ס הק' ג"כ על הרא"ש דאמ בא הרא"ש לומר דרמחמת היחוד הוה כאשרו משום דאמרין שבעל א"כ Mai ראייה מביא מהא דתני בכתובות שם הא התם לא בעינן שבעל ולא ביחור זה הוה נשואה כנ"ל וא"כ אין ראייה כלל ממש להך דהכא.

ובמש"כ ניחא דהרי רצה להביא ראייה משום דכוון דהיה שם רק ייחוד והיחוד היה לשם נשואין א"כ אנו רואים שזה הווי ודאי קידושין משום זה כיון שנכנסו לשם זה א"כ בקטן ג"כ כיון שנכנסו לשם ייחוד לנשואין במקום סתר הווי היחור הזה כמו ביאה ומוקדשת כנ"ל. ובמש"כ דבאמת הווי והאFROM האروسין לא הווי ועיין בבית יצחק סימן מה' מתשרי הראב"ש זוז"ל ומה שטענתן מן היחור שהיו לשם קידושין גם זהה אין חוששין שלא אמרין הנהן עדי ייחוד אלא בmagresh מן הנישואין אבל מן האروسין שאין לבו גס בה אין היחור ראייה שבעל כו' עכ"ז הווי מבורא דס"ל דאף بلا נתגרשה אף"ה לא אמרין דהן הנהן עדי ייחוד וכור' ולא ס"ל הסברא לחלק בין נתגרשה או לא ועיין בית אפרים סימן מ"א שהביא זה הראייה ובמש"כ ניחא. ועיין בכ"י סימן מה' שהביא מהר"ק שורש קע"א כמש"כ בשם הפסקי הלוות יד דוד דאם אמר מפורש שהוא לשם קידושין גם באروسה הוא מהני בזה ודוק.

רק אמרין דכוון נתגרשה מן הנישואין אמרין דבעל משום דלבו גס בה וא"כ אין ראייה מן גמי' דגיטין הנ"ל דהרי לא נכנס לשם ביאה ולשם ייחוד והווי זה באמת רק ספק וכ"כ הטור בשם א"א הרא"ש בסימן קמ"ו דביחוד הווי זה ספק קידושין מן הנישואין וכחדרמ"ס שפירש בה' גירושין ושפיר הביא ראייה בכתובות מה' דמשם ראייה דאף דהיא הייתה עדין אروسה אמרין דاشתו הווי והווי זה ודאי ע"י חלות היחור ושפיר הביא הגמ' כנ"ל לשוי' איזיל ומלשונו בתשרי' שכח דהרי היא כאשרו משמע ג"כ דהרי זה ודאי ומהגמ' בכתובות משמע ג"כ דהרי זה ודאי אבל בגמ' גיטין ס' דהרי רק ספק ועוד דלא גרע וזה מאם היהת משודכת אם נתיחוד עמה דלא אמרין דבעל כמש"כ בתשרי' הרמב"ן הביאו הרמ"א סימן קמ"ט וכן מן האروسה ואמרין בגין פ"א שלא אמרין הנהן עדי ייחור הנהן עדי ביאה כיון דעתן לבו גס בה וא"כ כאן דהרי קטנה לא היהת עליה שום חלות קידושין ואינו כלום וא"כ מה מהני היחור ובמש"כ י"ל דכוון שאמר שהוא נכנס עמה לשם ייחוד הווי זה כביאה ואמרין דבעל א"כ אף אם היא כארוסה או משודכת שלא אמרין דבעל זה הוא בסתם שלא אמר כלום על מה שהוא נכנס רק נכנסו אחר האروسין א"כ אמרין שלא בעל כיון דעתן לבו גס בה אבל אם נכנסו ייחוד לשם אישות ולשם ביאה א"כ אף שהוא אروسה אמרין דבעל ושפיר מדורשת וכמש"כ הפסקי הלוות דעת"ז לא נחלקו שום אדם בזה ושפיר הביא הגמ' ראייה בכתובות כנ"ל ודוק.

דרוקא אז צדיך הגדר דהן הן הוין כן ס"ל לדיבינו זיל. ועיין בירושלמי פ"ז דגיטין הה"ר גם בס' ביהור הוין אשת איש גמורה נזווה נכנסה לדרשות הבעל. ועיין מש"כ הרاءב"ר זיל פ"א מהל' נחלות. ואף רדרהרבמ"ס זיל דהלה' גידושין פ"י דביהור הוין דק ספק אשת איש, ועיין בתוס' יבמות י"ד ע"ב ע"ש וכברש"י, זה דק לא בדרשות הבעל אבל בדרשות הבעל הוין וודאי א"א וקידושין מעלייא גדר חופה ודרשות הבעל כמ"ש בפ"א בזה. וכן מוכחה בפ"ט הכה"ה ואכמ"ל, עכ"ד שם. וכן כתוב שם סי' ד' דהן הן הוין ספק כמ"ש הרמב"ס רזה רק בלן עמה בפונדקאי אבל נשדה שם בכיתו אז הוין בדוראי א"א אף אם לא ראה שנבעלה עכ"ד שם. וכן כתוב כנ"ל בס' צפנת פענча על הרמב"ס פ"א מהל' גידושין בפ"ה.

א"כ מבואר מזה אם נשרה ברשות הבעלים
הו כי זה וראי שנכעה דאו ראמידין הן
הן דפונדקוי זה משום דהוא שלא ברשות
הבעל ולפ"ז לפענ"ד לתוך קושית הבית
שמואל סי' ל"א סק"א דתמה על מון
השור"ע ומהמע מרבריו דאם קידיש
בפחות משוי"פ הוא זה וראי קידושים אם
בעל אה"כ ועל הרמ"א רקטן שקידיש
ונתגרל אצל אמדין רבעל והוא זה
וראי רבעל לשם קידושים ורמ"א פסק
והה"ה ומהמע דהוא זה כמו רקידיש
בפמשוי"פ וראי בעל לשם קידושים,
ובביסי כ"ח ממש ראי עז גט מספק.

ומשיכ' הצפנת פענח ייל דהרי כאן לא

והנה ב ת |וס' ביבמות י"ב ע"ב ר' אפיילר' יהודא הקשה דاكتיב ולא בנימערדי מסימנים מיתוקמו תא מהתני שפידרכ"י והוא מורה ר' יהודה כשבעל לאחר גדרות דאייה יכולה למאן קראי' בנירה נ"ב וזאת בחמתו שבעה בגדרות כשנתעבירה בנימין הרים בסימנים משעת הדין ותי' דאי לאו רבנים ערדי מסימנים משחת חמתו ממאנת שבעל שלא לשם קירושין עכ"ז והנה בתשו' שב הכהן סימן ל' הק' דהרי יכול לתרץ שם שלא היה בו ערי יהוד עכ"ק. ויל' רותוס' לש' רס' ביבמות מה' ע"ב דבר שהוא ירוע לכל הדין זה כמו שעומדים שם דמי והוי זה כעדות הרוי רכתבו זאת לגבי גדר דעתך שלשה מן התורה והרי משפט כתיב בהה וכ"ש לעניין עדות דיעיקדו רך לגלות הרוב ועיין משכנות יעקב ס"י נ"ב וא"כ י"ל רותוס' ס"ל כהרא"ה בכתובות ע"ג וכמ"כ בזה רודם רדו יתדריו הוי זה כעדות וא"צ ערי יהוד והרי ביבמות מה' כתוב תוס' סברא זה כש"כ לגבי קדושי ביהה הוא כנ"ל וא"כ שפיד תידין תוס' דמיידי שבעל בפירוש שלא לשם קדושין דברי מצורdot הוי בו עדות אף דאין בו ערי יהוד וכמ"ג.

הנה הצפנת פענח (שורת ח'א סי' ג')
כתב במאצע התשובה ובאמת גבי
המגדרש ס"ל להרמב"ם ז"ל בהלי' גידושין
פ"א אם אחד גידושין דירה היא בבית
שלו הויה זה חזורה וגדר מסדה מדשות
הבעל דעדין שם בעלה עליון, כן
מכואדר. וודיק הרמב"ם ז"ל מילשון
המשנה (גיטין פ"א) לנו עמה בפונדק

ר' כי סברא זו בשם הראה והקשה בדבריהם משמעadam יש עדים שתיתיחסו הו קידושין בודאי ובpsi קמ"ט לא חשב לא ספק קידושין. ומ"כ נדאה לתרץ דנהה הא דתשוי מימוניה והראה הניל"י של דמיiri שדרה עמה כמו שהי' קודם בכיתו א"כ הוי זה וראי דבעל לשם קידושין דהוי כמו טיריה דכתובות מה"ח ע"ב כמ"ש הצפת פענה דשפיר הוי זה כדורי יהוד ממש והוא א"א וא"צ עdry יהוד ברשות בעל. אבל בס"י קמ"ט מיiri דעתיחד עמה א"כ ייל דמיiri של הא בפונדק דהוי זה רון כמ"ש רבינו הגר"א בביאורו שם פ"א כמ"ש רבינו הגר"א בביאורו שם אותן דבר, א"כ שפיר הוי זה רק ספק, ודוקא אם נשורה בכיתו או הוי זה וראי א"א אף אם לא ראה שנבעל דהוי נשורה בכיתו אמרין דהוי זה וראי דהוי הדמבי'ם בפ"א מהל' גירושין ה"ה כי אדם גירוש ולא הוציא מביתו הוי זה כמו שגירש והחויר גירושתו ומש"ה צויכה גט ממנה, ובפ"ז ה"ח כי אם נתיחה עמה בפניו עדים אמרין הן הן ערי יהוד הן הן ערי ביאה לגבי גירושתו ואמרנן דצורך גט מספק דספק מקודשת ובה"ז כי דהמגרש את אשתו וחזר ובאה עלי' בפניו עדים ה"ז בחזקת שהחוירה ולשם קידושין בעל, הרי מבואר מזה דביחוד אמרנן דהוי זה רק ספק אבל בעדים שראו שהי' בו בעילה אמרנן דהוי חזקה שהחוירה לשם קידושין בעל. ועיין ישועות יעקב שם סי' קמ"ט, א"כ מש"כ הרמב"ם בהל' גירושין פ"א ה"ה אף שהי' באמת זה רק יהוד דהרי הביאה ממש לא ראה אף ה' סבדה דהוי זה קידושין וראי אף דביחור

שנשדה אצל לאחר שהי' בו שו"פ או לאחד שהוא נעשה גדולה וכמ"ש הרמ"א קטן שקידש ונתגדל אצל, א"כ מיiri שנשורה החת בעלה בכיתו א"כ שפיר אמרנן בעל לשם קידושין א"כ הוי זה וראי קידושין אף אם לא ראה שנבעל. ועיין בס' פחחי עודה סי' ל"א אות י"ב שכ' בפמשו"פ הוי זה מיוחדת לדעת הראב"ד בפ"א מהל' אישות. אבל במש"כ בס"י כ"ח ייל דמיiri של הא שם רק יהוד וכמ"ש שם שראה שנתיחד עמה א"כ ייל דהוי כמו בלן עמה בפונדק דהוי זה רק ספק קידושין כמ"ש הרמב"ם פ"י מהל' גירושין כיוון שמיiri שלא נשורה תחתיה בכיתו א"כ הוי זה שפיר ספק.

وعיין בס' ערוגת הכוושים עלahu ז' ח"ב (נדפס מכתבי מגהאון מהר"ד מיכל בכורך ז"ל ראב"ד פראג בזמן הנבו"ב) בס"י כ"ח אות נ"ו שכ' דבס"י כ"ח מיiri של הא רק יהוד מש"ה חזוי וזה, רק ספק וכמ"ש הרמב"ם דהרי הן ערי יהוד הן הן ערי ביאה הוי זה רק ספק ע"ש. א"כ بما שכתבתי שפיר ניחא דעת מון ז"ל והרמ"א ז"ל שלא סתרו והרי בקטנה עד שגדלה הוי קידושין דהרי בקטנה יש גדר קידושין כמו ע"י האב רק דהא דלא נתקדשה בגדר גזה"כ ולכך אם בעלה סתם אח"כ הוה א"א מן התורה וכמ"ש הצעפ סי' ד'.

ובטיב קידושין סי' ל"א אותן כ"ח הקשה דכתשו"מ ימיוני כתובadam לאחר שנודע שאינוشو"פ דרה עמה כדרך איש ואשתו ייל דהוי כדורי יהוד, ובמשור דיב"ש סי'

עדים של יהוד. ובאמת צ"ע דהרי הרמב"ם סבר בפ"י מהל' גירושין דהוי עди ייחוד רק ספק ולא וראי א"כ ממש"כ הרמב"ם משמע דהוי זה וראי קידושין דהוי זה כמו שהחזר לה א"כ להרמב"ם אף אם היה רק עדי ייחוד היה זה רק ספק ולא וראי וכאן כי דהוי וראי ממשׁע דהוי ביאה לשם קידושין דבאורפן זה ציריך עדים של בעילה להיות לה שם א"א. אבל לפמ"ש היה ניחא משׁ"כ הבית יצחק ייל דהרמב"ם סבר כהראה"ה דאמ דרו איש ואשה ייחד הויה זה וראי דבעל וא"צ כלום ובפרט דהרמב"ם מيري שהי דר ברשותו כמ"ש הצעפ' ודוו"ק.

הנה הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין ה"יח) כי זול, נתיחוד עמה בפני עדים הוא שייהי שני עדים כאחד ואם היהת מגורשת מן הנישואין חוששין לה שמא נבעל והן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה וראי לפיקד צריכה גט מספק והרי היא ספק מקודשת ואם הייתה מגורשת מן האירוסין אין חוששין לה שאין לבו גט בה עציל. והוא מהש"ס רגיטין פ"א שם וroke מן הנישואין אמרין הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה ובבעל לשם קידושין אבל מן האירוסין לא אמרין זה כיון דעתן לבו גט בה. וכן פסק הראי"ש שם, והנה הראי"ש בפ' המדריך בסוגיא דהמקדש במלה דאמריןadam בעל צריכין ממנה גט כי הראי"ש זיל זיל זול, והא אמרין בעל לשם קידושין היינו בדאיבא עדי ייחוד דאמרין הן הן עדי ייחוד הן הן עדי ביאה עציל. והנה לכואורה קשה דהא בסוגיא דגיטין שם

לבד פסק לקמן דהוי זה רק ספק קידושין וכמ"ש אפ"ה ייל כמ"ש הצננת פענה אם נשרה בכיתו אז הויה זה וראי קידושין דהוי א"א אף אם לא ראה שנבעלה ודוו"ק.

ומשׁ"כ המגיד משנה פ"א היה על הרמב"ם הניל דהמקור להרמב"ם הוא מהגמר' דגיטין פ"א דהמגרש את אשתו ולן עמה בפונדק' וכו' צ"ע דהרי הרמב"ם סברadam ראי ייחוד כמו בהגמ' הניל הויה זה רק ספק קידושין כמ"ש בפ"י שם וכאן ממשׁע דהוי זה קידושין וראיadam נשרה עמו בכיתו וכאן לא ראו את הביאה. והמקור לדברי הרמב"ם ייל דמה אמרין ביבמות ק"י ובכתובות ע"ג המקרש את הקטנה וגדרה ע"ג דבעל בלבד ללא עדי ייחוד אפ"ה אמרין דמקודשת והיינו דהרי הקידושין שהי' בו בזמן שהיתה קטנה هي ידוע, רק אמרין דכין נשרה עצלה אמרין שעבעל לשם קידושין וכן ייל לגביו המגרש את אשתו ולא הוציאה מביתו ג"כ דירוע שהי' בו קידושין מתחילה קודם, א"כ אמרין דבעל לשם קידושין כיוון שנשרה עצלה וכאן דירוע הויה זה בעדרם. ועיין בתוס' בימות מ"ה ע"ב ר"ה מי לא طفل דרבך שהוא ידוע לכל הוא כמו שעומרים שם דמי. ועיין מניח מצוה ד' סוף אותן א'. א"כ כן ייל בהnil.

והנה הבית יצחק (אהע"ז ח"ב סי' ע' אות ג') הקשה על הרמב"ם (הלי' גירושין פ"א ה"ה) שכתב דהרי הויה זה כמו שהחזרה וצריכה גט שני והרי ציריך

שער הלוות

הובא בתשו' הריב"ש שם דאמ דראם
ביחד הווי זה כמו קידושין ושפיר
מקודשת וצריכה גט כנ"ל ודור'ק.

הנה השלטי גבורים בגיטין הובא בכ"ש
ס"י קמ"ט בהא דmgrש את אשתו ולן
עמה בפונדקאי אמריןן הן הן עדי יהוד
הן הן עדי ביאה וכו' ואם שניהם מודים
שלא היה שם ביאה דמהימניין ליה שלא
בעל, והק' הב"ש דכיוון דאמר'י הן הן
עדי יהוד הן הן עדי ביאה אם כן איך
הם נאמנים כנגד עדים. ונלענ"ר ר"ל
דנהנה לפ"י מש"כ האור שמח פ"ט מהל'
אישות הט"ז, דהא דציריך עדים
בקידושין הוא משום דכלא עדיםתו לא
גמריא ומכווני לשם קידושין דהיא
חייבא שמא יכחיש האיש את הקידושין
ושמא יחוור בו או להפוך דהרי באמת
הוא מכוין ליתן גם بلا עדים וככלא
עדים הווי זה לשוחוק בעלםא עי"ש.
וא"כ לפי זה במגרש אשתו ולן עמה
בפונדקאי דאמר'י חזקה אין אדם בועל
ב"כ זנות ובועל לשם קידושין אם כן
החזקה הווי מודיע לעלמא שהיה שם
比亚ה והן הן עדי יהוד הן הן עדי ביאה
ומAMILא אם היה שם ביאה אמר'י בועל
לשם קידושין מצד החזקה הנ"ל, והעיקר
בקידושין דציריך בו עדים הו ר'ך
להורדיע לעוט שהיה בו מעשה קידושין
כדי שלא יכחיש אחד מהם ואם באמת
הם מכוונים שניהם משום קידושין אינו
ציריך עדים כלל דהרי שניהם מכוונים
לשם קידושין מצד החזקה והחזקת על
שניהם הוא כמוש"כ המל"מ בפ"י

אמרין דאם נתגרשו מן האירוסין לא
אמרין הן הן עדי יהוד ואף דיש לחלק
רשאני התם שנתגרשה מן האירוסין לא
אמרין הן הן עדי יהוד אבל הכא
דמיירין שנתקדרשה אמרין שפיר אפלו
באירועה הן הן עדי יהוד אף'ה קשה על
הרא"ש שכותב כ"כ בפשיות דאמרין
הן הן עדי יהוד וכו' כן הקשה רבינו
הגאון בשב הכהן ז"ל בסוף ספרו תורה
יקותיאל בשווית ס"י א'. ועיין בית מאיר
אהע"ז ס"י מג.

ונלענ"ד לתרץ דהרי כבר כתבתי
מהצ"פ דהgam' הנ"ל בגיטין מייר'י רק
ביחור לבך ולא ברשות הבעל דהוי זה
גדר חופה ברשות הבעל דהוי זה ודאי
א"א ואמרין דבעל ומשי"ה הגם'
בפונדקאי דרכ' בזה הו ספק כמ"ש
הרמ"ס פ"י מהל' גידושין אבל בפ"א
דאם נשרה בכיתו הו זה בגדר חופה
ברשות הבעל והו זה ודאי א"א גמורה
אף דההמ"ס סבר דביחור לחוד הו זה
רק ספק א"ה ברשות הבעל הו זה
בגדר חופה ברשות הבעל דהוי זה ודאי
מקודשת והו זה קידושין חדשה. א"כ
יל דשפир כי הגם' בגיטין שם רמן
האירוסין לא אמרין הן הן וכו' כיוון
דאין לבו גס בה דהוי זה רק ספק אם
נכعلاה. אבל במש"כ הגם' בכתובות שם
דאם קידש על תנאי ובועל דהוי זה ודאי
ובעל ואמרין בה הן הן עדי יהוד וכו'
וכמ"ש הרא"ש זה י"ל דמיירি ברשות
הבעל ודר עמה, א"כ י"ל דהוי זה בגדר
חופה ברשות הבעל ושפיר הו מקודשת
אמרין הן הן עדי יהוד וכו' ואם דרא
ביחד הו זה ודאי שבועל וכמ"ש הרא"ה

הפסיקים הנ"ל וא"כ כיוון של גמר ביאה הרי אין בו עדרים דערדים אינם יכולים לראותו הגמר ביאה, וא"כ העיקר הוא מצד החזקה והרי כתוב הרשב"א בכתבות כ"ב הובא בפ"י שם דاردט יכול לטעון ברדי נגר החזקה א"כ שפיר יכולן לומר לא גמורת ביatial דהרי העדרים אינם יודעים אבל לעולם אי לא טען הו כי קידושין בעדרים מצד החזקה אם כן בוגרש את אשתו ולן עמה הרי העדרים אינם יכולים לידע אם היה שם ביאה דהרי לקידושין צריך גמר ביאה והעדרים אינם יכולים לידע זה רק ראמרי דרייה גמר ביאה מצד החזקה הנ"ל אבל אם אמר לא גמורת שפיר נאמנים כמו בשפחה חרופה שלא גמורת וא"כ בלן עמה בפונדק שפיר הם נאמנים שלא היה שם ביאה שפיר כתוב השיט"ג רנאמנים ודו"ק.

ועי' ירושלמי קידושין פ"ג ה"ג גבי סמפון רנאמנים שנייהם לומר דהיה תנאי אף שאין העדרים יודעים כלום מזה, דמכיון מזה דשניהם יכולן לעקר את החזקה, אם כן כ"כ כאן דין העדרים יכולן לראות את מעשה הקידושין דהינו הגמר ביאה והו וזה רק מצד חזקה דא"א כ"ב ב"ז ובשפחה חרופה יכול למ"ל לא גמורת כדאי בכריותת י"ב כי אם כן גם כאן יכול לומר שלא היה בו דין העדרים יכולן לידע זה.

ושפיר ניחא מש"כ השלטי גבראים בגיטין, ועפ"מ שכתבתי ראיית שם בס' פתחי עזרה הנ"ל סי' מ"ד אורות א' שהק' דהאיך משכחת כלל קדושי ביאה בחרש

גירושין משו"ה עדי יהוד גם כן מהני בו ואינו צריך עדות ממש כמו בכף. וא"כ לפי זה עיקר חלות הרב הטעם האיש והאשה דהרי משום החזקה אין ארם בועל כ"ב זנות בועל בו לשם קידושין, ועל ידי הם יהיה ירוע לעלמא שהיה בו ביאה לשם קידושין מצד החזקה ביאה באמת אינו צריך עדות כיוון שהם מכוונים לשם קידושין, וא"כ שפיר כלל כיוון שהם הם העושים את העדרים נאמנים הם לומר שלא היה כאן ביאה כל כיוון שהם הם העושים את העדרים וחולוק זה מכף ושטר רשם העדרים עושים את מעשה קידושין למעשה של קידושין ודו"ק היטב.

� עוד נוכל לומר דהנה בספר פתחי עזרה סי' ל"ג ס"א הביא קושית העולם (ועי' חי' הורי"ס קידושין " וכמהר"ס מינץ סי' ר"ב) דלההופטקים דבקידושין לא מהני העראה רק גמר ביאה וכל הבועל דעתו על גמר ביאה אם כן הא קי"יל רקידושין בעי עדרים וככירותות י"ב אמר' ומודים בשפחה חרופה דאי בעי אומר לא גמורת, משום דהעדרים אין יכולין להעיד על הגמר ביאה אם כן בקידושין ביאה הו בלא עדרים, אמנים תרצו מצד דאין אדם עושה בעילתו ב"ז ומסתמא גמר הביאה כדי שלא תהא בעילת זנות וא"כ הו קידושין בעדרים מצד החזקה וכייל. אם כן לפי זה בוגרש את אשתו ולן עמה בפונדק ראמרי חזקה א"א עושה ב"ב ב"ז ובועל לשם קידושין כדאי' בגיטין פ"א הרי אמר' דבעל לשם קידושין והרי אם בועל לשם קידושין צריך לומר שהיה גמר ביאה כיוון קידושין הוא בוגר ביאה לשוי

כל שבא עליה לשם אישות וכל שבא עליה שלא לשם אישות אינה מקודשת, וזהו שאמרו בקידושין י' כל הבעול דעתו על גמר ביהה ליתוטסת אין מקום זהה דהא גם התחלת היה לשם אישות, א"כ לפ"י התוטסת והירושלמי ר' קידושין אין א"כ לפ"י זה י"ל קונה הניל' דהרי היירושלמי לשיטתו אולו בזה דלפי היירושלמי דבריה גם בע"כ קונה דהיא אשתו כיוון רבכיה עצם המעשה הוא הקנן וא"כ אי"צ עדים לחולות הקירושי ביהה, וא"כ שפיר ניחא היירושלמי בריש פ' חרש ס' דחרש יכול לקנות בביאה אף דין אדם עכבר' ז' וא"פ אפשר לומר בו עדים זה כיוון דפטור מן המצות ואין בו עדים על גמר הביאה דהרי לש"י היירושלמי רגמ בע"כ קונה וא"כ אינו צריך בו עדים ושפיר ניחא מש"כ היירושלמי ושפיר דחרש רק בביאה יכול לקנות זהה יהיה ניחא גם מה דקשה דלשי' הרמב"ם בפ"ז דגירושין דין עושין קטן שליח לקבלת כיוון דשליח לקבלת צריך עדים ואין מעדים על הקטן כיוון דין בו דעת, וא"כ גם לגבי חרש קשה כניל', ואיך שיק עדות לחרש דהרי טעם הניל' שיק גם עצמו (ועיין צ"פ פ"ד מהל' אישות). אבל במש"כ ניחא דלשי' היירושלמי אינו צריך עדים כיוון דגם בע"כ קונה כיוון שאין הוא עושה הקנן כי אם שדין התורה כמו בב"ג דבע"כ קונה ודרכך.

והנה בב"י סי' קכ"א כתוב שלא ראה בפסקים דambilו בדברי היירושלמי הללו לפסק הלכה ובספר פתחי עזרה ובוצר

הא למה דקיעיל' דקנין ביהה הוא בגמר ביהה ולא בהעראה וכיון דבקידושין צריך עדים ובכל עדים לא הווי קידושין ומוכרחות שם דבשפחה חרופה דפטור דיכול לומר לא גמרתי והיינו דהעדים אי"א להם לידע זה אי גמר או לא ע"כ כיוון דקידושין בעי' עדים הווי קידושין אלא עדים אמן תרצו ממש חזקה א"א ב"ב ב"ז, משום מסתמא גמר ביהה כדי שלא יעשה זה ב"ז וא"כ הווי קידושין בעדרים ואם כן קשה בחרש דפטור מכל המצות ורינו קטן א"כ תקשי האיך שיק קידושי ביהה לש"י היירושלמי ר"פ חרש דחרש וחරשת אינם בני קידושין מה"ז זה רק בקדושים בסוף אבל קידשה בביאה קידושין מעשה וניגושין אין מעשה והיינו דקדושי ביהה מהני בחרש הרוי דילמא לא גמר ביהו ואי מצד החזקה דהרי הטעם משום דהרי עבירה מצד לא תהיה קדשה כמוש"כ הרה"מ ריש פ"א מהל' אישות. וקטן אינו מצווה בלאורין א"כ הו זה קידושין ללא עדים כיוון שלא ירוע אם גמר הביאה או לא.

ומש"ג לפנע"ד לתרץ דהנה בספר זכר יצחק סי' י"ד וס"י ע"ג אות א' להגי מורה איצליה מפוניבז' ז"ל כתוב דשי' התוטסת והירושלמיDKידושי ביהה שאני מקודשי בסוף ושתור דכסף ושתור הם בגדוד קניין שהוא קונה אותה אבל בביאה עצם המעשה הוא הקנן וכמו בב"ג לחדר מ"ד ביירושלמי קידושין פ"ב ה"א דאך בע"כ קונה אותה דהיא אשתו רק דבעי' קונה לשם אישות וכל שבא עליה סתמא דהוא ביתא זנות לא קנה ולזה אמרו בתוטסת ה"א איזה ביהה

שער הלוות

פז

אזייל בזהה, דהנה הרמב"ם בפ"ז מהל' גירושין כ' דאין מעידין על הקטן משום שאין בו דעת וזהו שי' הרמב"ם לגביו אין עדות לקטן משום דעת א"כ גם בחරש הוא כנ"ל ועי' א"מ סי' מג' אות רמב"ם פ"ז מאישות הייז, וא"א להעיד עלייו א"כ לפי שי' הרמב"ם דקדושי ביהה צרייך עדים ולא כהירושלמי וכמו שיש"כ הוציאי הניל' א"כ כיוון לצריך עדים א"כ אי"א להעיר עלייו וקידושין כלל עדים לאו כלום הוא אם כן גם בקדושי ביהה אי"א בחרש כיוון שלא שיקף עדות אצל אבל להירושלמי דס' אין צרייך עדים בקידושי ביהה יכול לדרוש בכיהה, וא"כ שפיר השמיט הרמב"ם הירושלמי הניל', והירושלמי ניחא. ועי' עוד בס' זכר יצחק סי' ע"ג אות א', ווד"ק.

צחק הניל' כתבו רמאי סתם הרמב"ם דברי הירושלמי. ונראה לתרץ די"ל דהנה בזכר יצחק הניל' הביא מש"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' אישות ה"ה ולא כהתוספתא בפ"ק דקידושין דאיוזה ביהה כל שבא עליה לשם אישות וכל שבא עליה שלא לשם אישות אינה מקודשת. וב' הרמב"ם בפ"ג מהל' אישות ה"ה שנייה וכותב ואומר לה הרי את מקודשת לי רהינו ולא קי"ל כך תוספתא דמש"ס דילן מוכח דביהה שווה לכקס' וشرط שהרי מהני תנאי משום דחוקשו הוית להדרי וכמיש"כ בכתובות ע"ד ע"א, וזהו הכוונה דחוקשו הררי שగדר אחר זה והוא שאמר כל הבועל דעתו על גמר ביהה כדאי' בקידושין לפyi התוספתא כיוון דס' רגמ' בע"כ קונה א"כ כיוון דשי' הרמב"ם הוי שלא כהירושלמי וצריך עדים גם בקידושי ביהה א"כ י"ל דהרבנן לשוי'

הבו' משה דיטиш
חבר הכלול

בעניין קיומ שטרות

את בניו אמר כן" ומשמע מזה הלשון "שמעא" שזה ספק ואם כן שזה ספק, הו זה ספק ספיקא, ספק שמא איןנו מזוייף, ואתהיל מזוייף אנו יאמרו שמא הודהתו הוי הודהה גמורה והטעם הוא לא ממש כדי שלא להשביע את בניו אמר כן, יידעו מותס' דמס' כתובות דף ט' ע"ב ד"ה אי למייחב לה כתובה דבספק ספיקא יכולים להוציא ממון, אף על גב דאנו אומרים בממון: דין הולכים בממון אחר הרוב, ומשמע מכל זה שספק ספיקא עדיף טפי מרוב, וא"כ שאנו אומרים שספק ספיקא עדיף טפי מרוב אםמאי אם לא אמר לנו אין נותנים, ואתהיל הטעם הוא דנקט שטר דשאינו מקויים אם כן ישוכל לגבות את השטר מכח הספק ספיקא, וספק ספיקא עדיף טפי מרוב, ועוד צריך עיון לפי שמואל וסביר ומורה בשטר שכתחבו שצרכיך לקיימו ומה הטעם שצרכיים לקיימו ומה אנו מרווחחים בזה שכיוואו עדים המכיריים חתימת ידי עדים בשטר, הא הוראת בעל הדין כמה עדים דמי, וכיוון שהשכיב מרע מודה שיש לו חוב ממון אצל פלוני, למה אנו צריכים שיקיימו את השטר על ידי עדים, ועוד קשה על קושית המפרשים שהוקשו על תוס' שהביאו ראייה מרוב דסבירהליה ומודה בשטר שכתחבו שאין צורך לקיימו ואי אפשר לטעון לדידי פרוע וע"כ שטוענים

מס' גיטין דף ב' ע"א משנה המביא גט מדינת הים וכור' ואם יש עליו עורדים יתקיים בחותמיו, תוס' ד"ה ואם יש עליו עורדים, אומר אבל כל זמן ולא ATI בעל ומערעד נישאת על פי הגט ולא טענין מזוייף וגו' אבל בממון טענין מזוייף לנפרע שלא בפניו דאל"כ הא לא שבכת חייל כל בריה, והנה בפשטות מבואר בכוננת התוס' דאנו חוששין שמא הוי מזוייף והוי ספק עי"ש בתוס'.

אך לפיה זה יקשה לנו הגמרא במס' ב"ב בסוף פרק גט פשוט דף קע"ד ע"ב, שהביאו החותם ל مكان, דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר منه לפלוני בידי נאמן וכי רוב ושמואל דאמר תרויינו שכיב מרע דאמר منه לפלוני בידי, אמר לנו, נותנים לא אמר לנו אין נותנים, דשما לא להשביע את בניו אמר כן עי"ש.

וקשה לפיה זה שהחותם מביא ראייה מזה שאנו טוענין מזוייף,adam לא כן מ"מ שיוכל לגבות משום דהא נקט שטרא בידו, ואך קשה שאפילו שאי טענין מזוייף מכל מקום שיוכל לגבות את השטר, משום דהא טענה מזוייף הוי רק ספק, וחשש "שםא שלא להשביע את בניו אמר כן" וזה גם כן הוי רק ספק כמו"ש התוס', "דשما לא להשביע

מעליא גם בלי הוראותו ולאין אין כאן פה שאסר הוא הפה שהתריר והבן.

אך אי נימא רקירותינו הנ"ל תלויות בפלוגתא, אי מורה בשטר שכתו שצעריך לקיימו או שאין צריכים לקיימו, אבל עדרין יקשה לנו האם' במס' ב"ב בפרק גט פשוט רף קע"ר ע"ב ראם לא אמר תננו אין נותנים ואמאי אין נותנים הא היו ספק ספיקא שמא השטר טוב ואם תמצא לומר שהשטר מזוייף, ושמא הוראותו במה שאמרמנה לפולוני ביררי, הוי הוראה טובה ולאו הטעם הוא דאמר מנה לפולוני ביררי הוא כדי להסביר את בניו אמר כן.

ריש לתרצ' זה בשני אופנים: אופן ראשון ריש ספק ספיקא לפטור ג'יכ' רהוי ספק מזוייף ושמא השטר פרוע, וזה מה שאמר שחביב הטעם הוא כדי שלא להשכיע את בניו אמר כן וכיון שיש ספק ספיקא לפטור שוב הוי ספק השקול ומשום זה אין נותנים הכספי, אופן שני רגם לפה רב רסבירה ליה ומורה בשטר שכתו שאין צריך לקיימו, ומורה רב גם כן בשטר שאינו מקוים שהוא רק כחספה בעלמא קודם הוראותו נ"ל. ולכן בלבד אמר תננו, ובלא הורה שכתו השטר, אינו זה אפילו ספק שטר, ולכן אין כאן ספק ספיקא, ועכשו רהא רסבירה ליה ראיין צריך לקיימו וגם אינו נאמן במיגו ראי בעי אמר מזוייף, וככבר תירצ'ו ע"ז בתוס' במס' כתובות רף י"ט ע"א ר"ה מורה בשטר, וו"ל התוס' רשbam ירא הלהוה לומר מזוייף פן יכחישו ויליכא מיגו, או אפשר לומר

מזוייף, הא אליבא דרב יש לנו דראי מהא רלא שבכת חוי לכל בריה כמו שכותב בתוס' בתחילה, (ועיין מהרש"א ומהר"ס בעניין זה שהוקשו על תוס').

ואפשר לתרצ' לפענ'ר על פי מה רקיימה לנו במס' כתובות רף כא' ע"ב קיומ שטרות הוא רק מרדבנן, שהרי מרוארייתא הוי כמו שנחקרו עורותן בכית רון כרלמן רף ג' ע"א, ועל דרך זה יש לחזור אי הכוונה לשטר שאינו מקוימים ובאופן שלא אמרנן נחקרו וכורי שרבען בטלו כח ושם השטר שאינו מקוימים לגמרי ועשהו כחספה בעלמא, או שכונתם רחוץ היה כדי שייהה בעינינו כספק שטר רשbam הוא מזוייף.

והנה במס' ב"מ רף ז' ע"א בפלוגתא רובי ורשב"ג, רבי סבידא ליה ומורה בשטר שכתו שצעריך לקיימו, ושתר שאינו מקוימים הוи כחספה בעלמא, אפילו כשהורה שכתו, ורשב"ג סבידא ליה ומורה בשטר ומורה בשטר שכתו שאין צריכים לקיימו והוא שטר מעלייא, עי"ש (במס' ב"ב).

ואפשר לפי זה ראמarti לעיל שקיימים שטרות זה רק מרדבנן והוא עניין פלוגתינם, לרבות עשוrho חכמים לשטר שאינו מקוימים כחספה בעלמא שנטלו ובטלו ממנו כח השטר עד שיתקיים בחותמייו ולכן מאן קמשוי להאי שטריא להה הא אמר דפרוע הואר, ר"ל הואר הפה שאסר והוא הפה שמתיז, ולפי רשב"ג רסבירה ליה ומורה בשטר, וכשמורה ולא טען מזוייף הוי שטר

סבירא ליה ומורה בשטר שכחטו שאין צריך לקיימו, ובלי הגمرا במס ב"ב בפרק גט פשטוט יש הוכחה רטענין מזוייף מטעם רלא שבכת חייל כל ברייה וכיון לריריה אין לטען פרוע וגם רחה תירוץ של הפני יהושע והוא זיל תירוץ, ותוורף רבינו בקיצור (בר"ה אם יש עליו עודרים יתקיים בחותמי) רבאמת אמאי חיישנן לא שבכת חייל כל ברייה הא קיימת לנו למן רפ' ל"ר ע"ב הבא ליפורע מיתומים אפילו בשטר צריך שבועה ומתחמה לא ישבע לשקר, ויל' רוחישנן ליזיפן אחר שייפוי שטרות כל העולם והוא חשור מפורסם ואין משבעין אותו ומתחן שאנו יכול לשבע ומשלים היתומים והלקחות בלי שישבע, ולפי זה שפיר כתבו התוס' הטעם רלא שבכת חייל כל ברייה אבל לפיק דרב ושמואל רשבירא להו בעלמא מתחן שאנו יכול לשבע יפסיר, אם כן לפי זה שפיר יש לומר אף על גב דראנו לא טענין פרוע גם לא טענין מזוייף, ומכל מקום לא חיישנן שייפוי שטרות כיון שצרכין לשבע, ואם אין יכול לשבע מפסיד לכך מייתי התוס' ראייה מהא רשכיב מדע וחתם לא מירדו מחשור, וע"כ לא טענין פרוע וטענין מזוייף.

ורביו הקורושים של החתום סופר צ"ב רמה שיריך לומר מתחן שאנו יכול לשבע החשור ישלמו היתומים הנחכעים, ובפרט ר מבואר בשו"ע ח"מ סימן ע"ה סעיף י"ד להא רמס' שבועות דף מ"ז ע"א דרב ושמואל אמר תורייהו במת לוה בחו"י מלוה אין היושבים גובים

כפירוש רשי רbeschар טענות לא הדריכו קיום, עי"ש מס כתובות ראם הוא מורה שכח השטר אז לא הדריכו רבן ל��ויים השטר.

וברוך זה גם יתיישב לנו קوشית האחרונים על התוס' שהביאו ראייה פרק גט פשטוט אליבא דרב, הא לריריה טענים מזוייף מטעם "לא שבכת חייל כל ברייה" ולרין עריין צריך ראייה לשמואל רקיימה לנו כוותיה, אך לפי רבינו גם לדב יקשה שם בפרק גט פשטוט, רשם בפרק גט פשטוט לא שייך הטעם של רלא שבכת חייל כל ברייה, משום דה השכיב מרע התחליל לאמר לפוני מהנה בריי ולא שהבעל השטר התחליל לתבע בשטרו, ואם כן לא שייך לומר הטעם רלא שבכת חייל כל ברייה כי מי הכריחו להשכיב מרע לאמר מהנה לפוני בירי, ואפילו הכי שכבר אמר אנו אמרין בלא אמר תננו אין נותנים לפי שלא קיימו לשטרא וע"כ הטעם הוא משום רשות שאנו מקוים هو חפספא בעלמא, מפני שהחכמים בטלו כל כח השטר ממנו וכיון שכן הוא לדב הוא הרין לשמואל כן שאנו טוענים מזוייף ולא רק מספק אנו טוענים מזוייף אלא מכח ווראי שטר שאנו מקוים אנו בכלל שטר, ואם כן שאנו אומרים שהוא שאנו טוענים מזוייף מכח ווראי, ואז אין כאן ספק ספיקא, ושכאן רק ספק אחד והיינו שלא להשביע את בניו אמר כן שמנה לפוני בירי.

והנה בחידושי מREN החתום סופר ראייה לתוך קושית המהרש"א והמהדר"ם, לרלב

שער הלוות

כא

כהוחזק כפרן, כמו במס' ב"מ דף י"ז ע"א, ולשיטת הרמב"ם ראמר החשור אינו יכול לגבות אפילו בשטר מקוים וכתב הקצת החושן סימן פ"ב סק"ה הטעם למה דקנסין להחשוד עי"ש וכמו שכתבו התוס' מס' שבועות דף מ"ז ע"א וסוף דבר שלא זכית להבini ולהעensis דבר קדרשו של החותם סופר על התוס' הנ"ל.

אך לפיה זה מה שכתבתי ניחא שכונת התוס' דאף על גב דמדאויריתא ערדים החתוםים על השטר נעשה כדי שנחקרו עדותן בבית דין, וכדרפורש רשי' לקמן דף ג' ע"א ד"ה נעשה, מטעם חזקה שלא חזיף איניש ליזופי, אבל תקנת החמים היה מאחר שכמה רמאים איכא בשוקא, להצרך קיום חוץ גבי גט אשה שימוש עיגונא הקילו רבנן ולא חשו על זה, ולא בשבייל הטעם משום שלא שבקט חייל כל בירה טענין מזוייף, שאיפלו במקומות שלא שבקט חייל כל בירה גם כן טענין מזוייף להצרך קיום, אלא שכונת התוס' היה להוכיח שגם מטעם לא שבקט חייל כל בירה והוכרחו החמים לתקן חוווב לקוים שטרות בכל שטר ממון ובלי קיום אין לו כח שטר ומיתומים אוג שלא בפנוי טענים מזוייף ועל זה מבאים ראייה מפרק גט פשוט רשם לא שייך לא שבקט חייל כל בירה ואיפלו הכי טענין מזוייף, וע"כ הטעם הוא משום רבלי קיום אין לו כח שטר כלל ומכ"ש לפיה זה מה שכתוב הרשב"ם שם במס' ב"ב בפרק גט פשוט דף קע"ה ע"א ד"ה כי קאמר, דנקיטת שטרא ההוא מלאה וזה הודה לו, עכ"ל הרשב"ם. אם

לפי שאין אדם מורייש שבואה לבניו, עי"ש מס' שבועות, אף דשם במס' שבועות הו שבועה דרבנן, וכותב שם הרא"ש במס' שבועות דהוא הדין במלווה החשור שאינו יכול לגבות מיתומים וכי שמדרבי הרא"ש מכואר דדווקא ביתומים החמיירו שלא לגבות וכך פסק בשו"ע חומר סימן צ"ב במס' ע"ס ק"ל ג' שכתב שביתומים הקילו שלא להוציא מידם עי"ש והחתם סופר איריו גם כן מלוקחות אך לה יש לומר שהרא"ש כתבו לדין ולא קיימהلن למגרוי כרב ושמוראל כמורא"ש הכו דלא להוטף, אבל לרוב ושמוראל י"ל דסבירא להו שבכל שבועה שאינו יכול לישבע יפסיד וכן כתוב הר"ן שם במס' שבועות עי"ש.

אלא דלפי זה החחש הוא רק מחשוד מפורסם, ומדרבי תוס' שכתבו שיוכל כל אדם לכתחוב שטר וכו' ומשמעו דלאו דווקא מאחד שהוא חשוד מפורסם או הוא החחש, והוא דלפי דבריו הוכחת לאו שבקט חייל כל בירה אתיא רק למאן דאמר דסבירא ליה מתוך שאין יכול לישבע ממשמן היתומים, וזה שלא כהכלcta דקיימה לנ בזה כרב ושמוראל כנ"ל והתוס' אין מוכרים כלל להוכחת שלא שבקט חייל כל בירה מכללא דמחopic שבואה ואין יכול לישבע.

ותו דהתוס' מוכיח_DACל ממון בכל מקום טענין מזוייף חוץ מגיטין משום עיגונא הקילו בה רבנן, ולדברי החתום סופר אין לנו שום ראייה, רק על החשור מפורסם שאבדה ממנו חזקה "دلא חזיף איניש ליזופי שטרות" והרי

אינו נאמן שהרי מודה שכתבו ויוצא מתחת ידה עכ"ל המחבר עי"ש.

וקשה לפיה זה רbatchו"מ סימן מ"ו פסק המחבר והבית יוסף שם, המוציא שטר חוב על חבירו כל זמן שלא נתקיים השטר יכול להולה לומר מזוייף הוא, וכי יכול לומר אמת שציותי לכתחוב אבל פרעתיו, או כתבתי ללוות ולא לויות נאמן עכ"ל המחבר שם עי"ש. רואים אנו מהמחבר שם שבשטר שאינו מקוים יכולטעון במיגו דיכول לומר מזוייף.

והחותמים כתובות לתרץ בדברי הרוב המגיד שם, שמחלק בזה דעת גט לא חישין לפילה לפי שאין האיסורין כדיני ממוןנות עכ"ל, והסביר כוונתו דבגט נזהר הבעל בשםירתו שלא יצא מכשול מתחת ידו דיאstor אשת איש יש בו חוב כרת, והוא מיגו במקום חזקה מה שאין כן בשטר ממון שאין בו שום מכשול ורק הפסד ממונו אינו נזהר כל כך בשםירתו עי"ש אבל לבסוף הניחו בצד דמנה ליה לחלק בזה בלי ראייה מהש"ס.

ובקצתות החושן ריש סימן מ"ו הקשה יותר מהגמרה בריש פרק כל הגט דף כי"ד ע"ב שמדريك הגדרא, קטנה הוא לא מצוי מגersh בה הא גדולה מצוי מגersh, אמר זאת ואמרת שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת ומויצאן שטר חוב על אחרים ופירוש רש"י ז"ל הא גדולה מצוי מגersh בה, וכי מפקא ליה לא חיישין לאיסור אשת איש למימר שם לא לו ניתן הגט אלא לחברותה ניתנה ונפל מידה ומצתה זו, וכו' מוציאן

כן בודאי לא שייך הטעם דלא שבקת חyi לכל בריה שהרי המלה הראה שטרו לולה בחיו והורה לו שהוא חייב, ואפיילו hic אמרינן כשלא אמר תננו אין נותנים, וטוענים ליתומים מזוייף, ר"ל דשטר שאינו מקוימים מחשש זוייף אין לו שם שטר כלל ולפי זה לא נחתי התוס' להסתפק אי טענין מזוייף מטעם דלא שבקת חyi לכל בריה או דנימה דזה לא שכיה. וכמו שכתבו הפni יהושע והקרני ראם עי"ש ודור"ק.

ולפי דברינו יתיישב לנו גם כן קושית החותמים וקצתות החושן ח"מ רס"י מ"ו מהא דפסק הרמב"ם הלכות גירושין פרק י"ב הלכה ב' וזה לשון קדרשו, הוציאה גט מתחת ידה אמרה גירשני בעל בזה, הדרי זו נאמנת ותנסה בו, אף על פי שאינו מקוים, בא הבעל וערער, אם אמר לא נתתיו לה אלא מבני נפל ומצאה אותו אינו נאמן, שהרי הורה שכתבו לה והרי הוא יצא מתחת ידה, אבל אם אמר הבעל, על תנאי היה, פקדון היה, מעולם לא כתבתי, מזוייף והוא, יתקיים בחותמו וכו' ואם לא נתקיים אינה מגורת, עכ"ל הרמב"ם בהלכות גירושין עי"ש.

הדרי אנו רואים מזה שאינו נאמן בטענת נפילה ע"ג דעתה ליה מיגו לומר דמזוייף הוא, ואף על גב בטענת תנאי או פקדון נאמין במיגו אפיילו hic בטענת נפילה אפיילו שיש לו מיגו לומר שמזוייף לא חשבו על זה, וכן פסק המחבר באה"ע סימן קנ"ב ז"ל בא הבעל וערער אם אמר נפל ומצאה אותו

רהור שטר מעילא גם בלי הוראותו לא מהימן לומר שנפל מידו ומצאתה רהור מיגו במקומ חזקת השטר שבא לידי כנהוג ולא ע"י נפילה דלא שכיח, רמוזהרי אינשי בשטר כשר כמו שאינו נאמן לומר פרוע על שטר מקוים ממש שהוא נגד חזקה דشرطך בידי מי עבי, מה שאינו כן בשטר ממון דבלא הוראותו הרוי כחפסא בעליםא, שפיר נאמן לומר שנפל ממנו במיגו שהיא יכול לומר מזוייף דהפה שאסר הוא הפה שהתר, כמו שאמן לומר פרעתי במיגו דמזוייף אף שהוא נגד חזקה דشرطך בידי מי עבי ממשום דבלא הוראותו הרוי רק כחפסא בעליםא כנ"ל, כמו שכחוב בתוס', ולכן כל מה שיטען נאמן ואפיילו יטעון ממנו נפל ומצאתה נאמן, ושפיר מישוב סתרת השורע, שבחו"מ סי' מ"ו פסק המחבר קנ"ב פסק המחבר דלא מהימן לומר ממנו נפל אפילו במיגו, ממשום שהוא נגד החזקה "شرطך בידי מי עבי", אבל בטענת תנאי היה, פקדון היה, מהימן משום שאינו נגד החזקה, שشرط בידי מי עבי (ומכח"כ מה שכחוב במשל"מ שם דתנאי ופקדון אייריו באופן שפוטל הגט כיון שננתנו לה בפקדון לא נכתוב הגט לאשותו הרוי כעין טענת מזוייף).

ולפי סברתינו יתיישב על נכוון דברי התוס' בפרק גט פשות ד"ה הא דלא מקוים וכור' שכחובו דבשטר מקוים אינו אומר שלא להשביע את בניו אמר כן ושלא יהא סוכרים העולם שחיבק לו כמו שכחוב בשטר מה שאינו כן בשטר שאינו מקוים ע"כ.

שטר חוב על אחרים ואין הלה יחול לומר לא מפרק ליתתי אלא מפלוני ששמו כשם וממנו נפל ע"כ, הרוי משמע מזה שמדובר נט לממון, ולפי דברי הרב המגיד דבממון חיישין יותר לטענת הנפילה מ אצל גט, והיכא פשיט רבא ממוני מאיסורה ואדרבה בסוף פרק קמא דמס' ב"מ דף כ' ע"א גבי גיטא דאיתסתכח בה רינה אמרין היכא פשיט איסור ממונה, משמע מה דבאיסור חיישי טפי לנפילה מן ממון עכ"ד עי"ש.

ועכשיו לפי דברינו דברי הרב המגיד על הרמב"ם הנ"ל הנהן דברי התוס' שלפנינו, ובאמת בסוף דבריו מביא הו עצמו בזה הלשון: וראי כשקרא עליו ערער ואמר מזוייף הוא יתקיים בחותמי, והרי זה גט שבדיד האשעה כמביא גט בארץ ישראל שאין צורך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עורין יתקיים בחותמי עכ"ל, וכונתו הו אדמתניתין מוכח דכשאין עליו עורין על גט שבאرض ישראל אין צורך שום קיום חותמי, ואפילו שלא בפני הבעל אין חששין עליו ויש לו חזקת שטר כשר, ממשום עיגונא הקילו בו חכמים שלא להזכיר קיומ להגט, ובשטר ממון הלא מביא התוס' ראייה דבלא קיומ אין אפיילו ספק שטר רק כחפסא בעליםא כדביברנו לעיל.

ולפי זה דברי המגיד מבוטטים היטב ושפיר יש לו ראייה מהש"ס לחלק בין גט האשעה לשטר ממון ולא מכח הסברא שכחוב התומים, אלא ממשום דבגט האשעה

שער הלוות

ممמן זהה איןנו, מפני שאין לדמות גזירות חכמים זה להזה ולא נוכל לומר להקל משום עיגונא הקילו בה רבנן, רק היכא אמרו חז"ל בפירושן כן, אבל היכא דלא מצינו ארמיןן אדרבה משום חומרה דاشת איש ראוי להחמיר ביוותר כדמינו זה בכמה הלכות בש"ס, והבן.

ועכשיו לפי דברינו ניחא הא דלא מביאין התוס' ראייה מרבי שמעון בן גמליאל דסבירא ליה במס' בבא מציעעא דף ז' ע"א ומודה בשטר שכתחבו דין ציריך לקיימו, וכן מרוב דסבירא ליה כן, ואם כן אי אפשר לטעון על שטר שאינו מקויים פרוע וע"כ טענין מזוייףadam לא כן לא שבכת חייל כל בריה, אלא משומ דההווים רצוי להכריח טענת מזוייף כדיין, ואנן לא קיימת דין כרי' שמעון בן גמליאל ורב, אלא דקיימת דין מודה בשטר שכתחבו לציריך לקיימו, ולכן דחו הטעם ראיית דלא שבכת חייל כל בריה משומ לדידין נוכל לטען פרוע וליכא הטעם דלא שבכת חייל כל בריה, אבל לבסוף מביאין התוס' ראייה מפרק גט פשוט מרוב בק"ו, דכיון דס"ל ומורה בשטר שכתחבו דין ציריך לקיימו ואינו נאמן לומר פרוע במיגו דמזוייף משומ דהוי מגו נגר חזקת שטר, ומושם גם בשטר שאינו מקויים יש לו חזקת שטר ולא חשיב פה שאסר הוא הפה שהתייר, ואפילו היכי טענין מזוייף אף דלא שייך שם לומר הטעם דלא שבכת חייל כל בריה, ומכל שכן לדידין שקיימת לו מודה בשטר שכתחבו לציריך לקיימו, והטעם הוא שבלי קיום השטר נאמן לומר פרוע משומ הפה שאסר הוא

ולכאורה לפי זה קשה לדרבנה בשטר שאינו מקויים נימא ג"כ שאינו אומר שלא להשביע את בניו אמר כן, אלא הטעם שאמר שלא יסבירו העולם שהשטר אהמת כמו שתכתוב בו, אלא אם כן דסבירתם הוא דבשר שאיתו מקויים דהוי רק כחפסא בעלים, ואינו חשוב עליו כלום שישברו אהמת השטר ודרכ'ך.

ולפי דברינו יתיישב גם כן קושיות הקצורת החושן הנ"ל שהגמרה בראש פרק כל הגט דף כד ע"ב דעל כרחן איידי בוגט מקויים ובשטר מקויים דיש לשניהם חזקת שטר, لكن מביא שפיר ראייה מגט על שטר חובי, משומ דבשר שאיתו מקויים באמת נאמן הוא לטעון נפילה במיגו דיכול לטעון מזוייף, או פרוע וכיון דיידי במקויים הוי טענת נפילה נגר טענת חזקה דשטרך בדיי מי עבי, דעל שטר מקויים מזוהרי איישי שלא יפול ממנו שرك בשטר. שאינו מקויים מחלקים התוס' בין גט לשטר ממון, דבממון הוי רק כחפסא בעלים, וכן פירוש רש"י בסוף פרק קמא דמס' ב"מ בסוגיא דשיירות מצויות דף י"ח ע"ב ד"ה כל, דיידי בשטר מקויים ומוכרה לפרש כן שם בסוגיא וכיוון דיידי בשטר מקויים שפיר קאמר רבא ואת אומרת וילפינן שטר ממון מגט אשה, אף על פי ממונה מאיסורא לא ילפינן.

והוא דלא שני הגمراה בסוף פרק קמא דמס' ב"מ דלכן אנו למידין איסורא ממונה משומ ובוגט אשה יש בו טעם גם משומ עיגונא הקילו בו רבנן אם כן כל שכן שלא ניחוש על הגט אשה

שער הלוות

זה

דווקא כי טעון מזויף, אבל בשאר טענות לא הצורך קיום עכ"ל.

ומזה אפשר לומר דרבו הוא רק כחופה בעלים כיון דלשאør טענות הוא שטר מעליा, ואם כן היה אפשר לומר שכונת התווע' שלנו טענין מזויף מטעם דבית דין הם אביהם של יתומים ואביהם היה נאמן בטענתה מזויף, אך לפי זה, בלקוחות לא היינו טענים מזויף, ומדובר התווע' משמע שימוש להקוות שלא בפנוי ליתומים. لكن נראה כמו דכתבו מעיקרא דرك כ奢מודה שכחטו נחשב לשטר, אבל קודם הוראותו גם לרבותיו רק כחופה בעלים, והוא דלא מהימן במיגו או פה שאסר הוא פה שהתריר, דהו מיגו במקום אנן סהדי דעתו באידי מי עמי, ודוד"ק, ואתה שפיר בס"ד.

והא דאמרנו לעיל דמטעם דלא חזק איןיש לזופי אין צrisk קיים ומוציאין ממון מן הלהה, אף על גב שאין מוציאין ממון מטעם חזקה, ואפילו אחר הרוב אין הולכים בממון ויש לומר על פי דברי הרמב"ם בהלוות סנהדרין פרק ט"ז ה"ו שהאיסור بعد אחד יוחזק, ר"ל שם עד אחד העיד הלב כלות הוא זה ואחד אכלו, מלקין אותו ואף על גב דליך מלוקות בעי שני עדים, אבל להזיקנו די בכך אחד הכى נמי על ידי החזקה דלא חזק איןיש לזופי נתחזק השטרalamת, ושוב אפשר להוציא ממון על ידי זה, וגם יש לומר דהחזקת דלא חזק איןיש הרוי כאן סהדי והוא שני עדים.

הפה שהתריר, ומשום ששטר שאינו מקוים هو רק כחופה בעלים, וכదאמרין במס' בבא מציעא דף ז' ע"א אליבא דרבי, אם כן כל שכן לדין שיכולים לטעון מזויף שלא בפנוי גם בלי טענת הנתקבע.

והא דמייתי התווע' ראייתם מרבי, ולא מיתי ראה גם אליבא דشمואל דכיוון שלא אמר לנו אין נותנים כדאמרנו לעיל ואך על גב דיש לומר דהו ספק ספיקא, וע"כ הא דין נותנים משום שהשטר שאינו מקוים לא הוイ אפילו בגדר ספק שטר כמו שכחטו לעיל, אם כן יש לנו ראייה גם לדין טענין מזויף דהו כחופה בעלים כנ"ל, משום דאליבא דشمואל דסבירא ליה ומודה בשטר שכחטו שצורך לקיימן, א"כ נוכל לטעון ליתומים פרוע כמו שאביהם היה נאמן לטעון פרוע, ואם כן יש ספק ספיקא גם לאידך גיסא, ספק מזויף, ואת"ל מזויף דילמא הוイ פרוע, ולכך לשמוואל י"ל שלא אמר לנו שאין נותנים משום דבין לתובע ולנתבע יש ספק ספיקא, אם כן הווי ספק השקול לכך אין נותנים, אבל לרבות דין לטעון פרוע שגם אביו לא היה יכול לטעון פרוע אם כן אmai אין נותנים, הא יש לומר דהו ספק ספיקא להוציא, ועל כרחך משום דשטר שאינו מקוים לא הווי אפילו ספק ספיקא אלא רק כחופה בעלים כנ"ל.

והנה התווע' במס' כתובות דף י"ט ע"א ד"ה מורה בשטר שכחטו דין צrisk לקיימן, כתבו אף דיש לו מיגו מכל מקום כיון דרכ מדרבנן הוציאו קיים

מדור הישיבה ותלמידיה

הרה"ג ר' אברהם אליעזר ציטראן שליט"א
ר"מ בישיבתנו ה'ק'

בעניין פטור שור ברה"ר

משום אורתודוקסיה וקרן כיוון שלאו אורתודוקסיה חייב ע"מ"ש במלוא הרועים אמן יש לרחות ראי ז"ז דצ"ע מה כיוון הגמ' להקשות אי הכי קרן נמיiah אחזנה בקרנה אין לומר דקושית הגמ' היה דבקרן נמי אורתודוקסיה הוא ולפטור ברה"ר דקושית ואת היה לו להקשות על עיקר דין דשן ורגל פטור ברה"ר וקרן חיב ומאי שנא זה מזה הלא שנייהם אורתודוקסיה ולמה לתלות קושיווא זאת בשאלתו של כשכשה בזונבה דפשיט ליה דאורתודוקסיה היא ואח"כ הוקשה אי הכי קרן נמי אלא ר"יל רבעצט מה דאורתודוקסיה אין זה סברא לפטור דאדרובקה כיוון דאורתודוקסיה הוה ליה לאסוקי עדעתא שתזיק אם כן ע"כ הא דשור פטור ברה"ר הוא גזירת הכתוב רועבר בשדחה אחר אלא כשהשאל לו כשכשה בזונבה מהו והשיות לו וכי יאחזנה בזונבה וילך סבר המקשן וכוכנות התרצין הוא באמת דהטעם דאורתודוקסיה מספיק לי לפטור אותו משום שיש לו רשות ללקת ואי אפשר להזיק בזונבה ולשםה והוא כען אונס לכון הקשה לו אי הכי קרן נמי כיוון שיש רשות לבהמה להלך ואי אפשר לשמרה שלא תזיק נמי יפטר מהאי טמא והישיב לו דין זה כוונתו לפי שא"א לשמרה אלא עיקר

הרמב"ם פ"א ה"ח הל' נז"מ כתוב הזיקה ברה"ר וכוכ' אם בשן ורגל הזיקה כרכחה ה"ז פטור שהרי יש להם רשות להלך כאן וכוכן ודרכ הבהמה להלך ברוד הילכה ולשבר בדרך הלוכה עכ"ל הרוי הטעם דפטורו שנ ורגל ברה"ר לפי רברוי הר"מ הוא משום אורתודוקסיה הוא וזה הטעם אי בהרי"ף ג"כ פ"ק רב"ק ותמה עליו הרא"ש זוזיל מה הוצרך לפרש טעמא דפטורי משום דאורתודוקסיה הוא הא קרא כתיב ובער בשורה אחר ולא ברשות הרבנים ואפשר שכא לפרש טעם הפסוק למה פטרתו התורה ברה"ר לפי שדרכו לילך ברה"ר וא"א שליכו הבעלים אחריהם תמיר ונ"מ מטעם זה שם הי עץ ארוך מונה קצטו ברה"ר ומڪצטו ברה"י וורסה עליו ברה"ר ושברה כלים ברה"י כיוון שדרוכה לילך ודרוס פטורין עכ"ל הרא"ש.

והנה בדף י"ט: גمرا ערכאה דמשמע כפирוש הרא"ש בדברי הר"ף דאי שם יתיב ר"י נשיאה וכוכ' כשכח בזונבה מהו אל וכוי אחזנה בזונבה וילך אי הכי קרן נמי וכוי אחזנה בקרנה וילך הכי השתה קרן לאו אורתודוקסיה האי אורתודוקסיה ומשמע רעיקר הפטור דשן ורגל ברה"ר הוא

נמי בזונב אעפ"י שמחובר לגופו הר"א דחייב עליו משום אש זהה היה כוונת התרצין בגם' כיון דא"א להחזיק בזונבו היה רgel ופטור ברה"ר ולא חשיב אש דחייב ברשות הרובים.

ומהנ"ל נדחה ראי' מהגמ' לדברי הר"ף יכול להיות דהפטור של שו"ר ברה"ר הוא משום גזירות הכתוב ולא משום דאורחיה הוא.

ובדברי הר"ף דע"י דהא בgam' כני' אווי דאכלת גריש רעלמא פטור רבעינן וכבר בשרה אחר וליכא וקשה דהא ברשות אחר למיימר אורהיהו ועל כרחך רשוי' ברשות אחר דפטור וראי דלאו משום אורהיהו הוא וע"כ גזירת הכתוב הוא דהחייב של שנ ורגל הוא רק ברשות הנזוק ויל' רתרי יש פטור דרישות דעלמא רפטור לפ"י שאינו רשות של נזוק ויש פטור ברה"ר משום דאורחיה אורהיהו והגפ"מ ברף ארוך מונח מקצתו ברה"ר ומڪצתו ברה"י ודרשה ברה"י והזיך הכלים שברשות הנזוק דאי מטעם הפטור של ובער בשרה אחר הר' הוא חיב בשביל שהנזוק נעשית הרשות הנזוק ובער בשדה אחר קריין ביה אמן המזיך היה ברה"ר ופטור משום אורהיהו וא"כ לא קשה על הר"ף דבר הפטור משום אורהיהו אלא טעם הפטור למה פטור ברה"ר אבל הא דפטור ברשות אחר הוא משום גזה"כ וכראוי בgam'.

אמנם עדין קשה ראה בgam' איתא התיוזה ברה"ר והזיקה ברה"י חיב ולפי

הפטור הוא משום דאורחיה הוא והוה רgel ופטור ברה"ר מגזירת הכתוב ומה שאמר לו וכי יאחזנה בזונבה וילך כוונתו שלא תאמיר כיון שאפשר להחזיק בזונב באופן שלא תזיק בכשכחשה א"כ אינו בגין של רgel דלא מיקרי דהזיקה דרך הליכה וחיב ברה"ר לזה אמר שאינו כן שא"א להחזיק באופן אחר והוא רgel ופטור ברה"ר אבל קרע עצם ההיזק אבל קרע עצם ההיזק לאו אורחיה הוא וכוונתו להיזק והוא מזיך אחר.

ובדברי התרצין ואמ' באמת היה אפשר להחזיק בזונבה ואל היה דורך הילוכה דחיב ברה"ר ערך צדין ביאור משום אינו מזיך יהא חיב.

ויל' דהנה בריליל הקשור ברגלי התרגילון דרינו במתני' במתני' לשלם חז' נזוק וכוי' הרא"ש פ"ב סי' ב' ראמ' יש לריליל בעלים ולא אצני' והתרגול הזיך בו דרך הילוכה שניהם חיבים בעל הROLIL חז' ובבעל התרגול חז' ובפלפולא חרופתא אותן שי' דהחייב משום אש הזיך קודם שנה ובפני יושע באותו דבר המתחליל שם אלא בעל התרגול וכוי' כתוב חלק בין רגיל לאוכל ושליף שעליה שחיבים משום רgel ויל' ונראה שלא דמי דהא דאמרין דרבכרים המוחברים לגופה והיינו ממון הבעלים אבל זה נקשר שלא מדעת וגם אינו ממון של בעליים עכ"ל ואני רואים דدليل נחשב מחובר לגופו [ומושׁוּז] הוא דכתיב הפני' הטעם לפוטרו מרגל] נחשב לאש כמו שאמרו הפלפולא חריפתא לעיל בדברי הרא"ש וא"כ הци

חזר הנזק כמשמעותו לתרויהו לפירות ולא לשורדים ג"כ כיון שאין המזיק יכול לילך שם אמןם באופן שמיוחדר לפירות ולשורדים אין זה חזר הנזק דמה שמיוחדר לפירות אף לנזק אינו עושה חזר רק באופן שע"י זה אין המזיק יכול להכנס שם שורו הרהו חזר הנזק לא בשבי של שהוא של נזק אלא בשבי שאינו של מזיק ודעת ר"ת הוא דכין שאינו של מזיק יחול השור להיות שם שב דיש רשות לבעל השור להכנס שם אלא שאינו נחשוב חזר הנזק דהקובע על המקום שהוא נחשב לחזר אינו מה שהמזיק יכול להיות שם אלא מה שהמזיק אינו יכול להכנס שם ואשר ע"כ אם מיוחדת לתרויהו לשורדיםתו אינו חזר הנזק.

והו יצא לדעת רשי"ת תלי שם חזר הנזק אם יש להנזק זכות השתמשות באותה חזר ולדעת הר"ת תלי שם חזר הנזק באם יש רשות למזיק דבראי לו הלא הוא חזר הנזק וככל' ועדין קשה על הרף דרגס כדש"י והלא דעת הר"ףadam היה אורחיה אינו חייב ולהלן גם אם מיוחדת לתרויהו לשורדים ולחד לפירות גם כן חשוב אורחיה ולא יהא נחשב חזר הנזק אמןם זה לא לא קשה כמו שת"י במנו"יiscal זמן שהפירוט בתוכו אין הלה רשאי להכנס שם לשורדים והדעת מכרעת כן כדי שלא יאכלו שורדים של זה פירוחיו של זה ולזה ולזה לשורדים היינו כושא הלה פירותיו ע"כ ונמצא דאה"נ אם היה לו רשות לבעל השור להיות שם בשעה שפירוחיו של נזק עדין שם או אה"נ לא היה לחזר הנזק.

דברי הר"ף פטור דמ"ש מדף כף הקשה השלתי גבראים עי' בפלפולא חרופטה אות ט'.

והרמב"ם גם כן סותר דבריו כתוב בדברי הר"ף וכמו שהבאו לעיל והוא עצמו פסק בכ"ב הל"ה מהל' נז"מ דהתזה ברה"ר והזיקה ברה"י פטור. ויל' דנהה בדף י"ד אמרנן דחזר שהוא חזר הנזק לא פירות ולא לשורדים פליגי ביה ר"זوابאי דלר"ז פטור בשור' כיוון דמיוחד לפירות לשורדים לא מיקרי שדה אחר ולאבי שדה אחר קרינן ביה כיוון דאיינו מיוחדת לשורדים ובמיוחד לפירות לשורדים פטור דלא מיקרי שדה אחר וער"ש לא זהה ולא זהה לפירות להזקה לשורדים ה"ה חזר הנזק לגבי שנ עי"ש.

נמצא דפליגי בה רשי"ו ר"ת באופן שיש רשות למזיק ולניזק להביא את השורדים ורק לחדר להביא פירות האם חשוב חזר הנזק או לא וכדעת רשי"י פסקו גם כן הר"ף והרמב"ם דاعפ"י דמיוחד להזקה לשורדים ולחד לפירות ה"ה חזר הנזק וחיב. אמן קשה על דבריהם קוי התוס' איך הרי חזר הנזק כיוון שיש רשות להכנס שורו ויל' דמעשיה חשוב חזר הנזק דכיוון דבשעה שהלה יש פירות בחזר אין בעל השור רשאי להכנס אם אה"כ מה שיש לו זכות להשתמש בהחזר בהנחה הפירות ה"ה לגבי הפירות שלו ואעפ"י שלגביו השורדים נקרא של שנייהם מה שנקרא רשות של מזיק אינו מפקיע מה שלגביו הפירות נקרא רשות הנזק ויש עוד אופן שחייב

ולשורים דלא מיקרי שדה אחר ובראה"ר כזה שאין רשות הנזק ולא הו שדה אחר וכחתיזה ברה"ר דחיב ומ"ש מך ארוך [וביש"ש מיישב דצורת לאו אוורחיה לענין הדין אוורחיה גמור נינהו דאן הזיקן מצוי כ"כ ואך דהס בכלל רגאל אבל לענין הדין אוורחיהו הצורך לפטור ברה"ר לא הו צורת אוורחיהו שוב לאו אוורחיהו דלא גרע מחד המחייבות לפירות לחדר ולשורים לתרוויהו אבל אבל בדף ארוך רמואה הנזק נעשה ברה"ר ה"ה ובראה"ר הרחו מיחודה לפירות ולשורים ומשווה פטור משום אוורחיה והוא ורישות להמזיק להכenis משום פירותיו ועי' אמר דמשיה פטורים ברה"ר אף במיחורת לפירות משום אוורחיה הוא ויש רשות להמזיק להכenis שם פירותיו והו כמו מיחורת לפירות

ולפי זה יתישב דברי הר"י פ דאין כונתו לחת טעם על מה שפטרה התורה שנורג לבראה"ר דעתך הטעם הוא משום דקרו חי ובער בשדה אחר אלא דעתך כונתו הוא לומר דיש רה"ר כזה שמיוחד גם לפירות כגן בקעה שמיוחדת לפירות וגם לשורים וא"כ יקשה לנו כיון שהוא מיחורת לפירות אמאי לא נאמר שהוא מיקרי שדה אחר אף שיש רשות גם להמזיק להכenis שם פירותיו ועי' אמר דמשיה פטורים ברה"ר אף במיחורת לפירות משום אוורחיה הוא ויש רשות להמזיק להכenis שם פירותיו והוא כמו מיחורת לפירות

הרה"ג ר' אלישע סעקוֹלא שליט"א
ר"מ בישיבתנו ה'ק'

**בבביה הגמ' אי חולדותהן כיווץ בהן או לאו כיווץ בהן
 ובchein צורוות**

העלוי' שם הזיקה יותר ממה שהיה שווה משלם ההיקז מביתו וכרי ולא הויא כקרן דאין המזיק משלם אלא מגופו וכרי וצ"ב דאמאי מוסיף רשי' ולא הויא כקרן דמאי נ"מ היא אי קרן משלם מגופו או מהעלוי' ועוד דהא רשי' כבר פריש לעיל והלך לאו תוללה דקרן הויא דמכח רגל קתוי וא"כ בודאי אינו מזיק לקרן וא"כ מי מוסיף רשי' הכא שלא הויא לקרן.

ואשר נראה לבאר בביור הענין דהנה בחידושי ר' ארוי לייב בסי ס"ו כתוב לחקרו בעיר הדין דההllum"מ מצורוות ממשם חיע' א"א דכוון דיעקר הצורוות היא מכח הרגל ולולי ההלכה הי' דינו ממש קרجل ע"כ גם עתה אחורי ההלם"מ הח"ן הוא מחויבי רגלי ממש אלא דההלהנה נאמרה פטור על ח"ן וכמו בשאר פטורים שנאמרו בזוקי ממוני כגן שנ ורגל דפטורים ברה"ר ובו על כלים כמו"כ נאמרה פטור על חצי נזק או דילמא אחורי ההלכה אפקינהו למגרי מכל חובי רגלי וננתנה להם חיוב חרש של ח"ן, ונמצא לפ"ז דאחורי ההלם"מ החיוב דח"ן בצרוות הוה חיוב חרש מרין ההלם"מ.

ובגמ' דילן וברף ט"ז גרסין ח"ן צורוות

ביב"ק דף ב' ע"בBei הגמ' אי חולדותהן כיווץ בהן או לא כיווץ בהן, אמר רב פפא יש מהן כיווץ בהן ויש לאו כיווץ בהן. ע"י ברשי' ד"ה הכא מי שכח ווז"ל מי אמרין חולדותהן כיווץ בהן ל"ש אב ל"ש חולדה אם הזיק משלם או דילמא לא עכ"ל. ופשטוות ממשמע מדרברי רשי' דאי חולדותהן לאו כיווץ בהן פטורות מלשלם, וכבר הקשו האחרונים דאי פטורים מלשלם א"כ بماי קרי מזיק ובמאי הוה תולדה וצ"ב.

והנה הגמ' בדף ג' ע"ב מסיק דר"פ דאמר יש כיווץ בהן ויש לאו כיווץ בהן קאי על תולדה דרגל, רגלי הא אוקימנא חולדה דרגל כרגל, בח"ן צורוות דההלהנה גמורי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל לשלים מן העלוי', והא מיביעא לי' לרבעא דבעי רבעא ח"ן צורוות מגופו משלם או מן העלוי' משלם וכרי לרבעא דמיביעא לי' אmai קרי חולדה דרגל לפוטרה מרה"ר ע"כ.

והק' בשם"ק דמן"ל להגמ' דלר"פ חולק על רבא דלר"פ קרי חולדה דרגל לשלים מן העלוי' דילמא מורה לרבעא דהוה חולדה רגלי רק לפוטרה מרה"ר ע"ש, עוד יש לדרך ברשי' ד"ה לשלים מן

מעליי' משלם דלא אשכחן אורהי' דמשלם מגופו דהינו דהוה דין רק בדין דלאו אורהי' משא"כ מזיק דאורחיה' משלם מעליי' וכ"ז לא שייך לומר אלא אם היא חיוב חדש של ח"ג צורוות דאי"א דבhalca לא נאמרה רק פטור על מזיק דרגל אבל בעצם זהה מזיק דרגל אי"כ מה שמשלם בודאי זהה חיוב מזין רגל ואין יכול להיות משנה משאר תשלומי רגל, דבחיחוב דרגל בזה לא נשנה בכלל מצד ההלמ"מ רזה לה והוה רק פטור על חצי השני שהיא פטו, וברגל לא מצינו שישלם מגופו משא"כ אי"א הדוה חיוב חדש שנתחדש מצד ההלמ"מ אי"כ בחיחוב זה שפיר יש להסתפק אי יש להם דין דין דקרן או לא ודוך". [וע"ש שמכאן שם שאור צדי האיבעיא דרבא בדרך זה ודוכ".]

ולפי"ז רבא דמסתפק אי מגופו משלם או מהעלוי' בע"כ צ"ל דס"ל דח"ג צורוות הרובים דומה לרגל רק בהפטורים ולא איןנו דומה לרגל מזיק חדש בחיחובים, דהא החובים הזה מדין חדש ולא לפינן לה מדין רגל ולא דכינוי דבכל גדרי המזיק דומה צורוות לרגל ובכלו halca היה ממש ברגל ע"כ לעניין הפטורים של רגל דהינו רשות הרובים ילפינן נמי צורוות מרגל שייהי לה הפטורים, והצד שישלם מהעלוי' הווא דכיוון דס"ס הוה אורהי' ולא מדיני מעליי' באורהי' ולא משום דהיא תולדת דרגל, אבל ר' פפה דאומר דח"ג צורוות הוה מדין רגל והלכה אינו רק פטור על החצי נזק ובזה שייך לומר תולדותיהן

הלוות גמורה לה דמונא היא והק' הרא"ש ע"ז דכיוון דאמרנן דהלוות גרוועי אתה ולא להחמיר וא"כ מהיכי תיתי נימא דהוה קנסא ומילא אינו גorus דמונא היא רק הלוות גמוריה לה. ולפי הניל' מבאר ר' לייבadam נאמר דהhalca אפקינהו למורי מכלל חיובי רגל ואוקטמינחו אחיחוב חדש של חצי נזק וא"כ יש מקום לומר דכמו דאמרנן פלגא נזק קנסא משום דלא מצינו בתורה חיוב של ח"ג ממון כמו"כ הינו אומרים דהיחוב של ח"ג צורוות היא קנסא דלא מצינו חיוב ממון דמזיק שהוא ח"ג ולכך נאמר בהלמ"מ דח"ג של צורוות הוה מונא.

ובבעיא דרבא אי ח"ג צורוות מגופו משלם או מן העליי' לכ' מוכחה לומר דח"ג צורוות הוה חיוב חדש, דהא בגין' מבואר דעתך האיבעיא הוה אי מגופו משלם דלא אשכחן ח"ג דמשלם מעליי' או דילמא מעליי' משום דלא אשכחן מאורהי' דמשלם מגופיה. ולכוארא הא halca נאמרה רק שמשלם ח"ג ומהיכי תיתי שישלם הח"ג אפי' מגופו וביע"כ צ"ל דהשאלה הוה דיש לחזור בדין של מגופו משלם הנאמרה בדין תם אם היא דין משום קרן ומילא לא שייך רק בקרן או דילמא היא דין בחצי נזק דריני' של צורוות משלם ח"ג שנתנה התורה בתם רינם שאינה משלם רק מגופו, ומילא הי' שייך לומר דאפי' בשאר מזקין אם יהי ציר שמשלם ח"ג שישלם מגופו וזהו ביואר הגמ' אי מגופו משלם דלא אשכחן אורהי' דמשלם מעליי' והינו דהוה דין בתשלומי בח"ג או דילמא

הזה מריני רגל רק הוה חיוב חדש מרין הללמ"ם ואינו מריני רגל בכלל וקשה על ר"פ, וע"ז תירץ הגמ' לשלם מן העלי"י והיינו דכיוון דוחזין דמשלן מן העלי"י א"כ חזינן מצד החיוב הזה מרין רגל ולא מדין חדש של הללמ"ם, ומודיעק לשון רשי"י דהו סוף כאן ולא הריא כקרן דאיין המזיק משלם אלא מגופו, משום רכבל הקור' דהה' על ר"פ היה דבע"כ צ"ל דהזה חיוב חדש של הללמ"ם מרוחזין דאיינו משלם כדין רגל וא"כ הזה חיוב חדש ואז היה שיק למימר דהה' גזורה מרין קרן וכמו רגל דס"ל לרבע והי' מקומ להסתפק אי מגופו משלם או מהעליל'י משלם אבל ר"פ דס"ל שלא הוה חיוב חדש מה דוחזין רמשלם בצורות ח"נ הוא מדין רתולותיהן לאו כיוצא בהן וא"כ עכ"ל דהזה תולדה דרגל ומשלם מהעליל'י ואינו דומה למזיק דקרן בכלל ודוק'.

ובהניל' נמי ניחא אמא כתוב רשי"י דא"א תולותיהן לאו כיוצא בהן פטורים משלם משום דס"ל לרשי"י רכבל חייבי בע"כ דס"ל כר"פ דהזה מחויבי דרגל ממש וא"כתו לא שיק להסתפק כל רבבהו"א דקאי ר"פ על קרן הקשה ע"ז רמ"ש קרן דכוונתו להזיק וממןך ושמייתך עליך הנני נמי כוונתו להזיק משמע רתולדה הוה ממש כהאב ומהייבנין ליה מדין אב ממש והצד רתולותיהן לאו כיובי הינו דאיינו מזיק כמו האב, וממילא לא הוה מזיק בכלל, רזה בודאי לא אמרין דהזה מזיק ורק

לאו כיוצא בהן דהאב מחיוב נזק שלם והтолדה מהייב רק ח"ג דאי נימא רתולות נמי הוה מדין חדש א"כ איינו שיק בכלל לרוגל ולא שיק למימר תולותיהן לאו כיוצא בהן דאיינו תולדה מהאב בכלל, רתולות דזקין שיק למימר רק מה דילפין בחזיבים מהאב ואי נאמר דדר"פ הוה חיוב חדש א"כ איינו תולדה מהאב וא"ז דר"פ ס"ל דח"ג צוררות הוה תולדה דרגל ממש ובallo הלהלמ"ם הוה מחיוב נזק שלם כמו רוגל ממש וע"כ נתהדר חדש הלהלמ"ם ופטרהחצי נזק.

ולפ"ז מתורץ קרי השם"ק הניל' דבע"כ צ"ל רידע הגמ' דר"פ בודאי משלם מהעליל'י וחולק על רבא, דהא כיון דרבא בודאי הוה תולדה דרגל ממש והיינו דהחזיבים שיש לצוררות הוה מחויבי דרגל וא"כ בעכ"ל דמשלים נמי מהעליל'י דרגל לא מצינו מגופו ולא שיק לחלק בחיבבי רגל, זהו נמי המקור להר"י' והרמב"ם שהשミニו הנהו האיבועא דרכא שם בפ"ב, והיינו דכיוון דהם פסקו כר"פ דמעלili משלם וא"כ בע"כ דס"ל כר"פ דהזה מחויבי דרגל ממש וא"כתו לא שיק להסתפק כל הנהו האיבועא דרכא ודוק'.

ולפ"ז יש לבאר רשי"י נמי דכשהגמ' הקשה על ר"פ דקאמר לאו כיוצא בהן על ח"ג לצוררות הק' הגמ' ואמאי קאי לה תולדה דרגל ופירשי' הואריל ואינה שלמת כמותה, והיינו דהgem' רצה להקשות דכיוון דאיינו שלמת כמותה א"כתו לא שיק למימר מצד התהייבות

אםאי קרי לה תולדה דרגל אע"ג דדמי לדרגל כיוון שדינה חלוק היה לה לקרוות שם בפני עצמה ע"כ ומובואר בפנוי' דתבוס' זה קאי על רבעה ולא על ר"פ ע"ש ולכאר' אמא לא ביאר תוס' כמ"כ כשהגמ' הק' על ר"פ ואמא קרי לה תולדה דרגל, ולהניל' ניחא משום דולד"פ כמו דמחיבין מדין דג'ל ואינו משלם כמו רג' והיינו נזק שלם א"כ שפיר הק' הגמ' אמא קרי לי תולדה דרגל, משא"כ לרבעה שפיר הק' תוס' דמאי הק' הגמ' ואמא קרי לי תולדה דרגל הא המזיק דעתוות דומה לרגל, וע"כ כתוב תוס' דהזה לי לקרוותה שם בפני עצמה כיון דהזה חיבור חדש ומשונה מרניינ' רג'.

נותנים לו חיים דמיון אחר דר"פ לא ס"ל הכי ו록 ס"ל שלא שייך לחייבו על תולדות דהאב רק מדיני האב ממש וסבירא לי לרשי"י רחזי נזק הוה חיוב חדש ואינו אותו חיוב דנוק שלם רק הוה חיוב חדש אפי" בקרן וממילא ס"ל לרשי"י דלהצד דאמרנן תולדותיהן לאו כיוצא בהן אין לחייבו ח"ג רזה הוה חיוב חדש ואינו מחייב האב, וכי"ז היה דוקא לר"פ דס"ל לכל הגמ' הולכת אי יכול לחייב על תולדה מדין אב ממש או לא, אבל לרבעא דס"ל דשיך לחייב מדין חדש כמו בח"ג לצוראות רוחחרש שם חיוב חדש א"כ למסקנת הגמ'DKAI על ח"ג לצוראות לרבעה היינו רק שהייה פטור ברה"ר. ואפשר לבאר תוס' בר"ה

"S" 1900: 18 (1) 1-10 May

מציאות כת"י מרן בעהמ"ח שור"ת בית שעריהם - עיין לעיל דף כ"ג

הרהור ג' ר' רפאל יהודה הכהן ראתהמאן שליט"א MSGICH BI-SHIBBETNU HAK'

בעניין נזקי עכו"ם

אמתניתין קאי דאיירוי אפילו במווער ועד רבתם בלאו הכי פטור למ"ד ח"נ קנסא דכי קנסיה רחמנא דוקא כשהוזיק לישראל ולא לעכו"ם, דהא אפי' אמור פטור. ועיין שם שהעללה דגירות התוס' צ"ל שנגח שור שלהם שור שלנו.

ובמהרש"א כתוב לקיים הגירושא שלפנינו דקראי דעתך והתיר אתו לשור שלנו שנגח שור שלהם דפטור מטעם הפקעת הלואותו למ"ד גזול עכו"ם אסור, דלשוור שלהם שנגח שור שלנו לא צריך קראי דבלאי"ה חייב שלהם, כדאמרינן בפרק הגוזל, ישראל ועכו"ם שבאו לדין אם אתה יכול לזכות לישראל בדיןיהם זכה ע"ש, ודבריו תמהווין שהרי מפורש בירושלמי עללה דמתניתין דאין העכו"ם מחיבין בדיןיהם על נזקי בהמתן וכ"כ הרמב"ם בהל' נזקי ממן פ"ח הל"ה וא"כ צריך קראי לשור שלהם שנגח שור שלנו, ועוד דעתך דין דהפקעת הלואותו אין אנו למידין מקראי דעתך והתיר, ועיקר קושית המהירוש"ל ג"כ לא מיתריצה דכיוון דהקדש ממעתין מרעהו אלמא דרעהו דוקא ליל טעמא דעתך והתיר לפטור שור שלנו שנגח שלהם.

ואפשר ליישב דברי התוס' לפי הגירושא שלפנינו דהנה בס' שיטה מקובצת בשם תלמיד הר"פ הקשה עליה דאמרינן אי

תניין בב"ק לח. שור של ישראל שנגח לשור של עכו"ם פטור ושל עכו"ם שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד משולם נזק שלם ופריך בגין' ממן' אי רעהו דוקא, דעכו"ם כי נגח דישראל נמי ליפטר, ואי רעהו לאו דוקא, אפילו דישראל דנגח לעכו"ם לייחי"ב, אמר ר' אבורהו אמר קראי עמד וימודר ארץ ראה יותר גוים וכו' עמד והתיר ממונם לישראל עכ"ל.

וכתו' ד"ה עמד והתיר ממונם לישראל, משמע דוקא בעניין זה שנגח שור שלנו שור שלהם ולמ"ד בפ' בתרא (לקמן דף קי"ג) גזול כנעני אסור ניחא אבל למ"ד מותר קשה עכ"ל.

ובס' יש"ש תמה על דברי התוס' דהא בשור שלנו שנגח שור שלהם מיפטר מקראי דרעהו כי היכי דממעטינן הקדרש ועכ"כ צ"ל דלמסקנא רעהו דוקא, ובשור שלנו שנגח שור שלהם מפטר מרעהו, ובשור שלהם שנגח שור שלנו חייב מקראי דעתך והתיר, ועוד דאפי' למ"ד גזול עכו"ם אסור מי ניחא, דל"ל קראי לפטור שור שלנו שנגח שור שלהם הא הרוי הפקעת הלואותו דלב"ע מותר וכמבראför לקמן בפ' בתרא (שם), ורוחק לאוקמי סוגיות הש"ס בתם ואליבא דר"ע דס"ל יוחלט דהו גזול ממש דהא

שער הלוות

קה

מייתר כהאי דסוגין דממעטין הקדרש שוב לא ממעטין עכו"ם משפטא דקרה, והא דממעטין נכסי עכו"ם לשמור מקרה דרעהו כמו"ש הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב ה"א והוא מדברי המכילתא ע"ג גם הדקדש ממעטין התם היינו משום דהחתם תרי רעהו כתיבי וכי יתן איש אל רעהו וישלם שניים לדעהו, ועיין בחם משנה הלכות נזקי ממון הל"ה מה שהקשה ע"ד הרמב"ם ולפמ"ש א"ש עי"ש ובמגיד משנה שם.

ומה שהקשה הימ של שלמה דלי' קרא למעט בשור שלנו שנגה שור שלהם הפוקע היפוקו ליה דפטור מטעם הפוקעת הלואתו אפילו למד' גול עכו"ם אסור נראה כמו שכתו האחרונים דאף דהפקעת הלואתו מותר איינו אלא דיליכא איסור שלא לפروع חובו כמו בישראל דאם איינו משלם לו עובר בלא תגוזול כמו שפירש רש"י במס' גיטין דף ל' ע"ב ד"ה ואמור רבנן דחשתمت. ונמצא הלווה גולן על פיהם [וכ"כ החינוך מצوها רכ"ח]. - ומה שהקשה המנתה חינוך שם בהא דפרק בכתובות דף פ"ה למד' פריעת בעל חוב מצوها אמר לא ניחא לי דאייעבר מצואה Mai, ומසיק דמכין אותו וכור' ותיפוק ליה דaicא לאו ובוודאי קופין עיין שם, כתוב ברבורי יחזקאל דלא קשה מידי דדורוא כשאינו רוצה לשלם כל עיקר עובר בלא תגוזול אבל כשרוצה לשלם לו לאח"ז דיליכא לא בתגוזול שפיר פריך אי אמר אני משלם עכשו אלא לאח"ז Mai עברין ליה ומפני דמ"מ קופין אותו מצד המ"ע דמייחיב לקיים מיד וראי' לזה מהא

רעחו דורוא זוזיל וא"ת מי קאמר הא פשיטה דרעהו דורוא מדרmittut הקדרש לעיל י"ל הנ"מ לענין הקדרש דאיינו בכלל רעהו אבל עכו"ם כיון דהדריות הוא מקרי רעהו וה"ק אי רעהו דורוא לענין עכו"ם דאיתיה בכלל רעהו ומשמי אמר קרא עמר וימודר ארץ כלומר לעולם עכו"ם איתיה בכלל רעהו מיהו אתה קרא לומר דהתיר מומנס לישראל, וא"ת מי איריא בגיןות אפילו בעלמא נמי י"ל דאית ליה דגוזל עכו"ם אסור והלך האי קרא לענין נזקי קאמר עכ"ל ומושב קושית היש"ש הראשונה.

והא דקאמר בבכורות (דף י"ג) לעמיתך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר אונאה לעכו"ם אלא דעתכם איינו בכלל רעהו, בתם ה"ט משום דדרשין בכבא מציע (דף נט) מי דכתיב ולא תונו איש את עמיתך עם שאתק בתורה ובמצות אל תונחו ויעוין שם בראשונים בזה כמה פירושים, אולם הב"ח בחושן משפט סי' רכ"ח הביא בשם המרכדי דלמעט עכו"ם הוא דأتוי עי"ש, ולפי"ז אדרבא מוכח בדברי תלמיד הר"פ גם עכו"ם בכלל רעהו דאל"כ ל"ל למעט עכו"ם מעמיתך מטעם שאתה בתורה ובמצות תיפוק ליה מפשטה דקרה כמו דממעטין אותו מרעהו.

והא דממעטין עכו"ם מכל עסק מרכתייב לא תעסק את רעך כדאיתא בכ"מ דף קי"א, בתם ה"ט כיון דקרה מיותר לגמרי דל"ש למעט הקדרש מדין עשך משא"כ היכא דקרה דרעהו לא

עצם החיוב וא"ש.

והנה יש מן האחרונים שכתבו לישיבת קושית התוטס' דשפיר איצטראיך קרא דעתם והתייר לפטור שור שלנו שנגה שור שלהם אפילו למ"ד גול עכו"ם מותר, והוא דכיוון דלמ"ד גול עכו"ם מותר אין הממון נפקע מרשות העכו"ם, דוראי כי' שהוא ברשות העכו"ם הרי הוא בעלים ממש אלא הדוחה לישראל לגוזלו, וה"הDKונה אותו ע"י הגזילה לדעת רוב הפוסקים, ולפ"ז נהי דגוזל עכו"ם מותר ור"ל דמותר לגוזל ממונו מ"מ לא ילפין מזה אלא דמותר להזיק ממונו כמו דמותר לגוזלו, אבל לא פקע בשביל זה תורה מזיק ממנו, דין חיב מזיק תוצאה מאיסור מזיק, ודוקא בגזילה למ"ד גול עכו"ם מותר אמרנן דכיוון שהותר לגוזל שוב אין כאן תורה גזילה כיוון דבהתיר ATI ליריה והרי הוא קונה אותו למזרי, אבל בمزיק כל שהזיק ממון חברו הוא חיב ואין נ"מ בין ממון ישראל לממון עכו"ם לו לא קרא דעתם והתייר דגלי קרא דממון עכו"ם אין בו תורה נזקיין.

והא דפרק ב בכורות דף י"ג כה"ג למ"ד גול עכו"ם מותר ליל קרא למעט אונאותו השთא גזילו שרי אונאותו מביעיא, שאני חתום רכל דליך איסור אונאה מליא ליכא תורה אונאה לעניין הממון רהא מהחיב לשלם כל מה שפסק ואף אם לא נתן הדברים חיב לשלם כמו בהנך דברים דמייטה תורה מרין אונאה.

אמנם נראה הגם התוטס' ס"ל דחויב

דאמרנן ברפ"ק רבכא מציעא דמשום הכל לא אמרנן מיגו דחשייד אממוניא חזיד אשבעתא משום דאישתמווי קא מישתמייט אלמא דבכה"ג דרעתו שלם לו לאח"ז אין כאן לא תגוזל וכ"כ רשי"י ריש סנהדרין, אבל עצם החוב לא נפקע כלל.

וראי' לזה מהא דכ' הgem' ל�מן דף קי"ד האי בר ישראל דאסחד רעכויים בדיןיהם על ישראל ממשתינן ליה מ"ט דראיינו מפקי ממונה אפומה דחר ולא אמרנן אלא חד אבל בתורי לא, והקשו בתוטס' והא לעיל שרי להפקעת הלואה וא"כ מפסידים אותו הרבה שאם היה רוצה יכול לכפור וייל דמ"מ לא ממשתינן ליה כיוון שאינו משלם ע"י אלא מה שחיב לו עכ"ל, ואי נימא דהפקעת הלואה פקע עיקר החוב א"כ מפסידים אותו, ואפילו בתורי ממשתינן ליה כיוון דעכשו אינו חייב לו כלום.

ולפ"ז ייל דשפיר איצטראיך קרא דעתם והתייר לפטור שור שלנו שנגה שור שלהם דאי מתורת הפקעת הלואתו לבך לא פקע עיקר החוב אבל מקרה דעתם והתייר לכוא חיבא מעיקרא כלל, ונ"מ לעניין אי תפס העכו"ם מישראל דכהפקעת הלואה דעלמא מועל חפיסה דכיוון דישראל חייב לו יכול לתפוס, וכן אם העכו"ם מגיר עצמו הדר הר"ל גזילה ממש, וכן נפקא מינה לעניין שיעבודא דר' נתן כגון שהעכו"ם חייב לישראל אחר, דמציאין מישראל ביד ונותניין לישראל אחר, דמה שרשות ביד הישראלית שלא לפרווע לעכו"ם לא מגרע

שער הלוות

כו

פקע עיקר חיובו כיוון דגם גזילה ממש קונה כ"ש כאן דאיינו אלא חוב בעלמא.

ומעתה ייל' רהთוס' ס"ל כתעם השני הלואתו פקע גופ החוב כשגוזלו ועפיין שפיר הקשו דلم"ד גזול עכו"ם מותר קשה דהא כיוון דאיין היישראאל רוצה להשלם לו פקע עיקר חיובו וליל' קרא דעתך והתר לפוטרו מThoroth Mizik Tipuk ליה דבלא"ה פטור מתשולםן שהרי פקע עיקר החוב מThoroth הפקעת הלואתו, ודוקא למ"ד גזול עכו"ם אסור לדילדייה לא פקע עיקר החיב וрок הותר לו להפקיע הלואתו שפיר אייכא נפקותא בין פטור דעתך והתר לדינא דהפקעת הלואה, ואף דגם למ"ד גזול עכו"ם מותר אייכא נפקותא כשאין המזיק רוצה לגזול ולהפקיע חובו ואח"כ נתגידי או לעניין שעבורא דר"ג מ"מ מתניתין דעתיר לעניין לגבות מן המזיק עצמותו לייכא נ"מ דכיוון דאיינו רוצה לשלם הרוי פקע חיובו ותו לא יועל תפיסת העכו"ם אח"כ, והבן.

תשולםין אינו תלוי באיתור דמזיק ואעפ"כ שפיר הקשו דلم"ד גזול עכו"ם מותר ל"צ קרא דעתך והתר, והוא דהנה בעיקר היסוד שהעלינו לעיל דהפקעת הלואתו דמוثر אינו אלא היתר בעלמא אבל עיקר החוב לא פקע אף דבדעתו לגזול גם עיקר החוב, באמת ציריך טעם מ"ש משאר גזול עכו"ם דلم"ד מותר הרי הוא קונה להיות שלו לגמרי, אפשר לומר בתמי אנפי, א) ודוקא בגזילה דעתיכא הוצאה מרשות העכו"ם לרשות ישראל משוויה קונה עי"ז אבל בחוב אין כאן הוצאה מרשות העכו"ם דעתם החוב קאי ארכותיה. ב) דכיוון דקייל גזול עכו"ם אסור נמצא דין קניין לישראל בגזילת עכו"ם אלא דוקא הפקעת הלואתו הותר כיוון שאינו גזולו ואם נימא דיפקיע עיקר החוב הרי זה גזילה ממש שהרי נוטל חובו לעצמו, והנפקא מינה בין ב' הטעמים הוא למ"ד גזול עכו"ם מותר דלטעם הא' ג"כ אין ישראל קונה גופ החוב כיוון דלייכא גזילה בעיקר החוב, אבל לטעם הב'

דוד שלמה בידרמן

בענין הידור מצוה עד שלישי (דף ט):

לחות' דרש"י אמר למחמיר שיכול להדר אף בדים ובה Tos' ואמר דאין זה חייב אלא חימרא בעלמא ואין צריך להדר אלא עד שלישי בגודל.

וראית לי לחכ"א שרצו לאומר דהנה יש מחלוקת הפסוקים בהסביר שיטת Tos' למה יקח היתר גדול ולמה לא יקח השיעור המדויק ביט של שלמה וערוך השלחן אומרים הדטעם לפי שאינו נאה לקחת כל כך קטן שכמעט בטיל ובמשנה ברורה מבואר מפני שהיחסין שמא יתרעט ובאמת חלק' זו תלויה בחלק' אם אתרוג שנתרעט נפסל בכך ובמ"ב מביא בשם החיד"א דפסול ולכון סוכר גם אצלינו דיחסין שמא יתרעט אבל במשבצ'ז' מובא שכשר והערוך השלחן והיש"ש יסבירו כmorphו וא"כ אין חשש של שמא יתרעט ולכון אמרו הטעם של יופי.

ויש עיון בהלכה לפי שיטת רשי' וגם כך פסקינן מה יהיה הדין אם אחד חזק את חבירו לפני סוכות אתרוג שהוסיף הלא עליו שלישי אם צריך לשלם כפי מה ששווה בכל השנה או שצורך לשלם גם השלישי.

ואולי לפי החידושי הרי"ם בגם' לעיל (דף ז:) אומרת הgam' דמי שיש לו קרקע בשווי של מאותים וזה יכול ליטול חצי

בגמ' א"ר זира אמר רב הונא במצוות עד שלישי מקשה הגמ'מאי שלישי אילימה שלישי ביתה אלא מעתה אי איתרמיליה תלתה מצותה ליתיב לכוליה ביתה אלא א"ר זира בהידור מצוה עד שלישי. ומפרש רשי' דהינו שם מוצא שני ס"ת ואחד הדור מחבירו יוסיף שלישי הדרמים ויקח את ההדר שנאם' זה אליו ואנו הור התנהה לפניו במצוות.

אבל בתוטס לא פירוש כן אלא אמר שם מצא אתרוג אחד כשיעור הצומצום אי כר"י אגוז או כר"מ ביצה והוא יותר גדול בשליש יקח את היותר גדול.

והסביר מובא בפני יהושע למה Tos' לא פירוש קרשי' הוא מפני שלפי שיטת רשי' אין לדבר סוף דכל פעם שימצא אחד יותר הדור בשליש יותר דמים יקח את היקר וא"כ נמצא שישאר בלבד דמים וישטרך לבירות ואמרו עשה שבתקח חול ואל תצטרך לבירות אבל לפירוש רשי' דהחויב אינו אלא בשעת קניה בלבד שאמ מצא אחד יותר הדור יוסיף שלישי ויקח את ההדרו. אבל ככל עולם מודה דהינו רק במצוות עשה אבל במצוות לא תעשה ככל עולם מודה שיוציא אפי' כל ממנו.

אולם המה"ם שיפר גרס בgam' גדול ממנו עד שלישי נמצא דין חלק' בין רשי'

לא ירבה ללבז יותר ממה שказוב לו והוא מה שאמרו עד שליש משלו ממה שказוב לו מר"ה מכאן ואילך משל הקב"ה שצrik להוסיף לו מן שמים ובבנוי ישכר מובא עוד טעם דמאיפה אנו לומדים זה מהכתוב זה אליו ואנו הכתוב שם ושלשים על כלו ודרשין שהוסיף סוס אחד יותר ממה שהיה נמצא שהוסיף שליש והינו שליש מלכבר וא"כ אולי אפשר להביא מכאן ראי לדעת הרא"ש שפסק לכולא דהינו שליש מלכבר. ובכן יהודע מובא עוד טעם מפני שאמר הגם' מדה מחוקה פחותה ממידה גדולה בשליש לכן צrisk להוסיף שליש שהיה מדה גדולה במצבה. ועוד טעם אייכא בכינוי בן יהודע דהנה תמצא דהלב נרמז באותיות שהם עמודים בתוך אותיות מצוה דהינו כי בתוך מצוה יש ציו' ושליש מצ' היא ל' ושליש מרו' היא ב' נמצא לב' וזו'ש עד שליש במצבה דהינו שליש אוויות שהם עמודים בתוך המצוה.

ובביה"ל מקשהDBGMI כתובות (דף ל). אמרין המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ובגמ' בגין אמרין עד שליש אלא לפי מה שפירשנו לעיל בגירסת המהרא"ס שיפ' שאין מחלוקת בין רשי' לתוט' אפשר גם בגין לפרש דיש הבדל בין מחמיר ולבין לכתלה סתום בלי שם הידורים דהא אמרין המבזבז אל יבזבז יותר מחומש הינו מיקל אבל הגם' מדובר במחרמר וא"כ הוא עד שליש אבל היביה"ל מפרש דהא אמרין עד שליש הינו במצבה שאינו עוברת אבל במצבה עוברת יוסיף רק עד חומש.

מעות של מעשר עני דהינו מאה זוז ומסביר הגם' מפני מה יכול לחתך רק חצי דבויומי ניטן יקרוי קרקע ובויומי תשרי זולי קרקע והאי אידי דעתיל ונפיק אוזוזי מוכר ביום תשרי מקשה החיזורי הריא"ם מהו השוי האמתי של הקרקע ונפקא מינה אם אחד חזק קרקע מה חייב לשלם כניסן או כתשרי ומשני דכניסן והוא שול בימי קופצים וכן גם בגין שלל שאין עליה קופצים ועל השנה רק שבימים האתרוג היא של כל השנה רק שליש על דמיו שלפני סוכות מוסיף שליש על מפני שהיא מצוה ואפשר שפה מודים אף הפסיקים שסבירים שהשוו האמתי היא של תשרי.

ובענין אי שליש מגנו אי שליש מלכבר נחלקו הר"ח והרא"ש דהרא"ח אומר שהוא ספק דאוריתא ולכן פסיקין לחומרא אבל הרא"ש אמר שהוא דרבנן ולכן פסיקין לקולא ויל' דמחלק' הזה תלוי במחלק' רשי' ותוס' דלפי רשי' שהשליש רק דרבנן היא לכולא כדעת הרא"ש אין hei נמי דרש'yi מביא קרא אבל קרא אסמכתא בעלמא אבל הר"ח סבר כדעתתוס' ולכן פסק לחומרא דהווה דאוריתא או מפני שאינו הדור וכתווב באתרוג עץ פרי הדר וכמו שנזכר לעיל דעת הייש"ש והעה"ש או משום שחייבין שמא יצטמק ויפסל כדעת המ"ב הנזכר לעיל.

ולמה רק עד שליש מובא בתורה דהטעם הוא אמרין בגמ' מס' ביצה כל מזונתו של אדם קצובין לו מר"ה ולכн

וברבם כ"מ כתוב שלעולם יוסיף דמים בשבייל הידור מצוה וככמ"ג (עשין כ"ה) אמרין דמותר לשפט אם יועל לכתוב נהא וכן בגמ' שבת (דף קלח): יש עוד שם בענין הפשתת הפסת.

ויש עיון בביה"ל אם עני הנדחק צרייך להוסיף שלישי או שהוא רק אמור לעשר ר' ויל' דמחlek' זה תליי במה' רשי' ותוס' דהרי אם אמרין דענין אין צרייך להוסיף נמצא שהוא כדעת רשי' דהחויב הוא על העני וא"כ אם אין לו חויב אבל לדעת המ"ד דין חייב הוא מפני שהחויב הוא על המצווה ונמצא שהוא כדעת Tos' אבל איןנו מוכרא לומר כך דהרי אומר Tos' דאין להסיף אם אין לנו.

ובשות' משנה הלכות (ח"ז ס"י פ"ד) מובא שאלה מה יהיה הדין אם אחד עומד בלילה שלישי וצריך להדריק שלש נירות ואין לו אלא שני נירות אם ידריק אחד או ידריק שנים עיישי"ע וממשני שם אפשר לומר דיהיה כאתrogate דכמו באתrogate מצוה להדר אחר אתrogate נהא בכל הידורים וא"ה אם אין לו בכלל הידורים כל שאפשר לו להדר מצוה הוא וא"כ הכני מצוה להדר בגין נירות ומ"מ אם אין לו אלא ב' נירות עשה על כל פנים כל האפשר לו לדאות אם לא יוכל לעשות כל הידור לא יעשה הידור כלל.

אבל לולי דברא ספר אבי עוזי דודוקא שההידור הוא בגוף המצווה וכגון אמרין וכדומה שההידור הוא שהפרי היא האתrogate הוא כשר בלי הידור ויש פרי

ובמחלקל' רשי' ותוס' ייל' דחלוי בחלוקת שבמס' מנחות (ל.) דרש"י סבר דיש מצוה בקניית ס"ת וא"כמאי הידור שיין רק כסף וכמו שהתמן בעי הידור והוא בדים כמו כן בכל המצויות גם ההידור בדים.

ובענין הידורים מהו הידיורים יש הידור מלבד של יופי ונוי שיש בכל המצויות יש מצוות המייחדים בהידורים שונים כגון מצוה לאגד את הלולב אם הרס וערבה באיגוד אחד וצרייך להיות במינו אלא שהידורים של נוי.

ויפוי בא אחר קיום כל אלו הידורים הכתובים בהדייא משום חיבור מצוה כגון בטבעות של זהב.

וכן לדעת התנאים דמן החורה מספיק בהדרס אחד מכל מקום לזכרים שלוש להידור והמה' הוא רק בענין מהו מן החורה ולכוארה בניריות חנוכה יש הידור שאינו מצוי בשאר מצוות דהינו מבחרן לא ההדרקה עצמה אלא ברובו ניריות.

ולכן יש מה אחרונים שאמרו שיש שני סוגים הידורים אחד מבחוין ואחד מבפניים כמו בתוך הס"ת וכמו שאמרו קולמוס נהא אותןotas נאים ולא יעבור על השם שנכתב שלא לשם אבל יש הידור מבחוין דהינו ס"ת שעשו חצי גול וחצי קלף או יפי השלמים של בכורים או הטנא של בכורים בכלחות של כסף ושל זהב דהינו רק לכבוד בית אלקינו ומשרתינו וכמו כן בחנוכה.

לבד הנר החיוב א"כ אם לא מדליק כמו שהוא הידיור לא ניכר הידיור כלל והוא הידיור מצוה אלא כמדליק נרות בסתס וגوروו הוא המצוה שנראה כאילו הרליך כל הנרות שלא לשם מצוה.

מהורד יותר ויותר אבל כל הידיור הוא באותו הפרי אמרין כל מה שאפשר לאחדורי מהדרין דהרי ניכר הידיור ביה ואין בו גרעון אבל היכא דההידיור מבחן למצזה כגון חמי דין דין הידיור בגוף הנר העיקרי עוד ב' נרות

זאב צבי אדלר

בעניין הידיור מצזה עד שלישי (דף ט):

כמה ספרי תורה בזו אחר זה כל אחד נאה מחביו יצטרך להוסיף כל פעם שלישי וכילה ממוני.

ומצאנו מחלוקת בין ר' א"ש לר' חי, דר' חי בגם'Dבב' ר' חיashi שליש מלגיו אי שליש מלבר פסק ואולין לחומרא וברא"ש ושור"ע או"ח פסקו לקולא והנה ייל דמקולותם תלוי במחלוקת הנ"ל בין רשי"י לתוס' דရשות ר' א"שathi כתיטת תוס' דספקא דרבנן הוא ואולין לקולא דעתן חיוב להוסיף הוא רק דרבנן ורש"י מيري בחייב להוסיף שלישי והוא איןו אלא מרבנן אבל דברי הר' חי דאמר דאמר ואולין לחומראathi לשיטת תוס' דאמר להוסיף שלישי על המצוה גוף כגון אמרוג והוא דוריתא ולכן פסק ר' חי לחומרא.

אמנם זה רק לגיסא דילן דגרטינן ואחד גדול ממנו שלישי אבל לגירסת המהרא"ס שי"ף שגורס בגם' גדול ממנו עד שלישי יקנחו נמצא דין מחלוקת בין

איתמר אמר ר' זירא אמר רב הונא למצזה עד שלישי מי שליש וכ' אמר ר' זירא בהידיור למצזה עד שלישי ופרש"י שחיביך אדם לבוזו למצזה לולב או ציצית או ספר תורה שלישי ממש לו ובחות' מפרש דין צדיק לבוזו כל ממונו לקנות אמרוג אפללו לא ימצא בפחות דהוי למצזה עוברת ואפללו שלישי ביתו משמע שלא מחייב ואמרין נמי (כתובות נ). המבוזו אל יבוזו יותר מחומש ובסוכה (דף מא:) חשב ליה רבותא דר' ג' שקנה אמרוג באלי' זוז עכ"ל

והנה יש לבאר בפשטות מהו המחלוקת בין רשי"י לתוס' דרש"י סבר עד שלישי פירושו שלישי ממונו ותוס' פירוש דהשליש הוא עוד שלישי על גודל האמורוג.

ועיין בפני יהושע שכח דלכן אין התוס' רוצחים לפреш כרשי"לפי שהיה קשה להו דאם כן אין לדבר סוף דכשיזדמן לו

צריך להדר אלא עד שלישי בגודלו וקייל
ודו"ק.

רש"י לתוס' דרשי אמר למחמיר שיכול
להדר אף בדים ובא Tos' ואמר על כך
דאין זה חיוב אלא חומרה בעלמא ואין

יהודיה רזענבלום

בעניין אין עונשין מן הדין

חייב בור לשלים, ורק מيري מדינה של
לעשות בעל הבור בשבייל כריה הוא
דקרי במכילתא עונשין ממון מן הדין
ולא נאמר אלא גבי עונש אבל ממוןינו אינו
గדר עונש בכלל זהא דמחיבין לשלים
בשביל הייזק גופו או הייזק ממונו אין זה
גדר עונש אלא בחוב ממון לשלים מה
שהחיסר לחברו להשלים לו הייזק הנגרם
על ידו, וא"כ אין זה שייך לאין עונשין
מן הדין שנאמר רק על עניין עונשין
שהתורה מענישה בשבייל מעשה שעשה,
מה שאין כן בגונא דהמכילתא דמיירי
בכى יפתח וכי יקרה דמיירי מחוייב
دلיעשות בעל הבור בשבייל כריה בור
עשה האדם, שהזהו דוקא קרי במכילתא
עונש ממון מן הדין, וזה ודאי עונש
מייקרי שמחיבין אותו בשבייל מעשה
הקרה שעשאן אבל במשנה דמיירי
בעניין חיוב ממון בשבייל הייזק שעשה
ממוני זוהו כלל עונש ממון דעתונשין מן
הדין והוא דרואה המשנה לילך בור
משרו דא"כ צ"ל דמתניתין מيري בבור
ברשותו דאם בבור ברשות הרבים לא
מצינן לילך משור דהרי חידוש הו
דחדישה תורה בבור שהחיב על כרייתו
וכתנא דגבוי רב כי יהודא שני דברים

תוס' ד"ה לא זה וזה שיש בהן רוח חיים
כהרי האש. לכארהה משמע המכילתא
נחלקו על גמ' בא קמא, בgam' דילין
משמע עונשין ממון מן הדין ומכילתא
תニア כי יפתח וכי יקרה אם על פתיחה
חייב על הכריה ולא כל שכן אלא
ללמוד שאין עונשין ממון מן הדין,
וכתב בගליון הש"ס וכן עוד במכילתא
בפרשת משפטים בפסקوطחחו או מכורו
אם על הפתיחה חייב על המכירה לא
כל שכן אלא שאין עונשין מן הדין,
במה שהקשוו התוס' מדברי המכילתא
דכי יפתח וכי יקרה אם על הפתיחה חייב
על הכריה לא כל שכן אלא ללמדך
שאין עונשין ממון מן דין והרי המשנה
רוצה למדוד חד מאידך, ובთוס' כתבו
דבגמ' דין לילך מהך קרא להביא כורה
אחר כורה ומשמע דכוונתם לתרץ דפלייגו
ש"ס דילין עם המכילתא אבל המכילתא
עצמה מבואר שם הצrichtה הא הצריך
למיכתב שור ובור ולא לילך חד מאידך
וממשמעותו סתייה מזו.

והנה עיקר דברי המכילתא לא מيري
באמר לילך בחוב ממון לשלים בשבייל
בור שהזיקנו, דהרי זה כבר ידעין עיקר

ברשותו ע"כ ליל' למיכילתה הר'.

והנלען"ד מזה ראה להסוברים דברני אב ומה מצינו עונשין ממון מן הדין דכיון שהם שווים בכל צד אין כאן דין ועונשין עליו ודוקא בקהל וחומר ומה הצד כיוון שאין הצדדים שווים אפילו שהוא חמור מחבירו מכל מקום כיוון שלא נוכל לומר הינו הר' היל' דין אין עונשין ועיין עוד שם כלל י"ט ואם כן א"ש דבתחלה כשבא לילך משור והוה ס"ר דין שום צד לחلك בינויהם היל' בנין אבל דודם חייב על נזקי מונו הוה שפיר עונשין מזה הדין מש"ה הוצרך לחדר יש שום פירא אלכ' כשבא לילך כרביה יהודה מקל וחומר ופתחה אמר אין עונשין מן הדין.

וראיתני בירושלמי מפרש שור לקרנו ומבעה לשנו ורגל דכמו שכתי' שנ ורגל בפסוק אחת כן קבוע במשנה בתיבה אחת עיין שם, ולפ"ז לא הרי מבעה כהרוי שור רצה לומר לא הרי שנ ורגל כהרוי קרע שהשין יש לו הנהה ורגל הזיקה מצוי מה שאין כן קרע. ולפ"ז Mai טעה ולא שייך תי' חות' דבחדר מהחר קל למצוא החילוק שבינויהם דהרי השתא בא ללימוד קרע משניהם משן ורגל ואם תירוץ לנו לעלי לא שייך דהרי קרע חלק בהלכותינו משן ורגל ובפני משה לא הרגיש בזה וצע"ג עכ"ל של החת"ס. בספר תיבת גמא (פ' מקץ) נסתפק בדבר הלמד מק"ו דין עונשין ממון מן הדין אי מחייב בתשלומין בהו שפק שמא אין לו פירא, ודוקא שוגג

אין ברשותו של אדם ועשהן הכתוב כאילו הוא ברשותו, וכיון דמיiri בבור שהוא ממונו, שבעל המזיק הוא, ורק צריך למליך לחיבבו ממון ע"כ שפיר נוכל לילך ואין זה עונש מן הדין, וכן נראה בהא שצין הגרא"א דברי המכילתא גבי וטבחו או מכרו שם מיררי בכנס, וכנס הוイ ג"כ עונש על המעשה שעשה, וא"כ שייך זה לאין עונשין מן הדין, משא"כ חיוב ממון בעלמא על מזיק שאינו מטעם עונש רק חיוב ממון כשאר חיבוקים אין וזה שייך לעונשין מן הדין.

והנה כתוב החת"ס ז"ל כתבו התוס' הא אין עונשין ממון מן הדין כמכואר במכילתא תירץ דתנא דין ס"ל עונשין ממון מן הדין עיין מה שכתו' תוס' לקמן דף ד' ב' ד"ה עדים זוממין דף מ"ט ע"ב ד"ה על כרי וצע"ג דבמכילתא פרשת משפטים ריש פרשת בור הכא קאמר לילך בור משור שוה ממונו וזה ממונו ותירץ שזה דרכו לילך ולהזיק ושוב אח"ז הכא קאמר למה כי יפתח וכי יקרה לומר שאין עונשין ממון מן הדין.

וראיתני לרשב"א לקמן בשמעתין שכחחלק דאפיילו אי בעלמא עונשין ממון מן הדין מ"מ בבור דחידוש הוא שאינו ברשותו ועשהו כאילו הוא ברשותו אין לעונש מן הדין דין לך בו אלא חידוש, והנה תימה לי אי ס"ל למכילתא הכי דבר חידוש אם כן מי מהחיל לילך בור משור וכי נוכל לילך שייהיה מה שאינו ברשותו כאילו הוא

עשה אפשר ללאו לבא מקל וחומר, ואסכירה להא מילתא דכי אגמרה רחמנא למשה ומדת קל וחומר הכי אגמרה דבכל חומר יכול לחתה להלמוד מדרגות והילך אי לא בא הכתוב מפורש לחולמך שום איסור אם כן די לנו להעלותו מדרגות אחת ללקות עליו דאליך לא יועיל הקל וחומר כלום לפי הטעם בספר קרבן אהרן מדת אהרן מפני קל וחומר הוא הקש שכלי ולפעמים יש לו פירכה ודוי לנו לאיסור ולא לעונש מיתה או מלוקות וגם במנון אין עונשין ממון מן הדין אם לא דאייה פירכא, לפי הטעם בספר המקנה מפני שבאייסור הרUIL הקל וחומר עכ"פ לאיסור מה שאין כאן בעונשין ממון אם אומרים שאין עונשין לא הוUIL, ומבייא הוודין דבר אנדר בלאו הבא מכלל עשה אפשר לאו לבא מקל וחומר ואסכירה להא מילתא דכי אגמרה רחמנא למשה מדת קל וחומר הכי אגמרה דקל וחומר יכול לחתה להלמוד מדרגות והילך אי לא בא הכתוב מפורש לחולמך שום איסור אם כן די לנו להעלותו מדרגות אחת ללקות עליו דאם לא כן לא יועיל הקל וחומר כלו, ממון עונשין דעתם לא כן לא יועיל קל וחומר.

פטור ולא ספק, ותי' לפי הספר הפרשת דרכיהם (דרכ' דוד) (ועיין בלקח טוב (כלל א') מזה, וגם בספר פרשת מטוח) דבב"ג עונשין מן הדין ועיי"ש בפתח בספר תיבת גמא, היבואר בזה, ושמע הקול וחומר איינו בגדר ספק, דברמב"ס פ"ט מהל' מלכים מבואר דב"ג איינו נהרג על ספק (וגם לא על שוגג) והטעם דאין עונשין ממון מן הדין כמש"כ הסמ"ג הובא ב מהרש"א במסכת סנהדרין דף ס"ד דלא סגי בהא כפורה עיין בשורת נודכ"י חוו"מ ח"ב מה"ת ואם כן זה ניחא בישראל שmitttan היא כפרתן, משא"כ דבב"ג דהמיתה של אינו כפורה על זה הענש ממון מן הדין עכ"פ ראיינו דעתם"ה איינו בגדר ספק ושפיר פטור. מתשלומיין, וכ"ז שייך דווקא לפי הטעם של מהרש"א משא"כ לטעם בספר קרבן אהרן ומדת אהרן דshima יש לו פירכא שפיר נכנס אין עונשין ממון מן הדין בגדר ספק וגם ב"ג איינו נהרג עכ"ב ודף"ח.

והטעם מפני שבאייסור הקל וחומר עכ"פ לאיסור מה שאין כן בעונשין ממון אם אומרים שאין עונשין לא הוUIL ומבייא היא הדין דבר אנדר בלאו הבא מכלל

יזאל בראדי

בשיטת התוס' לעניין בור המתגלאל

לא כבור זה בכורות אחרים או בעניין אחר.

ולכארה צרייך כיior כיון שכח מקודם ונסתלק מעשי הבור לגבי אדם שרווח שור חבירו בכונה אם כן אין מזיק כלל אם כן מה הי' ההו"א דשיטה מקובצת שיתחייב הרשותן מדין תחילתו בפשיעתו. ועי' בברכת שמואל דמברא דאין הכי נמי אינו שותף במעשה המזיק מ"מ בחיב' השלומין של האדם הדוחק ההו"א שייהי לו שותף ולא יתחייב נזק שלם, ועל זה מחדרש השיטה מקובצת דבר אדם בכונה אמרין דאדם הדוחק הוה המזיק כיון שהוא רוצה להזיק א"כ אפילו לא כריתה הבור שלו יזק לו על אףן אחר ומילא אין לו שום שייכות אפילו בחיב' השלומין נמי.

ובזה י"ל כיור התוס' ר Adams הדוחק החיב' הכל דראשון אין מזיק כלל דסילק מעשי ראשון לגבי אדם בכונה. ואפשר להסביר אפילו לפי שיטת המכילה המובה בתוס' לעיל דף ב' דסוכר אין עונשין ממון מן הדין ומכואר בתוס' שם דחולק על בבלי שלנו דיליך מוכי יפהה וכי יקרה להביא כורה אחר כורה דמסתלק מעשי ראשון, וא"כ משמע מה המכילה אין סובר סילק מעשי ראשון אם כן לפי זה הדרה קשיא לדוכתין אמראי לא אמרין דה בעל הבור יהיה לו

בתוס' ריה לאתווי בור המתגלאל מכואר וזה אמרין אין דרכו של בני אדם להתבונן בדרכים היינו דוקא כשהולך בדרך אל אם התז' בחזוק והלך לਮוחק בוראי אמרין דרכו להתבונן מהכייב המתגלאל הכל ולא כמו לבעל הכלב שנטול חרוה והלך לגדיש חבירו דפריך שם הגمرا דיתחייב נמי בעל הଘלת, מפני שהוא בעל התקלה מסוימת שהכלב לאו בר דעתו הוא אל הכל מגלאל בר דעתה הוא תרעוד אדם הדריך אש ובא אחר ושרף טלית חבירו או חפר בור ובא אחר ודוחף שור חבירו אין סברא שהייב בעל האש או בעל הבור, ע"ש בתוס'. לכארה צרייך כיור מהו הפשיטות של תוס' דהמתגלאל חייב הכל דהא סוף כל סוף יש לו שותף בההזיק. וזה נזק ע"י הבור שעשה הרשותן נמי. ועי' בשיטה מקובצת למן דף נ' ע"ב בא"ד ומהו באדם שדוחף שור לבור נסתלקו מעשי בעל הבור לגמרי דהא לא פשע כלל לגבי אדם שלא יזכה לשם וליכא לחיביה מדין תחילתו בפשיעתו וסופו באונס בהאי נמי תחילתו בפשיעתו הוא לגבי שור דוחף וכיון דכן כי הו אונס בסופו שדוחף ומכיוון דליכא אונס מחייב תחילתו בפשיעתו וסופו באונס למימר מחייב תחילתו בפשיעתו ומכיוון מחייב אלא ממלא אל שהזיקו מתחזק אונס שאנושה אחרים הוא דפטר ואדם זה הדוחף חייב בכל דין דין דעת הוא ודעתו היה להזיקו ודאי היה מזיקו אם

דהא רמחיבין היזק גופו או היזק ממונו אין זה בגין עונש אלא חיוב ממון לשלם מה שחייב לחייבו, משא"כ המכילתא דמיידי בכ"י יפתח וכי יקרה דמיידי בחזיבא ליעשות בעל הבור בשבייל כריתה בור שעשה האדם, שזהו דקה קרי במכילתא עונש מן הרין וזה וראי עונש מיקרי שמחיבין אותו בשבייל מעשה הכריה שעשה, אבל המשנה מירiy בעניין תשלומין שמשלים ההיזק שעשה וזהו ככל עונש ממון דעתו שנוןין מן הרין.

ולפי זה ATI שפ"ד דמה שנוגע לעניין תשלומין המכילתא מודה דעתו שנוןין מן הרין אם כן נמי מתרץ קושיא הנ"ל דה"ר ר"א דבעל הבור יהי שותף לגבי תשלומין, וע"כ מתרץ השיטה מקובצת דבאים בכונה אמרנן דין לו שותף פאיilo מה שנוגע לגבי תשלומין משום דאמרנן דין לא יזק בבור זה יזק באופן אחר, ומילא אין לו שותף אפיilo לגבי תשלומין.

שותף לגבי תשלומין, והאדם הדוחך לא יתרחיב רק חצי ולא יכול דהא לא סילק מעשי ראשון לפי המכילתא.

ולכארה צריך ביאור דמשמעותה הנ"ל דהמכילתא חולק על מתניתן שלנו מה המשנה סבר עונשיהם מן הרין לצרכי לומר לא הרי, והנה לפ"י מה שכטב בחודשי ר' ארוי לייב ATI שפיר דאמר דעתיך דברי המכילתא לא מירiy באמת לילך החיוב ממון לשלם בשבייל בור שהזק, דהרי זה כבר ידענו יעקר חיוב בור לשלם, ורק מיידי מדינא של ליעשות בעל הבור, אם על כריתה בור נעשה בעל הבור או לא, ודין זה שנעשה בעל הבור בשבייל כריה הוא ذكري במכילתא אין עונשין ממון מן הרין, וע"כ י"ל באמת סברא בעלמא דעתו שנוןין ממון מן הרין, דעתיך השאלה בעלמא היא משומן דכללא דין עונשין ממון מ"ה לא נאמר אלא לגבי עונש אבל לגבי חיוב ממון דין עונש כלל

יואל נפתלי גאטטעסמאן

בעניין קים להו לרבען ט' נזיקין עבדי מיתה לא עבדי

ט' נזיקין עבדי מיתה לא עבדי סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזיקין. ופירוש"י (ד"ה וזה אב לנזיקיןכו) ומיהו אם מת השור אמרור רבנן בכור תשעה פטור דלא מחמת הבור מת דין בו כדי למיתה,

גמר דף ג. וכי קאמר רב פפא אתולדת דבור חולדה ובדור מא ניהו אילימא אב י' ותולדת ט' לא ט' כתיבי ולא י' כתיבה הא לא קשיא והמת יהיה לו אמר רחמנא וקיים להו לרבען י' עבדי מיתה

שער הלוות

קיי

בעל האש חייב כלום, וכתחב הביאור בזוה דליך תקלת כלל לגביו נזק כזה וגם באש לא נחשב למעשה מבעיר לעניין נזקין שאנשים אחרים עושים בכוונה על ידי עשווי, והיינו לכל חיוב בור הוא מצד שנעשה על ידו תקלת שעומדת להזיק, וכל אותן הנזקין שלגביהם מיחשב חפירה זו תקנה הטילה התורה אחריות בבעל הבור עליו נזק זה כולל במעשה חפירה שלו שהசירה הנזק. אבל נזק שאינו כולל כלל במעשה, עומד להזיק מטעם חזורה כזו, לא מצינו שלגביהם זה מעולם לייה תקלת שאין הבור רוצח פ"ג הל'ג והיכא דהכוווע עשה בני אדם בעשר מקרים דמבוואר לקמן י"ע"ב מחלוקת דרליך"ב אחר אחרון למיתה ולהחמים قولן פטורים hei מיili היכא במעשה דציחה יש גם מעשה חבירו, בזוה פטרו הכהה האחרון שאין הוא הורג כל הנפש אבל אם hei גוסס בימי שמים איתא בהדריא בגם' סנהדרין ע"ח רחיב המכחה, ע"ש א"כ לכאר' שפיר יש לחיב בעל הבור דבورو הורג בהמה זו החלשה, וצ"ע.

וכן בנדוד' ייל דلغבי מיתה אין בור תשעה תקלת כלל ולא נחשב בור לעניין זה, וכן גם אם באמת הבור המית, מ"מ כיון רעל סתם שור אין בכוחו להמית הרוי איגנו בור לגביו מיתה ולא הטילה עליו התורה אחריות לעניין זה ככי היכי דרגבי דוחף בכונה את חビדו ביאר הגרביד ז"ל דראפע"י שגם הבור שותף בנזק מ"מ לגביו זה לא נחשב בורו כלל, ודוק היטב.

ועי' בתוס' לקמן י"ע"א ד"ה ליחכה בסוגה"ד שכ' דפחחות מי' בבור פטור ממיתה כיון דאיין דגילות להמית בפחחות מי' עכ"ל הרוי בהדריא ובשפיר הבור המית וכיון דאיין רגילות פטור הוא, וביע"כ כמשנ'ת, וכן חזין בתוס' בסוגיין

ומבוואר בזוה דעתך הסברא אין לחיב על מיתה בבור ט'.

ולכאורה צ"ב הא מ"מ הרוי חזין דאייהו מלחמת הבור מת כו' קודם נפילתן חי וקיים ורק ע"י הנפילה מת ונהי דבע"כ צ"ל שלא היהת בהמה חזקה ובריאה, דאל"כ אין בכך הבור להמית הא מ"מ גם יהרג אדם חולש וחולה ע"י מכח שאין הבריאה מת על ידה ג"כ רוצח הוא וכבר מבואר להדייא ברמב"ם היל רוצח פ"ג הל'ג והיכא דהכוווע עשה בני אדם בעשר מקרים דמבוואר לקמן י"ע"ב מחלוקת דרליך"ב אחר אחרון למיתה ולהחמים قولן פטורים hei מיili היכא במעשה דציחה יש גם מעשה חבירו, בזוה פטרו הכהה האחרון שאין הוא הורג כל הנפש אבל אם hei גוסס בימי שמים איתא בהדריא בגם' סנהדרין ע"ח רחיב המכחה, ע"ש א"כ לכאר' שפיר יש לחיב בעל הבור דבورو הורג בהמה זו החלשה, וצ"ע.

ולכאורה היה מקום לומר דהו כrhoה שאינו מצוי' דאנוס הוא ולא הו"ל לאסוקי אדרעת' כיון דסתם בהמה אינה מתח מזוה, אלא דהרי הוא תחלתו בפשיעה לגביו נזקין וקייל דתחילהו פשיעה וסופה באונס חיב.

והנכון בזוה נראה עפ"י סברת מרן הגרביד זצ"ל בברכת שמואל סי' ג' אות ב' שמאード דברי התוס' לקמן דף ו' ע"א ד"ה לאותוי אדם אחר דוחה שור לבור אין בעל הבור חייב כלום וכן השורף תלית חבירו באש של אחר אין

"דלא מלחמת הבור מת" משמע דתולין בדרר אחר וכפשתות הסוגיא בדף צ"א ע"א דיש עומד למשה.

ובסבירו שפיר היה שיר לחיב אלא דממעטנן מגוזה"כ והינו רבעין שי"י עומד לזה שמית בז. מיהו לשון רשי"

יוסף קלין

בעניין אבנו סכינו ומשאו, ואימתי אמרינן קרקע עולם הזיקתו

ואפי' שמואל מורה הכא דפטור כרפטער לקמן בהפרה דף נ"ג ע"א נתקל בכורו ונפל לאחורי הבור, והוא דלעיל דמחייב שמואל [גבי נשברה כדורי ברה"ר והחולק אחד במיטס] צריך לאוקמא בגין שנחבט בקרקע שהמים נשפכים עליו דדמי לקרקע הבור עכ"ל תוס'.

נמצא מותוס' שיש נפ"מ להלכה, דלתיירוץ קמא משמע שבכו"ע סובר שמואל שקרקע עולם הזיקתו, אלא השטא מחייב משום שנפל לבורו שהי למטה מן הגובה, אבל להאי נמי משמע שבכו"ע מחייב שמואל אלא החט בדף נ"ג ע"א פטור מפני שנפל מkol הכרוי. וחטס' בדף כ"ח ע"ב שכח שאפילו שמואל מורה דפטור אתייא לפי התירוץ קמא שג"כ פטור.

וכרמ"ט בה' נזקי ממון (פי"ג ה"ג) כתוב וויל, נתקל בקרקע ונחבט בתקללה זו והזוק בה חייב בעל התקלה, עכ"ל. והקשה עליו הלחת משנה שימושם מדבריו שאם נתקל בתקללה ונחבט בקרקע פטור שקרקע עולם הזיקתו,

במס' ב"ק דף נ: בגם', אמר רב בור שחיבבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו, אלא קסבר רב חבתה קרקע עולם היא רמזקא לי', ושמואל אמר מר להבלו וכ"ש לחבטו וכו', מיי בינייהו, אייכא בגיןיהו דעבד גובה (תל גובה) ברה"ר, לרוב אגובה לא מחייב, לשמואל אגובה נמי מחייב, מ"ט דרב דאמר קרא כי יפול עד שיפול דרך נפילה, ושמואל ונפל כל فهو משמע. והקשה תוס' בד"ה לשמואל זויל וקשה דבנתקל. בגובה ונחבט בקרקע מורה שמואל דפטור בקרקע עולם הזיקתו כדמותם לкамן דף נ"ג, אמר שמואל היכי דמי לאחורי פטור בגין שנתקל בכורו ונפל לאחורי הבור. ויל' בגין דעבד גובה ה' טפחים וסביב הגובה חפר בור ה' טפחים ונתקל בגובה ונחבט בעומק הבור. אי נמי דזוקא החט דנפל מkol הכרוי' פטור שמואל דקול הכרוי' גרים לו ליפול וחבתה נמי לא גרים לו מעשיו שנחבט בקרקע חזץ לבור, עכ"ל תוס'. ובדף כ"ח ע"ב תור"ה ונשוף כתבו תוס' זויל, דוקא נקייט דנשוף באבן אבל נתקל באבן ונשוף, בקרקע פטור בקרקע עולם הזיקתו,

שער הלוות

קייט

שהדורותה והמכשיל חייב כרמוכח בפרק הפרה דף נ' ע"ב רמחיב אגוכה ומשמע אפילו נישוף בקרקע עולם, ונתקל בבור ונפל לאחורי הבור דפטור טעם אהרניא הוא, שאין הבור המכשיל אלא הכוורת, עכ"ל הרשב"א.

וחתורת חיים הקשה על תירוץ האי נמי בתוס' זוזל, וקשה לרקמן משמע דהא רתנן לאחוריו מוקול הכרוי לאיו רוקא נקט מוקול הכרוי אלא איידי רנטק ברישא נפל לפניו מוקול הכרוי תני נמי נפל לאחוריו מוקול הכרוי וכן פירש"י זיל ליקמן בהדיא וכו', لكن נראה דשאנו הכא כיון רעבר תל גבוח עשרה דהינו שיעור שיש בו כדי להמית הנופל ממנו, ועלה שם שור ונפל כל גבוח שיעור ההוא לכך מיחיב שמואל. וא"כ הדרא קושית הלחת משנה לדוכתי שצ"ב.

והנה בפני יהושע הקשה ג"כ כעין זה זוזל, ולא ידענאמאי קשייא להו רהטם וראי אין בחבתה שיעור מיתה הלך פטור, אבל כאן איידי כעשה גבוח עשרה דaicא שיעור מיתה עכ"ל. הלך צרייך לומר שהרמב"ם אינו סובר כהאי נמי ולא תקשה עלייו קושית Tos' מטעם קושיות הפני, והשתא דעתית להכי לא תקשה עלייו ג"כ קושית הלחת משנה שהרמב"ם סובר כהפני.

וסובר כתירוץ קמא בתוס', וקשה שאין שייך לתרץ תירוץ קמא לפני הרמב"ם שבפי י"ב הט"ו כתוב זוזל, עשה תל גבוח ברה"ר ונחכטה בו הבהמה ומתה אם הי" גבוח י" טפחים חייב לשלם עכ"ל. משמע שנחכטה בקרקע עולם ולא אמר שחרפר בור ה' למטה מן הגבוח ואפלו hei מיחיב לשמואל. וכתירוץ האי נמי הנו"ל ג"כ לא שייך לתרץ מפני הריקן הנ"ל. ועוד הקשה עליו מותס' בדף כ"ח ע"ב מזה שתירץ Tos' שmmoאל מיחיב על הוחלקה משום שנחכט על הקרקע שהמים נשפכים עלי', תירוץ זה ג"כ לא שייך לתרץ לפי הרמב"ם שכח ליקמן ה"ז, שאם הוחלך אחר במים חייב ולא הזכיר שנחכט בקרקע שהמים נשפכים עלי'.

ומתרץ הלחת משנה שבאמת חולק הרמב"ם על Tos' וסובר כתירוץ دائמי בדף נ' ע"ב והריקן דלעיל צרייך לדוחק שלדרבותא נקט דנתקל בקרקע ונשופ באנן דה"א לפטו שתחילת היזק של הנזק לא עשה, קמ"ל וכ"ש כשהנתקל בתקלה ונחכט בקרקע שחייב ובוודאי לא אמרין קראקע עולם הזיקתו.

והנה הרשב"א ג"כ סובר כהרמב"ם והאי נמי זוזל, וליתא דלשמואל כל שנתקל בכורו ע"פ שני שופ בקרקע חייב,

חידושים על מסכת מגילה (דף ד' ע"ב)

בעניין שמא יעבירנו

יעבירנו, וחירץ החמדת ישראל בהקדם דברי הגאון הקדוש מסאכאטשאנו זוקול' בהקדמה בספרו היקר אגלי טל שכותב שם להבין דמ"ש לאו שאינו נהוג בנשים هو לאו שאינו שווה בכל ולאו שאינו שווה רק לכהנים ולא לישראל נקרא לאו השוה בכל, ומסביר האגלי טל בזה דבכל מצוה וממצוה יש ב' עניינים, א' חלק העשויה, ב' חלק הלימוד המצווה, א"כ הלאו שאינו שווה בנשים אין להם בו שום שייכות לא בחלק העשויה וגם בחלק השני דהינו חלק הלימוד אין להם שייכות לאחר פטורין מה"ל لكن הוא אין שווה בכל, משא"כ מה שאינו נהוג אלא בכהנים אעפ"י שבישראל אין נהוג מצוה זו לא יתכן לומר דהוה מצוה שאינו שווה בכל מצד שאינו נהוג אלא בכהנים, זה אינו דעת רישראל לא שיר בחלק בעשויה מצוה או אבל מכל מקום הם שייכים בחלק הלימוד של המצווה, ולזאת לא הוה בגדר אינו שווה בכל, ועיין שם שהביא החמדת ישראל ראה לזה מדברי הספרדי ע"ש.

ועל פי דברי הנ"ל מתרץ הגאון ר' מאיר דין פלאצקי הקשיא למה במצה לא היישין שמא יעבירנו בהקדם תמיית הראשונים על הא עקרו חז"ל דברי תורה מצד גוזרה שמא יעבירנו אכן

פרט דברי החמדת ישראל בהקדמה לגבי מצה דלפי דבריו למה גורין כאן במאגילה שמא יעבירנו

בגמרא: דכווי עלמא מיהו מגילה בשבת לא קריין מ"ט אמר רביה הכל חייבין בקריאת המגילה ואין הכל בקיין במקרא מגילה גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללימוד ויעבירנו ר' אמות ברשות הרבבים והיינו טעונה דשופר והיינו טעונה דלולב, ע"כ.

זהו גזירין גם במאגילה משום שמא יעבירנו ר' אמות ברשות הרבבים קשה לי להבini דברי הגאון ר' מאיר דין פלאצקי וצ"ל בהקדמה בספרו הגנחים חמדת שכותב שם להסביר ולתרץ לפאי דברי רשי"י במס' סוכה (מ"א ע"ב) שכותב אהא דאמרין בחז"ל שם דרבנן לילוב בשבת אסוד משום גזירה שמא יטלנו בידו ויליך אצל הבקי ללימוד ויעבירנו ר' אמות ברשות הרבבים וכו' והיינו טעונה דשופר והיינו טעונה דמאגילה כתוב רשי"י שם ע"ז בד"ה ללימוד רהחשש הוא שיילך אצל הבקי ללימוד גענווע או ברכתו, ע"ז הקשה הגאון ז"ל א"כ גבי מצה נמי נגוזר שמא ילך אצל בקי ללימוד הברכה ויליך ר' אמות ברשות הרבבים וכshall יו"ט ראשן של פסה בשבת יהי אסור לאכול מצה שמא

דברי תורה הן אפשר להבין קצת לאחר רכל החיבור לא הוה רק מדרבנן הוי כמו הם אמרו והם אמרו ואין כאן שום עקריה, אבל למאן דסבירי דברי קבלה כדברי תורה הוא א"כ מגילה דהוה מדברי קבלה הוה כמו מעקר דבר ממן התורה, וזה אי אפשר רק היכא שנשים פטורות בגון שופר ולולב דעת"ג רחכמינו ז"ל עקרו המצוה היינו עשיית המצוה אבל מדרשאיל חלק השני דהינו הלימוד המצוה יכוין לעkor העשיית המצוה, משא"כ היכא ונשים חייבות ג"כ במצוה א"כ כשבוקה חלק העשייה המצאות שוכ אינו נשר כלום מהמצוה מאחר דלא שייך בהן חלק הלימוד, וא"כ למה במגילה גוזרין לשם יעבידנו.

ונלפענ"ד לומד דאף למאן דסבירי דברי קבלה כדברי תורה הן וא"כ חיבור קריית המגילה הוה כחייב מן התורה אפי"ה נשים חייבות רק מדרבנן, ויש לי ראי' זהה מהותס' כאן במגילה דף ד' ע"א בדיה שאף הן היו באותו הנס, דהנה באמצע התוס' הקשה התוס' לרמה לנ' (קרא) היקשא במסכתא פשחים דף מא"ג (ע"ב) ונשים חייבות לאכול כוית מצה דכל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בкусם אכול מצה תיפקליה מטעם שהן היו באותו הנס, ותירץ התוס' דמשום האי טעמא לא מהיבא אלא מדרבנן פי' ולהכי ציריך היקשה לחיבור מן התורה, דאי מטעמא הללו דאף הן היו באותו הנס אין חייבים רק מדרבנן, א"כ כאן במגילה רכל הטעם דהן חייבים לא הוה רק מצד שאף הן באותו הנס אינו

עקרו חז"ל דברי תורה למגמי מושום גזירה لكن כתוב הנ"ל רבעאתה חז"ל לא עקרו למגמי כיוון דיש למצוה גם חלק הלימוד וחוז"ל לא עקרו רק חלק העשייה אבל חלק הלימוד השאריו, א"כ לא עקרו מצוה זו למגמי ואין זו עקרית מצוה מן התורה למגמי כיוון דיכלול לקיים המצוה בחלק הלימוד. ולפי"ז מתרץ הגאון ג"כ הקשיא דמ"ש מצה דלא חיישין שמא יעבידנו דודוקא בלבול ושופר דאיינו נהוג בנשים ואמ' כן אפיקו אי עקרין המצוה לא מעקרה למגמי דעתין נשאר חלק הלימוד لكن עקרו חז"ל מצד גזירה שמא יעבידנו, מה שאין כן מצה דגם נשים חייבות בהן וביהם לא שייך לחלק הלימוד, א"כ אם נבוֹא לגזרוּ שמא יעבידנו יהיה המצוה מעקרה למגמי מושם, וזה לא רצוי המכמים, ולמעקרה מאנשיים ולא נשים בודאי אין סברא כלל, لكن במצה לא גוזרו חכמים שמא יעבידנו ד' אמות ע"ש.

והשתא לפענ"ד קשה ומגילה נפרק בדבריו, והגאון ז"ל לא מרכיד כלל הגזירה במגילה, דהנה במגילה ע"ג דגם נשים חייבות כדאמרין בגמרה נשים חייבים במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס, א"כ למה גוזרין בהן שמא יעבידנו ולהלא אם עקרין קריית המגילה א"כ עקרין המצוה למגמי לגבי נשים מהחר דפטורי ג"כ מתלמיד תורה, וא"כ הוה ממש כמו שמרתץ הגאון על מצה, וא"כ למה חיישין במגילה.

ובשלמה למאן דסבירי דברי קבלה לאו

פטורות, א"כ לפ"ז הו הסבירה ש愧ה אין היו באותו הנס לאו דרבנן, וא"כ גבי מגילה נמי שוב אפשר לומר לפ"ז למאן דסבירי דברי קבלה בדברי תורה הנה א"כ כמו אנשים חיבים מדברי קבלה והוה בדברי תורה (א"כ) כמו כן נשים חיבות דברי קבלה ממש ואין שם סברא מדברי קבלה ממש ומאן שום סברא לחלק בין אנשים לנשים, א"כ הרוי קושתי לדוכתא Mai Sheh מגילה דע"ג דנשים חיבות ואפ"ה גזרין בהו שמא יעבירנו בשבת עפ"י ומוקרא המצוה לעמרא בין חלק העשיה ובין חלק העשיה, מא"כ מגילה אף למאן דסבירי דקראיית המגילה הוה חיב דברי קבלה והוה כדין תורה מכל מקום חיב הנשים בקראית המגילה לא הוה רק מדרבנן ואין מעקר כלום דהוה כמו הם אמרו והם אמרו.

ולפ"נ"ד נראה לתרץ גם כן קושתיי האחרונה דלפי דברי רבני יוסף לכאורה משמע דעתם דאף הנה הוה באותו הנס הוה דאוריתא במצה, א"כ לכארה ג"כ במגילה הוה טעם דלא גזרין בהו שמא הנס מדברי קבלה כמו אנשים ממש, ולמאן דסבירי דד"ק כדית נשים ג"כ מדברי תורה חיבים א"כ למה עקרו חכמים מגילה בשבת משוט שמא יעבירנו ומ"ש מצה, והוא בהקטרם דברי הטורי אכן בחידושין על מסכתא מגילה רף ד' אהא דאמרין שנשים חיבים במקרא מגילה ש愧ה אין הוה באותו הנס שהקשה שם על תירוץ רבני יוסף דמתירוץ דלהכי צריך היקשא לגבי מצה דאליה סלקא דעתך למפרטיה מכח גדייה שוה דעתו ט"ז מסוכות, וע"ז הקשה הטורי אכן דבשוּף פרק ב' בסוכה רף כ"ח מקשה הגمراה למה לי האורת

חייבים רק מדרבנן, ולפ"נ"ד ראה נכון הואר. א"כ שוב לא קשה קושתינו על החמדת ישראל דמאי שנא מצה שלא גזרין מגילה גזרין ע"ג נשים דזה אינו חייבות והיכי יכולין לעkor, וזה אינו דשאני מצה דמחיבים מהיקשא וכל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקורס אוכל מצה, א"כ הוה החיב מראוריתא א"כ לא רצוי חכמים לעkor כל המצוה מאחר שפטורים מתלמוד תורה ואין להם שום שייכות بعد המצוה אם נערך להם חלק העשיה, מא"כ מגילה אף למאן דסבירי דקראיית המגילה הוה חיב דברי קבלה והוה כדין תורה מכל מקום חיב הנשים בקראית המגילה לא הוה רק מדרבנן ואין מעקר כלום דהוה כמו הם אמרו והם אמרו.

ואה"נ שהרווחתי בעוזרת ה' ליישב קושתיי על דברי החמדת ישראל עפ"י תירוץ התוס מקושתו למה בעי היקשא לגבי מצה ותירוץ דעתם דאף הנה הוה באותו הנס לא הוה רק חיב דרבנן וא"כ לכואדה מגילה נמי, אבל זה רק חד תירוץ מהתוס', ואה"נ שלתירוץ זה ניחא אבל התוספות הביאו תירוץ בשם רבניו יוסף איש ירושלים ומתרץ קושית התוס' דהקשה ל"ל במצה היקשא לחיב נשים תירוץ לרבני יוסף ז"לDSLKA דעתך למיפטריה מגזירה שוה דעתו ט"ז דחג הסוכות וכרי פ' דלעילם אימא לך דהסבירא דאף הנה הוה באותו הנס יכול להיות אפילו סברא דאוריתא לחיב אבל הכא שאני دائ לאר היקשא הוה להה לפרט מגזירה שוה בסוכות נשים

אנשים, אך לא גורין די גורין מוקר
המצוה לגמר.

והגמ' שהאמרי אש (שו"ת סימן מ"ט או"ח) המובא כאן בבית יצחק מתרץ קשיות זו דזה דעתני כבוד היו סבור ר'ך ר'א במס' סוכה (י"א ע"ב) א"כ אף הן היו באותו הנס, משא"כ לר"ע רסל' התם סוכות ממש היו א"כ א"ל מתרץ כן דהו"ב דנשים חיבות מטעם שאף הן היו שומן נס כלל, ולכן הוצרכו שם אבוי ורבא לתרוצץ לכלי עಲמא עי"ש, וכחוב ע"ז הב"י ווז"ל ותירוץ זו נכנן בעניין אבל אפשר שהחומרת ישראל למד מהטורו אכן ואינו מתרץ כתירוץ האמרי אש, וא"כ הנה תירוץ התוספות שמרתץ מטעם שאף הן היו באותו הנס לא הנה רק דרבנן הוא עיקר, א"כ שוכ אינו קשה קושיתינו ולא מעקרא כלום מאחר דהחיקוב לא הנה רק דרבנן.

אמנם כל הניל לא כתבחני רק לפילפוף בעלים ולהציג דבריו החומרת ישראל מ毛主席תי עליו דרכי דבריו למה גורין במגילה שמא יעבידנו ד' אמות אבל לקושטא דמלתא הקשיא שהקשה החומרת ישראל מעיקרא ליתה והכל מבואר בעזה", וקדום נזרף עוד קשיא מה שמקשין המפרשים על דבריו רשי"י הלו' מש"ס דביצה והוא זוג, דהנה במס' ביצה דף י"ז ע"ב אמרין אסור לטבול כלים בשבת וקאמר רבבה הטעם משום שמא יעבידנו ד' אמות בראשות הרבנים, והקשה עליו אבוי יש לו בור בחצירו Mai Aiaca L'mi'mar, והשתא לפי דברי

להוציא נשים תיקףליה רהוה מצוח עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, והשתא מי פריך הא אי לאו קראה הר'א דחיבות בסוכה מטעם שאף הן היו באותו הנס דכי בסוכות הושבתי את בני ישראל והיינו מדרסכה כרמפרש קרא בהדריא פי' דבשלמא למאן דסביר דעתם דאף הן היו באותו הנס דזה אינו דא"א לממר דלהכי בעי קרא לאפוקי דפטוריין מאחר דכל הטעם דמחיבתך מצד שאף הן היו באותו הנס לא הנה רק דרבנן משא"כ לפי דברי ובינו יוסף מארץ ישראל דלרברוי הסברא של אף הן היו באותו הנס הנה דאוריתא א"כ אינו מובן קשיות gamra החתום דיכולין לומר דלהכי בעי הקרא דהאזור לטורי מסוכה דאליה ההו"א לחיבתו מצד דאף הן היו באותו הנס, لكن סיימ השורי אבן וויל לפיכך נ"ל כתירוץ כי של תוס' דהאי טעמא שאף הן היו באותו הנס אינו אלא מודרבנן וכיו', א"כ אפשר לומר שגם החומרת התוס' שאינו אלא מודרבנן הוא ותירוץ התוס' שאינו אלא מודרבנן הוא עיקר, וא"כ מאחר דכל הטעם דאף הן היו באותו הנס לא הנה רק דרבנן א"כ אפילו למאן דסבירי דרבבי קבלה בדברי תורה הנה ואנשים חיביכם בדברי תורה אבל מ"מ נשים מאחר דחיביכם רק מצד שאף הן היו באותו הנס אינם חיביכם רק דרבנן, וא"כ שוכ אינו נקרא מעקר דברי תורה מאחר שהחיבת הנשים לא הנה רק מודרבנן הוה כמו הם אמרו והם אמרו, משא"כ לגבי מצה דהחתם נשים חיביכם מן התורתה מהקיישא דכל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בкусם אוכל מצה הוא חיבכם חיוב דאוריתא ממש כמו

ישכח את הברכה כנ"ל וזה אינו דהרי ע"כ מוכrho לבא בחזרה לביתו עם הכלים לטבלה במקורה דעתך לו מקוה בבית חכם שיטבול שם, וא"כ לא הוועיל כלל בנטילת הכלים, וא"כ שוב לא שייך כלל הגזירה ממשום שם יעכירנו, דבשלמא בלולב ומזה יוועל בנטילתן ליטול הלולב ולאכול המצה בבית החכם משא"כ בטבילה כלים.

או דונכל לומר כוונת רשיי זיל דילך למדוד את ברכתו באופן זה, דבאמת לעולם לא חייבין לשם ישכח אח"כ את הברכה ומה צריך באמת ליטול הלולב בידיו בהלכתו להחכם היינו טעם דווקא בלולב ממש דמלבד לימוד גוף הברכה יש עוד הרבה פרטיו דינים באופן עשיית הברכה כגון האذرיך שהוא לולב ביום ואתרוג בשמא וכנ"ה הא לדעת הפסיקים זיל ציריך בתחילה ליקח האתרוג ואח"כ הלולב וכשניהם ציריך להניח קודם הלולב כמו בתפiline כמ"ש המגן אברהם בטימן תרמ"ו וכן ציריך עובר לעשייתן וגם הוא דעתך יוצאי רק כדרך גדריתן ובכל זה אין הכל בקאים וציריך לוזה לימוד מחכם לכн' חשו שפיר כיוון שבטה יצטריך ליטול בידיו את הלולב וילך לחכם כדי להראותו וללמודו פרטיו נטילתו וברכתו משא"כ היכי שאין כאן שום פרטים באופן הברכה רק עצם וגוף הלימוד של הברכה בזה אין ציריך כלל ליקח בידיו את החמצן רק יכול לילך בעצמו למדוד היטב נוסח הברכה ושוב לא חייבין שם ישבח, וא"כ לפ"ז מתרוץ בטוב טעם כי' קשיות בין מטבחית כלים ובין

רש"י דהחשש הוא שמא ילך אצל הבקי למדוד הברכה א"כ אינו מוכן קשיות אכבי דנהי דיש לו בור בחצירו מכל מקום עדין יש לחוש דילך האדם אצל הבקי עם הכלים לשאול להחכם אוודות הברכה.

אלא ודאי דקשיות הלוז אינו קשה כלל ו גם קשיות החמדת ישראל אינו קשה כלל, והוא כמו שכח הגאון ר' אהרן נפתלי זאולראודער זצ"ל בקובנטרס שער תורה חלק ז' קונטרס ח' סימן מ"ז אות א' וב' וקודם ראנון מה שכח הגאון זיל לתחרץ באות ב', והוא בהקדמת להבין עצם דברי רשיי זיל שם בסוכה דבשלמא לפירושא קמא שילך למדוד סדר הנגעועים שפיר ניחא הא נדרש ליקח ג"כ את הלולב בידיו כדי שהחכם ילמדו איך לעשות הנגעועים משא"כ בזה דהחכמים חששו שמא ילך לבקי למדוד הברכה א"כ למה נדרש ליטול הלולב בידיו הוא יכול למדוד את הברכה גם בלי הלולב וכשיבא לביתו או יטלו ומאי חשש היא שיעבור על איסור הוצאה.

ועל כרחך נדרש לומר באחד משני דרכים או דהשש הואadam ילך לחכם בלי הלולב יש לחוש לשמא ישכח את הברכה ולכן מוכrho ליטול עמו הלולב כדי שתיכף אחר שלמדו החכם יברך בבית החכם על נטילתו, ובאם נאמר כן או עכ"פ אנחת לנו חרא ומירוש הקושיא מטבחית כלים, דהא שם אין לחוש שילך להחכם למדוד את הברכה adam כן מה לו ליטול עמו את הכלוי ואי ממש שם

שער הלוות

קכח

החפץ בעדו כשלמר הברכה מאחר דמלבד לימוד עצם הברכה אין שום פרטיו דינים נדרש לירע בעד הברכה ולכן החט הוא החשש פשוט שמא כשליך אצל החכם ללימוד התקיעה או קראת המגילה יעבור ר' אמות ברשות הרבנים עם השופר או המגילה משא"כ הכא בלבך יש כאן עור חשש מה שאין שייך בשאר מקומות והוא שילך למדוד פרטיו הדינים של הברכה וכמו שכותבי לעיל הפרטוי הדינים שייך לברכת לולב ואוז כשליך למדוד הפרטוי דינים השילכים לברכת לולב ולעצם הלולב אוז יקח עמו הלולב ויעביר ר' אמות ברה"ר. ופשוט הוא.

מוצה דשם אין שום פרטים זולת סדר הברכה עצמה מילא לא חיישין ע"ז שמא יעברנו, משא"כ היכי שבלבך לימוד עצם הברכה יש עור כמה פרטים כמו בלבך או שפיר יש לחוש על עצם לקיחת לולב כשליך להבקני, ורבינו הם כפתור ופרת.

ועל פי הנ"ל מובן שפיר למה פירוש"י רק לגבי לולב דהחשש הוא שמא יליך אצל בקי למדוד הברכה ולא פירש זה לא לגבי שופר ולא לגבי מגילה, והוא משומם דהחתם לא שייך לגזרו וכשליך אצל הבקי יקח החפץ עמו ודלאי צריך

מרדי וויס

דיני ברכת בדיקת חמץ

גדול הוא בקי בברכות הוא א"ל הביאו לירוי כי אתה קריבי אליה תכא א"ל לטעם מר מידי פתח ואמר מוציא להם מן הארץ אמר זהו שאמורים גדול הוא ובקי בשלמא א"ל המוציא אשמעין טעמא ואשמעין דהלהכתא ררבנן ראמרי אף המוציא אלא אמר מוצאיםאי קמ"ל במוציא. וחות יאיר כתוב ולאחר שתים הבדיקה בלילה שוב אין לברך כלל ובכנה"ג כתוב דכה"ג יש לברך בלבד שם ומכלות, ועיין בערך השלחן סימן תל"ג דלקתולה תקנו על בעור ותקנו לשון בעור שכולל לשניהם הבדיקה והבעור

עיין במ"ב סי' תל"ב סעיף א' קורט שהתחיל לברוך יברך אשר קדשו נ במצוותו וצונו על בעור חמץ. עיין בפרק היטב שאם ברך לבער יצא, ובפרק בט"ז בסימן קס"ז ס"ק ד', ובפרק דפסחים יש נמי כה"ג בברכת בעור חמץ ריש פלוגתא אינימא לבער או על בעור ואמרי לבער כ"ע ל"פ כ"פ בעל בעור בלגי מושם ראמרי בברכות מברכו נו של אדם ניכר אם ת"ח הוא והمبرך על בעור ניכר שת"ח הוא וידיע ועל בעור נמי להביא משמע כדאמרי בפ' כ"מ משתבח רבן לר'יע בדרב זכיר דарам

ועיין בפרק אור לארבעה עשר דף ז' ע"ב אמר ר' יהודה הבודק צריך שיברך למי מברך. רב פפי אמר ממשמי' דברי לבער חמץ, רב פפא אמר ממשמי' דברי על בעור חמץ, לבBUR قولוי' עלמא לא ליגי' דוראי להבא משמע כי פלייגי' בעל ביעור, ועיין בס' ד' סימן תל"ב שליחו יכול לבטל אם אין האיש בכיתו יבטל במקום שהוא ואם אינו עושה כן טוב שהבטל אשתו, ועיין באור הלכה ידי העיקר הדין של ביטול אשתו במקום שלא צוה אותה ע"ז מפקקים האחרונים בזה ומ"מ במקומות הדחק יש לימוד ע"ז דاشתו כגופו לענין זה ומסתמא כמו שנתן לה רשות דמי' כן משמע מבואר הגר"א וכ"כ בגדי ישע ומור וקציעה ודוח"ח, ולפי דבריהם לכואורה תוכל לעשות ג"כ שליח, ועיין במשנה ברורה שאשתו אומר אחר בדיקה כל חמירא דעתך בראשות בעלי וכ"ו אם אינה מבינה לה"ק תאמר בלשון שבינה וכן".

וגם כולל הביטול שמבטל מיד אחר הבדיקה את החמצן שלא ראה כמו שייתבادر ואם התחיל לבדוק בלי ברכה יברך כל זמן שלא סיים מקרי עוכר לעשייתו ואם סיים שלא יברך יברך לאחר בשעת השורפה והביטול של מהר שمبטל גם החמצן שרואה כמו שייתבادر, שהרי זהו העיקר גמר מצות, ונכון ליטול ידיו קודם הבדיקה אך אם בודק תיכף אחר מעירוב אין צורך ליטול ידיו שהרי נטילן קודם חפלת ערבית, והביטול שאחר בדיקה יתבאר בס' תל"ה שאחר בדיקה מיד בלילה יבטלו ויאמר כל חמירא וכו' ויאמר הביטול בלשון שבין ובין ואם אמרו בלשון קודש כל חמירא וכו' כולל חמץ ושארו.

وعיין באור הלכה ולפ"ז ה"ה אם אומר לה"ק ממש צורך להוציא חמץ ושארו דשני דברים הן וכਮבוואר הגר"ב מפקפק על כל זה בכירושלמי אמר צורך לצורך שיאמר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואני יורע בו יבטל' הדרי שלא הצורך לומר גם שארו.

משה אטלאס

בעניין דברי תורה מדברי קבלה למדידין

תננעה את אדם וגנו', ואומר בכדור שרוור הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עםים יונגה, מי' ואומר וכי תימא דברי תהודה מדברי קבלה לא לפינן תיש' נסוד שדו' הדר לו ע"ב.

גרסינן בפס' בבא קמא דף ב' ע"ב תננו רבנן ג' אבות נאמרו בשור וכו', קרן ממלין דחגנו רבנן כי יגיח אין נגיחה אלא בקרן שנאנדר ויעש לו צדקה בן נשנה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה' באלה

היא דרבנן, שכן אמרו (עירובין כ"א ע"ב) שלמה תיקון נטילת ידים ועירובין, והם אינם אלא מדרבן, וכן מקרא מגילה אף שהוא תיקון נביים הוא מדרבן (סהמ"ץ להרמב"ם שורש א'), וכן שנית לעריות שנקראו דברי קבלה מפני שלמה גזר עליהן מדברי טופרים, וכן כבוד שבת ועונג שבת, המפורשים על ידי הנביים שנאמר וקראת לשבת עונג לקדש ה' מכבדר (ישעה נח:יג) הן מדברי טופרים (רמב"ם פ"ל ה"א) ולא עוד אלא אף מה שתיקון משה רבינו עצמו אינו דין תורה כשבעת ימי אבלות ושבועת ימי המשתה שתיקון משה להם לישראל (רמב"ם אבל פ"א ה"א) וכן קריית התורה בשבת ושני וחמשי שתיקון משה אינו אלא מדברי טופרים (כסף משנה חנוכה פ"ג ה"ז).

אבל ברמ"ן בהשגות לסתה מ"צ שורש ב' כתוב שرك דבר שאינו כתוב במקרא אף על פי שהוא מתקנת נביים נקרא מדרבן אבל מה שכתב בנביים בדרך המצוואה כגון שמותירים על עשה ומחרים על לא תעשה, דבר תורה הו, שהרי אמרו (שבת ק"ד ע"א) אלה המצוות (ויקרא כז:لد) שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, ולכן כל הבא בנכואה דבר תורה היא כמו שמצוינו שהייבו מיתה על פרועי ראש מהיקש דכתיב ביחסיאל כדרニア (סנהדרין פ"ג ע"א) ואלי שבmittah האוכל את הטבל וכו' ושתווי יין ופروعי ראש ובגמרא (שם ע"ב) ופروعי ראש על שתווי יין מה שתווי יין בmittah אף פרועי ראש בmittah

וכן מצינו בחגיגה י' עמוד ב' שאין תלמוד חגיגה האמור בתורה (ויקרא כג:מא) וחגמת את חג לה' שהכוונה היא זביתת קרבנות בגזרה שווה לדבר האמור בחגיגה (שמות ה:א) ויחגו לו במדבר, מדבר האמור בזבחים (עמום ה:כה) הזבחים ומנחה הגשות לוי במדבר לפי שדרבי תורה מדברי קבלה אין למידין אלא רמז בעלמא היא, עיין רש"י שם.

אולם בירושלמי חלה ב עמוד א' מצינו מפורש שכן למידין דברי תורה מדברי קבלה דגرسין שם על המשנה חמשה דברים חיבין בחלוקת וכור, ר' שמואל בר נחמן שמע כולהן מן אהן קרייא (ישעה כח כה) ושם חטה תורה ושעורה נסמו וכוסמת גבולתו חטה אלה החטה תורה זו שכלה שעול וכור. ומקשה שם הירושלמי ולמידין מדברי קבלה, אמר ר' סימון מן מה דכתיב ויסרו למשפטו אלהיו יורנו כמו שהוא דבר תורה ע"כ. ובפשטות י' של שמה שלמידין בירושלמי מדברי קבלה איינו כי אם התם בעבור דכתיב גביה ויסורי למשפט אלהיו יורנו שיורנו ממשמעו שלמידין מכאן הוראה לדין כמו שלמידין מדברי תורה אבל אין זה כלל בשאר דוכתי וכן תירץ גם ביפה עיניהם כאן ועיין גם בפני משה על הירושלמי שם.

ולי נראה לפреш באופן אחר דינה מצינו מחלוקת בראשונים אם דברי קבלה נחשים לדין תורה או שאינם אלא מדרבן, יש טוביים שככל מה שתיקנו חכמים ונביים שעמדו אחר משה רבינו

חומר מדברי סופרים מדר'ת האומר אין תפילין כדי לעבור על דברי תורה פטור חמץ טוטפות להוסיף על דברי סופרים חיב (ובגמרא) אמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא אינו חיב אלא על דבר שעיקרו מדר'ת ופירשו מד"ס ויש כי להוסיף ואם הוסיף גורע הרי דלא رب עטוטפות קרי דברי סופרים אע"פ שהם דאוריתא שהרי זהו מראה אם הורה לעשות חמץ טוטפות ממיתין אותו והא פשיטה דין מיתין אלא אם כן הורה לעשות הפך הדבר שהוא מדאורייתא ואם כן ע"כ דודבר סופרים קרא לדבר שהוא דאוריתא אלא שאינו מפורש בתורה ורקרין ליה דברי סופרים כלומר דבר שאליו לא שקבלו סופרים פירושו לא היינו מבנים אותו כך.

ועיין שם ברמבי"ן שהאריך בראיות. ובדרך אגב מה שכח שם בספר מגילת אסתר ומרגניתא טבא שאף הרמבי"ם סבירא לייה כן ואינם חולקים צרייך לי ביאור דהא בכבוד שבת ועונג שבת כתוב הרמבי"ם מפורש דהוה מדברי סופרים כמו שהבאו לעיל אף על פי שנאמר שם בלשון ציווי, וצרייך ביאור.

ואולי יש לומר על פי מה שמצאתי בכספי משנה בהלכות אישות פ"א ה"ב על מה שכח שם הרמבי"ם ובאחד משילשה דברים אלו האשנה נקנית בכספי, או בשטר, או בביאה. בביאה ובשטר מהתורה, ובכספי מדברי סופרים. ובכספי משנה מקשה על זה, וזה דבר קשה האיך כתוב שהכספי מדברי סופרים שהרי למדור קידושי כספ' קיחה מידה עפרון וכל דבר הנלמד באחת מי"ג מדרות הווי דבר תורה. ומצאתי כתוב שהרמ"ץ בהגותתו העיר רבינו עצמו הגיה בספרו ושלשתן דבר תורה וגם אני מצאתי כן בתשובות ה"ר אברהם בנו מכל מקום לי נראה שאין עדותו נכון מ"ש רבינו עצמו בפ"ג וממה שכח בספר המצוות שלו וכמו שכח ה"ה וז"ל ומה שכח רבינו שהכספי היא מדברי סופרים היא מן השורש השני שהנicha הרב ספר המצוות שאין הדברים נדרשים בגזירה שווה או באחת מי"ג מדרות נקרים דבר תורה אלא דברי סופרים אאי"כ ואמרו בהם בכיאור שהם מן התורה.

ודע אני מצאתי סעד לדברי רבינו מדרנן בפרק הנחנקין (סנהדרין פ"ח)

ועל פי דבריו ALSO י"ל גם דמה שכח הרמבי"ם רכבר שבת ועונג שבת הוה מדברי סופרים אין כוונת הרמבי"ם דהוה מדרנן אלא כוונתו כמו שכח הכספי משנה רכל דבר שהוא מדאורייתא אלא שאינו מפורש בתורה קרי ליה דברי סופרים דהינו רכל הדברי סופרים לא היינו מבנים את דברי תורה ALSO וק"ל. ולאור הנ"ל אפשר לומר שגם גם מחלוקת שת התלמידים שהתחלנו בהם שהబכלי סבירא להו שכל מה שתיקנו חכמים שעמדו אחר משה רבינו הוא מדרנן ועי"כ סבירא להו בכ"מ שאין ללימוד דין הכתוב בתורה מדברי נבאים. אבל הירושלמי שלומד חיבyi חלה מפסק המפורש בישעיה ושם חטה שעורה וכ"ר, הוא משומש שהירושלמי סבירא להו רק תקנת נבאים שאינו

שער הלוות

קכט

כרבבי תורה וע"כ למידין מהם וא"ש:

כחות במקרא נקרא מדרבנן אבל מה
שמפורש בנסיבות בדרך הצוואה הוא

מושלם זושא לאקס

בעניין מפני מה נתחביבו שונאייהם של ישראל באותו הדור כל'י וכוי'

רפוטר בעובד מלחמת יראה, וא"כ הוא שרי להשתחוות להמן אף שהי' חוקק צלצם (על לבו) כיון שלא השתחוות בשביל צלמו רק בשביביו וזה פטור כיון שהי' מלחמת יראה, בשלמא לאביי אף דלש רשי להשתחוות, מכל מקום להמן אסור כיון שאינו בצעמו נעבד, אבל לרבה כיון דלהמן הוא שרי להשתחוות, וכיון שלא היה מושתחוווה לצלמו והי' שרי, וזה אמר לו אביי ומה מלחמת יראה הוא, וא"כ יהiji שרי להשתחוות, ודוק' ונכון.

ברם מהר"ם מיישב כיון דקהשיב להם ע"כ אף שלא צלם אסור להשתחוות להמן לא גילה נגד העולם צלם ורק מול מרדי כי, ע"ש, ולפ"ז מישוב קושית מהרש"א והר"ף כיון שרשב"י hei אומר שהשתחוות צלם, והמן לא הראה לשום אדם הצלם כי אם למרדי, ולפיכך מפרש רש"י צלם של נוכדנץ, ודוק' ונכון.

ודע שהר"ן בחידושים על סנהדרין מפרש שם הר' יראה הוא יראה מלחמת סכנות נפשות אבל בשאר אונסים גם לרבה חיב, ע"ש. והנה לכואורה לפ' דעתו הניל, אף אם הפסק הוא עונש מיתה אם

מגילה דף י"ב ע"א, שאלו תלמידים לרשב"י מפני מה נתחביבו שונאייהם של ישראל באותו הדר כל'י וכוי' מפני שהשתחוו לצלם וכוי' אמר להם הם לא עשו אלא לנימ וכוי. ופירש רש"י צלם של נוכדנץ הרשע, ע"ש. והקשה מההרש"א והר"ף למה לא מפרש שהשתחוו להמן ע"ש. והוא דאיתא בסנהדרין דף ס"א ע"ב פלוגתא אביי ורבא בעובד מהאהבה ויראה, לאביי חיב לרבה פטור. וכתבו שם Tos' (ד"ה ורבא אמר פטור) בשם יש מפרשין הא דפוטר רבא, היינו אם עיקר העבודה זרה נעשה בשביב אהבה או יראה אבל אם הוא לשם עכו"ם, גם לרבה חיב. והא שלא השתחוו מרדי להמן כיון שהי' חוקק על לבו צלם ע"ש, והקשה מהר"מ, וא"כ היכא הוכיח אביי מביריתא, יכול לעבד כהמן והוא גבי המן לרבה חיב.

והנה מתחלת נראה ליישב קושית מהר"ם הניל והוא דינה בשיע' י"ד סימן ק"ו בהג"ה מביא בשם תרומות הדשן דשרי להשתחוות להמן כיון שלא משתחוווה בשביב צלם שלו כי אם בשביב שהוא שר. והנה נראה, לרבה

הו עלייהם בשביל שנגנו מסעודה, אך על זה קשה א"כ בשושן יהרגו וכור', גם יש לומר בשביל שהשתחו לצלם וכמו שפיריש מהרש"א והר"ףDKAI על המן. והנה אם הוι בשביל הנאה מסעודה, משכחת שנון וניצלו בזאת כל ישראל משאר מקומות, כי כל ישראל ערבים זה זהה. והנה איתא בהרא"ש בקדושים שנשים לא הויא בכלל ערבות. והנה אם כל ישראל ניצולין ומרדי יהרג אז לא הויא קידוש השם, כי אם אמרו שנרג השתחווה, ויאמרו העולם שחיבר מיתה הויא, כיוון שלא השתחווה להמן דזה היה רק לפנים ומחמת יראה, ולפיכך כדין עשו וניצלו, משא"כ מרדי שעשה שלא כדין נהרג. וזה שאמר מרדי לאstor, דע שמשכחת שיעמוד ריווח והצלה ליהודים בשושן מקום אחר, ככלומר, משאר יהודים משאר מקומות, שלא נהנו מהסעודה מכח ערבותיהם, הם בצדקהם, ואתה לא הויא בכלל ערבות, ולפיכך תאבדו, וגם אנחנו משכחת שהרגוני ולא יהיו קידוש השם על ידי כי אם להיפך יאמרו, שמתחייב בנפשי, ודר"ק.

לא ישתחווה לו, מ"מ אם גליו שהוא איש הנعبد לו איש ישר ורק לבב ומתקבל שוחד בדרך שרים שמקבלים שוחד ומוחלין הכל, אז לכורה גם לרבה אסרו, וא"כ נוכל לומר שאstor היהתה יודעת שחוב מיתה הויא כיוון שהוא משתחוים להם, וכן שפיריש באמת מהרש"א והר"ףDKAI על המן, וזה הויא אמרה לאחשורוש שאין עונש מיתה על ישראל משום שנמכרתי אני ועמי להשמד ולהרוג כלומר מי שלא יעבור לו, ולפיכך ליכא עונש מיתה, בשלמא אילו לעבדים לשפחota נמכרנו, מי שלא ישתחווה לו, החrstyi, ואמרתי כיוון שהשתחו רואים לעונש, אבל כיוון שהוא עונש מיתה,תו ליכא חיק מיתה, ואם תאמר אויל איש רק לבב הוא ועל זה אמרה, המן הרע הוא, ואין מוחל בשום אופן, ודוק. ٤

ובזה פרשתי מה שאמר מרדי (רואה והוצאה) יעמוד ליהודים ממוקם אחר וגור', דהנה תוט' בסנהדרין שם מקשימים, למה לא השתחווה מרדי להמן ותירצז בתירוץ כי בשביל קידוש השם עשה כן, ע"ש. והנה כאן יש מקום לומר שחוב

בענין אדם מועד לעולם בין עיר בין ישן

אבן בחיקו אע"פ שלא הכירה מעולם משומן דאייבעי ליה למייחש שמא הניח איזה דבר בחיקו ושכחו אבל אונס גמור כגון הא דירושלמי שבא חבירו וישן אצלו פטור כדאמרן רוחמןא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר. לפי זה שוב קשה קשיא הניל' דהרי אף בפרק' ג' מ"מ צורך לשלם ולמה לא אמרינן אונס רוחמןא פטריה.

והנה הש"ך בשו"ע ח"מ סי' שע"ח כתוב לחלק מהיכא דהזיק שלא בכונונה ולהיכא דאנטו דהיכא דעתה שלא בכוננה בכלל אפי' אדפ' בודאי פטור אבל hicca דאונסיה נהי דהרי אונס על עיקר עשייה בכל זאת מעשה העשייה אינו אונס בלבד כוונה רק שהיה מוכרת על העשייה, אבל כאן עיקר עשייה הייתה בלי ידיעה ובכלי כוונה שלא ידע מאומה מזה שמנוח כלום אצלו כלל ומשבר אותם. ועיין במשנה למלך פ"ה מהל' יסורי התורה ה"ז שהביא דברי הרاء' ש' שפ"ז שמחליק ג"כ כמו הש"ך הניל' ע"ש.

והנה חקרו אחרונים אדם המזוק דמחוויב לשלם היא דכוון שעשה עבירה והזיק מש"ה מהויב לשלם או כיון דחבירו נפסד על ידו מהויב למלאות הפסד חבירו וזה מהייבו לשלם, ובזה ביארו האחרונים המחלוקת רואשונים אם אדם

ב"ק דף ד. איתא בגמ' אדם ישן דרכו להזיק בין דכייף ופשוט אורח' הייא ושמירתן עלייך. תוס' מביא ירושלמי ישן לא מחיב אלא כשהשכיב עצמו אצל הכלים אבל הביאו כלים אצלו והוא ישן ושבreen פטור מהם גומי לו והוא ביה אונס גומר וכן לגבי שני אנשים עכ"ל. וכן כתוב הרמ"א ח"מ סי' שע"ח ס"ב דכשנפל מן הגג ברוח שאינה מצויה חייב דלא מקרי אונס גמור אבל משמעו דבאונס גמור פטור.

והנה מהר"ץ חיות מביא קושית היד המליך דהא הפטור דישן הוא כיוון דכייף ופשוט אורחיה הוא, והוא אונס גמור והלא הרמב"ם פסק (פ"ח מהל' חובל) דאם השר אנטו להביא לו ממון של חבירו ונשא ונתן בידו חייב ואפי' במקום פקווח נשען רעת הרמב"ם דחיב כל שלם משומן אסור להציג עצמו על ידי ממון חבירו ואין לך אונס גדול יותר מזה ואפי'ה חייב.

והנה לפמ"ש התוס' כאן הטעם דפטור משומן שהם גומו לו ניחא, דזה מיקרי שאחרים גרמו האונס ולא היה מצדיהם כאן שום עשייה אחריה שלא ידע א"כ ניחא אם הניחו כלים אצלו שפטור. אולם הנימוקי יוסף בסוף פרק כיצד הריגל כתוב וזיל ומיהו באונס שאמרו דחיב בנזק היינו באונס שאינו גמור כגן היהתו לו

ممילא יש לחלק דוקא כעשה מעשה
ואפילו המעשה היה על ידי מעשה אונס
(מכל מקום) כיון דעתם חביבו נפסד
ע"י מחויב לשלם, אבל אם עצם מעשה
היה ע"י אונס כגון שלא ידע או אפילו
לשיטת הדמ"ס נמי פטור מלשלם
משום שלא אמרין דחביבו נפסד ע"י
מעשה אונס כוז.

המוזיק מחויב על אונס דלשית התוטס'
פטור על אונס ולרמב"ס חייב دائית
אמרין דמה שעשה מעשה מזיק זהו
המחיבו לשלים א"כ אמרין וכיון רהוה
אונס בהמעשה פטור מלשלם דכמו בכל
התודה יכולה דעבירה באונס לא מקרי
מעשה עבירה, אבל א"א דהמחיב
לשלים היא מה שחייב נפסד על ידו
מחויב אפילו אם היזק על ידי אונס

שלום בעק

בעניין דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה

בלא טעם רעת לעשות לה' שפיד היינו
יכולים לפרש שהי' מתרגם משום שהי'
אסור לו לאומרו בע"פ, א"ג דאייריה
בפסקות מתחוק נביאים. ובכיוור פלוגתיהם
יל' דתוות' בתמורה ס"ל דמקיון דקרה
רווחתו לך, רmini ילייפין אסור לאומרן
בע"פ בגיטין דף ס' ע"ב, אייריה בפסקות
רק בחמשה חומשי תורה, א"כ תודילו
מקורו לאסור גם בנביאים וכחותבים, וכן
באייר החוי' בסימן קע"ה את דבריהם,
אבל חוס' בטוגין ס"ל שהכוונה שם
בגיטין היא ללמידה מהפסקה הניל' רק הא
לחוד דנאמר דין כתיבה על חמשה
חומשי תורה, אבל לבתור דידעינן דנאמר
בזה דין כתיבה א"כ תודילו מצד
הסבירו לחוד אסור לשנות דין וצורתו
ולאומרו בע"פ, וא"כ מכיוון דחויזן גם
נביאים וכחותבים הם מהנכתבים ושנאמר
בחון דין כתיבה, וכך שמדובר ב מגילה
דף ז' ע"א, א"כ תודילו גם בהם הר'ך

בגמר מסכת בכא קמא דף ג' ע"ב
המבעה וההבעה ובגמרה Mai מבעה
רב אמר מבעה זה adam וכור' ושמואל
אמר מבעה זו השן רכתיב איך נחשפו
עשנו נבעו מצפוני מי משמע כודמתרגם
רב יוסף אייכדין איתבליש עשו אתgalין
מטמוריה ובתוספות מפרש נקט רב יוסף
לפי שהיה בקי בתרגומים שיש כמה ענייני
תרגום ולא כדריש בעלמא לפי שהיה
סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי
לומר על פה ולכך היה אומר תרגום
דמשום עת לעשות את המתרשרי ואין
לק עת לעשות גדול מזה.

אבל בתוס' בתמורה דף י"ד ע"ב כתבו
שהאיסור הווא' רק על חמשה חומשי
תורה, אבל נביאים וכחותבים מותח
לאומרם בע"פ. ברם מוש' כאן בטוגין
פליגי על זה, דהיינו כתבו שלא הותר לר'ך
יוסף אלא משום עת לעשות לה', אבל

ועי' בדברי המדרש שהביאותוס' בגייטין דף ס' ע"ב דעתך שם שהטעם למא אסר הקב"ה לכטוב תורה שבע"פ הוא כדי שלא תגיע לידי הגויים, וכן עיין בבב"י בס"י מ"ט שכח שטהטעם למא אסור לומר תורה שכח בע"פ הוא משום חסנות ויתירות וקרוי וכחיב. ונראה שאין זה סותר את היסוד הנ"ל שכתנו משום שאכתי ייל שהגדיר של האיסור הוא אסור לשנות את צורת התורה. ועיין בסיום דברי המדרש שם דעתך רבי יוחנן אמר וכור' ואם המרת רשות מה שבע"פ בכתב ומה שכח בע"פ אין מקבל שכר, למה שכח נתתי', תורה שכח תורה בע"פ.

סבירא דאסור לאומרן בע"פ. ועל דרך זה יש להבין גם איך ילפota שם מקרא דעל פי הדברים וגוי דילפין מני' שדרים שבכל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב, וגם בויה יש לומר דמאי דילפין מהפטוק הוא רק וזה שצורתן היא להיות דברים שבכל פה, ותו ממש לא ידעין מצד הסברא דאסור לשנות את עיקר צורתן.

ולפ"ז אפשר לומר עוד שבאמת שני האיסורים הו ביוסדים רק אישור אחד, והיינו דאסור לשנות את צורת התורה.

שלמה דבלינגר

בענין הכוותל והאלין שנפלו (דף ו' ע"ב)

הדין.

וכתיב הרא"ש זוזלadam הזיקו בשעת נפילה נסתפקו בתוספות אם יש להם דין אין אש או דין ברור ונראה דיש להם דין בור ולא דמי לאכט וסכךנו ומשווא שהזיקו בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דרך הליכן, בהנץ נעשו בור על ידי כח אחרים אבל כותל ואילן מחמת ריעותא נפלו מעצמן כי ראו שלא היו יכולין לעמוד יותר והזהירו ב"ד הבעלים להפלו ואם משומם דהollowין ומזקין מה שאין כן בבוד לא גרי עי' מחמת זה וכל

הכוותל והאלין שנפלו לרה"יר והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכוותל ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור לאחר זמן חייב היכי דמי אי דפרקה בין לרוב בין לשמוראל מי שנא בור דהזיקו מצוי ושמירתן עלייך עלייך הני נמי הזיק מצוי ושמירתן עלייך אי דלא אפרקינהו לשמוראל דבר כותם מבورو למදנו היינו בור, לעולם באפרקינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן חhilת עשייתו לנזק תאמיר בהני שאין תחילת עיתון לנזק שוד יוכיח, מה לשורשכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיה וחוד

על דברי הר"ש ותמה עליו בפ"ה דא"כ יש לדמותו ג"כ לאש ואי משום דין כח אחר מעורב בו כ"ש דיש לחיבור יותר ונראה דלק"מ לכל עיקר החילוק שבין בור לאש הוא דاش הולך ומזיק ומشيخ את הנזוק בכל מקום שהוא הוא להיפוך שהמזיק עומד על עמודיו והנזוק הולך מאליו והינו דוקא בדבר שהולך ע"י הרוח דין גבול להליכתו יוכל להשיג את הנזוק בכל מקום שהוא אבל כותל ואילן יש גבול לנפילתן וייתר מהגובל אינם יכולים לילך והנזק צrisk לבוא אל המקום ההוא בכדי שיוכלו להזוק וא"כ בור ממש הוא וכבוד אריכתא דמי כמו תל דגבואה ה"ג חרוא בור הוא מלמעלה עד מקום שיוכלו ליפול מעצמן כיוון דהנזק צrisk לבוא שמה אל מקום הנזוק, כן נלפען"ר בישוב דברי הרא"ש והוא נכון בסברא.

שכן ביש לחיבור יותר מדי דהוי אקוושר אכן ברגלי בחתמו והלכה לרשות הרכבים והדיקה ואי משום דין תhilת עשייתן לנוק שור יוכיח ועיי"ע בשם"ק בשם הגליון על דברי התוס' שכח עכשו עושין התוספות מסקנא שמדוברים כותל ואילן לבור אף על גב בבור אין הולך ומזיק ותימה לעיל גביaben וסכנינו אמר קאמר היינו אש ואמר היינו בור בהא עדיף מבור באבנו וסכנינו הולclin ומזקין בור עומד במקומו וילמוד אבנו וסכנינו מבור דהא עדיף כדארמן הכא גבי כותל ואילן עדיף מבור שהולclin ומזקין, ויש לומר דכותל ואילן שלא שיריך כח אחר מעורב בהן אומרים התוספות עדיפה מבור אבל אבנו וסכנינו שודומים לאש שכח אחר מעורב בהן לא מצינו למימר עדיף מבור האש לא עדיף מבור כיוון שסכנינו בו קולא דכת אחר מעורב. ובספר נחלת דור כתוב

שלמה יצחק העדצאג

בעניין בור ט' ובור ט'

לחזוק חיבב ואני זה תולדה דין אנו צרכינן בזה לילפotta ולפ"ז צrisk להבין מה זה שתירץ הגמ' והמת יהיה לו וקיים فهو לדבנן בט' מיתה לא עבדי נזקין עבדי.

והנה נראה דבזה תלוי דברי הגמ' בהו"א ובמסקנא. - דבבהרו"א סבר הגמ' הטעם דפטור כשהמיתת בבור ט' משום דין

בגמ' דף ג. כתוב אילימה אב ט' ותולדה ט' לא ט' כתבי ולא ט' כתובי הא לך' והמת יהיה לו אמר רחמנא וקיים להו לדבנן ט' עבדי מיתה ט' נזקן עבדי מיתה לא עבדי, ופרק הגמ' סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקן עכ"ל. והקשה בספר חזושי דבכי אורי ליב כיוון וכל הטעם דבור ט' פטור ממיתה משום דין בו כדי להמית א"כ בנזקן דיש בו כדי

שער הלוות

קלה

ארבע טפחים אפ"ה פטור הגם דלמעה
נפלה גובה של עשרה אפ"ה אין זה בור
האמור בתורה, ודין זה א"ל אלא בבור
מש דזה מיעט הקרא אבל בתgal גובה
דאיו אלא תולדה דבר וαιנו בור אי
אפשר לומר רם מעטה מהמיוט דבר
על כן אמר דפטור משום דהוי אונס.

והנה יש לעיין ביסוד הפטור דבר ט'
מミתא והלא תחילה בפשיעה - לעניין
נוןקיין וסופו באונס - לעניין מיתה
ומילא הויל לחיב, והפירוש בזה
כמ"כ בברכת שמואל סי'ג אות ב'
בכיאור דברי התוס' בדף ו' ע"א בד"ה
לאתווי בור המתגלל שכח בר או אדם
בעל הבור חיבך כלום משום דמעולם לא
נעשית הבור תקלה לעניין זה שאדם
ירחף בו שור וא"כ נזק כזה אינו כולל
במעשה חפירתו, ולפ"ז אפשר לומד
דהכא נמי מעולם לא היתה הבור תקלה
בפשיעה וסופו באונס - עצם הפעולה
אינה מעשה אונס אלא שנעשה ע"י אונס
ודוקן, ולפ"ז ג"כ מיושב קצת דברי
הרמב"ם שהוצרך להביא קרא "דברו"
הgam דמילא פטור משום שהוא אונס
עפ"כ הוצרך הרמב"ם להביא הקרא
דברו לומר לדגבי מיתה לא הויכל
תקלה וαιנו בור בכלל ולא שייך
לקשות תחילה בפשיעה וסופו באונס
כנ"ל.

droco להמית בכור ט' והוא"ל כעין אונס
וא"כ לגבי נזקן דרכו להזיק אפי' בכור
ט' א"כامي קרי ליה תולדה, וזה
הפשט שלא ט' כתיבי ולא י' כתיבי,
וע"ז תירץ הגמ' דאיו כן כ"א ד'
כתיבה דוחמת יהיה לו הפשט אמר
רחמנא בור שיש בו כדי להמית מקרי
בור ואין זה כ"א שיעורא דברו, וע"ז
פרק הגמ' סוף סוף זה הא למיתה וזה
אב לנזקן כיון דהthora מיררי גם לעניין
נוןקיין וא"כ בור שיש בו כדי להזיק ג"כ
כתיבי.

והנה הרמב"ם בפי"ב מהל' נזקי ממון
ה"י כתוב וז"ל אחד החופר בור שוח או
מערה או חרוץ ולמה נאמר בור עד
שיהיה בו כדי להמית וכמה כדי
להמית עשרה טפחים עכ"ל, משמע
מדבריו דכבור פחות מעשרה פטור
משום הפסוק, והנה בהל' ט"ז כתוב בתל
גבוח כל שהוא או בחפירה כל שהוא
שהנזק בכל שהוא דבר מצוי ויודע ואין
המיתה בכל שהוא מצויה והרי הוא כמו
אונס ממש מעשה הפטור הוא משום אונס
וצ"ב.

והנה הרשב"א בסוגיא דבר בדף נא.
כתב דאיו חייב עד שהיא עשרה טפחים
אפיקו באופן דאיו גדר דרעת הרשב"א
לא מקרי בור שחביבים עלייו כ"א
שיכול להמית בכל אופנים והדין הזה
הוא משום דכתיב בור ובלא זה לא
מקרי בור ואפי' באופן דאיו אונס כגון
דרבורה ששה טפחים וגובה הבהמה

שנקר הלל הלאן

בunning קים ליה בדרבה מיניה

וזם ואילו המוציא שם ראי הלי הכל הוא שיקוב על דבר אחד בלבד, הלא חתום לא שייך בכלל לומר רקס ליה בדרבה מיניה, ובתו"ס רביינו פרץ לקמן דף כ"ז מכואר גם בסכורת המהרא"ס וצ"ב.

ואפשר ליישב בסכורת המהרא"ס, דנהה בכל כי עונשין بعد עבירה אחת למה אנו קוראן זהה כי עונשין נקרא זהה עונש אחד גודל, ועוד משום רמצינו פעעם כל עונש בפני עצמו כגון מלכות וממון הא לפעמים מהווים מלכות לבך ולפעמים ממן לבך, ולכן אנו מוכרכים לומר שהם הם כי עונשים שונים, אבל חיוב דכופר אפילו למ"ד כופרא ממונה מ"מ איןו ככל דין תשלומי ממון רהא יש לו שם מיוחד והוא כופר נפשו, [ומסתבר אכן למ"ד כופרא ממונה יודה רזה בעצם כפירה רהא עייז נפטר מחיוב מיתה בורי שמות אלא שאין לו דין כפירה לגבי שלא יועל מחילה וכמושב' כהתוס' לקמן בדף מא"ג ע"א ב"ה מי לא או אבל וראי רהא בעצם חיוב כפירה] והשם חיוב כופר אין אלא רק בערירה שאצל אדם כה"ג חייב עליה מיתה, וא"כ שייך לומר דחחיוב כופר איןנו עונש לחור אלא חמיר בערירה של מיתה והיה שייך שפир שהרגו ושילם כופר רזה עונש אחר גROL, ואני דומה למוציא שם רע דחחיוב ממון שבו איןו חיוב ממון מיוחד אלא ככל חובי

גרסין במס' ב"ק דף ד. לא הרי השור שמשלים את הכהן כראוי האדם שאין משלם את הכהן, ובתוס' ד"ה כראוי האדם כתבו והקשה ריב"א Mai Horvra הרא זו האי דאין משלם את הכהן משום דקים ליה בדרבה מיניה ותירץ דשוגג נמי פטור מדין פירכא הוא כלל אבל הר"י אומר דלאו פירכא הוא כלל שלא מיפטר מכופר משום דקים ליה בדרבה מיניה וכור' ע"כ.

ובשיטת הר"י بما שכח דלאו פירכא הוא דלא מיפטר משום קים ליה בדרבה מיניה, בלי לבאר טumo, כחוב המהרא"ס דעתמא שלא שייך קלבד"מ הוא משום דמיתה וכופר אינם שני חיובים על שני דברים נפרדים כמו היכא שהחיל שבת והזיק, אלא שניהם באים בשביל דבר אחד דהינו על הריגת האדם, ובכח"ג לא אמרין קם ליה בדרבה מיניה, וככיאורו איתא בשיטה מקובצת לקמן בדף י"ג ע"א ב"ה משא"כ וכור'.

אמנם בשיעורי הגרא"ש ש Kapoor חמה על זה דהא בגמ' במס' מכות דף ד' ע"ב מבואר דעתים וממן לוכה ומשלים ולא אמרין בהו קם ליה בדרבה מיניה וילפינן לה מהא דሞציא שם רע לוכה ומשלים, ואילו לפי המהרא"ס קשה דהא בעדרים זוממן הרי המלכות הוא משום לא חענה והתשלים מיטים הוא משום כאשר

שער הלוות

כלז

אמנם מכל הניל קשה מאוד להבין דברי הריב"א מה שכח דפטורה רכופר הוותשומם קם ליה בדרכה מיניה הלא מכל ראיות הניל מפרש יוצא שבמוקם כפירה לא אמרין קם ליה בדרכה מיניה וראיתי באחרוניים לתרץ דברי הריב"א דיש חילוק בין כופר לשאר תשלומי כפירה שהכופר אע"פ שכפירה הוא מ"מ אין זו כפירה כחטא אלא עיקרו מדין תשלומי נזקין והטורה נתנה לתשלומי נזקין אלה דין כפורה ולכן שייך בו שפיר דין קם ליה בדרכה מיניה.

ואפשר גם לומר בדברי הריב"א דבאמת גם הריב"א לא מתכוון שאדם פטור מכופר משומם קם ליה בדרכה מיניה, משומם שיש להקשות על דברי הריב"א דבשוגג נמי פטור, שהרי בעשה בעליים עבריה שחיהבים עליה מיתה בשעה ששווינו נגד פטור ג"כ מכופר משומם קם ליה בדרכה מיניה, וא"כ אין כאן חומר ממשם דחזקה, וא"כ אין כאן חומר בשור, ולכן י"ל שאין כוונת הריב"א שאדם פטור מכופר משומם קלב"מ אלא כוונתו כיון דעתך כופר הינו פריוין נפשו שלא ימת בדכתיב וגם בעליו ימת אם כופר וכו', מילא האדם שבאמת ממיתן אותו לא שייך כופר, ולזה הקשה דאיין זה קולא אלא חומרא, ותני' דגם בזה לפין שוגג מדויצה, והיינו דגם בשוגג אין כאן חוב כלל אף לצתת ידי שםים אף למ"ד כופרה כפירה, וא"ש.

מן ואינו עונש אחד עם חוב מלוקת דזה بعد העבירה של לא תלך רכיל, והחייב מן אינו קשור דזוקא עם העבירה של לא תלך רכיל ושפיר הוי תרי עונשין והי' צריך להתחמעת מדורי רשעתו משא"כ כאן هو שפיר עונש אחד כופר עם חטא המיתה.

אבל פשוטו הדברים בסברת הר"י הוא שהר"י סובר שלא שייך לפטור כופר מטעם קים ליה בדרכה מיניה דהא קיימה לנו דכופרא כפירה הוא, ובחייב תשלומי כפירה לא אמרין קם ליה בדרכה מיניה כמש"כ התוס' במסכת פסחים דף כת. על מה שכ' שם במשנה דף ל"א ע"ב האכל חרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש ומקי' התוס' אמראי משלם קרן וחומש הלא חייב מיתה משומם כרת חמץ, ואומר ר' י' דתשלומי תרומה מחמת כפירה הן כדרומכה במס' תרומות דתנן ואם רצאה הכהן למחול אינו יכול למחול, וכיון דכופרא הוא אין כרת פטורו משומם קם ליה בדרכה מיניה, וכן איתא גם במס' כתובות דף ל' ע"ב ד"ה זר, וכ"כ בשיטה מקובצת לקמן מג ע"ב בשם תותס' הר"כ, ומה שהביא שם ראי' משbat צג ע"ב שהיות סקללה אינו פטור מקרבן חטא והטעם משומם שהחטא הוא כפירה, מדברי התוס' שלא הביא ראי' זו משמע דס"ל שמקרבן אין ראי' לתשלומי כפירה עי"ש וא"ש.

כ"ק מאן אדרמור"ר שליט"א

הספר על הגאון שה"ת מוהר" פ' הירשפרונג זצלה"ה

לי שולחני להרצתן פרשי"י כלומר הרבה שאלות יש לי לשאול ואני למי לשאול. ועיין תוס' היה מכיה ר"ע בברשו שאלות.

ויל' מאי יכול האי שנתחייבו מיתה משונה על שלא באו ללימוד מגנו. והשנית מה רצה בזה שנטל שתי דועותיו והניחן על לבו ואמר אויל לכם שתי זוועותיו שהן כתשי ספרי תורה שנגלאין אדרבה היל"ל אשרים שתו זוועותיו והניחן על לבו אמר אויל לכם שלמדתי הרבה תורה ואתנס נגלאין ונקל שכבר, ובגמ' (פסחים ס"ח ע"ב) רב יוסי ביזמא דעתך תא אמר עבדי לי עגלא תלטא אמר אוי לא הא יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקי רב ששת כל תלחין יומין מהדור ליה תלמודיה ותלי וקיי בעיברא דרשא ואמר חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי וכור' ע"ש. עוד בgam' ב"מ פ"ג ע"ב שישי בני מעי שישי מה ספיקות וכו' ורש"י פי' כאן שלא מהו (ר"ע), ומה תהא מיתתו, שלך קשה משלחן, מפני שליך פתוח כאולם ואילו שמתני היה למד תורה הרבה, שנגלאין, כשוגלאין ס"ת והכתב מכוסה כך תחולט ותתכסה תורה שבלבך כשאמות לפיה שלא שמשוני ולא למדו ממי. גם זה צ"ע הרי ר"ע וחבריו למדו תורה אצל אחרים עכ"פ ולא היו מבטלין הזמן בשלמא אם היו מהלclin בטל ולא

ער"ח אדר התשנ"ח נ"י באgoroth הרובנים אמרו חז"ל כshallah ר"א (סנהדרין ס"ח) ננטנו ר"ע וחבריו לבקרו הוא יושב בקינוף שלו והן יושבין בטrokerlin שלו ואותו היום ע"ש hei וכור' אמר להם למה באתם אל ללימוד תורה באנו ועד עכשו למה לא באתם אל לא היה לנו פנאי אמר. להן תמייה אני אם יmittu מיתה עצמן אמר לו ר' עקיבא שלוי מהו אל שלך קשה משליהם נטל שתי זוועותיו והניחן על לבו אמר אויל לכם שתי זוועותיו שהן כתשי ספרי תורה שנגלאין, הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבותי אפילו ככלב המלך מן הימים הרבה תורה לימוטי ולא חסרוני תלמידי אלא מכחול בשופרת, ולא עוד שאני שונה שלש מאות הלכות בבחורת עוזה ולא היי אדם ששואלני בהן דבר מועלם ולא עוד אלא שאני שונה שלשות אלף הלוות בנטיעות קשואין ולא היי אדם שואלני בהן דבר מועלם חרוץ מעיקיבא בן יוסף פעם אחת אוני והוא מהלclin הינו בדרכו וכור' ושאלו לו על הבדיקה ואמוס והקמע וכר' ואמר להם טמאין ועל המונול שעל גבי האמות מהו אמד להן טהור ויצאה נשמהו בטורה ולמוציאי שבת פגע ר"ע מן קיסרי לוד היה מכיה בברשו עד שדרמו שותת הארץ פתח עליו בשורה ואמד אבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין

שער הלוות

קלט

ואם היו משבין למדנו תורה במקומות אחרים לא הי' אומר כלום אבל הם השיבו לא הי' לנ' פנאי והרי זה אינו תוי רק אם כבר למדו כל תורה אבל כיוון שהם עדרין לא למדו כל התורה שהרי יש לו שלוש מאות הלוות בבחירת עוזה ולא הי' אדם שואל לו עליו אמר' הלוות אלו עדרין לא למדו ולא שמעו שהרי לו היו הלוות ולא לאחרים ואדם לא שאלו עליהם, ולא עוד אלא שאני שונה שלוש מאות הלוות ואמר לי שלושת אלף הלוות בנטיעת קשואין ולא הי' שואלני בה והלוות אלו אני שונה ואחרים לא שנו וא"כ הלוות חסרים שעדרין לא שנו אותם ועכשו שהוא מתשתחחו הלוות אלו ויתעלמו הלוות אלו כשמות ר'א וייהו הם הגורמים שהלוות אלו ישתחחו מן העולם, והגורים לתורה שתשתחח בישראל ח"ז חייב מיתה זכור אל תשכח ובגמ' תמורה (ט"ז ע"א) וכי אחרי מות משה עבר ה' וגור' במותני' תנא אלף ושבע מאות (haloth) קלין וחמורין וגוז'ש ורדרקי ספרים נשתחחו בימי אבלו של משה ועמדו כל ישראל להרגו ליהושע וכוי על שגרם לשכחת הלוות ע"ש שהחלה דעתו של משה ויל' רהכ'ן כיוון שהם גרמו שהלוות אלו ישתחחו הרי אותם שהי' בידם להחיקם נתחיכבו מיתה ח"ז וזה שנטל שני ורעותיו והניתן על לבו ואמר שהן כשתי ספרי תורה ושיש שלוש מאות הלוות בבחירה עוזה ושלושת אלפי הלוות בנטיעות קשואין אשר אדם לא שאלו אותו בהן חוץ מר'ע שפעם אחת שאלו השאר נשאר בלי ידיעה לכל העולם והם הי' בידם למדור מנו והי'

באו לשימושו וללמוד אצל שפיר טענו טענה אבל הם הלוות ולמדור במקום אחר.

והנה ר'א שאל אותן למה באתם אל ללימוד תורה באננו ועד למה לא באתם השיבו לא הי' לנ' פנאי אמר' אין הסיבה מפני הריחוק שנתרחקו ממנה חבריו מפני הנידוי שאפ"כ היו יכולים למדור הימנו בריחוק ר'א וכמו שעשו עכשו אלא שלא באו מלחמת שלא הי' להם פנאי והנה אמרו בספרי (עקב) כשם ששכר תלמוד תורה גדול מכל המצות כך עונש ביטול תורה גדול משער עבירות, והובא באגרות התשובה לרביינו יונה וכותב הדרמ"ס פ"א מהל' ת"ת והסמ"ג בהקמה למי'ץ, צוריך למדור כל התורה שככוב ושבע"פ והינו תנ"ך וכל הלוות פסוקות שכתורה עם הטעמיים כי הן הן פ"י תי"ג מצות שכתורה ורקודקיהן וכל פרטיהן וילמוד גם המצוות שאין נוהגות עכשו וגם למדור כל דברי חכמים שהסמכות על מדרש שם ההגדות שנאמר כי אם שמר תשمرן את כל המצוות הזאת שלא תאמיר למדורי הלוות ר' לי תיל כל המצוות למדור הלוות ואגדות ומדרשי התלמיד שמאפרש טעמי הלוות שבמשניות ובריותות והלכה למשה מסיני והנה חיוב זה לידע את כל התורה הוא חיוב למדור עד שיבא לידי ידיעה זו וזה החיוב כדי שידעו לשמר תורה.

והנה רב אליעזר כשהשאל למה באתם אמרו למדור תורה והוא כבר בשעת מיתתו והבן שעדרין לא למדור כל התורה יכולה שאלם עד עכשו למה לא באתם

לאחר שברכוו לא חזר בו כנראה שישב לבדו עד שלאחר מותו עמד ר' יהושע ואמר התיר הנדר. ואמר הנ"ל שר"א החדרן איז שיש להם נגיעה נגדו וכל שיש נגיעה ליכא דין דאחרי רבים להטוט, ומיהו לפענ"ד הי' נראה שלא אמרו אחריו רבים אלא היכא דaicא פלוגתא בדבר אבל בדבר שקבל מרבותיו וליכא מחילוק אם יחלקו על זה אין בזה דין דאחרי ריבין להטוט שהרי אצלם ברורו ועיין מס' עדות בעקבאי בן מהלאל שאמרו לו חכמים חזור בר ואמר אני קיבלתי וא"א לי לחזור ולא חש מדין אחרי רבים והבן, ולפ"ז שפיר מירושת קושית הגראז צ"ל למה לא חש לרוב לפי שלא אמר מעולם דבר שלא שמע מרבו ולא שיק שם אחרי רבים והבן. ולידין מיהו שר"א מעולם לא אמר דבר שלא קבל מרבותיו נמצא כל תורתו הוא קבלה אמיתית דור אחר דור עד משה ורבינו עם פטירתו יתגول הס"ת ויגמור בקביר ויאבד מן העולם.

ובזה מובן מה שאמר לموظאי שבת פוגע בלויתו והיה מכח בברשו וכור' ואמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן כלומר הרבה שאלות ונשאו אלו בספק שאין לו למי לשאול והי' מצטרע על התורה שנשתכחה מן העולם והוא יכול עונש בשבייל זה. ואולי זה נמי ביאור מה שאמר ר"ע בשעת פטירתו מן העולם והיו טורקין את בשרו במסקרות של ברzel ואמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן ואמר להם כל ימי הייתה מצטרע שתבא

ושארו הלוות אלו בעולם א"כ הם יגרמו שבימי אבלו שיתגלוו שתי הס"ת שהם בזרועו בකבר וישתחוו הלוות אלו חייבן הן מיתה. והרגיש ר"ע בגירתו ואמר של מהו א"ל שלך קשה משלחן ומיד נטל שתי זרועותיו והראה לו מה טעם שלו קשה כי השתי ס"ת הייתה יכול להצליל שישרו בעוה"ז ולא הצלת.

ויש להסביר עוד קצת שר' אליעזר דוקא אמר כן ששתי זרועותיו שתי ס"ת הן לפמ"ש בגם סוכה כ"ח ת"ר מעשה בר"א שבכת בגיל העליון ושאלתו שלשים הלכות בהל' סוכה שתים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשרה אמר להם לא שמעתי ר"י בר"י אומר חילוף הדברים שמונה עשרה אמר להם שמעתי שתים עשרה אמר להם לא שמעתי אמר לו כל דבריך אין אלא מפני המשועה אמר להם הזקמתי לומר דבר שלא שמעתי מפני דרכותי מימי לא קדמוני אדם בכיתת המדרש, ולא ישוני בכיתת המדרש לא שנית קבע ולא שנית עראי, ולא הנחותי אדם בכיתת המדרש, ויצאתו, ולא שחתי שיחת חוריין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפני רבינו ע"ש.

ובאופן זה אמרתי לישב קושיא גדולה שאמר לי הגאון מוהיר שניאור קטלעד זצ"ל שאמר בשם אבי הגאון מרכ' אהרן קטלעד זצ"ל שהקשה דתנו ר' איסר ולמן מעלצער זצ"ל במעשה דתנו של עכנא שברכוו לר"א והארך לא חשב ר"א שהלכה מפורשת הוא ומרקא מפורש בתורה אחרי רבים להטוט והאיך לא חש ר"א מרבים מהם נגדו ובפני

שער הלוות

קמא

בשיחת חולין שלו מ"מ רק אביא לדוגמא, פעעט נכנס הראש הכלול שלנו לבקרו ובתוך הדברים שאלו על ריב"ל א"ר יהושע ב"ל עתיד הקב"ה להנחי ובלאלאת שלמה ובתו"ט נסתפקו אי ריב"ל תנא הי' או אמרא וששאלו מיד אמר לו עיין רשי"י נהיה י"ח וכ"ק פ"ב ופסחים כ"ג ע"ב, ובנדזה י"ח ע"ב שעתה ריב"ל אמרא הוא, וכ"ק שם ד"ה ריב"ל דריב"ל אמרא הוא ור"י פליג עלייה, אבל פסחים לא נמצא כלל וחזר ואמר לו שלא מצא כן בפסחים, והשיב לו דעתא שם יתיב ההוא מרנן וקאמר משמייה דריב"ל מנין לכל איסורין שבתורה דכי היכי דאסורין באכילה אסורין נמי בהנהה ומאי נינחו חמץ בפסח ושור הנסקל סבר לה רב יהודה אי סבר לה ר"י תיפוק ליה מהיכא דנפקא ליה לר"י מלכלב תשיליכון אותו קסביר חולין שנשחטו בעוריה דאוריתא, ופרש"י קסביר האי תנא ע"כ, ואמר מי הוא האyi תנא ריב"ל הנזכר בראש שמעתה נמצא דרש"י ס"ל דריב"ל תנא הי' כיון דפי' קסביר האyi תנא ונמצא דרש"י ס"ל כאן שהוא תנא ולא אמרא.

שר התורה לא הלק ד"א بلا תורה, כמה שראה אדם בחור או תלמיד השאלה ראשונה וואס לערענטן איר או וואס לערענטו ומיד כשהוא אמר לו הדף התחליל להגיד בע"פ כמו שאומרים אשרי יושבי ביתך. לא הי גuros חידושים באך סברות, אלא על כל שאלה הי' לו גمرا מפורשת או תוס' או רמב"ם או בכלל מה שקבל מרבותיו. כמעט לא אמר מה שחדיש מעצמו שהרי הכל ידע וזכור ואין

ליידי ועתה שבא לידי לא אקיים ולכוארה למה הי' מצטרע כל ימיו על פסוק ולהניל' אתי שפיר דהרי משגילה לו ר"א שמיתתו יהי' משונה הי' מצטרע על מזה כל ימיו מתי תא לידי כי ידע שדברי ר"א ודאי יתקיימו והבן.

מורוי ורבותי אני ואתם עתה באננו אל ההספר של האי גאון וצדיק שר התורה מרא דכולא שמעתתא, ועליכם לא אוכל להגיד אבל היכן היתי כל ימי חייו של האי גאון וצדיק, לא הי' לנו פנאי לשמש אותנו צדיק כמה צריך להוכיח על בשרכנו כמה חסרנו כמה תורה חסרנו כמה מרות טובות חסרנו כמה אהבת ישראל חסרנו הרבה מעות יש לנו ואין שולחוני להרצותן השכחה הולך ומתרבה הע"ה כהום שהי' להגאון הנפטר ז"ל שהי' בקי בכל התורה כולה בע"פ בכל הש"ס מדרשים ספרי הלהכה ואגדה, וכך דכולה ביה, שמעתוי מרא השולן שלנו שאמר שכבודך לאחר תפלה שחרית כשהזור הביתה אמר שעכשו עבר חורה על שמונים דף גمرا (איבער געהזרט 80) בלבד גمرا והו סיף אגדתא גمرا) והנה מביה"מ עד הבית הי' מרחק של שני רחובות שמנים דפים גمرا על הדרך מביה"מ לביתו שלא להלך ד"א بلا תורה ולא לבטל זמן זכור אל תשכח, חבל על דאבדין אלא שר"ע הרגיש בחסרון אנחנו אפי' אין מרגישין בחדרון.

הגמ כי לא אוכל כאן ליכנס בפרטים בהאי גברא רבה אשר לא הינו בקי

שער הלוות

גיהנום עברו עליו מים הזרונים מי זעם של היטלuer וחבריו ימ"ש ונטلطל מקום למקומם בעלי משפה ואמרו זיל הדרך מעט בשלשה עד שאברהם hei צרייך ברכה שלא יתמעט תורתו והנה לנוינו רב האין גאון שנגלה גולה אחר גולה גולה וסורה ולא נתמעטה תורתו אתה נלקח מעתנו האי חסיד והאי עניינו תלמיד ר' של הנני גאוני צדיקי חכמי לובליין חכם הרזים קודם למלך.

והיות שע"י הסתלקות האי גאון חסר לנו כל כך הרכה תורה וצרכין למלאות החיליל בכל מה דאפשר להרכות בלימוד התורה ובשיעוריו תורה ביחיד וברבים, ולגדור גדר בפרט בענין הפרצה שנתהה בעוניה בענייני הליכות לערכאות בין ישראל שומר תורה והקהלת תלוי בצוואר הרכנים המסייעים אותם ומתרין להם ללבת לבית משפט עכו"ם ושאלתי אשה ממאנטריאל שהלכה לבית משפט היאך הרחבה לעבור על עבירה גROLה כזו ללכת בערכאות שע"ז אברדא חלק עזה"ב שלך והשيبة קבלתי היתר מהרב ... בכורוקליין ושאלתי את מאנאנטרעאל שואלה גם שאר שאלות בכורוקליין כשייש לך שאללה בבשר בחולב השיבה לא כי יש שם הרוב במאנאנטרעאל והנני שואלה אותו ולמה לא שאלת גם ההיתר מאתו השיבה כי הוא לא יתן אבל הרב מבורך ידו ששהוא המתיר לכלת לערכאות ועלינו לחותם ובניהם كانوا ולפרנסם ברביס שאין לסמווק עליהם ועל הוראותם אפי באיסורים קלים. כי באיסורי אישות ולהוציאן מן הכלל של ת"ת.

מה לחרש. התנהג בחסידות מקיים בעצמו דברי הירושלמי הובא בתוס' כתובות ק"ד ד"ה לא נהANTI אפי' באצבע קתנה דאמר במדרש עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לגופו יתפלל שלא יכנסו מדינים לתוך גופו, ואמרו לי שכל ימי שהי בקאנדרא לא אכל בשער, לא באשר בהמה ולא בשדר עוף כלול וכלל לא בחול ולא בשבחת מחמת חשש והבן. מחסיב רبوתי וחכמי דורו תלמיד חביב מחכמי לובליין ארץ צבי.

משמותו חגי זכריי ומלacci נסתלקה רוחה"ק מישראל וاعפ"כ היו משתמשין בב"ק שפעם אחת היו מסובין בעליית בית גורייא בירוחו נתנה עליהם בת קול מן השמן ואמרה יש בכם אחד שרראי שתשורה שכינה עלייך אלא שאין דורו ראוי לך נתנו עיניהם בהלן הזקן וכשחת הספирתו האי חסיד האי עניינו תלמידו של עוזרא שוב פעם אחת היו מסובין בעלייה ביבנה נתנה להם בת קול מן השמים ואמרה להן יש בכם אדם אחד שרראי שתשרה שכינה אלא שאין דורו זכאי לך נתנו עיניהם בשמו אל הקטן, וכשחת הספירו האי עניינו והי חסיד תלמידו של הלל (סוטה מ"ח).

חכם קודם למלך ישראל חכם שמת אין לנו כיווץ בו מלך ישראל שמת כל ישראל רואיים למלכות הווירות י"ג. הנה לפניו חכם קודם למלך כי כל ישראל רואיים למלכות אבל לא כל ישראל רואיים וمسئוליים לדעת כל התורה כולה, יותר לפלא שהרי באמת ראה כל מני

אחתינו יד להרעפראמער בפישוט עט
אמתלאות של מה ביך ועם טענות של
עת לעשות לה', הפרו תורהיך, כי הם
כבר הפרו תורה וכשווים כבר בא עת
לעשות לה', לחזור לתורה ומצוות בלי
פישוט ולא לעשות שום פישוט עמהם
כי כבר ראיינו התוצאות מהփישוט שעשו
אחריהם עמם ויקוב הרין אמר בבר.

ד"ר שימליץ بعد משפטחו ראשונה
וכפֶר בעדו ובعد ביתו ועל כל עם
ישראל הקדושים ובלע המות לנצח
ונזוכה לכיאת משה צדקה ויקיצו מעד
שנינו חכמו בדור בימינו א"ס.

גם יש לכrown להנשים שהולכות בערכאות ועי"ז קופין בעלייהן לגרשן שהגיטין כלו פסולים ואין להחתן בהם בוגט כזה ואם מתחנן ותנסה נכרי על בניהם שהם ממורים ולא יתחנו בהם, וחושבין שירוחו לקביל גט עיי' כפיה ואדרבה יפסידו שלא יתחנו בהם ולא עם זרעהם. וגם יבקשו מהבת דרין שיתנהגו על דרכי התורה בפסקי ההלכה וייגעו עצמן למצא הלכה ברורה ויחפשו בש"ע זבשו"ת ראשונים ובאחרונים, ולא בעthonים או אינטערנעם ולכיווץ בהז בعونיה כי אין בעthonים או שאור מקומות כלו דעת תורה, אלא ההפק בה והפק בה דכללה בה. גם לא

ח' שובה כסדר

צילום כתבי הרה"ג ר' משה יוסף האפרמן זצ"ל - עיין לעיל דף ל"ה

שמחים אנו להודיע
שבקרוב יופיעו מהדרש ספרי

שו"ת בית שעריך

חלק או"ח וחלק י"ד
מהגאון האדיר מוהיר עמרם בלולם זצלה"ה
אבדק"ק חוסט, מאר, וב' אויפאלז

עם הוספות רבות מכת"ק – תשוי' וח'י סוגיות,
ליקוטים חדשים מספרים ומכתבי בניו
יחד עם הקדמה חדשה מתולדותיו וקורותיו
ומפתח מפורט על עניינים ומפתח השמות

ובכן מבקשים אנו מכל היודע מקום מוצאים
של חידוש מ Moran בעל הבית שעירים או מבניו
הנמצאים בספרים או בקובציים או בכתב"י
שיודיענו בקרוב למען נוכל להוציאם
ברוב פאר והדר לכבוד התורה ולומדייה

בתודה ובברכה,

מכוון משנה הלכות